

ทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน ปี 2555

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง

การศึกษาเพื่อสร้างแนวทางและวิธีการประเมินผลกระทบทางสังคม

(Social Impact Assessment: SIA) ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย (ปีที่ 1)

The Development Project to set a Guideline and Appropriate Method for the Social Impact Assessment (SIA) in Thailand

โดย

อาจารย์ ดร.อุ๋นเรื่อน เล็กน้อย

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน ปี 2555

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง

การศึกษาเพื่อสร้างแนวทางและวิธีการประเมินผลกระทบทางสังคม

(Social Impact Assessment: SIA) ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย (ปีที่ 1)

The Development Project to set a Guideline and Appropriate Method
for the Social Impact Assessment (SIA) in Thailand

โดย

อาจารย์ ดร.อุ๋นเรื่อน เล็กน้อย

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1	บทนำ
1.1	หลักการและเหตุผล 1-1
1.2	วัตถุประสงค์ 1-2
1.3	ขอบเขตพื้นที่การศึกษา 1-2
1.4	วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน 1-2
บทที่ 2	พัฒนาการและหลักการในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศไทย
2.1	พัฒนาการและหลักการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศไทย 2-1
2.2	รูปแบบและวิธีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศไทย 2-15
2.3	บทวิเคราะห์ สรุป และปัญหาที่มีอยู่ในประเทศไทย 2-77
บทที่ 3	พัฒนาการและหลักการในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในต่างประเทศ
3.1	พัฒนาการและหลักการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในต่างประเทศ 3-1
3.2	รูปแบบและวิธีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในต่างประเทศ 3-40
3.3	บทวิเคราะห์ สรุป และปัญหาในต่างประเทศ 3-88
บทที่ 4	บทสรุปและข้อเสนอแนะ
4.1	วิเคราะห์สรุป/พัฒนาการและหลักการจัดทำ SIA 4-1
4.2	ข้อเสนอแนะ วิธีการจัดทำรายงาน SIA สำหรับประเทศไทย 4-4

บรรณานุกรม

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 3.1-1	หมวดหมู่ของโครงการที่ควรมีการทำการประเมินผลกระทบทางสังคมตาม Guidelines and Principles for Social Impact Assessment ฉบับตีพิมพ์ปี ค.ศ. 1994	3-6
ตารางที่ 3.1-2	หมวดหมู่ของโครงการที่ควรมีการทำการประเมินผลกระทบทางสังคมตาม Guidelines and Principles for Social Impact Assessment ฉบับตีพิมพ์ปี ค.ศ. 2003	3-7
ตารางที่ 3.1-3	หมวดหมู่กิจกรรมที่ต้องทำการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) ภายใต้ระบบการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลกลาง	3-19
ตารางที่ 3.2-1	ตัวแปรและปัจจัยที่ส่งผลกระทบในการทำการประเมินผลกระทบทางสังคมในสหรัฐอเมริกา	3-42
ตารางที่ 3.2-2	เทคนิค วิธีการ และแหล่งข้อมูลที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของการศึกษาผลกระทบทางสังคม	3-43

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 2.1-1 หลักเกณฑ์การศึกษาผลกระทบทางสังคมแบบมีส่วนร่วม	2-14
แผนภาพที่ 3.2-1 แสดงกระบวนการการประเมินผลกระทบในประเทศมาเลเซีย	3-86

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้คุ้มครองและให้สิทธิกับประชาชนในการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาประเทศ และในการรับข้อมูลและคำชี้แจงก่อนการดำเนินงานโครงการใดๆ โดยมีมาตราสำคัญที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) มาตรา 67 ระบุว่า สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีวิอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษา และประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนและจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการ การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการ ดำเนินการดังกล่าว

สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

2) มาตรา 57 กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือ กิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสีย สำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่นและมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้ เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อน ดำเนินการ

ประเทศไทยยังไม่มีแนวทางและระเบียบวิธีปฏิบัติในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) ที่ชัดเจน ทำให้ที่ผ่านมาการศึกษาเพื่อ ประเมินวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมจึงมีประเด็นในการวิเคราะห์ที่ผูกติดอยู่กับความเชี่ยวชาญ เฉพาะนักวิจัยผู้ประเมินเป็นสำคัญ รวมทั้งยังไม่มีผลบังคับใช้ในทางกฎหมายให้โครงการพัฒนาที่คาดว่าจะส่งผลกระทบรุนแรงทางด้านสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมต้องจัดทำรายงานวิเคราะห์

ผลกระทบทางสังคมและการบังคับให้ต้องมีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Impact Assessment: EIA and Health Impact Assessment: HIA)

ดังนั้นหากได้มีการศึกษาเพื่อกำหนดวิธีการ (Method) ในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) และขับเคลื่อนให้มีผลบังคับใช้ในทางกฎหมาย ย่อมทำให้สิทธิชุมชนและประชาชนในการที่จะดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของรัฐธรรมนูญ

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อทบทวนบทบาทขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA)

1.2.2 เพื่อศึกษาการบังคับใช้ข้อกฎหมายในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA)

1.2.3 เพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการ (Method) ในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) ทั้งระบบสำหรับประเทศไทย

1.2.4 เพื่อขับเคลื่อนให้มีการบังคับใช้ให้ต้องมีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม ในทางกฎหมาย อันเนื่องมาจากโครงการที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อชุมชนวัฒนธรรม

1.3 ขอบเขตพื้นที่การศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาเพื่อจัดทำแนวทางและกำหนดวิธีการ (Method) ในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) ทั้งระบบสำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะการศึกษาบทบาทขององค์กรและข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) สำหรับประเทศไทย

1.4 วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 วิธีดำเนินการวิจัย

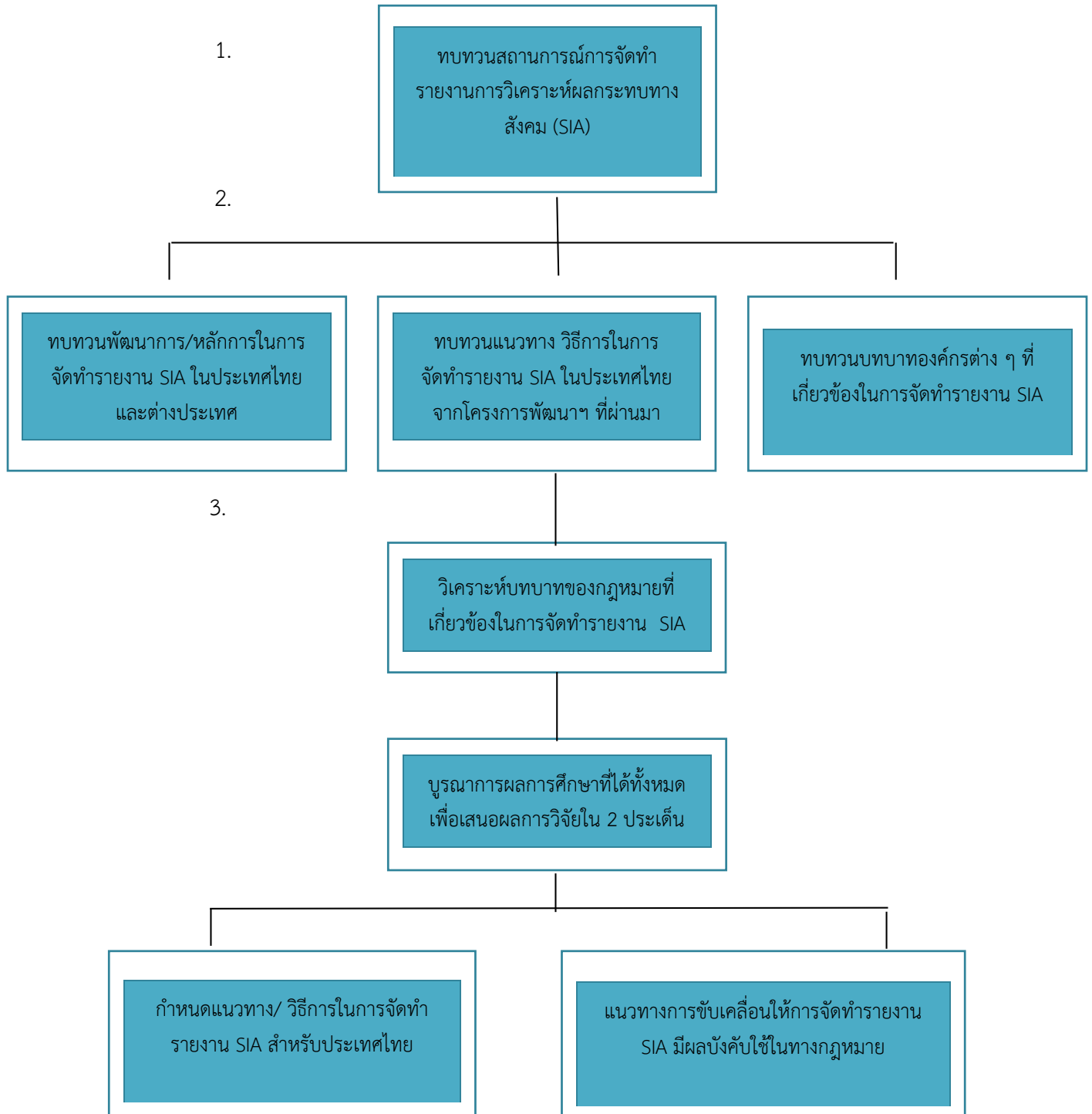
1) การดำเนินการวิจัยปีที่ 1 (พ.ศ. 2555)

- ทบทวนพัฒนา/หลักการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศไทยและต่างประเทศ
- ทบทวนแนวทาง/วิธีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) จากโครงการพัฒนาฯ ที่ผ่านมาของประเทศไทย

1.4.2 การดำเนินการวิจัยปีที่ 2 (พ.ศ. 2556)

- 1) ศึกษาวิเคราะห์บทบาทขององค์กรต่าง ๆ ต่อการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศไทย
- 2) ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA)
- 3) นำผลการศึกษาวิเคราะห์ในแต่ละด้านมาบูรณาการเพื่อเสนอผลการวิจัยที่สำคัญใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่
 - แนวทาง/วิธีการในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) สำหรับประเทศไทย
 - แนวทางการขับเคลื่อนให้การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) มีผลบังคับใช้ในทางกฎหมาย

วิธีการและขั้นตอนการศึกษา

1.4.3 ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

กิจกรรม	ระยะเวลา	ปีที่ 1 (ปีงบประมาณ 2555)												ปีที่ 2 (ปีงบประมาณ 2556)											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. ศึกษาทบทวนพัฒนา/หลักการจัดทำรายงาน SIA																									
1.1 ในประเทศไทย																									
1.2 ในต่างประเทศ																									
1.3 วิเคราะห์/สรุปพัฒนาการและหลักการของการจัดทำรายงาน SIA																									
2. ศึกษา/วิธีการจัดทำรายงาน SIA จากโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ผ่านมาในประเทศไทย																									
2.1 ทบทวนวิธีการ (Method) จัดทำรายงาน SIA จากโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ผ่านมา																									
2.2 วิเคราะห์รูปแบบวิธีการจัดทำรายงาน SIA																									
2.3 จัดทำข้อเสนอวิธีการจัดทำรายงาน SIA สำหรับประเทศไทย																									
3. ศึกษาบทบาทขององค์กรต่าง ๆ ต่อการจัดทำรายงาน SIA																									
3.1 ทบทวนบทบาทขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงาน SIA																									
3.2 วิเคราะห์บทบาทขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงาน SIA																									
3.3 จัดทำข้อเสนอต่อบทบาทขององค์กรต่าง ๆ กับการจัดทำรายงาน SIA																									
4. ศึกษาบทบาทของกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้การจัดทำรายงาน SIA มีผล บังคับใช้ทางกฎหมาย																									
4.1 ทบทวน กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง																									
4.2 วิเคราะห์ กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง																									
4.3 จัดทำข้อเสนอในการขับเคลื่อนให้การจัดทำรายงาน SIA มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย																									
5. จัดทำรายงานเล่มสมบูรณ์																									

บทที่ 2

พัฒนาการและหลักการในการจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศไทย

2.1 พัฒนาการและหลักการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศไทย

2.1.1 พัฒนาการของการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศไทย

ประเทศไทยยังไม่มีแนวทางและระเบียบวิธีปฏิบัติในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) ที่ชัดเจน โดยการประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศไทยนั้น เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) ที่อยู่ภายใต้หัวข้อ “คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์” และ “คุณภาพชีวิต”

การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) เริ่มต้นขึ้นจากการมีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2517 คือ

มาตรา 77 รัฐพึงรักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อม และความงามทางธรรมชาติ รวมทั้งป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร และน่านน้ำ

มาตรา 97 รัฐพึงบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาด และพึงขจัดสิ่งเป็นพิษ ซึ่งทำลายสุขภาพและอนามัยของประชาชน (สมนิต พุกงาม, ม.ป.ป.)

แต่กฎหมายดังกล่าวเป็นเพียงแนวทางการให้ฝ่ายบริหารกำหนดนโยบายและให้ฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้ตรากฎหมายขึ้นมาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 นายสัญญาธรรมศักดิ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นได้มีการประกาศใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 (พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อม 2518) ซึ่งประกอบด้วย 17 มาตรา โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อก่อตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมขึ้นมาแต่ไม่มีอำนาจหน้าที่ในทางปฏิบัติ ในเวลาต่อมาจึงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรองรับคณะกรรมการชุดนี้ ซึ่งมีชื่อว่า “สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ” โดยบุคลากรส่วนหนึ่งมาจากสำนักงานพัฒนาสภาพเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ปัจจุบัน คือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ สศช. (Office of the National Economics and Social Development Board) ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวนี้มีฐานะเทียบเท่ากับกรมในกระทรวง และแรกเริ่มสังกัดในสำนักนายกรัฐมนตรี

ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2518 เพิ่มขึ้นอีกเป็น 11 มาตรา รวมเป็น 28 มาตรา และในปีถัดมา (พ.ศ. 2522) ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง โดยในครั้งนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จากเดิมสังกัดในสำนักนายกรัฐมนตรีเปลี่ยนเป็นให้ขึ้นตรงกับกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และพลังงาน ซึ่งแนวทางการปฏิบัติเน้นไปในเรื่องมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการพัฒนาขนาดใหญ่หรือกิจกรรมที่กำลังจะดำเนินการโครงการดังกล่าว ที่จะขอต่ออายุ

ใบอนุญาตหรือขยายโครงการโดยใช้ระบบการวิเคราะห์หรือประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการอนุมัติและให้อนุญาตเพื่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (เดช วัฒนชัยยิ่งเจริญ, 2551) โดยเริ่มดำเนินการจัดทำวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) นี้อย่างจริงจังใน ปี พ.ศ. 2524 หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการพัฒนาระบบการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) อีกครั้ง โดยมีการปรับปรุงกฎหมายสิ่งแวดล้อมและประกาศออกมาเป็น “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535” ซึ่งส่วนของการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) อยู่ในหมวดที่ 3 ส่วนที่ 4 ตั้งแต่มาตรา 46 ถึงมาตรา 51 (สมนนิมิต พุกงาม, ม.ป.ป.)

หลังจากนั้นได้มีการกำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 67 วรรคสอง ไว้ว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านสภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน” ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2552 จึงได้มีการผนวกการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสุขภาพ (Health Impact Assessment: HIA) เข้ามารวมในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เดิม ตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 จนเกิดเป็นรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) สำหรับกรณีโครงการพัฒนาระดับปกติ และรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA) (กรณีโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน) โดยรายงาน EIA มีโครงการหรือกิจการที่ต้องทำ รวม 35 ประเภท (เดิม) ในขณะที่โครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนที่ต้องจัดทำ EHIA รวม 11 ประเภท (เดิม) (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2555) สำหรับการกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) มีดังนี้

- 1) การทำเหมืองแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ทุกขนาด
- 2) การพัฒนาปิโตรเลียมทุกขนาด ได้แก่ (1) การสำรวจปิโตรเลียม โดยวิธีการเจาะสำรวจ (2) การผลิตปิโตรเลียม
- 3) โครงการระบบขนส่งปิโตรเลียมและน้ำมันเชื้อเพลิงทางท่อทุกขนาด
- 4) นิคมอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมหรือโครงการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับนิคมอุตสาหกรรมหรือโครงการจัดสรรที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมทุกขนาด
- 5) อุตสาหกรรมปิโตรเลียมที่มีกระบวนการผลิตทางเคมีที่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 100 ตันต่อวันขึ้นไป
- 6) อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมทุกขนาด
- 7) อุตสาหกรรมแยกหรือแปรสภาพก๊าซธรรมชาติทุกขนาด
- 8) อุตสาหกรรมคลอ - แอลคาไลน์ (Chlor - alkaline industry) ที่ใช้โซเดียมคลอไรด์ (NaCl) เป็นวัตถุดิบในการผลิต โซเดียมคาร์บอเนต (Na₂CO₃) โซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH)

กรดไฮโดรคลอริก (HCl) คลอรีน (Cl₂) โซเดียมไฮโปคลอไรต์ (NaOCl) และปูนคลอรีน (Bleaching Powder) ที่มีกำลังผลิตสารดังกล่าว แต่ละชนิดหรือรวมกัน ตั้งแต่ 100 ตันต่อวันขึ้นไป

- 9) อุตสาหกรรมผลิตปูนซีเมนต์ทุกขนาด
- 10) อุตสาหกรรมผลิตเยื่อกระดาษที่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 50 ตันต่อวัน ขึ้นไป
- 11) อุตสาหกรรมที่ผลิตสารออกฤทธิ์หรือสารที่ใช้ป้องกันหรือกำจัดศัตรูพืชหรือสัตว์ โดยใช้กระบวนการทางเคมีทุกขนาด
- 12) อุตสาหกรรมผลิตปุ๋ยเคมีโดยกระบวนการทางเคมีทุกขนาด
- 13) อุตสาหกรรมประกอบกิจการเกี่ยวกับน้ำตาล ได้แก่ (1) การทำน้ำตาลทรายดิบ น้ำตาลทรายขาว น้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ (ทุกขนาด) (2) การทำกลูโคส เดกซ์โทรส ฟรักโทส หรือผลิตภัณฑ์อื่นที่คล้ายคลึงกันที่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 20 ตันต่อวัน ขึ้นไป
- 14) อุตสาหกรรมเหล็ก หรือเหล็กกล้า ที่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 100 ตันต่อวัน ขึ้นไป
- 15) อุตสาหกรรมถลุงหรือแต่งแร่ หรือหลอมโลหะ ซึ่งมีใช้อุตสาหกรรมเหล็กหรือเหล็กกล้า ที่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 50 ตันต่อวัน ขึ้นไป
- 16) อุตสาหกรรมผลิตสุรา แอลกอฮอล์ รวมทั้งผลิตเบียร์และไวน์ ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมผลิตสุรา แอลกอฮอล์ ที่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 40,000 ลิตรต่อเดือน (คิดเทียบที่ 28 ดีกรี) (2) อุตสาหกรรมผลิตไวน์ ที่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 600,000 ลิตรต่อเดือน (3) อุตสาหกรรมผลิตเบียร์ ที่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 600,000 ลิตรต่อเดือน
- 17) โรงงานปรับปรุงคุณภาพของเสียรวมเฉพาะสิ่งปฏิภูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานทุกขนาด
- 18) โรงไฟฟ้าพลังความร้อน ที่มีกำลังผลิตกระแสไฟฟ้าตั้งแต่ 10 เมกะวัตต์ขึ้นไป
- 19) ระบบทางพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการทางพิเศษ หรือโครงการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับทางพิเศษทุกขนาด
- 20) ทางหลวงหรือถนนทุกขนาด ซึ่งได้แก่ (1) พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (2) พื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ (3) พื้นที่เขตลุ่มน้ำชั้น 2 ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแล้ว (4) พื้นที่เขตป่าชายเลนที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ (5) พื้นที่ชายฝั่งทะเลในระยะ 50 เมตร ห่างจากระดับน้ำทะเลขึ้นสูงสุดตามปกติทางธรรมชาติ (6) พื้นที่ที่อยู่ในหรือใกล้พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ หรือแหล่งมรดกโลกที่ขึ้นบัญชีแหล่งมรดกโลกตามอนุสัญญาระหว่างประเทศในระยะเวลา 2 กิโลเมตร (7) พื้นที่ที่ตั้งอยู่ใกล้โบราณสถาน แหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ หรืออุทยาน ประวัติศาสตร์ตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ในระยะทาง 2 กิโลเมตร
- 21) ระบบขนส่งมวลชนที่ใช้รางทุกขนาด
- 22) ท่าเทียบเรือ รับเรือขนาดตั้งแต่ 500 ตันกรอส หรือความยาวหน้าท่า ตั้งแต่ 100 เมตร หรือมีพื้นที่ท่าเทียบเรือรวม ตั้งแต่ 1,000 ตารางเมตร ขึ้นไป
- 23) ท่าเทียบเรือสำราญกีฬา ขนาดที่รองรับเรือได้ตั้งแต่ 50 ลำ หรือ 1,000 ตารางเมตร ขึ้นไป

24) การถมที่ดินในทะเลทุกขนาด

25) การก่อสร้างหรือขยายสิ่งก่อสร้างบริเวณหรือในทะเล ได้แก่ (1) กำแพงริมหาด ชายฝั่ง ติดแนวชายฝั่ง ขนาดความยาวตั้งแต่ 200 เมตร ขึ้นไป (2) รอดักทราย เชือกกันทรายและ คลื่นรอบังคับกระแสน้ำทุกขนาด (3) แนวเชือกกันคลื่นนอกฝั่งทะเลทุกขนาด

26) โครงการระบบขนส่งทางอากาศ ได้แก่ (1) ก่อสร้างหรือขยายสนามบินหรือที่ ขึ้นลงชั่วคราว เพื่อการพาณิชย์ ที่มีขนาดความยาวของทางวิ่งตั้งแต่ 1,100 เมตร (2) สนามบินน้ำทุก ขนาด

27) อาคาร ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ซึ่งมีลักษณะที่ตั้งหรือการใช้ ประโยชน์ในอาคารอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้ (1) อาคารที่ตั้งริมแม่น้ำ ฝั่งทะเล ทะเลสาบหรือชายหาด หรือที่อยู่ใกล้หรือในอุทยานแห่งชาติ หรืออุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นบริเวณที่อาจจะก่อให้เกิด ผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ขนาดความสูงตั้งแต่ 23.00 เมตร ขึ้นไป หรือมีพื้นที่รวมกันทุกชั้น หรือชั้นหนึ่ง ชั้นใดในหลังเดียวกัน ตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตร ขึ้นไป (2) อาคารที่ใช้ในการประกอบ ธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง ขนาดความสูงตั้งแต่ 23.00 เมตร ขึ้นไป หรือมีพื้นที่รวมกันทุกชั้นหรือชั้นหนึ่ง ชั้นใดในหลังเดียวกัน ตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตร ขึ้นไป (3) อาคารที่ใช้เป็นสำนักงานหรือที่ทำการของ เอกชน ขนาดความสูงตั้งแต่ 23.00 เมตร ขึ้นไป หรือมีพื้นที่รวมกันทุกชั้นหรือชั้นหนึ่ง ชั้นใดในหลัง เดียวกัน ตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตร ขึ้นไป

28) การจัดสรรที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยหรือเพื่อประกอบการพาณิชย์ตามกฎหมาย ว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน ขนาดจำนวนที่ดินแปลงย่อยตั้งแต่ 500 แปลง หรือเนื้อที่เกินกว่า 100 ไร่

29) โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล ในกรณี ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำ ฝั่งทะเล ทะเลสาบหรือชายหาด ในระยะ 50 เมตร ที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน ตั้งแต่ 30 เตียงขึ้นไป แต่ถ้านอกเหนือจากกรณีดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น นับเฉพาะที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนตั้งแต่ 60 เตียงขึ้นไป

30) โรงแรมหรือสถานที่พักตากอากาศตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม ที่มีจำนวน ห้องพักตั้งแต่ 80 ห้อง ขึ้นไป หรือมีพื้นที่ใช้สอยตั้งแต่ 4,000 ตารางเมตร ขึ้นไป

31) อาคารอยู่อาศัยรวมตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารที่มีจำนวนห้องพัก ตั้งแต่ 80 ห้อง ขึ้นไป หรือมีพื้นที่ใช้สอยตั้งแต่ 4,000 ตารางเมตร ขึ้นไป

32) การชลประทาน ที่มีพื้นที่การชลประทาน ตั้งแต่ 80,000 ไร่ ขึ้นไป

33) โครงการทุกประเภทที่อยู่ในพื้นที่ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกำหนดให้เป็น พื้นที่ขึ้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น 1 ทุกขนาด

34) การผันน้ำข้ามลุ่มน้ำทุกขนาด ได้แก่ (1) การผันน้ำข้ามลุ่มน้ำหลัก ยกเว้นกรณี ภัยพิบัติหรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ที่เป็นการดำเนินการชั่วคราว (2) การผันน้ำ ระหว่างประเทศ ยกเว้นกรณีภัยพิบัติ หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ที่เป็นการ ดำเนินการชั่วคราว

35) ประตุน้ำในแม่น้ำสายหลักทุกขนาด

ซึ่งเดิมมี 35 ประเภทโครงการหรือกิจกรรม (อ้างอิงจากประกาศกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการที่ต้อง

จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555) ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเป็น 36 ประเภทโครงการหรือกิจกรรม โดยประเภทโครงการหรือกิจกรรม คือ อุตสาหกรรมผลิตถ่านโค้ก ทุกขนาด ประกาศ ณ วันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2557 โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบพิจารณาความถูกต้องของรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (อ้างอิงจากประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2557)

สำหรับการกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) ตามมติคณะรัฐมนตรีในคราวการประชุมเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2553 มีดังนี้

1) การถมทะเล หรือทะเลสาบ นอกแนวเขตชายฝั่งเดิม ยกเว้นการถมทะเลที่เป็น การฟื้นฟูสภาพชายหาด ตั้งแต่ 300 ไร่ขึ้นไป

2) การทำเหมืองแร่ตามกฎหมายว่าแร่ทุกขนาด ยกเว้นเหมืองแร่ถ่านหิน เฉพาะที่มีการลำเลียงแร่ถ่านหินออกนอกพื้นที่โครงการด้วยรถยนต์ ขนาดตั้งแต่ 200,000 ตัน/เดือน หรือ ตั้งแต่ 2,400,000 ตัน/ปี ขึ้นไป

3) นิคมอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรม หรือโครงการที่มี ลักษณะเช่นเดียวกับนิคมอุตสาหกรรมทุกขนาด

4) อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ดังต่อไปนี้

(1) อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต้นทุกขนาด หรือที่มีการขยายกำลังการผลิต ตั้งแต่ร้อยละ 35 ของกำลังการผลิตเดิมขึ้นไป

(2) อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นกลาง

(2.1) ที่ผลิตสารเคมี หรือใช้วัตถุดิบที่เป็นสารเคมี ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็ง กลุ่ม 1 ขนาดกำลังผลิต 100 ตัน/วัน ขึ้นไป หรือที่มีการขยายกำลังการผลิตรวมกันแล้วมากกว่า 100 ตัน/วัน ขึ้นไป

(2.2) ผลิตสารเคมี หรือใช้วัตถุดิบที่เป็นสารเคมี ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งกลุ่ม 2 A ขนาดกำลังการผลิต 700 ตัน/วัน ขึ้นไป หรือที่มีการขยายกำลังการผลิตรวมกันแล้วมากกว่า 700 ตัน/วัน ขึ้นไป

5) อุตสาหกรรมถลุงแร่ หรือหลอมโลหะ ดังต่อไปนี้

(1) อุตสาหกรรมถลุงแร่เหล็ก ที่มีปริมาณแร่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตตั้งแต่ 5,000 ตัน/วัน ขึ้นไป หรือที่มีปริมาณแร่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตรวมกันตั้งแต่ 5,000 ตัน/วัน ขึ้นไป

(2) อุตสาหกรรมถลุงแร่เหล็กที่มีการผลิตถ่าน coke หรือที่มีกระบวนการ sintering ทุกขนาด

(3) อุตสาหกรรมถลุงแร่ทองแดง ทองคำ หรือสังกะสี ที่มีปริมาณแร่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตตั้งแต่ 1,000 ตัน/วัน ขึ้นไป หรือที่มีปริมาณแร่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตรวมกันตั้งแต่ 1,000 ตัน/วัน ขึ้นไป

(4) อุตสาหกรรมถลุงแร่ตะกั่วทุกขนาด

(5) อุตสาหกรรมหลอมโลหะ (ยกเว้นเหล็ก และอลูมิเนียม) ขนาดกำลังการผลิต ตั้งแต่ 50 ตัน/วัน ขึ้นไป หรือมีกำลังการผลิตรวมกันตั้งแต่ 50 ตัน/วัน ขึ้นไป

(6) อุตสาหกรรมหลอมตะกั่ว ขนาดกำลังการผลิต ตั้งแต่ 10 ตัน/วัน ขึ้นไป หรือมีกำลังการผลิตรวมกันตั้งแต่ 10 ตัน/วัน ขึ้นไป

6) การผลิต กำจัด หรือปรับแต่งสารกัมมันตรังสี ทุกขนาด

7) โรงงานปรับคุณภาพของเสียรวมหรือโรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการฝังกลบสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานที่มีการเผาหรือฝังกลบของเสียอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ยกเว้นการเผาในหม้อเผาซิเมนต์ที่ใช้ของเสียอันตรายเป็นเชื้อเพลิงทดแทน หรือใช้เป็นเชื้อเพลิงเสริม ทุกขนาด

8) โครงการระบบขนส่งทางอากาศ ที่มีการก่อสร้าง ขยาย หรือเพิ่มทางวิ่งของอากาศยานตั้งแต่ 3,000 เมตร ขึ้นไป

9) ท่าเทียบเรือ (1) ที่มีความยาวหน้าท่า ตั้งแต่ 300 เมตร ขึ้นไป หรือมีพื้นที่ท่าเทียบเรือตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตรขึ้นไป ยกเว้นท่าเทียบเรือโดยสารหรือท่าเทียบเรือสินค้าเพื่อการอุปโภคและบริโภคหรือท่าเทียบเรือสำราญและกีฬา (2) ที่มีการขุดลอกร่องน้ำ ตั้งแต่ 100,000 ตารางเมตร ขึ้นไป ยกเว้นท่าเทียบเรือโดยสารหรือท่าเทียบเรือสินค้าเพื่อการอุปโภคและบริโภคหรือท่าเทียบเรือสำราญและกีฬา (3) ที่มีการถ่ายวัตถุน้ำมันหรือของเสียอันตราย ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งกลุ่ม 1 มีปริมาณรวมกันตั้งแต่ 25,000 ตัน/เดือน ขึ้นไป หรือมีปริมาณรวมกันทั้งปีตั้งแต่ 250,000 ตัน/ปี ขึ้นไป

10) เขื่อนกักเก็บน้ำ หรืออ่างเก็บน้ำ (1) ที่มีปริมาตรเก็บกักน้ำตั้งแต่ 100 ล้านลูกบาศก์เมตรขึ้นไป หรือ (2) ที่มีพื้นที่เก็บกักน้ำตั้งแต่ 15 ตารางกิโลเมตร ขึ้นไป

11) โรงไฟฟ้าพลังความร้อน ดังต่อไปนี้

(1) โรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิง ขนาดกำลังผลิตกระแสไฟฟ้ารวมตั้งแต่ 100 เมกกะวัตต์ ขึ้นไป

(2) โรงไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงชีวมวล ขนาดกำลังผลิตกระแสไฟฟ้ารวมตั้งแต่ 150 เมกกะวัตต์ ขึ้นไป

(3) โรงไฟฟ้าที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นระบบพลังงานความร้อนร่วมชนิด combined cycle หรือ cogeneration ขนาดกำลังผลิตกระแสไฟฟ้ารวมตั้งแต่ 3,000 เมกกะวัตต์ ขึ้นไป

(4) โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ทุกขนาด

ต่อมาในวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้เห็นชอบและมีการปรับปรุงแก้ไข โดยให้ยกเลิกความประเภทของโครงการหรือกิจการ ในลำดับที่ 7 เดิม และเปลี่ยนความเป็น “โรงงานปรับคุณภาพของเสียรวมหรือโรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการ

ฝังกลบสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานที่มีการเผาหรือฝังกลบของเสียอันตราย ยกเว้นการเผาในหม้อเผาซิเมนต์ที่ใช้ของเสียอันตรายเป็นวัตถุดิบแทน หรือใช้เป็นเชื้อเพลิงเสริม ทุกชนิด” และยกเลิกความในลำดับที่ 9 เปลี่ยนความเป็น “ท่าเทียบเรือ (1) ที่มีความยาวหน้าท่าเทียบเรือเข้าเทียบได้ตั้งแต่ 300 เมตร ขึ้นไป หรือที่มีพื้นที่หน้าท่าตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตร ขึ้นไป ยกเว้นท่าเรือที่ชาวบ้านใช้สอยเป็นประจำวัน และการท่องเที่ยว (2) ที่มีการขุดลอกร่องน้ำ ตั้งแต่ 100,000 ลูกบาศก์เมตร ขึ้นไป (3) ที่มีการขนถ่ายวัตถุดิบอันตรายหรือกากของเสียอันตราย ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งกลุ่ม 1 มีปริมาณรวมกันตั้งแต่ 25,000 ตัน/เดือน ขึ้นไป หรือมีปริมาณรวมกันทั้งปีตั้งแต่ 250,000 ตัน/ปี ขึ้นไป

ในปี พ.ศ. 2558 ได้มีเพิ่มเติมประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) เป็น 12 ประเภทโครงการหรือกิจกรรม โดยประเภทโครงการหรือกิจกรรมนี้ คือ อุตสาหกรรมผลิตถ่านโค้ก ทุกขนาด ประกาศ ณ วันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (อ้างอิงจากประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติ สำหรับโครงการหรือกิจการซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จะต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558) และมีการปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง ใน ปี พ.ศ. 2559 โดยให้ยกเลิกความประเภทของโครงการหรือกิจการ ในลำดับที่ 6 เดิม และเปลี่ยนความเป็น “การผลิต มีไว้ครอบครอง หรือใช้ซึ่งพลังงานปรมาณูจากเครื่องปฏิกรณ์ปรมาณู ที่มีกำลังตั้งแต่ 2 เมกกะวัตต์ขึ้นไป” (อ้างอิงจากประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติ สำหรับโครงการหรือกิจการซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จะต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2559) ซึ่งเดิมกำหนดให้โครงการหรือกิจกรรม ประเภทที่การผลิต กำจัด หรือปรับแต่งสารกัมมันตรังสี ในทุกขนาด จะต้องจัดทำรายงาน EHIA

ปัจจุบันการจัดการทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) ในประเทศไทยนั้น ได้แบ่งการศึกษาผลกระทบที่ครอบคลุมระบบสิ่งแวดล้อม 4 ด้าน ดังนี้ 1) คุณค่าของทรัพยากรกายภาพ 2) คุณค่าของทรัพยากรชีวภาพ 3) คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ 4) คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการศึกษาผลกระทบทางสังคมหรือการประเมินผลกระทบทางสังคมที่อยู่ในการจัดการทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) จะอยู่ภายใต้หัวข้อ “คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์” และ “คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต” ดังที่ได้กล่าวไปแล้วเบื้องต้น โดยขอบเขตของการศึกษาของทั้ง 2 หัวข้อ สามารถอธิบายได้ดังนี้

หัวข้อ “คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์” เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทั้งทางชีวภาพและทางกายภาพของมนุษย์ และทุนทางสังคมอื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบ

จากการดำเนินโครงการ เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดิน การเกษตรกรรม ระบบสาธารณสุขประเภทต่าง ๆ การทำมาหากินของชุมชนและครอบครัวเกิดผลกระทบอย่างไรบ้างในสังคม เป็นต้น

หัวข้อ “คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต” เป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นต่อคุณภาพของประชากร การตั้งถิ่นฐาน การเติบโตของชุมชน องค์กรชุมชน ความปลอดภัย คุณภาพชีวิตของมนุษย์ ความสัมพันธ์ในชุมชน ระบบเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม รวมถึงทัศนียภาพ คุณค่าความสวยงาม

สำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคมในบางกรณี ก็อาจมีการศึกษาผลกระทบทางสังคมสำหรับบางเรื่องแยกออกมาต่างหากได้ เช่น การเวนคืนที่ดิน การโยกย้ายครัวเรือน หรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชุมชนดั้งเดิม เป็นต้น (เดช วัฒนชัยยิ่งเจริญ, 2551)

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบในรายละเอียดของเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบทางสังคมในรายงาน EIA กับ EHIA แล้ว พบว่า รายงาน EHIA มีกระบวนการในการกำหนดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมและรับฟังข้อห่วงกังวลต่าง ๆ จากประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียไว้อย่างชัดเจนและดีกว่าในรายงาน EIA เนื่องจากรายงาน EHIA ได้มีการขยายมิติทางสุขภาพออกไปให้กว้างขึ้นจากที่มีอยู่เดิมในรายงาน EIA และได้สร้างความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยกำหนดสุขภาพกับปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม ระบบบริการสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์และชุมชนโดยตรง

2.1.2 หลักการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศไทย

1) ความหมายและวัตถุประสงค์ของการประเมินผลกระทบทางสังคม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เป็นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการตรวจประเมินรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลกระทบทางสังคมหรือการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคม (SIA) ไว้คือ เป็นการศึกษาและคาดการณ์ผลกระทบทางสังคมของโครงการที่จะเกิดขึ้นกับคน ชุมชนและวิถีของคนในชุมชน ซึ่งรวมถึงประเพณี วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงความเชื่อของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ พร้อมทั้งเสนอมาตรการลดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักสำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

(1) เพื่อป้องกันและลดผลกระทบในทางลบของโครงการที่อาจเกิดขึ้นกับชุมชนและวิถีของชุมชนโดยเฉพาะกับชุมชนดั้งเดิม ชนเผ่า หรือกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น คนยากจน ผู้หญิง เด็ก ผู้สูงอายุและคนพิการ ผลกระทบที่โครงการจะต้องศึกษาให้ครอบคลุมทั้งในด้านสาธารณสุข วัฒนธรรม ความเชื่อและค่านิยม และด้านการจราจรของชุมชนโดยเฉพาะชุมชนในเมือง ประเด็นการศึกษาที่โครงการต้องให้ความสำคัญค่อนข้างมาก คือ การลดผลกระทบเนื่องจากการโยกย้ายถิ่นฐาน การเวนคืนที่ดิน และการจ่ายค่าชดเชย การหาทางป้องกันหรือการลดผลกระทบในทางลบนี้เพื่อเป็นการลดช่องว่างและความเสี่ยงต่อการเกิดความขัดแย้งหรือการเผชิญหน้าระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(2) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาทางเลือกของโครงการและการปรับเปลี่ยนโครงการให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและสังคมในพื้นที่

(3) เพื่อให้ผู้ตัดสินใจโครงการพิจารณาว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นที่ยอมรับได้ และคุ้มค่ากับประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการหรือไม่

(4) ผลการประเมินผลกระทบทางสังคม สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามีส่วนร่วมในโครงการได้มากขึ้น

สำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบทางสังคม (Social Impact Receivers) มีด้วยกันอยู่หลายส่วน ดังนี้ คือ

บุคคล (Individual) ผลกระทบต่อความเป็นส่วนบุคคลและปฏิสัมพันธ์ของความเป็นครอบครัว (Family) และบุคคลในชุมชน

ชุมชน (Community) ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับความเป็นชุมชนอันเนื่องมาจากนโยบายหรือโครงการพัฒนา ซึ่งเป็นผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม

พลเมือง (Human Population) ผลกระทบที่มีความเป็นสาธารณะและเป็นของประชาชนทั้งสองทาง คือ ทั้งทางบวกและทางลบ

ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ (Other Agencies)

ความสัมพันธ์ในชุมชนและสังคม (Social and Community Relationships) วิถีชีวิต ระบบเครือญาติทางสังคม

ระบบนิเวศของชุมชนหรือสังคมนั้น (Ecosystem) เนื่องจากมนุษย์และสังคมมีการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมก่อให้เกิดผลของการประกอบกิจกรรมนั้น ๆ จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศหรือการทำงานของระบบนิเวศ และสะท้อนผลกระทบกลับมาถึงสังคมและมนุษย์ ซึ่งจะเกิดขึ้นหรือไม่ เมื่อใดนั้น ขึ้นอยู่กับแต่ละกรณีไป โดยจะต้องพิจารณาวิถีของผลกระทบ (Impact Pathway)

2) หลักการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศไทย

ปัจจุบันการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในประเทศไทยนั้น เป็นส่วนหนึ่งในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (EIA) ดังนั้น การประเมินผลกระทบทางสังคมจึงมักทำควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม แต่ขอบเขตและรูปแบบของการวิเคราะห์การประเมินนั้นจะมีความแตกต่างกันตามขนาด ประเภท ที่ตั้งของโครงการ ตลอดจนสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และความเข้าใจของชุมชนท้องถิ่นต่อโครงการ

สำหรับโครงการที่มีความสลับซับซ้อนและคาดว่าจะมีผลกระทบทางสังคมต่อชุมชนทั่วไปในระดับที่รุนแรงต่อเนื่อง จะต้องทำการประเมินผลกระทบอย่างเต็มรูปแบบตั้งแต่ระยะเตรียมการของโครงการ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549) โดยหลักการจะเน้นไปที่การมีส่วนร่วมของประชาชนมากกว่าด้านเทคนิค การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมแบบการมีส่วนร่วมนั้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสนำเสนอและแลกเปลี่ยนข้อมูลสำคัญเพื่อขจัดความเข้าใจผิด ความไม่รู้ของฝ่ายต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด เพื่อถ่วงดุลให้เหลือความแตกต่างเฉพาะในสาระและประเด็นที่สำคัญเท่านั้น

หลักการพื้นฐานในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม การประเมินผลกระทบทางสังคมโดยทั่วไปจะเน้นศึกษาในประเด็นที่สำคัญหรือเป็นประเด็นที่ประชาชนมีความห่วงกังวล

สำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคมนั้นยังไม่ได้มีการตั้งมาตรฐานขอบเขตที่ชัดเจน ดังนั้น การที่จะวัดค่าว่าประเด็นใดเป็นประเด็นที่สำคัญสามารถกำหนดได้โดยการใช้กระบวนการหารือเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีความหมายอย่างแท้จริงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม หรือจากการสรุปบทเรียนของโครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้งในและต่างประเทศ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549) โดยหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

(1) การเคารพต่อความหลากหลายของสาธารณชน

การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมจะช่วยชี้ชัดให้เห็นว่ากลุ่มใดในสังคมที่จะได้รับผลกระทบจากโครงการ และมีวิธีจัดการปัญหาให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้อย่างไรบ้าง ดังนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องให้กลุ่มต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบมีโอกาสเข้าร่วมตามเงื่อนไขของความแตกต่าง และครอบคลุมถึงกลุ่มที่ไม่มีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจกับภาครัฐ ซึ่งความหลากหลาย เช่น อุปสรรคทางวัฒนธรรม ภาษา และเศรษฐกิจนี้ จะสร้างให้เกิดความแตกต่างของทางออกในการพัฒนา โดยหลายฝ่ายอาจมองว่าความหลากหลายเป็นต้นเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง แต่ในขณะเดียวกันนั้นก็อาจเป็นหนทางของการหาทางออกร่วมกันของสังคม และควรเข้าใจให้ได้ว่าความแตกต่างมิใช่ความแตกแยกแต่ความต่างต่างนั้น คือ หนทางของการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ดีขึ้น

(2) การให้ความเป็นธรรมต่อกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ

พื้นฐานของการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม คือ การวิเคราะห์ว่าใครได้ใครเสียในแต่ละทางเลือก สิ่งสำคัญ คือ ต้องวิเคราะห์ว่าทางเลือกหนึ่ง ๆ อาจจะก่อผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อสิ่งแวดล้อม หรือสังคม มีผลกระทบร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชน หรือชนกลุ่มน้อยใด ๆ ดังนั้น จึงควรพิจารณาถึงความเป็นธรรมต่อผู้ได้รับผลกระทบ โดยการปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดและให้ความเห็นแก่กับผู้ได้รับผลกระทบ ชุมชนข้างเคียงกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ชนกลุ่มน้อย ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เป็นต้น การวิเคราะห์ผลกระทบเหล่านี้ต้องเริ่มในช่วงกำหนดขอบเขตโครงการหรือศึกษาความเป็นไปได้ เพื่อให้แน่ใจว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจะไม่ได้ถูกละเลยไปเช่นเดียวกับกับผู้ได้รับผลประโยชน์จากโครงการ ซึ่งต้องเข้าใจว่าบุคคลกลุ่มนี้ต่างเป็นผู้แสวงหาผลประโยชน์ ดังนั้น จึงควรมีมาตรการป้องกันและควบคุมการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ยกตัวอย่างเช่น การจัดทำแผนปฏิบัติการตั้งถิ่นฐานใหม่และการชดเชยการสูญเสีย (Resettlement and Compensation Action Plan: RCAP) จัดทำแผนและนโยบายการพัฒนาชุมชนดั้งเดิม (Indigenous Development Plan and Policy: IDPF) เป็นต้น

(3) การมุ่งวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องจริง

การกำหนดขอบเขตการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม ควรจะพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องจริง ๆ ไม่ใช่ครอบคลุมเฉพาะประเด็นที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดต้องการเท่านั้น ตัวอย่างเช่น โครงการแก้ปัญหาความยากจน การแปลงสินทรัพย์เป็นทุน การวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลเพียงแค่ประชากรที่มีเอกสารขึ้นทะเบียนตามกฎหมายไว้อาจไม่ก่อประโยชน์สูงสุด เพราะประชาชนที่ยากจนจริงที่ถือครองพื้นที่สาธารณะจะไม่มีเอกสารใด ๆ ที่รัฐบาลออกให้ จึงต้องตรวจสอบให้มั่นใจว่าขอบเขตการวิเคราะห์ได้ครอบคลุมทุกประเด็นที่มีความสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อแท้จริงกับชุมชน และกลุ่มต่าง ๆ ทุกกลุ่มทั้งตามเอกสารทะเบียนและนอกทะเบียนของรัฐ ดังนั้น การตัด ลดและเพิ่ม

ประเด็นจึงเป็นหัวข้อที่ต้องมีการตัดสินใจ พิจารณาประเด็นปัญหาความขัดแย้งจากผลประโยชน์ การสูญเสียประโยชน์ ความมิชอบด้วยกฎหมาย และการแสวงหาผลประโยชน์จากความขัดแย้ง โดยจะต้องไม่มุ่งหวังเฉพาะด้าน นอกจากนี้เทคนิคการสร้างภาพความเข้าใจต่อสถานการณ์และสถานการณ์ใด ๆ นั้น มีความจำเป็นอย่างมากกับการสร้างความเข้าใจในเชิงระบบ เช่น การทำ Conflicts Mapping หรือ Mind Map หรือ Problem Tree หรือ Fishbone Analysis (Cause – effective Analysis) หรือการทำ Impact Flowchart เป็นต้น เพื่อให้มองเห็นภาพสถานการณ์ได้ชัดเจนขึ้น

- (4) การระบุวิธีการศึกษาที่เหมาะสมและสมมติฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและผลกระทบที่สำคัญ

ในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมควรระบุวิธีการที่เลือกตามลำดับความสำคัญ และสมมติฐานต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ในโครงการรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม ควรอธิบายถึงวิธีการที่นำมาใช้ และการพิสูจน์สมมติฐานในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมนั้น ๆ ด้วย ภายใต้อะกัการที่ทันต่อเหตุการณ์ตามกำหนดเวลา ความถูกต้อง แม่นยำ สะดวก ประหยัดงบประมาณ วิธีการประเมินจะต้องวัดค่าได้ (Value Estimation) มีการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) และการตั้งสมมติฐานต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมเฉพาะชุมชนในท้องถิ่นของโครงการที่นำเสนอ เพื่อนำไปใช้ในการตอบคำถามตามสภาพโครงการ และหามาตรการในการลดผลกระทบหรือแก้ไขปัญหามีอยู่ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

- (5) การชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของตัวแปรทางสังคมและความสำคัญของผลกระทบ

การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม ควรพิจารณาถึงความสำคัญของตัวแปรทางสังคมหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่น ในกรณีหนึ่งอาจเน้นไปที่ผลกระทบที่เกิดกับการอยู่อาศัยหรือรูปแบบการดำรงชีวิต ขณะที่อีกด้านหนึ่งอาจเน้นไปที่ผลกระทบต่อครอบครัวที่ทำอาชีพธุรกิจเล็ก ๆ และการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหาเลี้ยงชีพในพื้นที่ใกล้เคียงโครงการ ถ้ามีเหตุผลที่ชัดเจนว่าตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งมีความสำคัญมากกว่าตัวแปรอื่น ๆ จะต้องแสดงเหตุผลให้ชัดเจน ในทำนองเดียวกัน ควรให้เหตุผลที่เลือกพิจารณาในการให้ความสำคัญกับประเด็นผลกระทบหนึ่ง ๆ มากกว่าประเด็นอื่น ๆ ด้วย เช่น กรณีโยกย้ายประชาชนจากพื้นที่สร้างเขื่อนสิริกิติ์ไปอยู่พื้นที่ใหม่ที่รัฐจัดให้ตามกฎหมาย แต่ไปทับซ้อนกับพื้นที่ที่มีประชาชนไปใช้ทำกินก่อนแล้ว ผลตามมาก็คือเกิดความขัดแย้งทางสังคม ประชาชนกลุ่มที่โยกย้ายไม่สามารถทำกินได้ตามมาตรการของรัฐ จึงต้องบุกรุกป่าอีกครั้ง และก้เกิดความขัดแย้งในอดีต และอื่น ๆ ตามมา โดยสามารถกำหนดค่าน้ำหนักของผลกระทบออกมาเป็นเชิงปริมาณได้ และสามารถจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรทางสังคมต่าง ๆ ที่กำลังตรวจวัดประเมินหรือใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

- (6) การประสานงานอย่างแข็งขัน และรวดเร็วกับผู้วางแผนโครงการและทุกฝ่าย การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมที่ดีไม่ใช่การที่บริษัทฯ หรือที่ปรึกษาซึ่ง

ทำงานให้ภาครัฐหรือเอกชนนำเสนอ พิจารณา สรุป ตัดสินใจรายงานฉบับสมบูรณ์โดยที่ภาครัฐหรือผู้

มีส่วนได้ส่วนเสียไม่มีส่วนเกี่ยวข้องมาก่อนเลย โครงการดังกล่าวมักจะเกิดปัญหาของการทำงานในพื้นที่ที่ประชาชนไม่ทราบ ควรเป็นการดำเนินงานร่วมกันอย่างแข็งขันและรวดเร็ว มีการประสานระหว่างที่ปรึกษาและผู้วางแผนของภาครัฐและประชาชนตลอดทุกขั้นตอนของกระบวนการวิเคราะห์และวางแผนโครงการ ซึ่งต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด ตัวอย่าง กรณีปัญหาการแลกเปลี่ยนข้อมูลในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐ เพื่อให้ผู้วางแผนและตัดสินใจของภาครัฐรับทราบถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และมีโอกาสที่จะแก้ไขก่อนที่จะทุกสิ่งทุกอย่างจะสายเกินไปหรือก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงซ้อน อาทิกรณีการศึกษาทางพิเศษเลียบชายฝั่ง ตัดข้ามทะเลเพื่อระบายยวดยานจากสมุทรสาครถึงเพชรบุรี พบว่าประชาชนยืนยันว่าไม่ทราบมาก่อนและระบุถึงการขาดการมีส่วนร่วมตั้งแต่การเริ่มโครงการ ประชาชน และผู้มีอาชีพประมง ฯลฯ ออกมาคัดค้าน ภาครัฐเอง เชื่อว่าประชาชนทราบแล้ว โดยพิจารณาจากแบบสอบถามจำนวนหนึ่งตามรายงาน ซึ่งประชาชนยืนยันว่าขาดการประชาสัมพันธ์ในวงกว้างให้ประชาชนทราบ อย่างไรก็ตามมีการแสดงตนคัดค้านรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ดังกล่าว ในปี พ.ศ. 2548 ตัวโครงการฯ ไม่ผ่านความเห็นชอบทางราชการ โครงการจึงดำเนินการไม่ได้ด้วยก่อให้เกิดปัญหา และขาดมาตรการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่ดีพอ

(7) การเลือกใช้อุคลากรที่มีความสามารถ และประสบการณ์ในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม

บุคลากรที่ดีที่สุดของภาครัฐหรือประชาชนที่จะมาช่วยวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม ให้ความคิดเห็น เหตุผลประกอบ ฯลฯ ควรเป็นนักวิชาการผู้ชำนาญการ (Experts) ที่มีความเข้าใจด้านสังคมวิทยาที่ได้รับการฝึกอบรม และมีประสบการณ์ในการสำรวจทางสังคม มีความคุ้นเคยกับวิธีการศึกษาทางด้านสังคมเป็นอย่างดี โดยบุคคลเหล่านี้ ได้แก่ นักมานุษยวิทยาทางวัฒนธรรม นักสังคมศาสตร์ นักภูมิศาสตร์ทางวัฒนธรรม สังคม และสมาชิกในวงการศึกษาที่เกี่ยวข้องหรือคณะกรรมการเฉพาะกิจ (Ad Hoc Committee) มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอื่น ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมประวัติศาสตร์ อาจช่วยวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมให้เด่นชัดขึ้น ถ้าผู้วิเคราะห์นั้นมีความสนใจและผ่านการฝึกฝนมา ในทางกลับกันหากนักวิชาการที่จะมาช่วยวิเคราะห์ทางสังคมขาดความเชี่ยวชาญ ขาดความสนใจในเรื่องที่จะนำมาวิเคราะห์ โดยเฉพาะการวัดประเมินผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เมื่อเกิดการเผชิญหน้ากับความขัดแย้งหรือกรณีพิพาท ก็จะทำให้เกิดปัญหาการประยุกต์ใช้ได้ เช่น นักมานุษยวิทยาและนักสังคมวิทยาบางคนอาจไม่มีความสนใจในเรื่องการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม และไม่มีประสบการณ์ จึงทำให้เกิดปัญหาในการประยุกต์ใช้กับการประเมินผลกระทบทางสังคม ดังนั้น การเลือกบุคลากรที่จะมาทำการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมจึงจำเป็นต้องพิจารณาอย่างพิถีพิถันทั้งในแง่ของประสบการณ์การผ่านการอบรม ความเชี่ยวชาญกับงานประเภทนี้ โดยต้องสามารถวิเคราะห์เชิงระบบจึงจะเหมาะสมสำหรับเป็นผู้วิเคราะห์และเลือกประเด็นในการประเมินผลกระทบนั้นได้

(8) การจัดทำมาตรการและแผนติดตามตรวจสอบ ในการแก้ไขผลกระทบทางสังคม

การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม นอกจากการวิเคราะห์ผลกระทบหลักการพื้นฐานในการจัดทำมาตรการและแผนแก้ไขผลกระทบทางสังคมแล้ว ยังต้องมีแผนติดตามตรวจสอบความสัมฤทธิ์ผลของแผนแก้ไขนี้ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอีกด้วย ซึ่งรัฐบาล

และเจ้าของโครงการพัฒนาต่าง ๆ จะต้องยอมรับก่อนว่าโครงการที่ตนนำเข้ามาเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ ต่อระบบสังคมนั้น ๆ ฉะนั้นจะต้องมีการปรับตัวโครงการให้สอดคล้องกับระบบและสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ก่อนหน้า หากมีการดำเนินการลดผลกระทบตามกรอบความคิดนี้แล้ว เชื่อได้ว่าโครงการจะสามารถผ่านการปรับปรุงและพัฒนาโดยปราศจากความขัดแย้ง และทำให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

(9) การอ้างอิงแหล่งข้อมูล

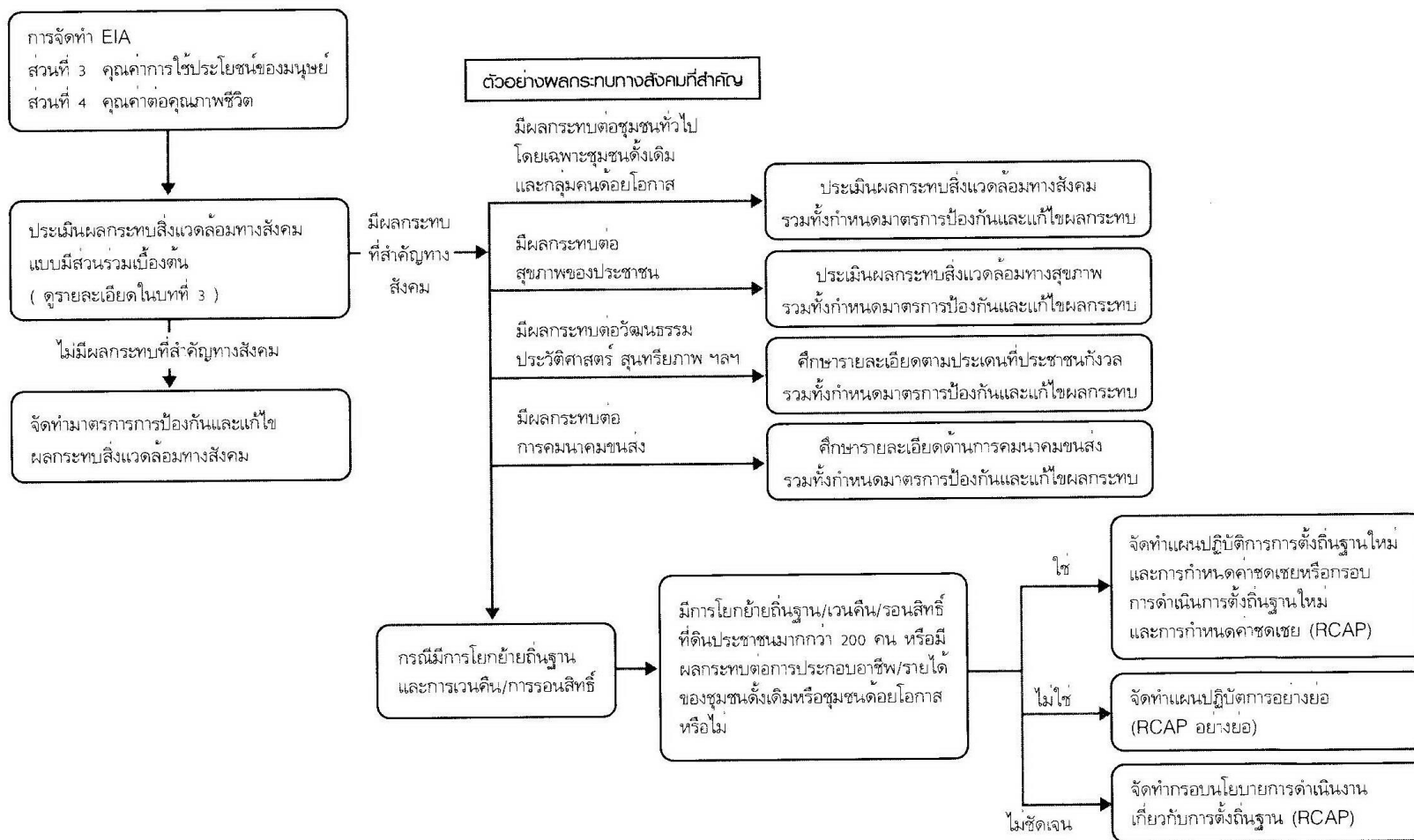
การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมที่ดีจะต้องอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ด้วย เพราะในหลายกรณีต้องสามารถทำให้กลุ่มชุมชนต่าง ๆ เกิดความไว้วางใจในผลการศึกษาที่เป็นไปตามกฎหมายและคำนึงถึงผลประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่ถ้ายังไม่สามารถสร้างความไว้วางใจได้ ผู้ประสานงานกับทุกฝ่ายควรชี้แจงรายละเอียดและทำความเข้าใจแก่ชุมชน ผ่านการประชาสัมพันธ์ ด้วยความเคารพต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้น จึงควรมีการบริหารจัดการระบบฐานข้อมูล (Management of Information System) เป็นอย่างดี บนความเข้าใจทางสถิติ การสุ่มและเก็บตัวอย่างจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและมีความถูกต้องเพิ่มมากขึ้นที่สุด พร้อมทั้งเร่งประสานทุกฝ่ายจัดทำมาตรการลดผลกระทบมากกว่าการนำผลการประเมินผลกระทบทางสังคมไปขยายผลต่อในเชิงลบแบบไม่รู้จบ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีของสังคม

(10) การจัดทำแผนรองรับกรณีเกิดช่องว่างระหว่างข้อมูล

โดยปกติจะไม่สามารถรวบรวมข้อมูลทุกอย่างที่ต้องการได้ภายในเวลาจำกัด ผู้วิเคราะห์จึงจำเป็นต้องยอมรับในปัญหาช่องว่างที่เกิดจากการขาดข้อมูลบางส่วนที่อาจมีอยู่แต่ไม่สามารถรวบรวมได้ทันเวลา และยอมรับในข้อสงสัยถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลบางอย่าง ในการปรึกษาหารือกับผู้วางแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน ฯลฯ และสร้างภาพแห่งความเข้าใจ (Scenerio and The Best Picture) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยนักวิเคราะห์ข้อมูลต้องประเมินความสำคัญของข้อมูลที่ขาดหายไป และวางแผนจัดเก็บข้อมูลนั้นในอนาคต หรือหาวิธีดำเนินการคาดการณ์หรือทำนายลักษณะข้อมูลที่ขาดหายไป โดยสามารถประเมินผลกระทบ สร้างมาตรการ และวางแผนเป็นอย่างดี โดยไม่ต้องใช้ข้อมูลที่ขาดหายไปเหล่านั้น จากการประเมินสถานการณ์จากตัวระบบ (System) การประเมินในส่วนของโครงสร้างหรือรูปแบบ (Structure or Form) และกระบวนการของระบบนั้น ๆ (Function) แต่อย่างไรก็ดียังต้องมีแผนติดตามข้อมูลส่วนที่ขาดหายให้ได้มากที่สุดในวันข้างหน้า (เดช วัฒนชัยยิ่งเจริญ, 2551)

นอกจากนี้ประเด็นในเรื่องของการโยกย้ายถิ่นฐาน การเวนคืนที่ดิน และการจ่ายค่าชดเชย โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชนดั้งเดิม ชนเผ่า กลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนยากจน และผู้พิการถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากที่จะต้องได้รับการพิจารณาดูแลเป็นพิเศษ ส่วนระดับความสำคัญของผลกระทบด้านอื่น ๆ นั้นขึ้นอยู่กับข้อมูลทางเทคนิคและข้อพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญและความคิดเห็นของชุมชน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549)

แผนภาพที่ 2.1-1 หลักเกณฑ์การศึกษาผลกระทบทางสังคมแบบมีส่วนร่วม

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549

2.2 รูปแบบและวิธีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศไทย

2.2.1 รูปแบบในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม

การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมควรเลือกประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับโครงการที่ศึกษาและพื้นที่ศึกษา เนื่องจากในแต่ละโครงการอาจมีความจำเป็นถึงการเจาะลึกลงไป ในรายละเอียดของการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในรายโครงการที่มีปัญหาหรือมีความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบต่อสังคมได้มาก เช่น โครงการก่อสร้างหลุมฝังกลบขยะ โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เป็นต้น ควรมีการเจาะลึกลงไป ในรายละเอียดให้มากที่สุด สำหรับโดยทั่วไป รูปแบบในการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมมีด้วยกัน 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) กำหนดพื้นที่ศึกษาและระบุผลกระทบทางสังคม

การกำหนดพื้นที่ศึกษาจะขึ้นอยู่กับลักษณะโครงการ โดยทั่วไปจะให้ครอบคลุมเขตการปกครองตามที่ตั้งของโครงการ (เช่น ตำบล อำเภอ จังหวัด เทศบาล) และครอบคลุมพื้นที่ศึกษาผลกระทบทางกายภาพ เนื่องจากข้อมูลทางสังคมส่วนใหญ่ถูกบันทึกอ้างอิงไว้กับเขตการปกครอง และผลกระทบทางสังคมส่วนหนึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผลกระทบทางกายภาพ เช่น ผลกระทบจากเสียงรบกวน ผลกระทบจากฝุ่นละออง เป็นต้น แต่สำหรับในบางโครงการที่อาจมีพื้นที่ศึกษาครอบคลุมหลายเขตการปกครองและมีผลกระทบทางสังคมจำนวนมาก การกำหนดพื้นที่ศึกษาอาจใช้ตัวแปรในระดับมหภาค เช่น การจ้างงาน โครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณสุข เป็นต้น และในระดับจุลภาค เช่น การย้ายคนออกจากพื้นที่ที่จะก่อสร้างโครงการ ความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ เป็นต้น ซึ่งมักจะมีความสัมพันธ์กับผลกระทบทางกายภาพ เช่น บริเวณที่คาดว่าชุมชนจะไต่ขึ้นเสียงรบกวนหรือได้กลิ่น บริเวณที่ชุมชนอาจได้รับผลกระทบในกรณีที่โรงงานเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น โดยจะเรียกการกำหนดเขตแบบนี้ว่า “เขตอิทธิพล” (Region of influence)

2) บรรยายสภาพแวดล้อมทางสังคม

การรู้จักและเข้าใจสภาพชุมชนที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการนั้น ๆ จะทำให้สามารถคาดการณ์ผลกระทบทางสังคมได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะชุมชนในพื้นที่โครงการหรือพื้นที่ใกล้เคียง ผู้ศึกษาจะต้องทราบและอธิบายถึงสภาพสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน และประชากรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการโดยตรง โดยในแต่ละชุมชนหรือภูมิภาค จะประกอบด้วยชุมชนกลุ่มต่าง ๆ แตกต่างกันไป ซึ่งจะได้รับผลกระทบที่แตกต่างกันไป ทั้งผลกระทบทางบวกและผลกระทบในทางลบ โดยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นจะต้องนำมาพิจารณาประกอบในการเก็บข้อมูลสภาพสังคมของชุมชน สำหรับการประเมินผลกระทบด้านศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติ และสุนทรียภาพ ควรใช้แนวทางปฏิบัติจากกลุ่มตัวแปรอื่น ๆ เพราะมีรายละเอียดที่มีนัยทางวิชาการสูง ต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ข้อมูลทางสังคมพื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่ ข้อมูลลักษณะประชากร สภาพสังคม เศรษฐกิจ สุขอนามัยของชุมชน เป็นต้น โดยข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้สามารถค้นคว้าและรวบรวมได้จากหน่วยงานของรัฐบาลในระดับต่าง ๆ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ กรมการปกครอง สำนักงานจังหวัด/อำเภอ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สถานีอนามัย เป็นต้น ซึ่งข้อมูลบางอย่างอาจจำเป็นต้องขอจาก

หน่วยงานเอกชน เช่น หอการค้าจังหวัด และในบางกรณีอาจต้องสำรวจเอง โดยการสัมภาษณ์ ประชากรในระดับครัวเรือน การใช้แบบสอบถาม การประชุมกลุ่มย่อย เป็นต้น โดยก่อนออกไป สัมภาษณ์ผู้ศึกษาจะต้องเตรียมแบบสอบถามไว้ให้พร้อม และมีการทดสอบแบบสอบถามให้ครอบคลุม เนื้อหาส่วนที่ควรศึกษา มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งแบบสอบถามอาจมีลักษณะเป็นเช็คลิสต์ และเป็นระดับ ของทัศนคติ หรือเป็นคำถามแบบเปิด หรือใช้ผสมผสานกันนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของข้อมูลที่ใช้

3) ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคม

มีวัตถุประสงค์เพื่อตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความสัมพันธ์และความสอดคล้อง (หรือไม่สอดคล้อง) ระหว่างโครงการกับสภาพชุมชนและสังคม เพื่อพิจารณาว่าโครงการมีความ สอดคล้องและสัมพันธ์กับลักษณะของชุมชนหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะทำให้เข้าใจแนวโน้มของผลกระทบ ทางสังคมที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ควรต้องชี้ประเด็นทางสังคมที่กำลังอยู่ในขั้นวิกฤตและอาจเกี่ยวข้อง กับการพัฒนาโครงการ เช่น อาจมีโรงงานที่มีปริมาณน้ำเสียเกินขนาดที่บำบัดน้ำเสียของตนจะ สามารถบำบัดได้ พื้นที่ตำบล/อำเภอบางแห่งอาจมีโรงแรมมากเกินความจำเป็น ภูเก็ต/พัทธยา กำลังมี ปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำ กรุงเทพมหานครมีปัญหาเรื่องการจราจร โรคไข้ดำที่อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น ซึ่งในบางกรณีก็ไม่มีเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยการชี้ประเด็น ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์และความชำนาญ เพราะถ้าหากการพัฒนาโครงการใหม่ๆ มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ ก็จะทำให้เกิดผลกระทบรุนแรงมากขึ้น และยังทำให้ สังคมไม่ยอมรับ จึงจำเป็นต้องหาทางออกที่เหมาะสม เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นล่วงหน้า

4) คาดการณ์ผลกระทบทางสังคมเบื้องต้น

ในขั้นตอนนี้ เป็นลักษณะพิเศษของกระบวนการประเมินผลกระทบทางสังคมที่ แตกต่างจากการประเมินผลกระทบทางกายภาพและทางนิเวศ สามารถทำได้โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ผังโครงการ รายละเอียดของโครงการ และแผนการปฏิบัติงานของโครงการ ซึ่งจะมีการระบุถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น พื้นที่โครงการ และระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ และแรงงานที่จะต้องนำเข้ามาหรือนำออกไปจากพื้นที่โครงการอย่างละเอียด เครื่องมือที่ใช้ สำหรับคาดการณ์ ตัวอย่างเช่น เช็คลิสต์ ตารางเมทริกซ์ โครงการข่าย ตลอดจนประสบการณ์ที่ได้จาก โครงการในลักษณะใกล้เคียงกัน เป็นต้น

การคาดการณ์ผลกระทบทางสังคมในเบื้องต้นนี้จะทำให้ทราบถึงแนวโน้มของ ผลกระทบทางสังคมที่อาจเกิดขึ้น ผู้ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ และลักษณะของผลกระทบ อันเป็น ผลมาจากการพัฒนาโครงการต่าง ๆ โดยลักษณะคำที่ใช้ เช่น บวก ลบ กว้างขวาง จำกัด รุนแรง เบา บาง ต่อเนื่อง เป็นระยะ ๆ ชั่วคราว ถาวร โอกาสเกิดสูง/ต่ำ เป็นต้น และจัดทำเป็นตารางสรุป คาดการณ์ผลกระทบ เพื่อให้ง่ายต่อการสื่อสาร และการทำความเข้าใจ โดยควรมีข้อมูลเบื้องต้นและ แผนประกอบ ตามความเหมาะสม

5) ปรัชญาชุมชน

เป็นการดำเนินการที่ต่อเนื่องจากการคาดการณ์ผลกระทบทางสังคม คือ นำเอาการคาดการณ์ดังกล่าวไปปรึกษากับชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบความรู้สึก ความคิดเห็น ความห่วงใย และทัศนคติของประชาชน ลักษณะหรือวิธีการปรึกษาหารือ เช่น การจัดประชุมเสวนา การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group meeting) หรือการจัดให้มีการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต โดยผลจากการปรึกษาหารือจะสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ คือ

(1) สรุปผลกระทบสำคัญ ซึ่งจะเป็นจุดเน้นของการศึกษาในขั้นต่อไป โดยจะสามารถประมาณได้ว่าผลกระทบใดบ้างที่จะมีโอกาสเกิดขึ้นสูง ทั้งในส่วนของผลกระทบที่รุนแรง ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดในวงกว้าง ผลกระทบต่อเนื่อง ผลกระทบแบบถาวร และผลกระทบอื่น ๆ ที่ชุมชนให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก

(2) ภาพรวมของผลกระทบต่อคนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งที่เป็นผลกระทบโดยตรง ผลกระทบต่อเนื่อง และผลกระทบสะสม โดยควรมีรายละเอียดที่เพียงพอสำหรับที่จะใช้ในการพิจารณาว่าผลกระทบประเภทใดที่สามารถจัดให้มีมาตรการเพื่อหลีกเลี่ยง กำจัด ลด หรือชดเชยผลกระทบได้ และมีการนำเสนอมาตรการดังกล่าว

(3) ทราบเบื้องต้นถึง “ความรู้สึกเสี่ยง” ของชุมชน (Risk perception) ซึ่งควรนำไปสำรวจเพิ่มเติม โดยเน้นในบริเวณที่ยังเป็นที่สงสัยว่าจะได้รับผลกระทบหรือไม่ และหากคิดว่าได้รับผลกระทบ จะเป็นผลกระทบในลักษณะใด โดยเรียกการทำแบบนี้ว่า Risk Perception Mapping (RPM)

6) ทำนายผลกระทบทางสังคมของทางเลือกต่าง ๆ ทั้งนี้ รวมถึงทางเลือกที่จะไม่ดำเนินการพัฒนาโครงการใด ๆ

เป็นการประเมินผลกระทบทางสังคมที่ได้คาดการณ์ไว้เบื้องต้นนั้น มีโอกาสที่จะเกิดในระดับที่คาดการณ์ไว้หรือไม่ โดยมีการดำเนินการตามแนวทางดังต่อไปนี้ คือ

(1) เปรียบเทียบภาพฉายในอนาคต (Scenario) ของชุมชน เมื่อได้รับผลกระทบจากโครงการ เป็นการเปรียบเทียบภาพฉายระหว่างกรณีที่มีโครงการและไม่มีโครงการ ในระดับมหภาคของชุมชน ไม่เน้นการนำเสนอข้อมูลในรายละเอียด และยังไม่คำนึงถึงการแยกแยะ ผู้ได้ประโยชน์ – ผู้เสียประโยชน์ ในชุมชน เพื่อแสดงถึง จุดแข็ง-จุดอ่อน-โอกาส-ศักยภาพ และปัญหาของชุมชน ในแต่ละกรณี โดยเน้นโอกาสและศักยภาพที่ต้องสูญเสียไปเปรียบเทียบกับโอกาสและศักยภาพที่เกิดขึ้นใหม่จากโครงการ และการเปลี่ยนแปลงสำคัญในชุมชน

(2) วิเคราะห์ผลกระทบทางบวกและทางลบที่เกิดแก่คนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และพิจารณามาตรฐานการลดผลกระทบ และปฏิกิริยาของชุมชน โดยเน้นไปที่ประชาชนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง เพื่อให้ทราบว่าประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงนั้นได้รับผลกระทบแตกต่างกันอย่างไร กลุ่มใดได้รับประโยชน์ กลุ่มใดเสียประโยชน์ และกลุ่มใดทั้งได้และเสียประโยชน์ ซึ่งการสำรวจข้อมูลในส่วนนี้ควรเป็นการสำรวจข้อมูลเชิงลึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เป็นความคิดเห็นของผู้รับผลกระทบ ควรมีการตั้งคำถามถึงมาตรการในการลดผลกระทบกับกลุ่มผู้ที่ได้รับ

ผลกระทบ เช่น สอบถามผู้ที่จะต้องอพยพเกี่ยวกับทางเลือกใหม่ในการตั้งถิ่นฐาน มาตรการสนับสนุน การย้ายถิ่นและทางเลือกอาชีพ ผู้ที่ต้องทนต่อกลิ่นเหม็นกับมาตรการแก้ไขสภาพเตาเผาขยะ เป็นต้น

ในส่วนของผลกระทบด้านศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติ และสุนทรียภาพ ควรใช้ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญประกอบความคิดเห็นของชุมชน โดยให้ชุมชนพิจารณาในด้าน ความรู้สึกผูกพัน คุณค่าด้านนมัสการ และให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาด้านภาพพจน์ ความหายาก และการ ที่ไม่สามารถทำขึ้นทดแทนได้ และนำผลที่ได้จากการศึกษามาสรุปเป็นผลกระทบในแต่ละด้านทั้งใน ระดับชุมชน ท้องถิ่น และระดับประเทศ โดยการอธิบายว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นอย่างไร มีความเกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านอื่น ๆ อย่างไร และจะมีแนวทางการลดผลกระทบได้อย่างไร เป็นต้น

สำหรับการพิจารณามาตรการลดและชดเชยผลกระทบ และมาตรการ อื่นๆ ควรให้ความสำคัญกับการสูญเสียที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง ทรัพย์สิน พืชผล ตลอดจนการสูญเสียอาชีพ หลักและอาชีพเสริม ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของรายได้ ซึ่งการชดเชยดังกล่าวอาจมีทั้งที่เป็นตัวเงินและมีได้ เป็นตัวเงิน (Intangible) โดยจะต้องพิจารณาว่าวิธีการชดเชยผลกระทบเป็นที่ยอมรับของชุมชน หรือไม่ ชุมชนต้องการอะไร และสร้างความมั่นใจให้กับชุมชนที่เป็นธรรมกับทุกฝ่าย ไม่ก่อให้เกิดความ แดกแยกในชุมชน นอกจากนี้ควรมีการพิจารณาอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย ตัวอย่างเช่น การป้องกัน การให้ หลักประกันความเสี่ยง เป็นต้น

(3) การเปรียบเทียบผลกระทบ ในกรณีที่จะต้องมีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน เป็นการเปรียบเทียบระหว่างสภาพและโอกาสในชุมชนเดิมกับพื้นที่รองรับ ใหม่ ตลอดจนมาตรการชดเชยและลดผลกระทบ ทั้งที่เกิดแก่ผู้ที่อพยพโยกย้ายและผู้ที่อาศัยอยู่เดิมใน พื้นที่รองรับ

ในการพิจารณาเปรียบเทียบชุมชนเดิมและชุมชนรองรับ ควรให้ ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้อพยพจะต้องสูญเสียไปอันเนื่องมาจากการย้ายถิ่นฐาน ทั้งด้านสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ อาชีพ ความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชนเดิม ฯลฯ ส่วนในการพิจารณาชุมชน รองรับ ควรให้ความสำคัญกับความสามารถทางทรัพยากรธรรมชาติ บริการสังคมและเศรษฐกิจที่จะ รองรับสมาชิกเข้าสู่ชุมชน

(4) นำเสนอภาพรวมผลกระทบทางบวกและทางลบของโครงการ

ในส่วนนี้ไม่ใช่การสรุป แต่เป็นการนำผลงานทั้งหมดมาแสดงให้เห็นครบถ้วน เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของโครงการ โดยแบ่งการนำเสนอผลกระทบออกเป็นด้านต่าง ๆ ด้วยการ พรรณนาประกอบข้อมูลด้วยตัวเลขและตารางสรุป โดยวิธีการให้คะแนน การถ่วงน้ำหนัก เปรียบเทียบผลกระทบบางประเภทที่เหมาะสม เช่น ผลกระทบด้านศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติ สุนทรียภาพ ซึ่งอาจไม่สามารถนำเสนอในเชิงรูปธรรมและเชิงปริมาณได้ชัดเจน (ฉัตรไชย รัตนไชย, 2553)

2.2.2 วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม

การวิเคราะห์เพื่อคาดการณ์ผลกระทบทางสังคม สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1) การใช้วิธีการเชิงคุณภาพ

เป็นเทคนิคที่อาศัยการวินิจฉัยของผู้ศึกษาหรือคณะผู้ศึกษาที่มีประสบการณ์ โดยส่วนใหญ่จะวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกรณีศึกษาจากโครงการอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน ภายใต้สถานการณ์ที่คล้าย ๆ กัน อาจมีการทำเช็คลิสต์ขึ้นมาเพื่อรวบรวมสิ่งที่ต้องการรู้ ข้อมูลที่จำเป็น วิธีวิเคราะห์/คาดการณ์ และผลลัพธ์ที่คาดหวัง ของประเด็นและตัวแปรต่าง ๆ สำหรับใช้ในการคาดการณ์ผลกระทบทางสังคมเชิงคุณภาพ

2) การใช้วิธีเชิงปริมาณ

เป็นการวิเคราะห์ที่มีตัวเลขและการคำนวณประกอบ ซึ่งเหมาะสมสำหรับตัวแปรทางสังคมบางกลุ่ม เช่น ความต้องการสถานที่เรียนชั่วคราวสำหรับนักเรียน ที่คาดว่าจะตามมา กับพ่อแม่ที่เข้ามาทำงานในพื้นที่โครงการ หรือปริมาณจราจรที่จะเพิ่มขึ้นเนื่องจากการขนส่งวัสดุในระยะก่อสร้าง ซึ่งสามารถที่จะคาดการณ์ได้โดยอาศัยการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยพิจารณาใช้ตัวแปร และใช้วิธีการทางสถิติเพื่อวิเคราะห์และประมวลผล

3) การใช้แบบจำลอง/เทคนิคพิเศษ

เป็นการใช้แบบจำลอง (Model) สำหรับคาดการณ์ผลกระทบทางสังคมมี 2 ประเภท คือ

(1) แบบจำลองคณิตศาสตร์

เป็นแบบจำลองที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หรือระหว่าง Input-Output ในรูปสมการคณิตศาสตร์ เช่น แบบจำลองที่ใช้คาดการณ์ผลกระทบเกี่ยวกับประชากร

(2) แบบจำลองที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในรูป “Empirical”

เป็นผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในอดีตที่ได้บันทึกไว้หลาย ๆ ครั้ง ซึ่งอาจมีการนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เช่น การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) การวิเคราะห์ถดถอย (Regression Analysis) โดยในบางครั้งอาจเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลกัน (Causal – Effect) ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด เช่น แบบจำลองที่ใช้คาดการณ์แนวโน้มการขยายตัวของเมือง เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วการคาดการณ์ผลกระทบทางสังคมยังมีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) มาใช้มากขึ้น โดยเฉพาะการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น การใช้ที่ดิน ความต้องการสาธารณูปโภค เป็นต้น ทั้งนี้การที่จะเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์เพื่อคาดการณ์ผลกระทบทางสังคมไหนนั้น ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของตัวแปรทางสังคมของแต่ละตัว ในบางกรณีอาจมีการใช้หลายวิธีร่วมกัน และตามที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า แนวทางการดำเนินการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในประเทศไทยจะเน้นหนักไปในเรื่องของการมีส่วนร่วมมากกว่าเน้นในด้านเทคนิค นั่นคือไม่ว่าจะอธิบายด้วยวิธีการใดก็ตาม จะต้องเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและสามารถอธิบายให้ประชาชนทุกคนเข้าใจได้ (ฉัตรไชย รัตนไชย, 2553)

2.2.3 ตัวอย่างของการทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศไทย

1) โครงการทำเหมืองแร่ชนิดแร่แบไรต์ ปี พ.ศ. 2545

ประเภทของโครงการ: การทำเหมืองแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ทุกขนาด

สถานะของโครงการ: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท เอส.พี.เอส. คอนซัลติ้ง เซอร์วิส จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: บริษัทที่ปรึกษาได้กำหนดพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ คือ ชุมชนใกล้เคียงจำนวน 3 ชุมชน ได้แก่

- บ้านนาหงส์ ประชากรจำนวน 95 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง 15 ครัวเรือน คิดเป็น 15% ของประชากร
- บ้านนาค้อ ประชากรจำนวน 322 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง 22 ครัวเรือน คิดเป็น 6% ของประชากร
- บ้านโนนสมบูรณ์ ประชากรจำนวน 127 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง 14 ครัวเรือน คิดเป็น 11% ของประชากรในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยบริษัทที่ปรึกษาได้พิจารณาจากตำแหน่งที่ตั้งของแต่ละชุมชนว่าได้รับ

ผลกระทบมากน้อยเพียงใด และพิจารณาจากจำนวนครัวเรือนในชุมชนนั้น โดยใช้หลักการ “ถ้าประชากรมี 100 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีอย่างน้อย 15-30% ของประชากร ถ้าประชากรมีเป็นพันคน ขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีอย่างน้อย 10-15% ของประชากร” อย่างไรก็ตาม ชุมชนบ้านนาค้อและบ้านโนนสมบูรณ์ ตั้งอยู่ค่อนข้างห่างจากพื้นที่โครงการ คือ 2.8 กิโลเมตร และ 3 กิโลเมตรตามลำดับ และไม่ได้ตั้งอยู่ริมเส้นทางการขนส่ง แต่อาจได้รับผลกระทบบ้างบางครั้งในกรณีที่โครงการจำเป็นต้องใช้เป็นเส้นทางผ่านในการขนส่ง บริษัทที่ปรึกษาจึงเลือกสอบถามเฉพาะกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการจำนวน 22 ครัวเรือน และ 14 ครัวเรือน ตามลำดับ บริษัทที่ปรึกษาใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกสอบถามครัวเรือนที่ตั้งอยู่ใกล้และคาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการ และครัวเรือนที่ตั้งอยู่ริมเส้นทางขนส่งแล้ว ส่วนครัวเรือนที่ตั้งอยู่ห่างออกไปจะทำการสอบถามในสัดส่วนที่น้อยลง

รูปแบบและวิธีในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบทางสังคมจะเกี่ยวข้องกันในส่วนของคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต (อยู่ในส่วนของการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม) ซึ่งประเด็นการศึกษามีดังนี้ คือ

- คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
 - การใช้ที่ดิน บริษัทที่ปรึกษาศึกษาสภาพการใช้ที่ดินของพื้นที่ศึกษา โดยการสำรวจภาคสนาม วิเคราะห์แผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1:50,000 และภาพถ่ายทางอากาศมาตราส่วน 1:10,000 และจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษา
 - การเกษตรกรรม บริษัทที่ปรึกษาศึกษาสภาพการประกอบกิจกรรมทางด้านกิจกรรมในพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะการสำรวจพื้นที่เพาะปลูก ชนิด และผลผลิตที่ทำการเพาะปลูกเป็นประจำในแต่ละ

ปี การเลี้ยงสัตว์ ชนิดของสัตว์เลี้ยง ลักษณะการเลี้ยง และการ
ประมง

- การคมนาคม บริษัทที่ปรึกษาศึกษาาระบบและเส้นทางการคมนาคม
ที่ใช้ในพื้นที่ศึกษา โดยเน้นเรื่องระยะทาง สภาพการจราจร และ
สภาพถนน ตั้งแต่บริเวณทางหลวงแผ่นดินจนถึงพื้นที่โครงการ
- ระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ บริษัทที่ปรึกษาสำรวจระบบสาธารณสุขปศุสัตว์
ต่าง ๆ ในพื้นที่ศึกษา โดยการสำรวจภาคสนาม และพิจารณาแผน
ที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1:50,000

● คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

- เศรษฐกิจและสังคม บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้าน
เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ โครงสร้างประชากร การตั้งถิ่นฐาน
การศึกษา ศาสนา อาชีพ และรายได้ ของประชากรในพื้นที่ศึกษา
- ทัศนคติของประชากร บริษัทที่ปรึกษาศึกษาทัศนคติของประชากร
ในพื้นที่ศึกษาที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ
ทั้งด้านลบและด้านบวก โดยการสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติด้าน
เศรษฐกิจสังคม การใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และด้านสุขอนามัย
เป็นต้น
- สาธารณสุข บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพอนามัย
สิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ความเจ็บไข้ได้ป่วย และ
ระบบสาธารณสุขมูลฐาน เช่น แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การ
กำจัดขยะ การใช้ส้วม รวมถึงบริการสาธารณสุขที่ประชาชนใน
พื้นที่ศึกษาได้รับ
- อาชีวอนามัย บริษัทที่ปรึกษาทำการศึกษาประเด็นนี้เนื่องจาก
ด้านการสาธารณสุข แต่จะเน้นถึงโรคที่เกิดจากการประกอบอาชีพ
เป็นหลัก การเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน อัตรการเจ็บป่วยหรือ
ตาย และสาเหตุของการเจ็บป่วยหรือตาย โดยใช้ข้อมูลจาก
หน่วยงานสาธารณสุขหรือผู้นำชุมชนที่ได้มีการรวบรวมไว้
- ประวัติศาสตร์และสุนทรียภาพ บริษัทที่ปรึกษาทำการศึกษาที่ตั้ง
ลักษณะ และสภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในพื้นที่
ศึกษา ทั้งที่เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ควรอนุรักษ์ และสภาพ
ทางภูมิศาสตร์อื่น ๆ ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดย
การศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ

สำหรับรูปแบบและวิธีในการศึกษาผลกระทบทางสังคม เริ่มจากการเก็บข้อมูล
และศึกษารายละเอียดสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ได้แก่ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทรัพยากร
สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต โดยรวบรวม
ข้อมูลเอกสารต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับการสำรวจภาคสนาม เพื่อเก็บข้อมูลสภาพ

ปัจจุบันในพื้นที่ศึกษา และนำมาประกอบการพิจารณาประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ โดยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย

- ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ได้แก่ เสียง ฝุ่น แรงสั่นสะเทือน การคมนาคม แหล่งน้ำ เศษหินปลิวกระเด็น และไม่ได้รับผลกระทบใด
- สาเหตุของผลกระทบ ได้แก่
 - เสียง มีสาเหตุมาจากการระเบิดหน้าเหมือง และรถบรรทุกวิ่ง
 - ฝุ่น มีสาเหตุมาจากการขนส่งแร่ของโครงการ
 - แรงสั่นสะเทือน มีสาเหตุมาจากการระเบิดแร่ของโครงการ
 - การคมนาคม มีสาเหตุมาจากรถขนส่งแร่ของโครงการ
 - แหล่งน้ำ มีสาเหตุมาจากการทำเหมือง
 - เศษหินปลิวกระเด็น มีสาเหตุมาจากการทำเหมือง
- ระดับของผลกระทบในแต่ละด้าน แบ่งออกเป็นระดับมาก ปานกลาง และน้อย
- ความคิดเห็นต่อโครงการ ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารของโครงการ (ทราบ ไม่ทราบ) การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ (มี ไม่มี) สัตว์ป่าที่พบ (เคย ไม่เคย) แหล่งโบราณคดี/วัตถุในพื้นที่ (มี ไม่มี) การรับรู้เกี่ยวกับวิธีการทำเหมือง และกิจกรรมต่าง ๆ (ทราบ ไม่ทราบ) ผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับการดำเนินโครงการ (ผลดี ได้แก่ สร้างงานให้กับชุมชน นำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น ช่วยให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ปรับปรุงเส้นทางคมนาคม พัฒนาวัดและโรงเรียน ผลเสีย ได้แก่ ฝุ่นละออง เสียงดังรบกวน เส้นทางชำรุดเสียหาย ผลกระทบต่อแหล่งน้ำ ทรัพยากรดินเสียหาย แรงสั่นสะเทือน ปัญหาสุขภาพ) การยอมรับโครงการ (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แสดงความคิดเห็น) และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2) โครงการเขตประกอบการอุตสาหกรรม เอส ไอ แอล (สระบุรี) ส่วนขยาย ปี พ.ศ. 2550

ประเภทของโครงการ: ประเภทโครงการนิคมอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมหรือโครงการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับนิคมอุตสาหกรรมหรือโครงการจัดสรรที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมทุกขนาด

สถานะของโครงการ: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท แอร์เซฟ จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: บริษัทที่ปรึกษาได้ทำการกำหนดกลุ่มประชากรและพื้นที่ในการศึกษา โดยทำการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนภายในพื้นที่ศึกษา (รัศมี 5 กิโลเมตร รอบโครงการ) ครอบคลุมตำบล/เทศบาล 9 แห่ง ได้แก่

- ตำบลหนองปลาหมอ จำนวน 9 หมู่บ้าน

- ตำบลหนองปลิง จำนวน 8 หมู่บ้าน
- ตำบลชสิทธิ์ จำนวน 6 หมู่บ้าน
- ตำบลบัวลอย จำนวน 6 หมู่บ้าน
- ตำบลหนองจิก จำนวน 4 หมู่บ้าน
- ตำบลห้วยขมิ้น จำนวน 4 หมู่บ้าน
- ตำบลหนองไข่น้ำ จำนวน 5 หมู่บ้าน
- ตำบลไผ่ต่า จำนวน 2 หมู่บ้าน
- เทศบาลตำบลหนองแค จำนวน 1 ชุมชน

ประชากรในการศึกษาค้างครั้งนี้ คือ คราวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ดังกล่าว โดยคณะผู้ศึกษาได้สุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรแบบเฉพาะเจาะจง จึงทำการกำหนดขนาดตัวอย่างจากกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวโดยใช้สมการของ Taro Yamane พบว่าขนาดตัวอย่างควรมีจำนวนที่สำรวจไม่น้อยกว่า 373 ตัวอย่าง ทั้งนี้บริษัทที่ปรึกษาได้สำรวจทัศนคติและความคิดเห็นรวม 376 ตัวอย่าง

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบทางสังคมจะเกี่ยวข้องกันในส่วนของคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต (อยู่ในส่วนของการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม) ซึ่งประเด็นการศึกษามีดังนี้ คือ

- คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
 - การใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้ทำการศึกษาสภาพการใช้ที่ดินในบริเวณพื้นที่ที่ทำการศึกษา เพื่อจำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่อาจเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการดำเนินโครงการ
 - การคมนาคมขนส่ง ได้ทำการศึกษาสภาพและเครือข่ายต่าง ๆ ของถนน สภาพการจราจร ความหนาแน่นของการจราจร และแนวโน้มการจราจรของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 หมายเลข 33 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3226 และลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบขนส่งทางบกอันเนื่องมาจากการดำเนินโครงการ
 - การระบายน้ำและการป้องกันน้ำท่วม ได้ศึกษาลักษณะการระบายน้ำโดยทั่วไปของพื้นที่ที่ทำการศึกษา สภาพปัญหาเกี่ยวกับการระบายน้ำ ภาวน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในบริเวณใกล้เคียง และลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการดำเนินโครงการ
 - ระบบสาธารณสุขปโภค ได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านสาธารณสุขปโภคในบริเวณพื้นที่ที่ทำการศึกษา และลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการดำเนินโครงการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่
 - การใช้น้ำ ศึกษาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่ที่ทำการศึกษา รวมถึงสภาพปัญหาการใช้น้ำของ

ชุมชน เพื่อประเมินผลกระทบของการดำเนินโครงการต่อการ
ใช้น้ำของชุมชน

- การใช้ไฟฟ้า รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสรรพลังงานไฟฟ้า
ในบริเวณพื้นที่ที่ทำการศึกษามาจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
รวมถึงปัญหาการใช้ไฟฟ้าของโรงงานและชุมชน
- การจัดการมูลฝอย ศึกษาการจัดการมูลฝอย ขอบข่ายการ
ให้บริการ และขีดความสามารถในการให้บริการจาก
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาล รวมถึง สภาพปัญหาการ
จัดการมูลฝอยในพื้นที่ที่ทำการศึกษา

● คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

- สภาพสังคม-เศรษฐกิจ ได้ศึกษาสภาพทั่วไปของประชากร สภาพ
สังคมและเศรษฐกิจ ระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ
ผลกระทบที่ประชาชนได้รับในปัจจุบัน และทัศนคติต่อการดำเนิน
โครงการ โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและหัวหน้าครัวเรือน/
ตัวแทนครัวเรือนในเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษา เกี่ยวกับสภาพความ
เป็นอยู่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อมทั่วไป การรับรู้
ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ ทัศนคติ รวมถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
โครงการ และลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นอัน
เนื่องมาจากการดำเนินโครงการ
- สาธารณสุข ได้รวบรวมข้อมูลด้านสาธารณสุขเกี่ยวกับภาวะการ
เจ็บป่วยของประชาชน การรักษาพยาบาล การให้บริการทางด้าน
สาธารณสุขภายในพื้นที่ที่ทำการศึกษา และลักษณะการ
เปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการดำเนินโครงการ
- สุขทรียภาพและการท่องเที่ยว ได้ศึกษาสถานภาพของแหล่ง
ท่องเที่ยวและสถานที่ที่มีคุณค่าทางสิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์
โบราณสถาน โบราณวัตถุในพื้นที่ที่ทำการศึกษา และลักษณะการ
เปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการดำเนินโครงการ

สำหรับรูปแบบและวิธีการในการศึกษา บริษัทที่ปรึกษาได้ทำการศึกษาสภาพ
ทั่วไปของประชากร สภาพสังคม-เศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย ระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ และ
ผลกระทบที่ประชาชนได้รับในปัจจุบัน ตลอดจนทัศนคติต่อการดำเนินการของโครงการ โดยทำการ
สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและหัวหน้าครัวเรือน/ตัวแทนครัวเรือน เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ สภาพ
เศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อมทั่วไป การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ และทัศนคติ รวมถึง
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการ โดยบริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลจำนวนประชากรจากหน่วยงาน
ท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษา เพื่อทำการกำหนดขนาดตัวอย่างครัวเรือนจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่
ศึกษา ให้สอดคล้องกับค่าความเชื่อมั่นทางสถิติที่ยอมรับได้ตามสูตรการคำนวณของ Taro Yamane
และได้ทำการประเมินผลกระทบด้านสังคม ดังนี้ 1) ประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษา

ก่อสร้างและการดำเนินการของโครงการ และ 2) ประเมินความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมเมื่อดำเนินโครงการ โดยพิจารณากิจกรรมของโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแต่ละประเด็นที่ทำการศึกษา สำหรับการรวบรวมข้อมูลถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- ข้อมูลทุติยภูมิ บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวิเคราะห์และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้
 - หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
 - เทศบาลตำบลหนองแค
 - เทศบาลตำบลชสิทธิ์
 - เทศบาลตำบลหินกอง
 - องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาหมอ
 - องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง
 - องค์การบริหารส่วนตำบลชสิทธิ์
 - องค์การบริหารส่วนตำบลบัวลอย
 - หน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
 - กระทรวงมหาดไทย
 - สำนักงานจังหวัดสระบุรี
 - กรมโยธาธิการและผังเมือง
 - ที่ว่าการอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
 - การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสระบุรี
 - การประปาส่วนภูมิภาค จังหวัดสระบุรี
 - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - กรมควบคุมมลพิษ
 - กรมทรัพยากรธรณี
 - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 - กรมพัฒนาที่ดิน
 - กรมชลประทาน
 - สำนักงานเกษตร จังหวัดสระบุรี
 - กระทรวงสาธารณสุข
 - สาธารณสุขอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
 - โรงพยาบาลหนองแค อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
 - สถานีอนามัยหนองแค อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
 - สถานีอนามัยชสิทธิ์ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
 - สถานีอนามัยบัวลอย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

- สถานีอนามัยหนองปลาหมอ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
 - กรมอุตุนิยมวิทยา
กระทรวงคมนาคม
 - กรมทางหลวง
กระทรวงอุตสาหกรรม
 - การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- การสำรวจทัศนคติและความคิดเห็น การสำรวจทัศนคติและความคิดเห็น
นั้นอาศัยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยกำหนดรูปแบบขึ้นเพื่อสำรวจ
ข้อมูลในด้านต่าง ๆ เช่น ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลด้านคุณภาพ
ชีวิต สุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันและ
ความพึงพอใจ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และทัศนคติที่มีต่อการดำเนิน
โครงการ

3) โครงการโรงแปรรูปสภาพคอนเดนเสทและน้ำมันดิบ อำเภอบ้านแหลม จังหวัด เพชรบุรี ปี พ.ศ. 2547

ประเภทของโครงการ: ประเภทอุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมทุกขนาด

สถานะของโครงการ: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: สำหรับพื้นที่ศึกษานั้นอยู่ในความรับผิดชอบของ
หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 5 แห่ง ได้แก่

- องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน
- องค์การบริหารส่วนตำบลปากทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
ประกอบด้วย 3 หมู่บ้าน
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน
- องค์การบริหารส่วนตำบลช่องสะแก อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
ประกอบด้วย 2 หมู่บ้าน
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางจาน อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
ประกอบด้วย 1 หมู่บ้าน

โดยบริษัทที่ปรึกษาได้ใช้หลักการของ จุมพล สวัสดิยากร “ถ้ามีประชากร
1,000 ให้ใช้ขนาดตัวอย่างร้อยละ 10 ของประชากร” ในการกำหนดจำนวนแบบสอบถาม พบว่า
จำนวนตัวอย่างที่น่าเชื่อถือควรมีจำนวนเท่ากับ 210 ชุดขึ้นไป ดังนั้น บริษัทที่ปรึกษาจึงได้กำหนด

ขนาดตัวอย่างทั้งหมด 231 คริวเรือน โดยกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น หัวหน้า/ตัวแทนคริวเรือน และ เก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชนด้วยวิธีการสัมภาษณ์

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบทางสังคมจะเกี่ยวข้องกัน ในส่วนของคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต (อยู่ในส่วนของการ ประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม) ซึ่งประเด็นการศึกษามีดังนี้ คือ

- คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
 - สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การใช้น้ำ การใช้ไฟฟ้า การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน และการระบายและป้องกันน้ำท่วม
 - การคมนาคม ได้แก่ การคมนาคมทางรถยนต์ ประกอบด้วยข้อมูล โครงข่ายการคมนาคม และปริมาณการจราจร และการคมนาคมทางรถไฟ
 - การใช้ที่ดิน เป็นการสำรวจลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดินในพื้นที่รัศมี 5 กิโลเมตร รอบโครงการ
 - การเกษตรกรรมและการปศุสัตว์ เป็นการศึกษาลักษณะเกษตรกรรมและปศุสัตว์ในพื้นที่ศึกษา
- คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต
 - เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการปกครอง ประชากร โครงสร้างเศรษฐกิจ และสภาพเศรษฐกิจ-สังคม ในพื้นที่ศึกษา
 - สาธารณสุข บริษัทที่ศึกษารวบรวมข้อมูลด้านสาธารณสุข ได้แก่ จำนวนสถานพยาบาล จำนวนบุคลากร สถิติภาวะการเจ็บป่วย ในพื้นที่ศึกษา
 - สุนทรียภาพและการท่องเที่ยว บริษัทที่ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอบ้านแหลม และอำเภอเมืองเพชรบุรี

สำหรับรูปแบบและวิธีการศึกษา เริ่มจากกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษา โดยกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาในรัศมี 5 กิโลเมตร รอบพื้นที่โครงการ คิดเป็นพื้นที่ทั้งหมด 78.54 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ ศึกษารายละเอียดโครงการทั้งในช่วงก่อสร้างและดำเนินการ ซึ่งรวมทั้งสถานที่ตั้งและขนาดของโครงการ การใช้ที่ดินของโครงการ การก่อสร้างและดำเนินโครงการ และศึกษาสภาพแวดล้อมปัจจุบันในบริเวณพื้นที่ศึกษา โดยการรวบรวมข้อมูลและสำรวจภาคสนาม สำหรับในการดำเนินการศึกษาคั้งนี้ บริษัทที่ปรึกษาใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิประกอบการศึกษา โดยข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสำรวจ รวบรวมและวิเคราะห์โดยบริษัทที่ปรึกษา ได้แก่

- คุณภาพอากาศและเสียงคุณภาพน้ำ
- การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ได้แก่

- สภาพสังคมและเศรษฐกิจ
สำหรับข้อมูลทุติยภูมิ บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- สถานีอนามัยบ้านบางแก้ว
- สถานีอนามัยบ้านปากทะเล
- สถานีอนามัยบ้านบางขุนไทร
- สถานีอนามัยตำบลช่องสะแก
- สถานีอนามัยตำบลบางจาน
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านแหลม
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองเพชรบุรี
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว
- องค์การบริหารส่วนตำบลปากทะเล
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทร
- องค์การบริหารส่วนตำบลช่องสะแก
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางจาน
- เทศบาลตำบลบ้านแหลม
- สำนักงานประมงอำเภอบ้านแหลม
- สำนักงานประมงอำเภอเมืองเพชรบุรี
- สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านแหลม
- สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองเพชรบุรี
- สำนักงานปศุสัตว์อำเภอบ้านแหลม
- สำนักงานปศุสัตว์อำเภอเมืองเพชรบุรี
- โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี

4) โครงการเพิ่มกำลังการผลิตโรงงานผลิตเยื่อกระดาษ ปี พ.ศ. 2552

ประเภทของโครงการ: ประเภทอุตสาหกรรมผลิตเยื่อกระดาษที่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 50 ตันต่อวัน ขึ้นไป

สถานะของโครงการ: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: พื้นที่ศึกษาประกอบด้วย

- อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี (11 หมู่บ้าน 2,248 ครัวเรือน) แบ่งออกเป็น 2 บริเวณ คือ

- พื้นที่ตอนเหนือ เป็นที่ราบลุ่ม ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของตำบลศรีมหาโพธิ (หมู่บ้านคลองโสม จำนวน 76 ครัวเรือน) และตำบลท่าตุม (10 หมู่บ้าน จำนวน 2,172 ครัวเรือน)
- พื้นที่ตอนใต้ เป็นบริเวณที่ราบสูง ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของตำบลกรอกสมบูรณ์ (2 หมู่บ้าน จำนวน 661 ครัวเรือน) พื้นที่บางส่วนของตำบลศรีมหาโพธิ และตำบลท่าตุม
- อำเภออินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี (6 หมู่บ้าน 979 ครัวเรือน) ประกอบด้วย พื้นที่บางส่วนของตำบลหาดนางแก้ว (2 หมู่บ้าน จำนวน 221 ครัวเรือน) และพื้นที่บางส่วนของตำบลลาดตะเคียน (4 หมู่บ้าน จำนวน 758 ครัวเรือน)

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบทางสังคมจะเกี่ยวข้องกัน ในส่วนของคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต (อยู่ในส่วนของการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม) ซึ่งประเด็นการศึกษามีดังนี้ คือ

- คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
 - การใช้ประโยชน์ที่ดิน บริษัทที่ปรึกษาศึกษาเรื่องสภาพการใช้ที่ดินในพื้นที่ศึกษาเพื่อจำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินและกิจกรรมต่าง ๆ ที่อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการดำเนินโครงการ จากข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจภาคสนามเพิ่มเติม
 - การคมนาคมขนส่ง บริษัทที่ปรึกษาศึกษาสภาพถนนและเครือข่ายการคมนาคมต่าง ๆ สภาพการจราจร ความหนาแน่นของปริมาณการจราจร และแนวโน้มของปริมาณการจราจรบนทางหลวงหมายเลข 304 และ 3079 รวมถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงในระบบขนส่งทางบกที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ
 - ระบบระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วม บริษัทที่ปรึกษาศึกษาถึงระบบการระบายน้ำโดยทั่วไปในพื้นที่ศึกษา
 - การให้บริการขั้นพื้นฐาน ได้แก่
 - การใช้ไฟฟ้า บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสรรพลังงานไฟฟ้าในพื้นที่ศึกษา
 - การใช้น้ำ บริษัทที่ปรึกษาศึกษาแหล่งและลักษณะการใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่ศึกษา รวมถึงสภาพปัญหาการใช้น้ำของชุมชน เพื่อประเมินผลกระทบจากการดำเนินโครงการต่อการใช้งานน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคหรือกิจกรรมอื่น ๆ ในพื้นที่ศึกษา
 - การกำจัดขยะมูลฝอย บริษัทที่ปรึกษาศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ศึกษา จากหน่วยงานให้บริการที่

เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตูม องค์การบริหารส่วนตำบลกรอกสมบูนธ์ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีมหาโพธิ อำเภอสรีมหาโพธิ องค์การบริหารส่วนตำบลหาดนางแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลลาดตะเคียน อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี รวมถึงสภาพปัญหาการจัดเก็บขยะมูลฝอยในพื้นที่ศึกษา

- คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต
 - สภาพเศรษฐกิจและสังคม บริษัทที่ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของประชากร สภาพสังคม-เศรษฐกิจ ได้แก่ การปกครอง จำนวนประชากร โครงสร้างทางเศรษฐกิจ และการบริการทางด้านสังคม (สถานที่สำคัญทางศาสนา และสถานศึกษา) สุขภาพอนามัย ระบบสาธารณสุข/สาธารณสุขการ ผลกระทบที่ประชาชนได้รับในปัจจุบัน และทัศนคติต่อการดำเนินโครงการ โดยสอบถามจากผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ศึกษา
 - สาธารณสุข บริษัทที่ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาวะความเจ็บป่วยของประชาชน ได้แก่ การสาธารณสุขขั้นมูลฐาน และสถิติจำนวนผู้ป่วยจำแนกตามสาเหตุ (21 กลุ่มโรค) เป็นต้น จากสถานบริการด้านสุขภาพในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ สถานีอนามัยท่าตูม สถานีอนามัยกรอกสมบูนธ์ อำเภอสรีมหาโพธิ สถานีอนามัยหาดนางแก้ว สถานีอนามัยลาดตะเคียน อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
 - การบรรเทาสาธารณภัยและแผนป้องกันอัคคีภัย บริษัทที่ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพในการรองรับปัญหาสาธารณภัยและอัคคีภัย จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตูม และองค์การบริหารส่วนตำบลลาดตะเคียน รวมถึงหน่วยงานใกล้เคียงที่ให้ความช่วยเหลือได้ ได้แก่ เทศบาลตำบลศรีมหาโพธิ องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี และหน่วยงานดับเพลิงของสวนอุตสาหกรรม 304
 - สุขทรียภาพและการท่องเที่ยว บริษัทที่ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางสิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ ในพื้นที่ศึกษา เพื่อประเมินผลกระทบต่อคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ต่อไป

สำหรับรูปแบบและวิธีการศึกษา บริษัทที่ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ-สังคม ผลกระทบที่ประชาชนได้รับในปัจจุบัน การรับรู้และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการดำเนินโครงการ จากประชาชนในพื้นที่ศึกษาโดยการใช้แบบสอบถามและแยกแบบสอบถามออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- หัวหน้าหรือตัวแทนหน่วยงานราชการหรือองค์กรของรัฐที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินโครงการในด้านการกำกับดูแล การอำนวยความสะดวก และการบริหารจัดการในระดับนโยบายของท้องถิ่นจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

- สำนักงานอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี
- สำนักงานอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
- สถานีอนามัยท่าตูม อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี
- สถานีอนามัยรอกสมบูน อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี
- สถานีอนามัยลาดตะเคียน อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
- สถานีอนามัยหาดนางแก้ว อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
- สำนักงานป่าไม้เขตปราจีนบุรี
- กองวิศวกรรมจราจร กรมทางหลวง
- กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงคมนาคม
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตูม อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี
- องค์การบริหารส่วนตำบลรอกสมบูน อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี
- องค์การบริหารส่วนตำบลศรีมหาโพธิ อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี
- องค์การบริหารส่วนตำบลหาดนางแก้ว อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
- องค์การบริหารส่วนตำบลลาดตะเคียน อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

ตัวอย่างเนื้อหาในแบบสอบถามที่ใช้ในประชากรกลุ่มนี้ ประกอบด้วย
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด เขตความ
 รับผิดชอบ เพศ อายุ ระยะเวลาที่ทำงานอยู่ในหน่วยงานแห่งนี้

ตอนที่ 2 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

- ปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - ไม่มี
 - มี ได้แก่ ฝุ่น เสียง น้ำเสีย กลิ่น เขม่า/ควัน อื่น ๆ พร้อมระบุที่มาและแนวทางการแก้ไข
- แนวโน้มของผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการขยายตัวของอุตสาหกรรม
 - น้อยลง

- เท่าเดิม
- เพิ่มขึ้นในระดับที่ยอมรับได้
- เพิ่มขึ้นในระดับที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดูแลควบคุมอย่างใกล้ชิด
- ข้อร้องเรียนหรือปัญหาจากการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม
 - ไม่มีการร้องเรียน
 - มีการร้องเรียน เรื่อง จาก
- หน้าที่รับผิดชอบกำกับดูแลการดำเนินโครงการของโรงงานอุตสาหกรรม
- ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยที่คาดว่าจะมีสาเหตุมาจากการดำเนินโครงการของโรงงานอุตสาหกรรม
 - ไม่มี
 - มีปัญหาด้าน ... จาก ... วิธีแก้ไขปัญหา

ตอนที่ 3 การรับรู้และทัศนคติต่อโครงการ

- การรู้จักบริษัทเจ้าของโครงการผลิตเยื่อกระดาษ
 - ไม่ทราบ
 - ทราบจาก (สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อนบ้าน/ญาติ/เพื่อน เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ระบุ)
- การรับทราบว่ามีการเพิ่มกำลังการผลิตเยื่อกระดาษ
 - ไม่ทราบ
 - ทราบจาก (สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อนบ้าน/ญาติ/เพื่อน เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ระบุ)
- การมีผลกระทบจากโครงการผลิตเยื่อกระดาษ (ไม่มีผลกระทบ หรือมีผลกระทบ ด้าน...)
- ผลดีจากโครงการผลิตเยื่อกระดาษต่อชุมชนในด้านต่าง ๆ (เศรษฐกิจ ในชุมชนดีขึ้น สร้างงานในท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขปลอดภัยขึ้น ไม่แสดงความคิดเห็น)
- ความคิดเห็นต่อโครงการผลิตเยื่อกระดาษ (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แสดงความคิดเห็น อื่น ๆ ระบุ)
- การรู้จักบริษัทเจ้าของโครงการเพิ่มกำลังการผลิตโรงไฟฟ้าชีวมวล
 - ไม่ทราบ
 - ทราบจาก (สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อนบ้าน/ญาติ/เพื่อน เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ระบุ)
- ความคิดเห็นต่อโรงไฟฟ้าชีวมวลว่า เป็นเชื้อเพลิงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นการนำเศษวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรมาใช้ให้

- เกิดประโยชน์สูงสุดและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แสดงความคิดเห็น อื่น ๆ ระบุ)
- การรับทราบข้อมูลว่าภายในนิคมอุตสาหกรรม 304 มีโรงไฟฟ้าชีวมวล
 - ไม่ทราบ
 - ทราบจาก (สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อนบ้าน/ญาติ/เพื่อน เจ้าหน้าที่ อื่น ๆ ระบุ)
 - การมีผลกระทบจากโรงไฟฟ้าชีวมวล (ไม่มีผลกระทบ หรือมีผลกระทบ ด้าน...)
 - ผลดีจากการมีโรงไฟฟ้าชีวมวล (เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น สร้างงานในท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขปลอดภัยขึ้น การผลิตกระแสไฟฟ้ามีความมั่นคงมากขึ้น ประหยัดเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้ามากขึ้น ไม่แสดงความคิดเห็น)
 - ความวิตกกังวลต่อปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ (เสี่ยงการจราจร ฝุ่นละออง ขยะ ความปลอดภัย อื่น ๆ ระบุ) สาเหตุของความวิตกกังวล (การคาดคะเน การดำเนินโครงการที่ผ่านมาของนิคม คำบอกเล่าของเพื่อนบ้าน อื่น ๆ ระบุ)
 - ความคิดเห็นต่อโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวล (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แสดงความคิดเห็น อื่น ๆ ระบุ)
 - ความเชื่อมั่นในระบบจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทเจ้าของโครงการ (มั่นใจ ไม่น่าใจ ไม่น่าใจ ไม่แสดงความคิดเห็น)
 - ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินโครงการเพิ่มกำลังการผลิตเชื้อกระดาษและโรงไฟฟ้าชีวมวล
- กลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล

ตัวอย่างแบบสอบถามสำหรับผู้นำชุมชน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่ง หมู่ที่ บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เพศ อายุ

ตอนที่ 2 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ได้แก่

 - สภาพปัญหาด้านสังคมที่เกิดขึ้น (การว่างงาน โจรผู้ร้าย ยาเสพติด ฯลฯ)
 - ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ฝุ่นละออง เขม่า/ควัน กลิ่น น้ำเสีย เสียงดัง ขยะมูลฝอย อื่น ๆ ระบุ พร้อมแหล่งที่มา ระดับความรุนแรง (มาก ปานกลาง น้อย) และช่วงเวลาที่ได้รับผลกระทบ (ตลอดเวลา นาน ๆ ครั้ง หรือไม่แน่นอน)

- การได้รับข้อร้องเรียนจากชาวบ้านในด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่เคยได้รับ เคยได้รับข้อร้องเรียนเรื่อง ... ที่มา ...)

ตอนที่ 3 การรับรู้และทัศนคติต่อโครงการ

- การรู้จักกับบริษัทเจ้าของโครงการผลิตเยื่อกระดาษ
 - ไม่ทราบ
 - ทราบจาก (สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อนบ้าน/ญาติ/เพื่อน เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ระบุ)
- การรับทราบว่ามีโครงการเพิ่มกำลังการผลิตเยื่อกระดาษ
 - ไม่ทราบ
 - ทราบจาก (สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อนบ้าน/ญาติ/เพื่อน เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ระบุ)
- การมีผลกระทบจากโครงการผลิตเยื่อกระดาษ (ไม่มีผลกระทบ หรือมีผลกระทบ ด้าน...)
- ผลดีจากโครงการผลิตเยื่อกระดาษต่อชุมชนในด้านต่าง ๆ (เศรษฐกิจ ในชุมชนดีขึ้น สร้างงานในท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขปลอดภัยขึ้น ไม่แสดงความคิดเห็น)
- ความคิดเห็นต่อโครงการผลิตเยื่อกระดาษ (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แสดงความคิดเห็น อื่น ๆ ระบุ)
- การรู้จักกับบริษัทเจ้าของโครงการเพิ่มกำลังการผลิตโรงไฟฟ้าชีวมวล
 - ไม่ทราบ
 - ทราบจาก (สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อนบ้าน/ญาติ/เพื่อน เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ระบุ)
- ความคิดเห็นต่อโรงไฟฟ้าชีวมวลว่า เป็นเชื้อเพลิงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นการนำเศษวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แสดงความคิดเห็น อื่น ๆ ระบุ)
- การรับทราบข้อมูลว่าภายในนิคมอุตสาหกรรม 304 มีโรงไฟฟ้าชีวมวล
 - ไม่ทราบ
 - ทราบจาก (สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อนบ้าน/ญาติ/เพื่อน เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ระบุ)
- การมีผลกระทบจากโรงไฟฟ้าชีวมวล (ไม่มีผลกระทบ หรือมีผลกระทบ ด้าน...)
- ผลดีจากการมีโรงไฟฟ้าชีวมวล (เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น สร้างงานในท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขปลอดภัยขึ้น การผลิตกระแสไฟฟ้ามีความ

มันคงมากขึ้น ประหยัดเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้ามากขึ้น ไม่แสดงความคิดเห็น)

- ความวิตกกังวลต่อปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ (เสียง การจราจร ฝุ่นละออง ขยะ ความปลอดภัย อื่น ๆ ระบุ) สาเหตุของความวิตกกังวล (การคาดคะเน การดำเนินโครงการที่ผ่านมาของ นิคม คำบอกเล่าของเพื่อนบ้าน อื่น ๆ ระบุ)
 - ความคิดเห็นต่อโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวล (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แสดงความคิดเห็น อื่น ๆ ระบุ)
 - ความเชื่อมั่นในระบบจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทเจ้าของโครงการ (มั่นใจ ไม่มั่นใจ ไม่แน่ใจ ไม่แสดงความคิดเห็น)
 - ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินโครงการเพิ่มกำลังการผลิตเยื่อกระดาษและโรงไฟฟ้าชีวมวล
- หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือน ต้องเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะ และอาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 ปี กำหนดขนาดโดยใช้วิธีการคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผลที่ได้ คือ ต้องทำการรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มนี้อย่างน้อย 369 ครัวเรือน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการเลือกหมู่บ้านที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการทั้งทางตรงและทางอ้อม และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในการเลือกครัวเรือนในการศึกษา แบบสอบถามสำหรับครัวเรือน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ที่อยู่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษาศาสนา สถานภาพในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ภูมิลำเนา สาเหตุการย้ายถิ่น

ตอนที่ 2 ข้อมูลมวลชนสัมพันธ์และการพัฒนาชุมชน ได้แก่

- แหล่งข้อมูลข่าวสารในชุมชน
- วิธีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในชุมชนที่ได้ผล
- การพัฒนาต่าง ๆ ที่ควรเกิดขึ้นในชุมชน

ตอนที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในชุมชน ได้แก่

- สภาพปัญหาด้านสังคมที่เกิดขึ้น (การว่างงาน โจรผู้ร้าย ยาเสพติด ฯลฯ)
- ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ฝุ่นละออง เขม่า/ควัน กลิ่น น้ำเสีย เสียงดัง ขยะมูลฝอย อื่น ๆ ระบุ พร้อมแหล่งที่มา ระดับความรุนแรง (มาก ปานกลาง น้อย) และช่วงเวลาที่ได้รับผลกระทบ (ตลอดเวลา นาน ๆ ครั้ง หรือไม่แน่นอน)

ตอนที่ 4 การรับรู้และทัศนคติต่อโครงการ

- การรู้จักบริษัทเจ้าของโครงการผลิตเยื่อกระดาษ
 - ไม่ทราบ

- ทราบจาก (สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อนบ้าน/ญาติ/เพื่อน เจ้าหน้าที่ อื่นๆ ระบุ)
- การรับทราบว่ามีการเพิ่มกำลังการผลิตเยื่อกระดาษ
 - ไม่ทราบ
 - ทราบจาก (สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อนบ้าน/ญาติ/เพื่อน เจ้าหน้าที่ อื่นๆ ระบุ)
- การมีผลกระทบจากโครงการผลิตเยื่อกระดาษ (ไม่มีผลกระทบ หรือมีผลกระทบ ด้าน...)
- ผลดีจากโครงการผลิตเยื่อกระดาษต่อชุมชนในด้านต่าง ๆ (เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น สร้างงานในท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขปลอดภัยดีขึ้น ไม่แสดงความคิดเห็น)
- ความคิดเห็นต่อโครงการผลิตเยื่อกระดาษ (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แสดงความคิดเห็น อื่น ๆ ระบุ)
- การรู้จักบริษัทเจ้าของโครงการเพิ่มกำลังการผลิตโรงไฟฟ้าชีวมวล
 - ไม่ทราบ
 - ทราบจาก (สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อนบ้าน/ญาติ/เพื่อน เจ้าหน้าที่ อื่นๆ ระบุ)
- ความคิดเห็นต่อโรงไฟฟ้าชีวมวลว่า เป็นเชื้อเพลิงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นการนำเศษวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แสดงความคิดเห็น อื่น ๆ ระบุ)
- การรับทราบข้อมูลว่าภายในนิคมอุตสาหกรรม 304 มีโรงไฟฟ้าชีวมวล
 - ไม่ทราบ
 - ทราบจาก (สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อนบ้าน/ญาติ/เพื่อน เจ้าหน้าที่ อื่น ๆ ระบุ)
- การมีผลกระทบจากโรงไฟฟ้าชีวมวล (ไม่มีผลกระทบ หรือมีผลกระทบ ด้าน...)
- ผลดีจากการมีโรงไฟฟ้าชีวมวล (เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น สร้างงานในท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขปลอดภัยดีขึ้น การผลิตกระแสไฟฟ้ามีความมั่นคงมากขึ้น ประหยัดเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้ามากขึ้น ไม่แสดงความคิดเห็น)
- ความวิตกกังวลต่อปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ (เสียงการจราจร ฝุ่นละออง ขยะ ความปลอดภัย อื่น ๆ ระบุ) สาเหตุของความวิตกกังวล (การคาดคะเน การดำเนินโครงการที่ผ่านมาของนิคม คำบอกเล่าของเพื่อนบ้าน อื่น ๆ ระบุ)

- ความคิดเห็นต่อโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวล (เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แสดงความคิดเห็น อื่น ๆ ระบุ)
- ความเชื่อมั่นในระบบจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทเจ้าของโครงการ (มั่นใจ ไม่มั่นใจ ไม่แน่ใจ ไม่แสดงความคิดเห็น)
- ความเชื่อมั่นในมาตรการกำกับดูแลของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (มั่นใจ ไม่มั่นใจ ไม่แน่ใจ ไม่แสดงความคิดเห็น)
- ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินโครงการเพิ่มกำลังการผลิตเยื่อกระดาษและโรงไฟฟ้าชีวมวล

5) โครงการขยายกำลังการผลิตโรงงานผลิตกลูโคส ปี พ.ศ. 2552

ประเภทของโครงการ: ประเภทอุตสาหกรรมประกอบกิจการเกี่ยวกับน้ำตาล ได้แก่ (1) การทำน้ำตาลทรายดิบ น้ำตาลทรายขาว น้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ (ทุกขนาด) (2) การทำกลูโคส เดกซ์โทรส ฟรักโทส หรือผลิตภัณฑ์อื่นที่คล้ายคลึงกันที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ 20 ตันต่อวัน ขึ้นไป

สถานะของโครงการ: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: ได้ทำการศึกษาสภาพเศรษฐกิจ-สังคม และความคิดเห็นของประชาชนในเขตรัศมี 3 กิโลเมตรจากที่ตั้งโครงการ โดยพื้นที่เป้าหมายอยู่ในขอบเขตการปกครองของอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยที่ขนาดของกลุ่มประชากรที่ทำการสำรวจไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญกับการสำรวจในรัศมี 5 กิโลเมตร ประกอบด้วยชุมชนต่าง ๆ รวม 28 หมู่บ้าน ดังนี้

พื้นที่ในเขตตำบลบ้านใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 3 หมู่บ้าน

พื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน

- พื้นที่ในเขตตำบลท่าข้าม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน
- พื้นที่ในเขตตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 1 หมู่บ้าน
- พื้นที่ในเขตตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 2 หมู่บ้าน
- พื้นที่ในเขตตำบลไร่จิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 2 หมู่บ้าน
- พื้นที่ในเขตตำบลท่าไม้ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 2 หมู่บ้าน

- พื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 2 หมู่บ้าน

โดยบริษัทที่ปรึกษาได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- หัวหน้าหรือตัวแทนหน่วยงานราชการหรือกลุ่มองค์กรของรัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการทั้งด้านการกำกับดูแล การอำนวยความสะดวก และการบริหารจัดการในระดับนโยบายท้องถิ่น
- กลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ซึ่งมีตำแหน่งเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน
- หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ต้องเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะและอาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่าต้องมีตัวอย่างไม่น้อยกว่า 391 ครัวเรือน ซึ่งบริษัทที่ปรึกษาได้ทำการสุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 470 ครัวเรือน

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบทางสังคมจะเกี่ยวข้องกันในส่วนของคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต (อยู่ในส่วนของการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม) ซึ่งประเด็นการศึกษามีดังนี้ คือ

- คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
 - การใช้ประโยชน์ที่ดิน บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาลักษณะของการใช้ประโยชน์จากที่ดินภายในบริเวณพื้นที่ที่ทำการศึกษา ได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรมประเภทไม้ผลผสม พื้นที่เกษตรกรรมประเภทการทำนา พื้นที่เกษตรกรรมประเภทเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ พื้นที่เกษตรกรรมประเภทเลี้ยงสัตว์ พื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำธรรมชาติ พื้นที่ลุ่ม พื้นที่อื่น ๆ เช่น สนามกอล์ฟ
 - การคมนาคมขนส่ง บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำและปริมาณการจราจรภายในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) หมายเลข 38 (ถนนปิ่นเกล้า-นครชัยศรี) หมายเลข 3310 (ถนนพุทธมณฑล สาย 4) หมายเลข 3414 (ถนนพุทธมณฑล สาย 5) หมายเลข 3415 (ถนนพุทธมณฑล สาย 7) หมายเลข 3316 (ถนนเลียบบแม่น้ำท่าจีน) หมายเลข 3242 (ถนนเอกชัย) ทางหลวงจังหวัด หมายเลข (ถนนเชื่อมระหว่างถนนเพชรเกษมเข้าสู่อำเภอกระทุ่มแบน) แม่น้ำท่าจีน (นครชัยศรี) คลองภาษีเจริญ คลองบางยาง และลำคลองต่าง ๆ ที่มีทั่วถึงทั้งอำเภอสสามพราน
 - การใช้น้ำ บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในบริเวณพื้นที่ที่ทำการศึกษา ได้แก่ การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและ

บริโภคในครัวเรือน การใช้น้ำเพื่ออุตสาหกรรม และการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

- การใช้ไฟฟ้า บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาปริมาณการใช้ไฟฟ้าในบริเวณพื้นที่ที่ทำการศึกษจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 3 (ภาคกลาง) จังหวัดนครปฐม โดยมีสถานีย่อย 3 แห่ง ที่รับผิดชอบจ่ายกระแสไฟฟ้าให้กับพื้นที่ที่ทำการศึกษ ได้แก่ สถานีไฟฟ้าย่อยอ้อมใหญ่ 1 สถานีไฟฟ้าย่อยอ้อมใหญ่ 2 และสถานีไฟฟ้าย่อยสามพราน 2 และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีสถานีย่อย 3 แห่ง ที่รับผิดชอบจ่ายกระแสไฟฟ้าให้กับพื้นที่ที่ทำการศึกษ ได้แก่ สถานีไฟฟ้าย่อยสามพราน 1 สถานีไฟฟ้าย่อยกระทุ่มแบน 1 และสถานีไฟฟ้าย่อยกระทุ่มแบน 5
- ระบบระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วม
- การจัดการขยะมูลฝอย บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยจากชุมชนในพื้นที่ที่ทำการศึกษ และการจัดการขยะมูลฝอยจากอุตสาหกรรม

● คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

- สภาพสังคมและเศรษฐกิจ บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่ที่ทำการศึกษ ได้แก่ การปกครอง (ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น) จำนวนประชากร โครงสร้างทางเศรษฐกิจ และบริการสังคม (ศาสนา ประเพณี การศึกษา และการรวมกลุ่มของชุมชน)
- สาธารณสุข ได้แก่ สถานบริการด้านสาธารณสุข และสถิติการเจ็บป่วยของประชาชนในพื้นที่ที่ทำการศึกษ
- ระบบป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษ
- สุนทรียภาพและการท่องเที่ยว บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษ

สำหรับรูปแบบและวิธีการในการศึกษา โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาและจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมของโครงการ มีทั้งข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลการสำรวจทัศนคติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสำรวจภาคสนามโดยเจ้าหน้าที่ของบริษัทที่ปรึกษา และข้อมูลผลการตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมในบริเวณที่ศึกษา ได้แก่ ข้อมูลการสำรวจสภาพเศรษฐกิจ-สังคม และทัศนคติต่อโครงการ

- ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการรวบรวมเอกสารข้อมูลจากส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือจากเอกสารข้อมูลของโครงการ โดยหน่วยงานที่ได้ทำการรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ประกอบการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ กรมทรัพยากรธรณี กรมอุตุนิยมวิทยา กรมควบคุมมลพิษ กรมพัฒนาที่ดิน และหน่วยงานราชการในพื้นที่ที่ทำการศึกษา เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และสถานีอนามัย เป็นต้น
- การสำรวจทัศนคติและความคิดเห็น ใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการเก็บแบบสอบถามในพื้นที่โดยตรง โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการสำรวจแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้
 - หัวหน้าหรือตัวแทนหน่วยราชการหรือกลุ่มองค์กรของรัฐ
 - กลุ่มผู้นำชุมชนซึ่งมีตำแหน่งเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านของชุมชนในพื้นที่ที่ทำการศึกษา กลุ่มเป้าหมายต้องระบุรายชื่อและตำแหน่งของผู้นำที่ให้สัมภาษณ์อย่างชัดเจน หรืออย่างน้อยต้องทราบตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อสามารถสอบถามกลับได้
 - หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือน ต้องเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะและอาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane

6) โครงการอุตสาหกรรมน้ำตาล จังหวัดกำแพงเพชร ปี พ.ศ. 2553

ประเภทของโครงการ: ประเภทอุตสาหกรรมประกอบกิจการเกี่ยวกับน้ำตาล ได้แก่ (1) การทำน้ำตาลทรายดิบ น้ำตาลทรายขาว น้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ (ทุกขนาด) (2) การทำกลูโคส เดกซ์โทรส ฟรักโทส หรือผลิตภัณฑ์อื่นที่คล้ายคลึงกันที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ 20 ตันต่อวัน ขึ้นไป

สถานะของโครงการ: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท ทีม คอนซัลติ้ง เอนจิเนียริง แอนด์ แมเนจเมนท์ จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: ใช้กลุ่มเป้าหมายที่มีพื้นที่ศึกษาอยู่ในรัศมี 5 กิโลเมตร รอบพื้นที่โครงการ รวม 4 ตำบล ใน 3 อำเภอ ของจังหวัดกำแพงเพชร ได้แก่ ตำบลเทพนิมิต อำเภอบึงสามัคคี ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ตำบลวังชะโอน อำเภอบึงสามัคคี ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน ตำบลวังแฉม อำเภอคลองขลุง ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน ตำบลถาวรพัฒนา อำเภอทรายทองวัฒนา ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ตัวแทนหน่วยงานราชการระดับอำเภอ ผู้นำชุมชน เช่น นายกองกำกับการบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เป็นต้น และประชาชนในพื้นที่ศึกษา

สำหรับหน่วยของการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน 20 ราย ตัวแทนสถานที่สำคัญของชุมชน 19 ราย และตัวแทนครัวเรือน ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro

Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 346 ครัวเรือน โดยกระจายจำนวนตามสัดส่วนประชากร

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบทางสังคมจะเกี่ยวข้องกัน ในส่วนของคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต (อยู่ในส่วนของการ ประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม) ซึ่งประเด็นการศึกษามีดังนี้ คือ

- คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
 - การใช้ประโยชน์ที่ดิน ขั้นตอนในการศึกษา ได้แก่ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายผังเมืองและข้อกำหนดของการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต
 - รวบรวมข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันจากกรมพัฒนาที่ดิน
 - รวบรวมภาพถ่ายดาวเทียมจาก www.pointasia.com และแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1:50,000 จากกรมแผนที่ทหาร
 - สืบเสาะภาคสนาม เกี่ยวกับสภาพการใช้ที่ดินในพื้นที่ศึกษา
 - วิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลกระทบจากโครงการ และกำหนดมาตรการป้องกัน/แก้ไข และลดผลกระทบจากโครงการ
 - การใช้น้ำ รวบรวมข้อมูลการใช้น้ำในพื้นที่ศึกษาจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การประปาส่วนภูมิภาค จังหวัดกำแพงเพชร และโครงการชลประทานกำแพงเพชร สำนักชลประทานที่ 4 กรมชลประทาน
 - การระบายน้ำและควบคุมน้ำท่วม รวบรวมข้อมูลสถิติน้ำท่วมและการระบายน้ำในจังหวัดกำแพงเพชรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้แก่ สำนักพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการชลประทานกำแพงเพชร สำนักชลประทานที่ 4 กรมชลประทาน และกรมทรัพยากรน้ำ
 - พลังงานไฟฟ้า รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคกำแพงเพชร แล้วนำมาวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เพื่อกำหนดมาตรการในการป้องกัน/แก้ไข และลดผลกระทบเหล่านั้น
 - การคมนาคมขนส่ง รวบรวมข้อมูลปริมาณการจราจรในพื้นที่โครงการ จากสำนักอำนวยความสะดวกความปลอดภัย กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม พร้อมทั้งสืบเสาะภาคสนามเส้นทางการคมนาคมในพื้นที่รัศมี 5 กิโลเมตร รอบพื้นที่โครงการ เพื่อตรวจนับปริมาณการจราจร และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินผลกระทบ

จากโครงการ และกำหนดมาตรการป้องกัน/แก้ไข และลดผลกระทบจากโครงการ

- การจัดการขยะและกากของเสีย รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิและสำรวจภาคสนามด้านการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษา และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินผลกระทบจากโครงการ และกำหนดมาตรการป้องกัน/แก้ไข และลดผลกระทบจากโครงการ
- คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต
 - สภาพสังคมและเศรษฐกิจ รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิต้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 3 อำเภอ 4 ตำบล และรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้แบบสอบถามโดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้นำชุมชน 20 ราย ตัวแทนสถานที่สำคัญของชุมชน 19 ราย และตัวแทนครัวเรือน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 346 ครัวเรือน โดยกระจายจำนวนตามสัดส่วนประชากร
 - สาธารณสุข สุขภาพ อาชีวอนามัย และความปลอดภัย รวบรวมข้อมูลด้านความพอเพียงของการให้บริการสาธารณสุขในพื้นที่ศึกษา เช่น จำนวนสถานพยาบาล อุปกรณ์ทางการแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์ เป็นต้น และข้อมูลสถานะทางสุขภาพปัจจุบันของประชาชนในพื้นที่ศึกษา จากสาธารณสุขอำเภอศรีสัชชนาลัย โรงพยาบาลศรีสัชชนาลัย และสถานีอนามัยระดับตำบล ทั้ง 4 ตำบล จากนั้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินผลกระทบจากโครงการ และกำหนดมาตรการป้องกัน/แก้ไข และลดผลกระทบจากโครงการ
 - แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณคดี รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานการขุดค้น ขุดแต่ง แหล่งโบราณคดี ตลอดจนการดำเนินงานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารเผยแพร่ของสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารทางประวัติศาสตร์ พระราชพงศาวดาร จดหมายเหตุ ฯลฯ เพื่อรวบรวมเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เคยเกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่ใกล้เคียง และสำรวจภาคสนามพื้นที่ศึกษาและพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อตรวจสอบและเพิ่มเติมรายละเอียดในการนำมาใช้ประกอบการประเมินผลกระทบ
 - สุนทรียภาพและการท่องเที่ยว รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ และสังเกตการณ์

ภาคสนามพื้นที่ศึกษาและพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อตรวจสอบและเพิ่มเติม รายละเอียดในการนำมาใช้ประกอบการประเมินผลกระทบ สำหรับรูปแบบและวิธีการศึกษา เริ่มจากการรวบรวมข้อมูล โดยข้อมูลที่นำมาใช้ประกอบการประเมินผลกระทบทางสังคม ประกอบด้วย

- รวบรวมและทบทวนข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงาน แผนที่ และข้อมูลจากโครงการอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง
- รวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยทำการสำรวจและเก็บตัวอย่างในภาคสนาม บริเวณพื้นที่โครงการและบริเวณโดยรอบโครงการ
- การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ซึ่งเป็นข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ครอบคลุมอำเภอและตำบลที่ตั้งอยู่ในรัศมี 5 กิโลเมตรจากที่ตั้งโครงการ รวม 3 อำเภอ คือ อำเภอบึงสามัคคี อำเภอลองขลุ่ย อำเภอทรายทองวัฒนา และ 4 ตำบล คือ ตำบลเทพนิมิต ตำบลวังชะโอน ตำบลวังแฉม และตำบลถาวรวัฒนา
- การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนจำนวน 20 ราย ตัวแทนสถานที่สำคัญของชุมชนจำนวน 19 ราย สำหรับตัวแทนครัวเรือน กำหนดขนาดตัวอย่างของครัวเรือนโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์
- วิเคราะห์ข้อมูลสภาพสิ่งแวดล้อมปัจจุบันในแต่ละปัจจัยคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่โครงการและบริเวณใกล้เคียง
- ศึกษารายละเอียดโครงการ เช่น วิธีการก่อสร้างและการดำเนินงานของโครงการ ระบบความปลอดภัย มลสารที่เกิดขึ้นและระบบควบคุมมลสาร เป็นต้น
- ดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้งหมด 2 ครั้ง ได้แก่
 - การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ 1 เป็นการ “เปิดตัวโครงการ” เพื่อให้ข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับ
 - เหตุผล ความจำเป็น และวัตถุประสงค์ของโครงการ
 - สาระสำคัญของโครงการ ได้แก่ ผู้ดำเนินการ พื้นที่ตั้งโครงการ ขั้นตอนการผลิตและการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของโรงการ แผนการพัฒนาโครงการ เป็นต้น
 - ขอบเขตการศึกษาผลกระทบ และการมีส่วนร่วมของประชาชน

- การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ 2 เป็นการ “หารือเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม” โดยข้อมูลที่นำเสนอประกอบด้วย
 - รายละเอียดโครงการโดยสรุป
 - ผลการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการในการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม
 - ผลการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ความคิดเห็นของหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ศึกษาที่มีต่อโครงการ และการนำความคิดเห็นเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาโครงการ

7) โครงการโรงงานหลอมเหล็ก ปี พ.ศ. 2551

ประเภทของโครงการ: ประเภทอุตสาหกรรมเหล็ก หรือเหล็กกล้า ที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ 100 ตันต่อวัน ขึ้นไป

สถานะของโครงการ: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท เอ็นริช คอนซัลแตนท์ จำกัด และบริษัท ยูไนเต็ด แอนนาลิสต์ แอนด์ เอนจิเนียริง คอนซัลแตนท์ จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: บริษัทที่ปรึกษาได้กำหนดพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการฯ ได้แก่ 5 ตำบลในอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย ตำบลหนองโพรง ตำบลศรีมหาโพธิ ตำบลท่าตุม ตำบลกรอกสมบูรณ์ และตำบลหัวหว้า สำหรับการดำเนินการเก็บข้อมูลผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมต่อชีวิตประจำวัน และทัศนคติและความคิดเห็นต่อโครงการจากผู้นำชุมชนจำนวน 280 ตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบทางสังคมจะเกี่ยวข้องกันในส่วนของคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต (อยู่ในส่วนของการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม) ซึ่งประเด็นการศึกษามีดังนี้ คือ

- คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
 - การใช้น้ำ บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบการให้บริการและและปริมาณการใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคในพื้นที่ศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานประปาจังหวัดปราจีนบุรี และจากการสอบถามประชาชนในพื้นที่ศึกษา
 - การใช้ไฟฟ้า บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบการให้บริการและและปริมาณการใช้ไฟฟ้าในพื้นที่ศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดปราจีนบุรี การ

ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอทับปุด และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอศรีมหาโพธิ์

- การใช้ประโยชน์ที่ดิน บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผังเมืองการใช้ประโยชน์ที่ดินจากกรมพัฒนาที่ดิน กรมโยธาธิการและผังเมือง และการสำรวจภาคสนามในพื้นที่ศึกษา
- การคมนาคมและการจราจร บริษัทที่ปรึกษาศึกษาเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคมสายหลักที่ใช้ในการเดินทางเข้าโครงการ ไม่ว่าจะเป็นสภาพถนน และปริมาณการจราจร
- การจัดการขยะ บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนภายในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ความถี่ในการจัดเก็บขยะมูลฝอย ศักยภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอย ปริมาณและการกำจัดขยะที่จัดเก็บได้
- การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพในการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยงานที่รับผิดชอบในชุมชนพื้นที่ศึกษา

● คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

- เศรษฐกิจและสังคม บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชนในพื้นที่ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้
 - ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมต่อชีวิตประจำวัน โดยการสอบถามการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในปัจจุบันเมื่อเทียบกับอดีตในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา และผลกระทบด้านฝุ่น เสียง เขม่าควัน และน้ำเสีย
 - ผลกระทบด้านดีและด้านเสียที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยการสอบถามเกี่ยวกับการรับทราบข้อมูลของโครงการ ผลกระทบด้านบวกของโครงการ ข้อเสนอแนะในการส่งเสริม/สนับสนุนในด้านผลดี ผลกระทบด้านลบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการปัญหาหรือผลเสียที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
 - ทักษะคิดและความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการ โดยการสอบถามความคิดเห็นต่อการก่อสร้างและการดำเนินโครงการ ว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือไม่แน่ใจต่อการมีโครงการ เพราะเหตุใด
- สาธารณสุข บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยทางระบบาติวิทยาของประชาชนในระดับอำเภอและระดับจังหวัด
- สุขทริยภาพและการท่องเที่ยว บริษัทที่ปรึกษาศึกษาข้อมูลทุติยภูมิและลงสำรวจภาคสนามแหล่งธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยว แหล่ง

พักผ่อนหย่อนใจ แหล่งที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ และ
กิจกรรมท่องเที่ยวและนันทนาการในพื้นที่ศึกษา

สำหรับรูปแบบและวิธีการศึกษา เริ่มจากเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาจาก
เอกสารทุติยภูมิจากหน่วยงานราชการหลายแห่ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวิเคราะห์และ
ประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและเก็บข้อมูลในพื้นที่เพื่อตรวจสอบสภาพแวดล้อมชุมชนแบบมีส่วนร่วม
ร่วม สำหรับแนวทางการสำรวจ ใช้วิธีการสำรวจเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม) และใช้วิธีคำนวณเพื่อ
กำหนดตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane รวมถึงปรึกษาชุมชน โดยการจัดการประชุมรับฟังความ
คิดเห็น กลุ่มตัวอย่างที่รับฟังความคิดเห็น ได้แก่ นายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาจารย์ของสถานศึกษาและในตำบลหนองโพรง รวมถึง
นายอำเภอ เกษตรอำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต
อำเภอศรีมหาโพธิ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ใกล้เคียง

ในส่วนประเมินและวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมด้านสังคม การใช้วิธีเชิง
ปริมาณ เช่น ศึกษาผลกระทบต่อการคมนาคม ผลกระทบด้านสาธารณสุขด้วยสถิติ เป็นต้น การใช้
สูตรสมการ Box Model ในการคำนวณหาอัตราการฟุ้งกระจายและทำการคาดการณ์มลสารที่เกิดขึ้น
ด้วยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ AERMOD

8) โครงการโรงงานผลิตเหล็กแห่ง พื้นที่หมู่ที่ 6 ตำบลหาดนางแก้ว อำเภอกบินทร์ บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ. 2552

ประเภทของโครงการ: ประเภทอุตสาหกรรมเหล็ก หรือเหล็กกล้า ที่มีกำลังผลิต
ตั้งแต่ 100 ตันต่อวัน ขึ้นไป

สถานะของโครงการ: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท แอร์ซอร์ฟ จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: ได้กำหนดพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบจากการ
ดำเนินโครงการ ได้แก่ ตำบลหาดนางแก้ว 7 หมู่บ้าน 1,159 ครัวเรือน ตำบลลาดตะเคียน 6 หมู่บ้าน
1,524 ครัวเรือน ตำบลกบินทร์บุรี 2 หมู่บ้าน 431 ครัวเรือน และตำบลวังตาล 3 หมู่บ้าน 194
ครัวเรือน ซึ่งทุกตำบลอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

สำหรับกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ประชาชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่โครงการ
เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในระดับอำเภอ ตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำ
ชุมชน องค์การพัฒนาเอกชน นักวิชาการอิสระ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มเกษตรกร/กลุ่ม
อาชีพ สื่อมวลชน และประชาชนผู้สนใจทั่วไป

รูปแบบและวิธีในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบทางสังคมจะเกี่ยวข้องกัน
ในส่วนของคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต (อยู่ในส่วนของการประเมินผล
กระทบทางสิ่งแวดล้อม) ซึ่งประเด็นการศึกษามีดังนี้ คือ

- คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
 - การใช้ประโยชน์ที่ดิน บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมลักษณะการใช้
ประโยชน์ที่ดินจากข้อมูลจากภาพถ่ายทางอากาศและแผนที่ทาง

ภูมิศาสตร์มาตราส่วน 1:50,000 จากกรมแผนที่ทหาร และการสำรวจภาคสนามภายในพื้นที่ศึกษา ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 78.54 ตารางกิโลเมตร และศึกษาถึงความสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผังเมือง

- การคมนาคมขนส่ง บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงข่ายการคมนาคมขนส่งในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 304 และทางหลวงชนบท รพช. (บ้านหนองยายเกิด-บ้านหาดยาว) และปริมาณการจราจร
 - การใช้น้ำ บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้น้ำภายในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ การใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภค และการใช้น้ำเพื่อการเกษตร
 - ไฟฟ้าและพลังงาน บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งจ่ายไฟฟ้าในพื้นที่ศึกษา
 - ระบบระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วม บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการระบายน้ำในพื้นที่ศึกษา
 - การจัดการของเสีย บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดระบบการจัดการของเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษา
 - การป้องกันบรรเทาสาธารณภัย บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดระบบการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษา
- **คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต**
 - สภาพสังคม-เศรษฐกิจ บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ สภาพทั่วไป การปกครอง ประชากร โครงสร้างทางเศรษฐกิจ และงานบริการทางด้านสังคม (ศาสนา การศึกษา บริการสาธารณสุข) จากหน่วยงานระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล และทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ การดำรงชีวิต และความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการ
 - สาธารณสุข บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอนามัยชุมชนในพื้นที่ศึกษาจากโครงการพัฒนาข้อมูลสาธารณสุขในระดับหมู่บ้าน และข้อมูลสาธารณสุขในเขตอำเภอกบินทร์บุรี ซึ่งประกอบด้วยสถานบริการสาธารณสุขของรัฐและเอกชน และภาวการณ์เจ็บป่วยของประชาชนในพื้นที่

- สุนทรียภาพและการท่องเที่ยว บริษัทที่ปรึกษาได้สำรวจข้อมูล โบราณสถานที่ยื่นทะเบียนกับกรมศิลปากร จากสำนักโบราณคดี กรมศิลปากร

สำหรับรูปแบบและวิธีการในการศึกษา บริษัทที่ปรึกษาได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) เนื่องจากประชากรมีคุณลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ รายได้ อาชีพ การศึกษา ฯลฯ โดยแบ่งประชากรออกเป็น 2 ระดับ คือ

- ระดับผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน และหน่วยงานราชการ โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 33 คน เป็นผู้ดำรงตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน รองประธานชุมชน และกรรมการชุมชน แบบสอบถามที่ใช้ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลทั่วไปของชุมชน ข้อมูลด้านสาธารณสุขโรคและสุขภาพอนามัยภายในชุมชน ข้อมูลสภาพแวดล้อมและผลกระทบสิ่งแวดล้อมของชุมชนในปัจจุบัน ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน และความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อโครงการ
- ระดับประชาชน บริษัทที่ปรึกษาใช้วิธีคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผลที่ได้ คือ ต้องเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 356 ครั้วเรือน วิธีการเก็บตัวอย่างของบริษัทที่ปรึกษา คือ สัมภาษณ์หัวหน้าหรือตัวแทนครั้วเรือนในลักษณะ 1 หลัง เว้น 3 หลัง หากหลังใดที่หัวหน้าหรือตัวแทนครั้วเรือนไม่อยู่ในขณะนั้น จะข้ามไปสัมภาษณ์หลังถัดไป และสามารถรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งหมด 453 ครั้วเรือน สำหรับแบบสอบถามที่ใช้ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลด้านคุณภาพชีวิตและการบริการสาธารณสุข ความพึงพอใจในชีวิตและความเป็นอยู่ทั่วไป และความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ

สำหรับแนวทางและวิธีการศึกษาในประเด็นด้านการมีส่วนร่วม มีดังนี้

- รวบรวมและศึกษาข้อมูลพื้นที่เบื้องต้นก่อนการศึกษาเพื่อประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยการประสานงานขอข้อมูลพื้นฐาน เช่น สภาพทั่วไปของพื้นที่ จำนวนประชากร ระบบสาธารณสุขต่าง ๆ และการบริการสาธารณสุข จากหน่วยงานในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล
- ปรึกษาหารือเพื่อจัดกิจกรรมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ในระหว่างการประสานงานเพื่อขอข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ บริษัทที่ปรึกษาได้ชี้แจงรายละเอียด ขอบเขตการศึกษา แนวทางการศึกษา และขอดำเนินการในพื้นที่ และชี้แจงข้อมูลแก่ผู้นำชุมชนในระดับอำเภอและระดับตำบล พร้อมทั้งหารือรูปแบบในการกำหนดแนวทางดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน

- เข้าพบหน่วยงานราชการและผู้นำชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลโครงการ โดยชี้แจงรายละเอียดเบื้องต้นของโครงการและขอเข้าสำรวจข้อมูลในชุมชน พร้อมทั้งหารือถึงวิธีการในการประชาสัมพันธ์โครงการ และ กำหนดนัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ซึ่งบริษัทที่ปรึกษาได้ ดำเนินการจัดการประชุมชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนใน 2 ระดับ คือ การจัดประชุมชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน เพื่อนำเสนอข้อมูลรายละเอียดโครงการ และผลกระทบจากโครงการ พร้อมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนเพื่อเป็นแนวทางในการ กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ และการประชุมกลุ่มย่อยในแต่ละพื้นที่ เพื่อนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้นำชุมชนและประชาชนมาปรับปรุงผลการศึกษาและมาตรการในการป้องกันและลดผลกระทบให้เหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่

9) โครงการก่อสร้างศูนย์สนับสนุนการปฏิบัติงานสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในอ่าวไทย ของบริษัท เซฟรอนประเทศไทยสำรวจและผลิต จำกัด ปี พ.ศ. 2553

ประเภทของโครงการ: ประเภทท่าเทียบเรือ ที่มีความยาวหน้าท่าเทียบเรือเข้าเทียบได้ตั้งแต่ 300 เมตร ขึ้นไป หรือที่มีพื้นที่หน้าท่าตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตร ขึ้นไป ยกเว้นท่าเรือที่ชาวบ้านใช้สอยเป็นประจำวัน และการท่องเที่ยว

สถานะของโครงการ: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สังคม และสุขภาพ (EHIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท อีอาร์เอ็ม-สยาม จำกัด และบริษัท ยูไนเต็ด แอนนา ลิสต์ แอนด์ เอ็นจิเนียริง คอนซัลแตนท์ จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: ศูนย์สนับสนุนการปฏิบัติงานบนฝั่ง (ศูนย์สนับสนุนฯ) มีหน้าที่สนับสนุนกิจกรรมการสำรวจและผลิตปิโตรเลียม สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งยังชีพสำหรับพนักงานที่ปฏิบัติงาน รวมทั้งการนำวัสดุอุปกรณ์และของเสียที่เกิดจากการปฏิบัติงานกลับมาจัดเก็บ ซ่อมแซม หรือกำจัด เนื่องจากความต้องการใช้พลังงานในประเทศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งศูนย์สนับสนุนการปฏิบัติงานที่มีอยู่จะไม่สามารถรองรับการขยายตัวของกิจกรรมดังกล่าวต่อไปในอนาคตได้ จึงทำให้ต้องสร้างศูนย์สนับสนุนการปฏิบัติงานฯ แห่งใหม่ขึ้นมา โดยที่ตั้งของโครงการอยู่บริเวณบ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอบางบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช และขอบเขตพื้นที่ทางด้านทิศใต้ของโครงการฯ อยู่ห่างจากโครงสร้างเขื่อนรักษาร่องน้ำของกรมเจ้าท่า (บริเวณปากคลองกลายเดิม) ไปทางทิศเหนือเป็นระยะทางประมาณ 160 เมตร โดยรูปแบบการก่อสร้างนั้น ประกอบด้วย

- ท่าเทียบเรือแบบสะพานรูปตัวแอล (L-shaped Jetty) มีความยาวท่าเทียบเรือ 330 เมตร และความกว้าง 33 เมตร มีสะพานท่าเรือเชื่อมกับพื้นที่บนฝั่ง โดยจะมีความยาวทั้งหมด 608 เมตร โดยเป็นส่วนที่ยื่นจากชายฝั่งออกไปในทะเลยาวประมาณ 500 เมตร ระยะห่างระหว่าง

โครงสร้างของเสาสะพานเท่ากับ 12 เมตร และระดับพื้นของสะพาน
ทำเรือออกแบบไว้ที่ +6.5 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง

- กำแพงกันคลื่น
- ร่องน้ำทางเข้า-ออกท่าเรือ และแอ่งกลับลำเรือ โดยมีขนาดความลึกอยู่ที่ 8.5 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง (คิดเป็นพื้นที่มากกว่า 100,000 ตารางเมตร
- พื้นที่พัฒนาโครงการ 105 ไร่ ประกอบไปด้วยอาคารสำนักงาน คลังเก็บวัสดุอุปกรณ์ ลานกองวัสดุ (สำหรับวางวัสดุประเภทท่อ) คลังเก็บเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการขุดเจาะปิโตรเลียม อาคารซ่อมบำรุง พื้นที่สำหรับจัดเก็บขยะและวัสดุที่ใช้แล้วชั่วคราว ลานจอดรถ ถึงเก็บน้ำประปา และบ่อกักเก็บน้ำดิบ เป็นต้น
- พื้นที่ถนนเข้าโครงการ 36 ไร่
- พื้นที่สีเขียว 249 ไร่

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ด้วยกัน คือ

- กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลกลาย และตำบลสระแก้ว ซึ่งประกอบด้วย 1) กลุ่มเจ้าของที่ดินและกลุ่มครัวเรือนที่ถูกโยกย้ายออกจากพื้นที่โครงการ 2) กลุ่มที่อาศัยอยู่ใกล้กับแนวถนนที่จะตัดใหม่ของโครงการ 3) กลุ่มประมงชายฝั่งในตำบลกลาย 4) กลุ่มผู้ประกอบการโรงแรม และรีสอร์ท และ 5) กลุ่มเกษตรกรในตำบลสระแก้ว
- กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรอง ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ระยะรัศมี 5 กิโลเมตร ครอบคลุมตำบลกลายและตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา ทั้งนี้ไม่นับรวมกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบหลัก

กลุ่มดังกล่าวมีการคัดเลือกโดยอาศัยการนำประเด็นที่ได้มาจากการทบทวนโครงการจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และการพบปะอย่างไม่เป็นทางการกับหัวหน้าหน่วยราชการ สถาบันการศึกษา ผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพ ประชาชนทั่วไป องค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อจำแนกผู้มีส่วนได้เสีย นอกจากนี้การกำหนดขอบเขตในการประเมินฯ ยังถูกแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ด้วยกัน คือ

- ช่วงก่อนเปิดดำเนินการ เช่น การโยกย้ายครัวเรือน ความวิตกกังวลต่อผลกระทบต่อโครงการ
- ช่วงก่อสร้าง เช่น ขยะมูลฝอย ฝุ่นละออง การจราจรที่เพิ่มขึ้น ความเสียหายของถนนสาธารณะ การฟุ้งกระจายของตะกอนจากการก่อสร้าง ทำเทียบเรือและสะพานเชื่อม ผลกระทบต่อนิวเคลียวทยาทางทะเล และทรัพยากรประมง
- ช่วงดำเนินการ เช่น ปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้น ความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ น้ำเสีย ขยะมูลฝอย

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบทางสังคมจะเกี่ยวข้องกัน
ในส่วนของคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต (อยู่ในส่วนของการ
ประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม) ซึ่งประเด็นการศึกษามีดังนี้ คือ

- คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
 - การใช้ที่ดิน
 - การประมง
 - การคมนาคมขนส่ง
 - ระบบสาธารณสุขโรค
 - การจัดการสารเคมี
 - การจัดการของเสีย
 - การระบายน้ำ
- คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต
 - เศรษฐกิจ-สังคม
 - การอพยพโยกย้าย และการขดเชยทรัพย์สิน
 - สาธารณสุข
 - อาชีวอนามัยและความปลอดภัย
 - ทัศนียภาพและการท่องเที่ยว

สำหรับรูปแบบและวิธีการในการศึกษา ประกอบด้วย

- ทบทวนข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการประเมินผลกระทบด้านต่าง ๆ เช่น กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ แนวทางที่ใช้ในการประเมิน รายละเอียดการดำเนินงานกิจกรรมของโครงการฯ ข้อมูลพื้นฐานของสภาพแวดล้อมในปัจจุบันในพื้นที่โครงการฯ ข้อมูลการสำรวจความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการฯ (ข้อคิดเห็น ข้อกังวล และข้อเสนอแนะ) ประสพการณ์จากการดำเนินงานของศูนย์สนับสนุนฯ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และจากการศึกษาของโครงการประเภทเดียวกันในพื้นที่อื่น ๆ ที่ผ่านมา
- ศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นโดยการใช้แบบจำลอง
- การศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดำเนินการโดยตรวจสอบข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการตรวจสอบในภาคสนาม
- การศึกษาการประมง ดำเนินการโดยวิธีการรวบรวมข้อมูลการประมงในบริเวณที่อาจเกิดผลกระทบจากกิจกรรมของโครงการฯ ประกอบด้วย การตรวจสอบข้อมูลทุติยภูมิ การสังเกตการณ์บริเวณท่าเรือ การเก็บตัวอย่างเคยและคำนวณปริมาณเคยที่จับได้ การสอบถามผู้นำชุมชนและชาวประมง
- การศึกษาการคมนาคมขนส่ง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- การคมนาคมทางบก 1) พิจารณาโครงข่ายการขนส่ง ประเภท และลักษณะถนน จากแผนที่กรมทางหลวง (2547) และจากภาพถ่ายทางอากาศของสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) รวมถึงการเดินทางสำรวจในพื้นที่ด้วยตัวเอง 2) ปริมาณการจราจร ศึกษาข้อมูลจากการทบทวนอุบัติเหตุ และการสำรวจภาคสนาม
- การคมนาคมทางน้ำ ดำเนินการโดยรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานประมงจังหวัดนครศรีธรรมราช และทำการสำรวจในพื้นที่เพิ่มเติม โดยการตรวจนับปริมาณเรือที่แล่นผ่านบริเวณหน้าพื้นที่โครงการฯ
- การศึกษาระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในบริเวณที่อาจได้รับผลกระทบจากกิจกรรมโครงการฯ โดยจะทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่ให้บริการสาธารณสุขปศุสัตว์ กำลังการผลิต และพื้นที่การให้บริการในปัจจุบัน รวมถึงการให้บริการในอนาคต
- การศึกษาการกำจัดขยะและกากของเสีย เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชนท้องถิ่น อบต.กลาย และ อบต.สระแก้ว
- การศึกษาการระบายน้ำ ไม่มีระบบการระบายน้ำ จึงเสนอในรูปแบบสภาพการระบายน้ำในปัจจุบันในพื้นที่โครงการฯ และพื้นที่ใกล้เคียง
- การศึกษาสภาพเศรษฐกิจ-สังคม แบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้
 - ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้รวบรวมทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ข้อมูลปฐมภูมิ รวบรวมโดยวิธีการสำรวจในภาคสนามจากแบบสอบถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลและสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ที่อาศัยอยู่ในรัศมี 5 กิโลเมตร รอบพื้นที่โครงการฯ สำหรับข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมจากฐานข้อมูลและเอกสารของหน่วยงานราชการ
 - ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้ ได้แก่ 1) รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) การบันทึกข้อมูลที่ได้จากการพบปะอย่างไม่เป็นทางการ 3) การบันทึกข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมการสนทนากลุ่ม 4) การบันทึกข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมการรับฟังความคิดเห็น
- การศึกษากระบวนการจัดหาที่ดินและการตั้งถิ่นฐานใหม่ รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเจ้าของโครงการ และข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม รวมทั้งข้อมูลจากกิจกรรมการมีส่วนร่วมต่าง ๆ เช่น สนทนากลุ่ม การพบปะอย่างไม่เป็นทางการ เป็นต้น
- การศึกษาด้านสาธารณสุข รวบรวมข้อมูลพื้นฐานตามปัจจัยกำหนดสุขภาพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุข

- การศึกษาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย พิจารณาข้อมูลและสถิติจากการปฏิบัติงานพนักงานของบริษัท ฯ ทั้งในภาพรวมและเฉพาะพื้นที่ ศูนย์สนับสนุนเดิมของบริษัท
- การศึกษาประวัติศาสตร์และโบราณคดี ศึกษาโดยตรวจสอบข้อมูลพหุวิทยุมิ และการสำรวจภาคสนาม

10) โครงการจัดสรรที่ดิน ชลลดา-เชียงใหม่ (ส่วนขยายของโครงการแลนด์ แอนด์ เฮ้าส์ พาร์ค) ปี พ.ศ. 2547

ประเภทของโครงการ: ประเภทการจัดสรรที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยหรือเพื่อประกอบกิจการพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน ขนาดจำนวนที่ดินแปลงย่อยตั้งแต่ 500 แปลง หรือเนื้อที่เกินกว่า 100 ไร่

สถานะของโครงการ: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท ซีเอสเอ็ม เอ็นจิเนียริง แอนด์ แมเนจเมนท์ จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: การคัดเลือกประชากรกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการสัมภาษณ์นั้น บริษัทที่ปรึกษาได้ทำการพิจารณาจากชุมชนโดยรอบพื้นที่โครงการในรัศมี 1 กิโลเมตร ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการมากที่สุด โดยมุ่งเน้นชุมชนกลุ่มที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่โครงการมากที่สุดเป็นสำคัญ และจากการคำนวณขนาดของตัวอย่างในการทำแบบสำรวจข้อมูลทางสังคมและเศรษฐกิจของโครงการที่ถือว่ามีความเหมาะสมในเชิงสถิติ (ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95) คือ 41 ครั้วเรือน จำนวนตัวอย่างที่บริษัทที่ปรึกษาใช้ในการศึกษาประชากรกลุ่มนี้ คือ 67 ครั้วเรือน โดยที่ตั้งของโครงการตั้งอยู่ในตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบทางสังคมจะเกี่ยวข้องกันในส่วนของคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต (อยู่ในส่วนของการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม) ซึ่งประเด็นการศึกษามีดังนี้ คือ

- คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
 - การใช้ประโยชน์ที่ดิน บริษัทที่ปรึกษาได้ตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของผังเมืองรวมเชียงใหม่โดยการสำรวจภาคสนามและแปลผลจากภาพถ่ายทางอากาศ
 - การคมนาคมขนส่ง บริษัทที่ปรึกษาได้ทำการสำรวจสภาพการจราจรและตรวจนับปริมาณการจราจรบนถนนเชียงใหม่-แม่ใจ และถนนเข้า-ออกโครงการ เป็นเวลา 2 วัน คือ วันทำการปกติ และวันหยุดราชการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการประเมินความสามารถในการรองรับปริมาณการจราจรในบริเวณพื้นที่โครงการ
 - การใช้น้ำ บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาสภาพความเพียงพอในการรับบริการน้ำประปาในพื้นที่ที่ทำการศึกษจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ การประปาส่วนภูมิภาค เขต 9 จังหวัดเชียงใหม่

- การใช้ไฟฟ้า บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาปริมาณการจ่ายกระแสไฟฟ้าในพื้นที่ที่ทำการศึกษจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอสนทราย
- การสื่อสาร บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาความสามารถในการติดต่อสื่อสารในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ทั้งการสื่อสารภายในจังหวัด การสื่อสารกับต่างจังหวัด รวมถึงการสื่อสารระหว่างประเทศ ในหลายช่องทาง ได้แก่ โทรศัพท์ โทรเลข และไปรษณีย์
- การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาปริมาณและการเก็บขนขยะมูลฝอยในบริเวณโครงการฯ
- การบำบัดน้ำเสียและสิ่งปฏิกูล บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาคุณภาพของระบบบำบัดน้ำเสียภายในโครงการฯ
- การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานและรายละเอียดเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในบริเวณใกล้เคียงพื้นที่โครงการฯ อันได้แก่ หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลแม่ใจ
- คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต
 - สภาพเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลแม่ใจ จำนวนประชากรและการปกครอง การศึกษา สถาบันและองค์กรทางศาสนา
 - การสาธารณสุข บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสาธารณสุข เช่น จำนวนผู้ป่วย และสาเหตุการป่วย จากสถานบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขในบริเวณใกล้เคียง ได้แก่ โรงพยาบาลสนทราย และสถานีอนามัยบ้านหนองไคร้
 - ประวัติศาสตร์และโบราณคดี บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองเชียงใหม่ และเทศบาลตำบลแม่ใจ
 - ประวัติศาสตร์และโบราณคดี บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองเชียงใหม่ และเทศบาลตำบลแม่ใจ
 - สุนทรียภาพและการท่องเที่ยว บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

สำหรับรูปแบบและวิธีการในการศึกษา ประกอบด้วย

- เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นจากเอกสารและรายงานต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการวางแผนสำรวจภาคสนาม และการประเมินผลกระทบ
- สำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงข้อมูลทางด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบโครงการ และคุณค่าด้านต่าง ๆ ในบริเวณพื้นที่โครงการและบริเวณใกล้เคียง

- วิเคราะห์และประเมินผลกระทบ เสนอแนะมาตรการป้องกันและลดผลกระทบ พร้อมทั้งมาตรการในการติดตามตรวจสอบ

11) โครงการโรงพยาบาลบางนา 5 (เทพารักษ์) ปี พ.ศ. 2551

ประเภทของโครงการ: ประเภทโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล ในกรณีตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำ ฝั่งทะเล ทะเลสาบหรือชายหาด ในระยะ 50 เมตร ที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนตั้งแต่ 30 เตียงขึ้นไป แต่ถ้านอกเหนือจากกรณีดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น นับเฉพาะที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนตั้งแต่ 60 เตียงขึ้นไป

สถานะของโครงการ: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท เอ็น เอส คอนซัลแทนท์ จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: บริษัทที่ปรึกษาได้กำหนดพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ คือ พื้นที่ในรัศมี 1 กิโลเมตร รอบพื้นที่โครงการ มีจำนวน 4,643 ครัวเรือน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 368 ครัวเรือน เก็บข้อมูลได้จริง 370 ครัวเรือน

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบทางสังคมจะเกี่ยวข้องกัน ในส่วนของคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต (อยู่ในส่วนของการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม) ซึ่งประเด็นการศึกษามีดังนี้ คือ

- คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
 - การใช้น้ำ บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณการใช้น้ำในพื้นที่ศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ การประปานครหลวง สาขาสมุทรปราการ
 - การจัดการน้ำเสียและสิ่งปฏิกูล บริษัทที่ปรึกษาศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการจัดการน้ำเสียจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นเขตควบคุมมลพิษ
 - การระบายน้ำและการป้องกันน้ำท่วม บริษัทที่ปรึกษาศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระบบการระบายน้ำในพื้นที่ศึกษา ซึ่งอยู่ในเขตสมุทรปราการฝั่งตะวันออก และศึกษาระบบการระบายน้ำของชุมชนใกล้เคียง
 - การจัดการขยะมูลฝอย บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการและศักยภาพในการจัดการขยะในโครงการและพื้นที่ศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ขยะมูลฝอยทั่วไป รับผิดชอบโดยฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ และขยะมูลฝอยติดเชื้อ ซึ่งโครงการได้ว่าจ้าง บริษัท เทิร์นดี อินเทอร์เน็ต จำกัด ในนามของ ศูนย์ I-TECH เป็นผู้ให้บริการจัดการขยะมูลฝอยติดเชื้อ

- การใช้ไฟฟ้า บริษัทที่ปรึกษาศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการให้บริการไฟฟ้าในพื้นที่ศึกษา ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) สถานีจ่ายไฟฟ้าย่อยบางตำหรุ
- การคมนาคมขนส่ง บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงข่ายลักษณะเส้นทางคมนาคม และปริมาณการจราจรในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ การคมนาคมทางบก และการคมนาคมทางน้ำ
- การใช้ประโยชน์ที่ดิน บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาความสอดคล้องของการใช้ประโยชน์ที่ดินต่อกฎกระทรวงว่าด้วยการบังคับใช้ผังเมืองรวมและได้ศึกษาภาพถ่ายทางอากาศในรัศมีประมาณ 1 กิโลเมตรจากพื้นที่โครงการ ประกอบกับแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดสมุทรปราการปี พ.ศ. 2545 ของสำนักผังเมือง และการสุ่มสอบถามทางโทรศัพท์และการลงภาคสนาม เพื่อทำการจำแนกประเภทการใช้ประโยชน์จากที่ดิน และคาดการณ์จำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ศึกษา นอกจากนี้ ยังอาศัยข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ เพื่อวิเคราะห์สัดส่วนประชากรในพื้นที่ชุมชนบางพลีต่อจำนวนสถานพยาบาลในพื้นที่
- คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต
 - สภาพสังคม ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการปกครอง ประชากร และอาชีพ ในพื้นที่ศึกษาจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่
 - สภาพเศรษฐกิจ รวบรวมข้อมูลสภาพเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรปราการในภาพรวม
 - ศาสนา ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาที่ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่นับถือ และศาสนสถานในพื้นที่ตำบลบางพลีใหญ่
 - การศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่
 - การสำรวจทัศนคติของประชากรในพื้นที่ศึกษาที่มีต่อการดำเนินโครงการ
 - สาธารณสุขและอาชีวอนามัย รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานพยาบาลในพื้นที่ตำบลบางพลีใหญ่และพื้นที่ใกล้เคียง
 - การป้องกันอัคคีภัย รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพในการป้องกันบรรเทาอัคคีภัยจากงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่
 - ความปลอดภัยสาธารณะ อยู่ในเขตรับผิดชอบของ สภอ. บางพลี
 - การสื่อสาร บริษัทที่ปรึกษารวบรวมข้อมูลจำนวนที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ

- สุนทรียภาพและทัศนียภาพ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว แหล่งโบราณสถาน และแหล่งธรรมชาติในจังหวัดสมุทรปราการ จากเอกสารของกรมศิลปากร และสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

สำหรับรูปแบบและวิธีการในการศึกษา เริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผลกระทบทางสังคม มีดังนี้

- ศึกษารายละเอียดของโครงการ ได้แก่ ประเภทและขนาดโครงการ กิจกรรม รูปแบบสถาปัตยกรรม ที่ตั้งและอาณาเขตของโครงการ ขั้นตอนการก่อสร้าง รายละเอียดภายในโครงการ เช่น น้ำใช้ การบำบัดน้ำเสีย การระบายน้ำ การจัดการขยะมูลฝอย ระบบไฟฟ้า ระบบป้องกันอัคคีภัย และความปลอดภัย ระบบระบายอากาศ ระบบการจราจร สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสาธารณะ และพนักงานภายในโครงการ ข้อมูลที่นำไปใช้ในการวิเคราะห์และประเมินผลกระทบทางสังคม ถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ คือ
- ข้อมูลปฐมภูมิ จากการรวบรวมข้อมูลในระดับพื้นที่โดยการวัด สุ่มเก็บตัวอย่าง และการถ่ายภาพประกอบ
- ข้อมูลทุติยภูมิ จากการรวบรวมข้อมูลทางสถิติ เอกสารและงานวิจัย ทั้งจากหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

สำหรับแบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงการประกอบด้วย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพในครอบครัว การศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว การย้ายถิ่น

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ลักษณะที่อยู่อาศัย ลักษณะการเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย อาชีพที่เป็นรายได้หลักและรายได้รอง รายได้-รายจ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือน การเจ็บป่วยในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา สถานพยาบาลที่ไปเข้ารับการรักษาเมื่อเจ็บป่วย

ข้อมูลด้านสาธารณสุขปโภคและสาธารณสุขูปการ ได้แก่ ระบบสาธารณสุขปโภค/สาธารณสุขูปการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การคมนาคม แหล่งน้ำใช้เพื่อการอุปโภค การใช้ไฟฟ้า การจัดการขยะมูลฝอย และการใช้โทรศัพท์ และปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เช่น ฝุ่นละออง เสียงดัง การสิ้นสະเทือน กลิ่น น้ำเสีย ขยะมูลฝอย น้ำท่วม ทัศนียภาพ และอาชญากรรม ซึ่งในแบบสอบถามจะประกอบด้วยสาเหตุของปัญหา ช่วงเวลาที่ได้รับผลกระทบ (กลางวัน กลางคืน ตลอดทั้งวัน และไม่แน่นอน) และระดับของผลกระทบ (มาก ปานกลาง น้อย)

ทัศนคติที่มีต่อโครงการ ได้แก่ การรับทราบข่าวสารของโครงการ ทัศนคติ (ผลดี/ผลเสียต่อชุมชนในด้านต่าง ๆ) ความคิดเห็น (เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย/ไม่แสดงความคิดเห็น) และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ต่อโครงการ

12) โครงการโรงพยาบาลราชธานี (ส่วนขยาย) ในปี พ.ศ. 2554

ประเภทของโครงการ: ประเภทโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล ในกรณีตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำ ฝั่งทะเล ทะเลสาบหรือชายหาด ในระยะ 50 เมตร ที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนตั้งแต่ 30 เตียงขึ้นไป แต่ถ้านอกเหนือจากกรณีดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น นับเฉพาะที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนตั้งแต่ 60 เตียงขึ้นไป

สถานะของโครงการ: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ผู้จัดทำรายงาน: หน่วยวิจัยและพัฒนาบูรณาการเกษตรและสิ่งแวดล้อม คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: เนื่องจากประชากรที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการมีหลายกลุ่ม คณะผู้ศึกษาจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

- ประชาชนที่อยู่รัศมี 1.5 กิโลเมตร รอบพื้นที่โครงการ จำนวน 405 คน
- ผู้มาใช้บริการโรงพยาบาล จำนวน 140 คน
- เจ้าหน้าที่ที่มีที่พักในอาคารพักของโรงพยาบาล จำนวน 63 คน
- เจ้าหน้าที่ที่พักในอาคารพักของโรงพยาบาล จำนวน 276 คน

ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างนี้ได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบทางสังคมจะเกี่ยวข้องกันในส่วนของคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต (อยู่ในส่วนของการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม) ซึ่งประเด็นการศึกษามีดังนี้ คือ

- คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
 - น้ำดื่ม/น้ำใช้ อธิบายรายละเอียดของแหล่งน้ำ ปริมาณ คุณภาพ ความพอเพียง และปัญหาการใช้น้ำของชุมชนบริเวณใกล้เคียง โดยอาศัยข้อมูลจากการประปาส่วนภูมิภาคและกองการประปาเทศบาลนครศรีอยุธยา
 - การคมนาคมขนส่ง อธิบายสภาพการจราจรโดยรอบพื้นที่โครงการ ปริมาณการจราจร ปัญหาการจราจร ทั้งในปัจจุบันและย้อนหลัง 2-3 ปี และขีดความสามารถด้านการจราจรของเส้นทางสาธารณะ และโครงข่ายการจราจรที่เชื่อมต่อกับโครงการ ตลอดจนแผนการพัฒนาหรือขยายการจราจรในอนาคต
 - ไฟฟ้า อธิบายรายละเอียดแหล่งผลิต ปริมาณ ความพอเพียง และปัญหาการใช้ไฟฟ้า โดยอาศัยข้อมูลจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอพระนครศรีอยุธยา
 - การระบายน้ำและการป้องกันน้ำท่วม อธิบายรายละเอียดระบบระบายน้ำ โดยแสดงเส้นทางระบายน้ำ การป้องกันน้ำท่วม ตลอดจนสภาพปัญหาการระบายน้ำและสถานะน้ำท่วม โดยอาศัย

ข้อมูลจากกรมโยธาธิการและผังเมือง เทศบาลเมือง
พระนครศรีอยุธยา และเทศบาลเมืองอยุธยา

- การจัดการน้ำเสีย อธิบายการให้บริการและวิธีกำจัดน้ำเสีย
ตลอดจนความสามารถในการรองรับปริมาณน้ำของระบบบำบัดน้ำ
เสียรวมของเมือง พร้อมนำเสนอแนวเส้นท่อน้ำเสียในพื้นที่ และ
สภาพปัญหาที่พบ โดยอาศัยข้อมูลจากเทศบาลเมือง
พระนครศรีอยุธยา และเทศบาลเมืองอยุธยา
- การจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล อธิบายรายละเอียดการให้บริการ
และการบริหารจัดการมูลฝอย ตั้งแต่การแยกประเภท การเก็บ
รวบรวม ภาชนะ สถานที่กำจัด และปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งพื้นที่ศึกษา
อยู่ในเขตความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองอยุธยา
- ระบบป้องกันอัคคีภัย อธิบายรายละเอียด ชีตความสามารถ และ
ศักยภาพในการให้บริการดับเพลิงของหน่วยงานที่รับผิดชอบใน
พื้นที่ศึกษา ได้แก่ เทศบาลเมืองอยุธยา
- การใช้ประโยชน์ที่ดิน อธิบายรายละเอียดลักษณะการใช้ประโยชน์
ที่ดิน โดยจำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย พาณิช
ยกรรม อุตสาหกรรมและคลังสินค้า สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและ
สนามกีฬา สถาบันการศึกษา พื้นที่อนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์
ศิลปวัฒนธรรมไทย สถาบันศาสนา และสถาบันราชการและ
สาธารณูปโภค พร้อมแสดงแผนที่และแผนการใช้ที่ดินตามผังเมือง
รวมหรือข้อกำหนดเฉพาะตามกฎหมาย โดยอาศัยข้อมูลจาก
เทศบาลเมืองอยุธยา

● คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

- เศรษฐกิจและสังคม นำเสนอข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในพื้นที่ศึกษา
(เทศบาลเมืองอยุธยา) ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ โครงสร้างประชากร
สถาบันในชุมชน การศึกษา ศาสนา วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม
ประเพณีและวัฒนธรรม ลักษณะการประกอบอาชีพ รายได้และ
รายจ่าย
- การสาธารณสุข นำเสนอสภาพอนามัยสิ่งแวดล้อมของชุมชนใน
พื้นที่ศึกษา ได้แก่ การเจ็บไข้ได้ป่วย ประเด็นสิ่งคุกคามต่อสุขภาพ
ของประชาชน และระบบสาธารณสุขมูลฐานต่าง ๆ เช่น แหล่งน้ำ
เพื่อการอุปโภคบริโภค การกำจัดขยะ เป็นต้น
- ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณคดี ในพื้นที่ศึกษาและ
พื้นที่ใกล้เคียง
- สุนทรียภาพ แหล่งท่องเที่ยว แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ ใน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สำหรับรูปแบบและวิธีการในการศึกษา เริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผลกระทบทางสังคม มีดังนี้

- ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น ที่ตั้ง ขนาด ประเภท รูปแบบ อาคารและสิ่งก่อสร้าง แผนงานการก่อสร้าง ระบบสาธารณูปโภค เทคโนโลยีการลดหรือการจัดการของเสีย อาชีวอนามัยและความปลอดภัย พื้นที่สีเขียว เป็นต้น
- ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ ขั้นตอนการอนุญาต การควบคุม และการจัดการสิ่งแวดล้อมโครงการ
- ศึกษารายละเอียดสิ่งแวดล้อมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต ภายในพื้นที่ศึกษา คือ พื้นที่โครงการ และภายในรัศมี 1.5 กิโลเมตร รอบพื้นที่โครงการ

สำหรับการสำรวจความเห็นของประชาชนในพื้นที่ศึกษา และความเห็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้มีการสำรวจทัศนคติ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน และข้อกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เพื่อนำข้อมูลไปหาหรือเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบด้านสังคมให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการศึกษาครั้งนี้ ดำเนิน 2 วิธี คือ การใช้แบบสอบถาม และการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน 2 ครั้ง มีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

- การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนโดยใช้แบบสอบถาม โดยทำการลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์และเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเคาะประตูบ้าน (ดำเนินการวันที่ 9-11 พฤษภาคม 2553)
- การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จำนวน 2 ครั้ง โดยมีคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งเป็นตัวแทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ภายใต้คำสั่งอำเภอนครศรีอยุธยา มีรายละเอียดดังนี้
 - การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ครั้งที่ 1 (ดำเนินการวันที่ 5 กรกฎาคม 2553) เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 56 คน เริ่มจาก
 - คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนได้นำเสนอความจำเป็นในการมีส่วนร่วมของประชาชน และสถานการณ์ด้านสาธารณสุขของอำเภอ
 - ตัวแทนโรงพยาบาลราชธานีได้นำเสนอข้อมูลของโรงพยาบาลและความจำเป็นในการขยายจำนวนเตียง

- มหาวิทยาลัยนเรศวรนำเสนอร่างขอบเขตแนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
 - กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยการตอบข้อซักถาม รับฟังความคิดเห็น นำเสนอประเด็นห่วงกังวลและแนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และนำประชาชนสำรวจพื้นที่โรงพยาบาล
 - สรุปรูปขอบเขตการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่เป็นข้อห่วงกังวลของประชาชน และเปิดช่องทางในการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมหลังการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นภายใน 15 วัน
- การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ครั้งที่ 2 เพื่อทบทวนร่างรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (ดำเนินการวันที่ 18 สิงหาคม 2553) โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 56 คน เริ่มจาก
- มหาวิทยาลัยนเรศวรนำเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของโรงพยาบาลราชธานี (ส่วนขยาย)
 - กระบวนการรับฟังความคิดเห็นภาคเช้า โดยการตอบข้อซักถามรับฟังความคิดเห็น นำเสนอประเด็นห่วงกังวลและข้อซักถามต่าง ๆ ของประชาชนที่มีต่อรายงาน

สำหรับแบบสอบถามที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างถูกแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ตามกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีทั้งประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- แบบสอบถามในกลุ่มที่ใช้กับประชาชนในรัศมี 1.5 กิโลเมตร รอบพื้นที่โครงการ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ระยะเวลาจากที่อยู่อาศัยถึงโรงพยาบาล เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ภูมิลำเนา ลักษณะบ้านพัก จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้รวม โดยประมาณของครอบครัว ความเพียงพอของรายได้-รายจ่าย ลักษณะรายได้ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นด้านน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง การจราจร ขยะมูลฝอย การขาดแคลนน้ำ ปัญหาอาชญากรรม ความสกปรกของแหล่งท่องเที่ยว อุบัติเหตุ น้ำท่วม โรคระบาด ปัญหายาเสพติด สภาพ/ลักษณะของระบบสาธารณูปโภคในชุมชน ได้แก่ ถนน การคมนาคมขนส่ง ไฟฟ้า น้ำดื่ม น้ำใช้ การระบายน้ำ/การป้องกันน้ำท่วม การติดต่อสื่อสาร

การจัดการขยะมูลฝอย ลักษณะสถานพยาบาลภายในชุมชน จำนวน
สถานพยาบาลภายในชุมชน ตลาด การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและทัศนคติต่อโรงพยาบาลราชธานี ประกอบด้วย
การรู้จักโรงพยาบาล ผลกระทบจากการดำเนินการของโรงพยาบาล เรื่อง
ที่โรงพยาบาลควรปรับปรุง การทราบข่าวเกี่ยวกับการก่อสร้างขยายเตียง
จาก 200 เป็น 250 เตียง ความเห็นด้วยเกี่ยวกับการก่อสร้างขยายเตียง

- แบบสอบถามสำหรับกลุ่มประชาชนผู้มาใช้บริการโรงพยาบาล
ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ระยะทาง
จากที่อยู่อาศัยถึงโรงพยาบาล เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส
อาชีพ ภูมิลำเนา ลักษณะบ้านพัก จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้รวม
โดยประมาณของครอบครัว ความเพียงพอของรายได้-รายจ่าย ลักษณะ
รายได้ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและทัศนคติต่อโรงพยาบาลราชธานี ประกอบด้วย
การรู้จักโรงพยาบาล ผลกระทบจากการดำเนินการของโรงพยาบาล เรื่อง
ที่โรงพยาบาลควรปรับปรุง ปรับปรุงการเข้ารับการรักษาเมื่อคนใน
ครอบครัวเจ็บป่วย เรื่องที่โรงพยาบาลควรปรับปรุงเกี่ยวกับการให้บริการ
การทราบข่าวเกี่ยวกับการก่อสร้างขยายเตียงจาก 200 เป็น 250 เตียง
ความเห็นด้วยเกี่ยวกับการก่อสร้างขยายเตียง

- แบบสอบถามสำหรับกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีได้พักในอาคารพักของโรงพยาบาล
แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย แผนก/
หน่วยงาน เวลาทำงานปกติ เวลาทำงานล่วงเวลาโดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์ เพศ
อายุ การศึกษา รายได้โดยประมาณของครอบครัว ความเพียงพอของ
รายได้-รายจ่าย ลักษณะรายได้ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา จำนวนผู้พักใน
ห้องพักเดียวกัน การเดินทางมาปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและทัศนคติต่อโรงพยาบาลราชธานี ประกอบด้วย
การรู้จักโรงพยาบาล ผลกระทบจากการดำเนินการของโรงพยาบาล เรื่อง
ที่โรงพยาบาลควรปรับปรุง การเข้ารับการรักษาเมื่อคนในครอบครัว
เจ็บป่วย เรื่องที่โรงพยาบาลควรปรับปรุงเกี่ยวกับการให้บริการ การทราบ
ข่าวเกี่ยวกับการก่อสร้างขยายเตียงจาก 200 เป็น 250 เตียง ความเห็น
ด้วยเกี่ยวกับการก่อสร้างขยายเตียง

- แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ที่พักในอาคารพักของโรงพยาบาล
ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย แผนก/
หน่วยงาน เวลาทำงานปกติ เวลาทำงานล่วงเวลาโดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์ เพศ

อายุ การศึกษา รายได้โดยประมาณของครอบครัว ความเพียงพอของ รายได้-รายจ่าย ลักษณะรายได้ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา จำนวนผู้พักใน ห้องพักเดียวกัน การเดินทางมาปฏิบัติงาน การจัดการขยะในห้องพัก ปริมาณถังรองรับขยะในบริเวณที่พัก การแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง การกำจัด น้ำเสีย/สิ่งปฏิกูลในห้องพัก น้ำดื่ม/น้ำใช้ในห้องพัก ระบบไฟฟ้า/แสงสว่าง ในอาคารพัก/ห้องพัก น้ำท่วมอาคารพัก/ห้องพัก อุปกรณ์ดับเพลิงภายใน อาคารพัก ระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้ภายในอาคารพัก ปัญหาน้ำใช้ใน อาคารพัก/ห้องพัก การรบกวนจากกลิ่นอันไม่พึงประสงค์ การรบกวนจาก เสียง แมลง/สัตว์พาหะนำโรคในบริเวณอาคารพัก/ห้องพัก ระบบป้องกัน พาหะนำโรคในบริเวณอาคารพัก/ห้องพัก

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและทัศนคติต่อโรงพยาบาลราชธานี ประกอบด้วย การรู้จักโรงพยาบาล ผลกระทบจากการดำเนินการของโรงพยาบาล เรื่อง ที่โรงพยาบาลควรปรับปรุง การเข้ารับการรักษาเมื่อคนในครอบครัว เจ็บป่วย เรื่องที่โรงพยาบาลควรปรับปรุงเกี่ยวกับการให้บริการ การทราบ ข่าวเกี่ยวกับการก่อสร้างขยายเตียงจาก 200 เป็น 250 เตียง ความเห็น ด่วนเกี่ยวกับการก่อสร้างขยายเตียง

13) โครงการคิง เพาเวอร์ คอมเพล็กซ์ ณ ถนนรางน้ำ เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2548

ประเภทของโครงการ: ประเภทอาคารอยู่อาศัยรวมตามกฎหมายว่าด้วยการ ควบคุมอาคารที่มีจำนวนห้องพักตั้งแต่ 80 ห้อง ขึ้นไป หรือมีพื้นที่ใช้สอยตั้งแต่ 4,000 ตารางเมตร ขึ้น ไป

สถานะของโครงการ: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท ซีเอสเอ็ม เอ็นจิเนียริง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: บริษัทที่ปรึกษาได้ดำเนินการสำรวจทัศนคติโดยใช้ วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) และเลือกตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างหรือเกณฑ์ที่ถูกกำหนดไว้ ล่วงหน้าเพื่อให้เหมาะสมกับชนิดของการศึกษา ซึ่งอาจเป็นกลุ่มประชากรประเภทที่เป็นบุคคล องค์กร และครอบครัว โดยเฉพาะชุมชนที่ได้รับผลกระทบในบริเวณใกล้เคียงกับโครงการฯ มีลักษณะเป็น อาคารพาณิชย์กรรมขนาดเล็ก ผู้พักอาศัยในบริเวณดังกล่าวมีทั้งผู้ที่มาค้าขายเป็นบางช่วงเวลา และผู้ ที่พักอาศัยอยู่ตลอดทั้งวัน แต่บริษัทที่ปรึกษาจะเน้นกลุ่มชุมชนที่อาศัยอยู่ตลอดทั้งวันในบริเวณรัศมี 1 กิโลเมตร รอบพื้นที่โครงการ ได้แก่ ชุมชนอาศัยอยู่โดยรอบพื้นที่โครงการ จำนวน 20 ครัวเรือน

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบทางสังคมจะเกี่ยวข้องกัน ในส่วนของคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต (อยู่ในส่วนของการ ประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม) ซึ่งประเด็นการศึกษามีดังนี้ คือ

- คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

- สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำสำหรับอุปโภคบริโภค ไฟฟ้า การจัดการมูลฝอย การระบายน้ำ และการบำบัดน้ำเสีย
- การคมนาคมขนส่ง ได้แก่ ความเพียงพอของที่จอดรถภายในโครงการ ผลกระทบคาดการณ์ปริมาณรถที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ผลกระทบด้านการจราจร ผลกระทบต่อโรงเรียน ศรีอยุธยา และผลกระทบต่อทางเข้า-ออกโครงการฯ
- การใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ ผลกระทบต่อรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความสอดคล้องกับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ความสอดคล้องกับข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครและกฎกระทรวงต่าง ๆ ความสอดคล้องตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 387/2528 เรื่อง การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478 และผลกระทบต่อโรงเรียนศรีอยุธยา
- คุณค่าคุณภาพชีวิต
 - สภาพสังคม-เศรษฐกิจ
 - สาธารณสุข
 - อาชีวอนามัยและความปลอดภัย
 - คุณภาพชีวิต ได้แก่ แหล่งโบราณสถานและแหล่งธรรมชาติ ความกลมกลืนกับสภาพพื้นที่โดยรอบ สัดส่วนพื้นที่สีเขียวต่อผู้พักแรม (มาตรฐานของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ว่าควรมีอย่างน้อย 0.8-2.88 ตร.ม./คน ส่วนพื้นที่สีเขียวภายในโครงการคิดเป็น 9.00 ตร.ม./คน) ผลกระทบต่อทัศนียภาพจากบริเวณพื้นที่โดยรอบ และระดับความร้อนหรืออุณหภูมิที่สูงขึ้นจากกิจกรรมการดำเนินโครงการ

สำหรับรูปแบบและวิธีการในการศึกษานั้น ประกอบด้วย

- ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมปัจจุบันของพื้นที่ประกอบไปด้วย ทรัพยากรและคุณค่าสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ ในบริเวณที่ตั้งโครงการและบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง
- ประเมินผลกระทบของโครงการในช่วงก่อสร้างและดำเนินการ อันอาจจะส่งผลกระทบต่อคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณค่าคุณภาพชีวิตโดยจำแนกและอธิบายในเชิงปริมาณเกี่ยวกับขนาดและทิศทางของผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม
- เสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านสังคมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการ
- เสนอมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านสังคม ที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ ซึ่งเป็นมาตรการเสริมเพื่อป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านสังคม โดยเป็นการตรวจสอบ

มาตรการต่าง ๆ ที่โครงการดำเนินการในการป้องกันและลดผลกระทบนั้น
ว่ามีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมเพียงใด รวมทั้งเป็นการเฝ้าระวัง
และติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง
โครงการด้วย

- การเก็บรวบรวมข้อมูล มีทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งข้อมูล
ปฐมภูมินั้นได้จากการสำรวจโดยเจ้าหน้าที่ของบริษัทที่ปรึกษา ได้แก่
ข้อมูลคุณภาพน้ำ ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน และข้อมูลด้านสังคม-
เศรษฐกิจ ส่วนข้อมูลทุติยภูมิได้จากการรวบรวมเอกสารข้อมูลจากส่วน
ราชการและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากข้อมูลเอกสาร
โครงการ ได้แก่ ข้อมูลจากหน่วยราชการท้องถิ่น และข้อมูลจากหน่วยงาน
อิสระอื่น ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี การไฟฟ้านคร
หลวง การประปานครหลวง กรมทรัพยากรธรณี กรมพัฒนาที่ดิน สำนัก
ผังเมืองกรุงเทพมหานคร สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานจรรยาและ
ขนส่งกรุงเทพมหานคร
- การสำรวจทัศนคติ บริษัทที่ปรึกษาได้ดำเนินการสำรวจทัศนคติ โดยการ
สุ่มตัวอย่าง กำหนดประชากรที่จะศึกษาหรือประชากรเป้าหมาย หน่วย
ของข้อมูล ได้แก่ บุคคลหรือสิ่งที่มีผู้วิจัยจะต้องไปสอบถาม สังเกต หรือ
รวบรวมข้อมูลข่าวสาร บริษัทที่ปรึกษาได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้
หลักความน่าจะเป็น โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง คือ การสุ่ม
ตัวอย่างโดยผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติ หรือกำหนดเกณฑ์ในการเลือก
ตัวอย่างไว้ล่วงหน้าเพื่อให้เหมาะสมกับชนิดของการศึกษา

14) โครงการ U DELIGHT @ ONNUT STATION (อาคาร A) ปี พ.ศ. 2554

ประเภทของโครงการ: ประเภทอาคารอยู่อาศัยรวมตามกฎหมายว่าด้วยการ
ควบคุมอาคารที่มีจำนวนห้องพักตั้งแต่ 80 ห้อง ขึ้นไป หรือมีพื้นที่ใช้สอยตั้งแต่ 4,000 ตารางเมตร ขึ้น
ไป

สถานะของโครงการ: รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท ไท-ไท วิศวกร จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: ได้กำหนดพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบจากการ
ดำเนินโครงการฯ คือ อาคารหรือสถานประกอบการบริเวณรัศมี 1 กิโลเมตรจากพื้นที่โครงการฯ มี
จำนวน 7,040 แห่ง และเนื่องจากผลกระทบที่ประชาชนในพื้นที่ศึกษาจะได้รับมีความแตกต่างกัน
ตามระยะห่างจากพื้นที่โครงการ โดยผู้ที่อยู่ใกล้จะได้รับผลกระทบมากกว่าผู้ที่อยู่ไกล บริษัทที่ปรึกษา
จึงแบ่งกลุ่มการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มอาคาร/บ้าน ที่ติดโครงการ ได้แก่ บ้านพักอาศัยจำนวน 5 แห่ง
อาคารพาณิชย์จำนวน 1 แห่ง อาคารพักอาศัยจำนวน 1 แห่ง วัดใต้ และ
โรงเรียนวัดใต้ (ราษฎร์นिरมิต)

- กลุ่มอาคารหรือสถานประกอบการที่อยู่ในพื้นที่รัศมี 500 เมตร รอบพื้นที่โครงการ
- กลุ่มอาคารหรือสถานประกอบการที่อยู่ในพื้นที่รัศมี 500-1,000 เมตร รอบพื้นที่โครงการ ใช้วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 378 ตัวอย่างขึ้นไป แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่รัศมี 500 เมตร รอบพื้นที่โครงการ จำนวนร้อยละ 75 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (283 ตัวอย่าง) และกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่รัศมี 500-1,000 เมตร รอบพื้นที่โครงการ จำนวนร้อยละ 25 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (95 ตัวอย่าง)

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบทางสังคมจะเกี่ยวข้องกัน ในส่วนของคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต (อยู่ในส่วนของการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม) ซึ่งประเด็นการศึกษามีดังนี้ คือ

- คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์
 - การใช้ประโยชน์ที่ดิน บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาความสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผังเมือง และการแบ่งประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษา โดยขอข้อมูลจากสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร
 - การคมนาคม บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงข่ายการคมนาคมในเขตสวนหลวง บริเวณใกล้เคียงพื้นที่โครงการ การคมนาคมเข้า-ออกพื้นที่โครงการ ปริมาณการจราจร และทำการวิเคราะห์หาค่าความจุและระดับการให้บริการบนถนนโครงข่ายสายหลักเพื่อคาดการณ์สภาพการจราจร
 - การจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในพื้นที่โครงการ ซึ่งอยู่ในเขตรับผิดชอบของฝ่ายรักษาความสะอาดสำนักงานเขตสวนหลวง
 - การจัดการน้ำเสีย บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดน้ำเสียและขอข้อมูลระบบการจัดการน้ำเสียภายในพื้นที่ศึกษาจากสำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร
 - การระบายน้ำและการป้องกันน้ำท่วม บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการระบายน้ำและการป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ศึกษาจากสำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร
 - สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ บริษัทที่ปรึกษาได้ประสานงานขอข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณการใช้ไฟฟ้าและน้ำประปาในพื้นที่ศึกษาจากการไฟฟ้านครหลวงเขตบางกะปิ และสำนักงานประปาสาขา

พระโขนง และโครงการได้หารือเกี่ยวกับความสามารถในการจ่ายกระแสไฟฟ้าและน้ำประปาให้กับโครงการ

- คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

- สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในกรุงเทพมหานครและเขตสวนหลวงจากกระทรวงมหาดไทย และการสำรวจข้อมูลด้วยการลงพื้นที่
- การประชาสัมพันธ์โครงการและการมีส่วนร่วมของประชาชน เริ่มจากการให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของโครงการแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการแจกเอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์โครงการให้กับประชาชนและสถานประกอบการที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อให้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นของโครงการ ได้แก่ ความเป็นมา วัตถุประสงค์ รายละเอียดการดำเนินโครงการ ระยะเวลาก่อสร้าง ประโยชน์ของโครงการ มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบในช่วงก่อสร้างและช่วงเปิดดำเนินการ พร้อมเข้าพบตัวแทนชุมชนและสถานประกอบการ จากนั้น บริษัทที่ปรึกษาได้ดำเนินการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ศึกษา เพื่อรวบรวมความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับเป็นแนวทางในการสร้างมาตรการป้องกันแก้ไขและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อไป
- สาธารณสุข บริษัทที่ปรึกษาได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานบริการด้านสาธารณสุขในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่ใกล้เคียง
- ด้านการศึกษา บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่ใกล้เคียงที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการ
- สถาบันศาสนา บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาที่ประชากรในเขตสวนหลวงนับถือ และศาสนสถานในพื้นที่ศึกษา
- ความปลอดภัยสาธารณะ บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบการบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สถานีดับเพลิงพระโขนง
- สถานที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยว บริษัทที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญภายในพื้นที่ศึกษา ในที่นี้ คือ วัดใต้

สำหรับรูปแบบและวิธีการในการศึกษา เริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผลกระทบทางสังคม มีดังนี้

- รวบรวมข้อมูลและศึกษาจากเอกสารทุติยภูมิ เอกสารอ้างอิงต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการหลายแห่งเพื่อใช้เป็นข้อมูล พื้นฐานประกอบการวิเคราะห์และประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

- เก็บข้อมูลโดยการลงพื้นที่สำรวจสภาพแวดล้อมชุมชนแบบมีส่วนร่วม
 - แนวทางการสำรวจ ใช้วิธีการสำรวจเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม) พร้อมกับสัมภาษณ์และใช้วิธีการคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อ 95% ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง และนำมากระจายกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนครัวเรือนของแต่ละชุมชน
 - กลุ่มตัวอย่าง/เป้าหมาย ประกอบด้วย กลุ่มอาคาร/บ้านติดโครงการและสถานที่สำคัญ กลุ่มตัวอย่างในรัศมี 0-500 เมตร จากโครงการ และกลุ่มตัวอย่างในรัศมี 500-1,000 เมตร จากโครงการ
- วิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์และประเมินผลข้อมูลต่าง ๆ
 - ใช้วิธีเชิงปริมาณ เช่น การคำนวณและคาดการณ์การจราจร
 - ใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ เช่น ศึกษาคุณภาพอากาศ ระบบระบายอากาศ เป็นต้น

สำหรับตัวอย่างของแบบสอบถามที่ใช้ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพในครัวเรือน (หัวหน้าครัวเรือน คู่สมรส ญาติ ลูก พ่อ แม่ อื่น ๆ ได้แก่ ลูกจ้าง) สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การศึกษา ศาสนา อาชีพหลัก อาชีพเสริม ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่ย้ายถิ่นมาอาศัยอยู่ที่นี้ รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน ภาวะการเงินของครัวเรือน (ไม่พอใช้ พอใช้แต่ไม่เหลือเก็บ พอใช้และเหลือเก็บ) การป่วยของสมาชิกในครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา สถานพยาบาลที่ไปรักษาเมื่อเจ็บป่วย

ส่วนที่ 2 สถานภาพการถือครองที่ดิน/สภาพบ้านพักอาศัย ได้แก่ สภาพบ้านพักอาศัย (บ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์ อาคารพาณิชย์ ห้องเช่า) สถานภาพการถือครอง การใช้ประโยชน์ของบ้าน/อาคาร (เป็นที่พักอาศัย เป็นสถานประกอบการ เป็นทั้งที่พักอาศัยและสถานประกอบการ หรือไม่ระบุ)

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อความเป็นอยู่ของชุมชนหรือหมู่บ้าน ได้แก่ ลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ความรู้สึกต่อชุมชน วิธีการเดินทางไปทำงาน/ภารกิจประจำวัน การติดตั้งเครื่องรับสัญญาณโทรศัพท์ ปัญหาในการรับสัญญาณวิทยุ/โทรทัศน์

ส่วนที่ 4 ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ได้รับในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหากลิ่น ขยะมูลฝอย น้ำเสีย เขม่าควัน ฝุ่นละออง เสียงดัง/สั่นสะเทือน การจราจรติดขัด ความแออัดของที่อยู่อาศัย การบดบังแสงแดด การบดบังลม และปัญหาสังคม

ส่วนที่ 5 การรับรู้และความคิดเห็นต่อการพัฒนาโครงการ ได้แก่ การรับทราบว่ามีโครงการ ลักษณะของอาคารชุดพักอาศัยที่ดี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ลักษณะสิ่งแวดล้อมที่ดีสำหรับอาคารชุดพักอาศัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ผลกระทบจากการเกิดขึ้นของโครงการที่มีต่อผู้ตอบแบบสอบถาม (ไม่ส่งผลกระทบ ส่งผลกระทบมาก ปานกลาง หรือน้อย หรือไม่แน่ใจ) ผลกระทบในด้านบวกที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ผลกระทบในด้านลบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในช่วงก่อสร้างและช่วงดำเนินการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) มาตรการป้องกันที่โครงการควรระมัดระวัง และ

ความคิดเห็นต่อมาตรการป้องกันที่โครงการจะปฏิบัติตามเอกสารแนบ (เพียงพอ ไม่เพียงพอ ไม่แน่ใจ) ความเพียงพอของสาธารณูปโภคพื้นฐานเมื่อเปิดโครงการ (ไฟฟ้า ประปา การกำจัดขยะมูลฝอย สาธารณสุข เช่น โรงพยาบาล)

15) การศึกษาผลกระทบทางสังคม “โครงการฝายห้วยนา อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” ปี พ.ศ. 2552

ประเภทของโครงการ: ประเภทการชลประทาน ที่มีพื้นที่การชลประทาน ตั้งแต่ 80,000 ไร่ ขึ้นไป

สถานะของโครงการ: รายงานการวิจัยการศึกษาผลกระทบทางสังคม

ผู้จัดทำรายงาน: ศูนย์วิจัยสังคมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: โครงการฝายห้วยนาเป็นองค์ประกอบหนึ่งในโครงการโขงชีมูล โดยตั้งอยู่ในแม่น้ำมูลบริเวณเขตบ้านกอก ตำบลหนองแก้ว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยตั้งห่างจากฝายราชสีไศลประมาณ 90 กิโลเมตร และห่างจากเขื่อนปากมูล (ปลายแม่น้ำมูล) ประมาณ 160 กิโลเมตร งบประมาณ ก่อสร้างรวม 2,150.98 ล้านบาท วัตถุประสงค์ของฝายนี้เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในการอุปโภคบริโภคและเกษตรชลประทาน ซึ่งคาดว่าพื้นที่ชลประทานทั้งหมดของโครงการนี้มีมากกว่า 77,300 ไร่ และหมู่บ้านที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์มีประมาณ 61 หมู่บ้าน ในเขตอำเภอกันทรารมย์ อำเภอมือราชสีไศล รางชุมน้อย และอุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ การคัดเลือกพื้นที่กลุ่มตัวอย่างของการประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- กลุ่มพื้นที่ซึ่งคาดว่าจะได้รับประโยชน์ ประกอบด้วย
 - พื้นที่ซึ่งคาดว่าจะใช้น้ำและได้รับประโยชน์จากโครงการฝายห้วยนา ได้แก่ พื้นที่ที่มีคลองส่งน้ำแล้วในสาย PL3 และ สาย PL8 ตลอดจนตัวแทนชุมชนในพื้นที่ ซึ่งคาดว่าจะมีคลองส่งน้ำในอนาคต
 - พื้นที่ปลูกหอมแดง กระเทียมและผักต่าง ๆ ซึ่งอาศัยน้ำในการทำ การเกษตร
- กลุ่มพื้นที่ซึ่งคาดว่าจะเสียประโยชน์ ประกอบด้วย
 - พื้นที่ซึ่งคาดว่าน้ำจะท่วมที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัย โดยคัดเลือกจากตัวแทนโซนหัวงานฝาย
 - พื้นที่ป่าบุง-ป่าทาม ที่คนในหมู่บ้านหรือคนจากหลายหมู่บ้านใช้ประโยชน์รวมกันในการเก็บหาของป่า และเลี้ยงสัตว์
 - พื้นที่ที่ชุมชนมีกิจกรรมปนหมอกจากดินทาม ใน 2 หมู่บ้าน คือ บานโพนทราย อำเภอกันทรารมย์ และบานหนองโก อำเภอราชสีไศล
 - พื้นที่ซึ่งชาวประมงใช้ในการประมง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่น้ำมูล
 - พื้นที่ซึ่งคาดว่าจะมีผลกระทบในเรื่องดินเค็ม

สำหรับพื้นที่ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมของโครงการฝายหัวน่านนั้นครอบคลุม 5 อำเภอของจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ 1) อำเภอกันทรารมย์ 2) อำเภอราษีไศล 3) อำเภอขามเฒ่า 4) อำเภอเมือง และ 5) อำเภออุทุมพรพิสัย

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: เนื้อหาประเด็นการประเมินผลกระทบทางสังคมนี้มาจากการระดมความเห็นประชาชนทั้งกลุ่มผู้ที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์กับกลุ่มผู้ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ และมาจากกรอบการศึกษาการเกิดผลกระทบที่มีการศึกษาไว้ในช่วงปี 2548 รวมทั้งอ้างอิงกับขอบเขตการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่กำหนดโดยสำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การแยกแยะกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม การทำความเข้าใจองค์กรชุมชนและกระบวนการตัดสินใจของชุมชน การศึกษามาตรการ ลดผลกระทบ เป็นต้น

ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมโครงการฝายหัวน่านใช้วิธีการศึกษา 2 แบบ ได้แก่

- การวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อประเมินผลกระทบทางสังคม
- ก. การประเมินสถานะชนบทแบบเร่งด่วน (Rapid Rural Appraisal- RRA) เป็นการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ของคณะที่ปรึกษาจากหลากหลายสาขา ได้แก่ เศรษฐศาสตร์สังคม ป่าไม้ ประมง และวิศวะชลประทาน เพื่อทำความเข้าใจและรับทราบความคิดเห็นและข้อวิตกกังวลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยในการประเมินสถานะชนบทแบบเร่งด่วนของกรณีฝายหัวน่าน จะเลือกรับฟังข้อมูลจากตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กล่าวคือ ที่ปรึกษาจะรับฟังข้อคิดเห็น และข้อกังวลของผู้ได้ประโยชน์และผู้เสียประโยชน์ ซึ่งจะเลือกตัวแทนของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น
- ข. การประเมินสถานะชนบทอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal-PRA) โดยใช้เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกทางสังคม การประเมินผลกระทบและหามาตรการลดผลกระทบ เทคนิคที่ใช้ได้แก่ การให้ประชาชนเป็นผู้ช่วยนักวิจัย (Research Assistants) การสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) และการปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการ หลังจากที่ได้ศึกษาได้ข้อมูลด้านวิถีชีวิต ระบบการทำมาหากิน การใช้ทรัพยากร การเปลี่ยนแปลงของชุมชน และอื่น ๆ จากการใช้เทคนิคการประเมินสถานะชนบทแบบเร่งด่วนแล้ว ที่ปรึกษาจะใช้เทคนิคการประเมินสถานะชนบทอย่างมีส่วนร่วม โดยจะเข้าไปทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้ (Facilitator) ของ

นักวิจัยชาวบ้าน สำหรับหมู่บ้านที่ทำการคัดเลือกเพื่อทำการประเมินโดยใช้เทคนิคแบบ PRA นั้นใช้เทคนิคการคัดเลือกแบบจงใจ (Purposive Sampling) เนื่องจากต้องการให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตามประเด็นที่ตั้งเอาไว้ซึ่งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับข้อวิตกกังวลของชุมชน โดยคัดเลือกจากการพิจารณาข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและการเข้าไปศึกษาข้อมูลโดยประมาณ จากหมู่บ้านของนักวิจัย

- ค. เทคนิคสำคัญอื่น ๆ ที่ใช้เพื่อหาแนวทางการลดผลกระทบและติดตามตรวจสอบ ได้แก่ การชี้แจงโครงการ การจัดทำเอกสารเผยแพร่ การพบปะอย่างไม่เป็นทางการ การแลกเปลี่ยน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสนทนากลุ่มย่อย การสัมภาษณ์บุคคล การแลกเปลี่ยน การปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการ การประชาสัมพันธ์ แนวเขต น้ำท่วม ให้แก่ผู้รับผลกระทบ
- ง. เทคนิคการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลกระทบทางสังคม โดยการใช้นักวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย คณะที่ปรึกษาจากภายนอกและนักวิจัยชาวบ้าน ทั้งจากกลุ่มผู้ที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์และกลุ่มที่คาดว่าจะเสียประโยชน์ ในการเป็นตัวแทนเข้าร่วมประเมินผลกระทบฯกับที่ปรึกษา การมีผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นประชาชนท้องถิ่นนั้น ช่วยให้ได้ข้อมูลจากคนใน (Emic View) ซึ่งช่วยสะท้อนความคาดหวังและความวิตกกังวลของประชาชนได้ดีกว่าบุคคลภายนอก

- การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถามระดับครัวเรือนเพื่อประเมินสภาพเศรษฐกิจของชุมชน โดยแบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้ที่คาดว่าจะได้รับผลประโยชน์ (หมู่บ้านที่อยู่ในเขตสถานีสูบน้ำ) จำนวน 10,361 ครัวเรือน กลุ่มที่ 2 ผู้ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ (คาดว่าจะเสียประโยชน์บางส่วนและเสียประโยชน์สิ้นเชิง) โดยเก็บได้ทั้งสิ้นจำนวน 552 ตัวอย่าง (ประมาณ ร้อยละ 60 จากประชากรผู้ได้รับผลกระทบทั้งหมด 807 ราย)

โดยการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมของโครงการฝายหัวนาครอบคลุมเนื้อหา 3 ส่วนสำคัญ คือ 1) การประเมินวิถีชีวิตชุมชน 2) การประเมินผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจในกรณีมีโครงการและไม่มีโครงการ 3) มาตรการลดผลกระทบและการติดตามตรวจสอบ โดยการประเมินในแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การประเมินวิถีชุมชน

- การประเมินวิถีชีวิตชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยมีกรอบการประเมินดังต่อไปนี้

ส่วนแรก การประเมินทางสังคม การเมืองและวัฒนธรรมของชุมชน มีกรอบการศึกษาดังนี้

- ก. ประวัติศาสตร์ชุมชน ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย
 - ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน ความเป็นมา กลุ่มคนที่อยู่อาศัย
 - เหตุผลการในการเลือกพื้นที่เพื่อการตั้งถิ่นฐาน
 - การเปลี่ยนแปลงทางทางประวัติศาสตร์ของชุมชน
 - ความเป็นมาทางชาติพันธุ์
- ข. ความเชื่อและวัฒนธรรมชุมชน ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย
 - ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมด้านต่าง ๆ
 - การเปลี่ยนแปลงของความเชื่อและพิธีกรรม
 - การปรับตัว และการรับวัฒนธรรมใหม่ ๆ
 - การช่วยเหลือพึ่งพาภายในและภายนอกชุมชน
- ค. การศึกษา ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย
 - ระดับการศึกษา
 - การเปลี่ยนแปลงระดับการศึกษา
 - โรงเรียนชุมชนและบทบาทในการพัฒนา
- ง. องค์กรและผู้นำชุมชน ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย
 - กลุ่มและองค์กรการพัฒนาในชุมชน (รวมทั้ง อบต. และ อื่นๆ)
 - บทบาทของกลุ่มและองค์กรในการพัฒนาด้านต่าง ๆ
 - บทบาทผู้นำทั้งทางการและไม่เป็นทางการในการพัฒนา
 - การเปลี่ยนแปลงบทบาทของกลุ่ม องค์กรและผู้นำในการพัฒนา
- จ. การพึ่งพาและใช้ทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อให้ทราบถึงชนิดทรัพยากรส่วนรวมที่คนในชุมชนใช้ว่า ใครเข้าไปใช้ จำนวนคนที่เข้าไปใช้ ฤดูกาลใช้ ปริมาณการใช้ วัตถุประสงค์การใช้ และอื่น ๆ ทั้งนี้ ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย
 - การใช้พื้นที่ทาม ได้แก่ การทำนาฤดูแล้ง ฤดูฝนในทาม (นาแซง) การปลูกหอมกระเทียม การไล่ล่าจับสัตว์น้ำ การหาพืชพรรณ (เช่น กก) การเลี้ยงโคกระบือ การใช้ดินทามปั้นหม้อ เป็นต้น
 - การเก็บของป่า ได้แก่ การเก็บเห็ด แหะไข่มดแดงตามฤดูกาล การเก็บหน่อไม้ สมุนไพร หาเชื้อชูด ฯลฯ
 - การใช้ทรัพยากรในแม่น้ำมูล (การหาปลา เก็บพืชและสัตว์น้ำอื่น ๆ) การใช้ทรัพยากรป่าในพื้นที่ป่าทาม ที่โนน ที่ลุ่ม ในบริเวณริมแม่น้ำมูล ฯลฯ

- การใช้ทรัพยากรแหล่งน้ำใต้ดิน เช่น การเจาะน้ำบาดาลในพื้นที่นาโนนและนาลุ่มช่วงหน้าแล้งของแต่ละครอบครัว สำหรับการปลูกหอมกระเทียม
 - ทางเลือกการจัดการน้ำขนาดเล็กของท้องถิ่นที่มีอยู่แล้ว ที่คนในชุมชนได้พัฒนาตัวเอง รวมทั้งได้เข้าไปช่วยสนับสนุน เช่น ฝาย สระ บ่อน้ำสา่ง (“บ่อน้ำสา่ง” เป็นภาษาอีสาน หมายถึง บ่อน้ำตื้นที่คนในชุมชนขุดเองเพื่อใช้และดื่ม) น้ำบาดาล หนองน้ำ และอื่น ๆ โดยศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับคนในชุมชนมีวิธีการบริหารจัดการอย่างไร ใครบ้างมาร่วมกันใช้ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ เป็นต้น
 - การใช้ที่ดินเพื่อป้อนหม้อ
- ฉ. ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้และจัดการระบบนิเวศท้องถิ่น ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย
- การจำแนกแยกแยะการใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น โดยคนในชุมชน
 - มุมมองของคนในชุมชนที่มีต่อทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม สังคม
 - การพัฒนาความสามารถในการปรับตัวและอยู่รอดต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศในแต่ละฤดูกาล
 - พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับป่าบุงป่าทาม ป่าไม้ และแม่น้ำ
- ช. สิทธิการใช้ทรัพยากรส่วนร่วม ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย
- ข้อตกลงพื้นบ้านในการเข้าไปใช้ทรัพยากรส่วนร่วมร่วมกัน
 - การเข้าถึงการใช้ทรัพยากรของกลุ่มคนต่าง ๆ (คนจน คนฐานะปานกลางและคนฐานะดี)
- ซ. ความพอเพียงของอาหาร ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย
- ชนิดและประเภทของอาหารที่คนในชุมชนบริโภคในแต่ละวันที่ได้มาจากธรรมชาติและ การซื้อหา
 - แหล่งอาหารของคนในชุมชน (ธรรมชาติและซื้อหา)
 - สาเหตุการเปลี่ยนแปลงของแหล่งอาหาร
 - ความเพียงพอของการมีอาหารกินของครอบครัวในรอบปีของคนในชุมชนกลุ่มต่าง ๆ
 - การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหารของคนในชุมชน
- ณ. ภาวะสุขภาพของคนในชุมชน ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย
- โรคภัยไข้เจ็บที่พบบ่อยของคนในชุมชนในปัจจุบัน
 - การรักษา และวิธีการรักษา
 - การเข้าถึงสถานบริการด้านสุขภาพ

ญ. ปัญหาและความต้องการในการพัฒนา ประเด็นการศึกษา ประกอบด้วย

- ปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ของชุมชน
- การแก้ไขปัญหาและความช่วยเหลือจากภาครัฐ อบต. และองค์กรเอกชน

ส่วนที่สอง การประเมินสภาพด้านเศรษฐกิจชุมชน มีกรอบการศึกษา ดังต่อไปนี้ คือ

ก. อาชีพและการเปลี่ยนแปลงของอาชีพคนในชุมชน ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย

- อาชีพที่อาศัยระบบนิเวศท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วตามฤดูกาล เช่น การเก็บหาของป่าทั้งจากพื้นดิน ป่าไม้ และแหล่งน้ำ เครื่องปั้นดินเผา (ปั้นหม้อ)
- อาชีพในภาคเกษตรแต่ละฤดูกาล เช่น การทำนา (ข้าวนาปี นาปรัง (นาแขง) นาหนอง การปลูกพืชผัก (เช่น หอม และ กระเทียม ในพื้นที่ต่าง ๆ การทำไร่ การเลี้ยงโคกระบือ ฯลฯ)
- อาชีพนอกภาคเกษตร (รับจ้างต่างถิ่น ทำงานในเมือง หมู่บ้าน ฯลฯ)

ข. พื้นที่ทำการเกษตรแต่ละฤดูกาล ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย

- จำนวนพื้นที่การทำนา ปลูกผัก และทำไร่ในแต่ละฤดูกาล ในแต่ละประเภทของพื้นที่ เช่น พื้นที่ลุ่มนาทาม โนน พื้นที่ติดคลอง ไร่ ไกล ไกลคลองชลประทาน
- จำนวนคนในชุมชนที่เพาะปลูกพืชผักหน้าฝนหน้าแล้ง
- ปริมาณการเพาะปลูกของแต่ละครอบครัว

ค. รายได้ ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย

- ที่มาและแหล่งรายได้ของคนในชุมชนกลุ่มต่าง ๆ (รายได้จากการทำนา ปลูกหอมกระเทียม พืชผัก เลี้ยงโคกระบือ รับจ้าง ค้าขาย เก็บหาของป่าจาก ป่าบุงป่าทาม และอื่น ๆ)
- ความพอเพียงของรายได้ในรอบปีของครอบครัวกลุ่มต่าง ๆ

ง. ภาวะรายจ่าย ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย

- ประเภทของรายจ่าย
- ปริมาณรายจ่ายในแต่ละประเภทของกลุ่มคนต่าง ๆ

จ. ภาวะหนี้สิน ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย

- ที่มาของหนี้สิน
- ปริมาณของหนี้สินของครัวเรือน
- แหล่งกู้ยืม การคืน การมีหลักค้ำประกันการกู้ยืม

ฉ. การย้ายถิ่น

- ประวัติศาสตร์การย้ายถิ่น
- กลุ่มคนที่ย้ายถิ่น
- วัตถุประสงค์การย้ายถิ่น
- รูปแบบการย้ายถิ่น
- ผลกระทบของการย้ายถิ่นฐาน (ด้านรายได้ สังคม และอื่น ๆ)

ส่วนที่ 2 การประเมินผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจในกรณีมีโครงการและไม่มีโครงการ มีกรอบการศึกษาดังต่อไปนี้

- ประโยชน์ของฝ่าย โดยศึกษาและจำแนกถึงประโยชน์อื่น ๆ ของฝ่าย เช่น การบรรเทาภาวะน้ำท่วมในปีที่มีฝนมาก การชลประทาน การสำรองน้ำใน ระยะฝนทิ้งช่วง การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาระบบการปลูกพืชให้มีประสิทธิภาพ การท่องเที่ยวและสันตนาการ การยกระดับน้ำใต้ดินให้สูงขึ้น ประโยชน์ในช่วงฤดูแล้ง และอื่น ๆ
- การจำแนกความเสียหายต่อทรัพยากรในท้องถิ่น โดยศึกษาว่าทรัพยากรแต่ละประเภทมีความเสียหายมากน้อยต่างกันอย่างไร
- ความเสียหายที่จะเกิดต่อป่าบุงป่าทามหรือป่าชุมชน โดยศึกษาถึงผลกระทบหลังจากมีน้ำท่วมเมื่อเริ่มใช้งานฝาย ในหัวข้อนี้ต้องศึกษารายละเอียดถึงวิธีการใช้ประโยชน์จากป่าทามของท้องถิ่น เช่น ความเสียหายจากน้ำท่วมพื้นที่สาธารณะของชุมชนและการจัดการระดับน้ำให้เหมาะสมเพื่อไม่ให้ท่วมพื้นที่สาธารณะ เป็นต้น
- ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของประชากรในชุมชนในพื้นที่โครงการ
- การจำแนกกลุ่มที่ได้ประโยชน์และกลุ่มที่เสียประโยชน์ จัดกลุ่มผู้ที่ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์มาก ปานกลาง หรือน้อย และแต่ละกลุ่มได้รับผลกระทบในลักษณะใด มีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด เป็นผลกระทบที่ถาวร ต่อเนื่อง เป็นผลกระทบที่มีโอกาสเกิดสูง และผลกระทบในวงกว้างเพียงใด

ส่วนที่ 3 มาตรการลดผลกระทบและการติดตามตรวจสอบ โดยกรอบการประเมินผลกระทบแบบมีส่วนร่วมได้กำหนดเนื้อหาในส่วนนี้ คือ

- มาตรการลดผลกระทบ
 - ก. จัดทำและเสนอแผนบริหารจัดการ โดยศึกษาถึงรูปแบบในการบริหารจัดการโครงการในระยะยาว ได้แก่
 - คณะกรรมการดูแลบริหารจัดการฝายห้วยนา
 - การตกลงร่วมกันเรื่องระดับเก็บกักน้ำ การบริหารจัดการฝาย อำนาจในการตัดสินใจการบริหารจัดการฝายในฤดูฝน ฤดูแล้ง การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ

- คณะกรรมการบริหารจัดการฝายหัวนา บทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ข. เสนอมาตรการลดผลกระทบและการเยียวยาปัญหาอย่างเป็นธรรม ซึ่งประเด็นการศึกษาประกอบด้วย
- ปัญหาต่าง ๆ ทางระบบนิเวศ เศรษฐกิจ และสังคมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ได้แก่ โครงการและแผนฟื้นฟูระบบนิเวศ เศรษฐกิจชุมชน
 - การบรรเทาปัญหาความแตกแยก การติดตามตรวจสอบและประเมินผลกระทบทั้งระยะสั้น และระยะยาว
- ค. เสนอแผนชดเชยความเสียหาย ในกรณีที่มีความเสียหายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้หรือไม่สามารถนำกลับคืนมาได้ การชดเชยทรัพย์สินนั้นต้องพิจารณารวมถึง
- ศึกษาและประเมินความสูญเสียการใช้ประโยชน์ของประชาชนและพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ
 - ศึกษาและวิเคราะห์หลักการและปัญหาของการจ่ายค่าชดเชยที่ผ่านมาและพิจารณาแนวทางการจ่ายค่าชดเชยให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงความต้องการของกลุ่มผู้รับผลกระทบ
 - การประเมินการลงทุนเพิ่มเติมเพื่อจัดการปัญหาทางสังคมอันเนื่องมาจากโครงการ
 - ศึกษาถึงค่าชดเชยที่เป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับจากชุมชน ที่ครอบคลุมทั้งมูลค่าและคุณค่า คำนวณต้นทุน ค่าความคุ้มทุนที่จะได้รับจากโครงการแล้วเปรียบเทียบเพื่อคำนวณการชดเชย โดยให้คนในชุมชนที่เป็นผู้เสียหายจากโครงการเป็นผู้มีส่วนร่วมในการประเมินความเสียหายและกำหนดแนวทางในการกำหนดค่าชดเชย
 - ศึกษาถึงกรรมสิทธิ์ที่ดิน โดยยืนยันการใช้ประโยชน์และบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรจากการให้คนในชุมชนเป็นผู้ร่วมตรวจสอบและรับรองการใช้ประโยชน์ที่ดิน การตรวจสอบการถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์จากที่ดินในแต่ละฤดูกาล และในอดีตการตรวจสอบการครอบครองที่ดินให้ชัดเจนโดยต้องไม่ให้เกิดการแอบอ้างจากกลุ่มผลประโยชน์ ค่าชดเชยทั้งถาวรและในภวณ้ำท่วม
- ง. เสนอแผนหรือแนวทางในการสร้างทัศนคติที่ดีของชุมชนต่อโครงการ และลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการ โดยการนำเสนอข้อมูลที่ชัดเจนถูกต้อง มีแผนงานด้านมวลชนสัมพันธ์และประชาสัมพันธ์โครงการ ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรม

มวลชนสัมพันธ์และประชาสัมพันธ์สำหรับผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมพัฒนาโครงการระหว่างบุคลากรกลุ่มต่าง ๆ และร่วมแก้ไขปัญหาให้เป็นไปตามที่เห็นพ้องกัน โดยให้พิจารณาจัดพร้อมกิจกรรมประชาสัมพันธ์ตลอดระยะเวลาการศึกษาตามวาระที่เห็นสมควร โดยการดำเนินการได้มีการเผยแพร่สู่สาธารณะชนผ่านสื่อสารมวลชนเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม

- จ. เสนอทางเลือกในการลดผลกระทบ โดยเปรียบเทียบผลดีและผลเสียระหว่างการใช้ งานฝายและไม่ใช้งาน ทางเลือกต่าง ๆ นั้น จะร่วมพิจารณาและนำเสนอจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2.3 บทวิเคราะห์ สรุป และปัญหาที่มีอยู่ในประเทศไทย

พัฒนาการและหลักการการจัดทำรายงานผลกระทบทางสังคม (SIA) ในไทยนั้นเกิดจากการรับเอาแนวทางปฏิบัติมาจากข้อตกลงสากลว่าด้วยเรื่องการประเมินผลกระทบทางสังคมที่ตระหนักถึงความสำคัญของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยยึดเกณฑ์การประเมินตามสมาคมการประเมินผลกระทบสากล (International Association for Impact Assessment, IAIA) มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย โดยแผนการประเมินของประเทศไทยนั้นยังไม่มีแนวทางและระเบียบวิธีปฏิบัติในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) ที่ชัดเจน โดยแรกเริ่มของประเทศไทยนั้น คือ การออกกฎหมายเพื่อควบคุมและรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏอยู่ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ปีพ.ศ. 2517 ที่กล่าวถึงการบำรุง รักษา สิ่งแวดล้อมให้มีสมดุลทางธรรมชาติ โดยเป็นการกล่าวถึงโดยรวมและเป็นแนวทางการให้ฝ่ายบริหารกำหนดนโยบายและฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้ตรากฎหมายขึ้นมาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่ยังมีได้มีการกำหนดถึงระเบียบของการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2518 ได้มีกฎหมายสิ่งแวดล้อมฉบับแรกขึ้น ซึ่งมีชื่อว่า “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518” โดยบัญญัติขึ้นมาก่อนเพื่อก่อตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมขึ้น และมีหน่วยงานมารองรับคณะกรรมการชุดนี้ในเวลาต่อมา จากนั้นในปี พ.ศ. 2524 ประเทศไทยจึงเริ่มมีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง และมีการปรับปรุงแก้ไขเรื่อยมา โดยจากการรวบรวมและการทบทวนเอกสารการประเมินผลกระทบทางสังคมของประเทศไทยจึงสามารถสรุปเป็นประเด็นพิจารณาและปัญหาได้ดังต่อไปนี้

2.3.1 การนิยามความหมายของผลกระทบทางสังคมในประเทศไทย

ในประเทศไทยหน่วยงานที่เป็นผู้ดูแลและมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการตรวจประเมินรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) และรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA) คือ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ซึ่งได้ให้ความหมายของการประเมินผลกระทบทางสังคมหรือการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคม

(SIA) ไว้ว่า เป็นการศึกษาและคาดการณ์ผลกระทบทางสังคมของโครงการที่จะเกิดขึ้นกับคน ชุมชน และวิถีของคนในชุมชน ซึ่งรวมถึงวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ พร้อมทั้งเสนอมาตรการลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยวัตถุประสงค์ของการจัดทำประเมินผลกระทบทางสังคม ประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ด้าน คือ ด้านที่หนึ่ง เพื่อป้องกันและลดผลกระทบในทางลบของโครงการที่อาจเกิดขึ้นกับชุมชนและวิถีของชุมชน ครอบคลุมทั้งด้านสาธารณสุข วัฒนธรรม ความเชื่อและค่านิยม และด้านการจราจรของชุมชน เพื่อให้ลดผลกระทบที่ก่อให้เกิดการย้ายถิ่น การเวนคืนที่ดิน ป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นตามมาระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านที่สอง เพื่อเก็บเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาทางเลือกของโครงการและการปรับเปลี่ยนโครงการให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและสังคมในพื้นที่ ด้านที่สาม เพื่อให้ผู้ตัดสินใจโครงการพิจารณาว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นที่ยอมรับได้และคุ้มค่ากับประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการหรือไม่ และด้านที่สี่ ผลการประเมินผลกระทบทางสังคม สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามีส่วนร่วมในโครงการได้มากขึ้น

เมื่อพิจารณาความหมายการประเมินผลกระทบทางสังคมที่ถูกนิยามขึ้นนั้น จะเห็นได้ว่า การให้นิยามและความหมายเรื่องผลกระทบในสังคมไทย ยังคงมีการให้ความหมายที่กว้างและขาดการให้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อประเด็นเรื่องการประเมินผลกระทบทางสังคม จึงเป็นการยากที่จะนำไปสู่การทำความเข้าใจรูปแบบและกระบวนการประเมินผลกระทบทางสังคมอย่างมีแบบแผน เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่มีความเป็นมาตรฐานเดียวกันภายในประเทศ จากความไม่แน่ชัดเหล่านี้เองที่ทำให้การพัฒนาการประเมินผลกระทบทางสังคมในไทยนั้น มีความล่าช้าและขาดความชัดเจนในการดำเนินงานเรื่อยมา

2.3.2 สถานะรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศไทย

การประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศไทย พบว่า ถูกจัดเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA) และยังไม่มีความชัดเจนในการปฏิบัติเพื่อจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมที่ชัดเจน ทั้งนี้ภายในรายงานการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA) มีรายละเอียดเนื้อหาที่แบ่งการศึกษาผลกระทบที่ครอบคลุมระบบสิ่งแวดล้อม 4 ด้าน ดังนี้ (1) คุณค่าของทรัพยากรกายภาพ (2) คุณค่าของทรัพยากรชีวภาพ (3) คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และ (4) คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต โดยการประเมินผลกระทบทางสังคมถูกจัดอยู่ภายใต้หัวข้อ “คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์” และ “คุณภาพชีวิต” โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ประเด็นการวิเคราะห์และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของไทยนั้น จะมีขอบเขตและรูปแบบที่แตกต่างกันตามขนาด ประเภท ที่ตั้งของโครงการ ตลอดจนสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และความเข้าใจของชุมชนท้องถิ่นต่อโครงการการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมแบบการมีส่วนร่วมนั้น การทำประเมินผลกระทบมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสนำเสนอและแลกเปลี่ยน

ข้อมูลสำคัญ ขจัดความเข้าใจผิด และความไม่รู้ของฝ่ายต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด นำไปสู่การถกเถียงให้เหลือความแตกต่างเฉพาะเพียงสาระและประเด็นที่สำคัญเท่านั้น

หลักการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมของไทยนั้นจะเริ่มจากการกำหนดพื้นที่ที่จะศึกษา การทำความเข้าใจชุมชนและศึกษาประเด็นที่ประชาชนให้ความสำคัญ ประเด็นที่มีความห่วงกังวลเป็นหลักโดยไม่ได้มีการกำหนดมาตรฐานและขอบเขตที่ชัดเจน โดยคำนึงถึงความ เป็นธรรมชาติของผู้ที่ได้รับผลกระทบ เคารพความหลากหลายของสาขาระยะชน และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของตัวเองที่เกี่ยวกับผลกระทบที่จะตามมาได้ เมื่อคาดการณ์ผลกระทบทางสังคมเบื้องต้นได้จะต้องนำเอาการคาดการณ์ดังกล่าวไปทำการปรึกษากับชุมชน เพื่อให้ทราบถึงความรู้สึก ความห่วงกังวลและทัศนคติของคนในชุมชน รวบรวมเป็นภาพรวมของผลกระทบต่อคนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ภาพในอนาคตของผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และนำเสนอภาพรวมทั้งทางบวกและทางลบของโครงการเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจต่อไป

จากภาพรวมของสถานะรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมในไทยจะเห็นได้ว่าการกำหนดรูปแบบของรายงานยังคงไม่มีรูปแบบที่เป็นหลักการร่วมกัน มีเพียงแนวทางการดำเนินการโดยภาพรวมเท่านั้น และยิ่งไปกว่านั้นการทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมในไทยยังเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของการทำรายงานประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ทั้งที่ในความเป็นจริงประเด็นปัญหาทางสังคมนั้นมีความลึกซึ้งและครอบคลุมหลากหลายประเด็นมากกว่าแค่เพียงขอบเขตของสิ่งแวดล้อม ซึ่งในจุดนี้เองคือประเด็นสำคัญที่ประเทศไทยควรพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบของการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบทางสังคมต่อไปในอนาคต

2.3.3 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน

การทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมในไทยเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชนในพื้นที่ผู้เป็นหนึ่งในผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยการจะศึกษาถึงเบื้องลึกของชุมชนได้จะต้องได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน ในการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งการสำรวจสภาพแวดล้อมทางสังคมเพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจต่อสภาพชุมชนที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการนั้น ๆ เพื่อการคาดการณ์ผลกระทบทางสังคมได้อย่างถูกต้อง ทั้งยังต้องทราบและอธิบายถึงข้อมูลทางสังคมพื้นฐานที่จำเป็น ข้อมูลลักษณะประชากร สุขอนามัยของชุมชน สภาพสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนและประชากรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการโดยตรง ชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งย่อมได้รับผลกระทบที่แตกต่างกันไป ทั้งผลกระทบทางบวกและผลกระทบในทางลบ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้บางส่วนอาจหาได้จากหน่วยงานของรัฐบาลในระดับต่าง ๆ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ กรมการปกครอง สำนักงานจังหวัด/อำเภอ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สถานีอนามัย และในบางกรณีนั้นเราอาจจะต้องทำการสำรวจเอง โดยการสัมภาษณ์ประชากรในระดับครัวเรือน การใช้แบบสอบถาม การประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองคือ ส่วนหนึ่งของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งการให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล การตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจต่อประเด็นผลกระทบทางสังคม การเข้าถึงโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ตลอดจนความขัดแย้งระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละประเด็นที่ต้องเผชิญเมื่อเกิดการกระทบถึงผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ยังรวมถึง

เรื่องความต่อเนื่องของการดำเนินงานติดตามผล คำถามที่ใช้ในการทำแบบประเมิน และการนำความคิดเห็นของชุมชนไปพิจารณาอย่างจริงจัง

ดังจะเห็นได้จากหลาย ๆ ตัวอย่างของโครงการพัฒนาในประเทศไทย ที่มีรูปแบบคำถามของการประเมินมักจะเป็นการถามถึงข้อมูลประชากรโดยทั่วไป การถามถึงการรับรู้ข่าวสารของโครงการ และมีการถามข้อเสนอแนะของโครงการ ในภาพกว้าง ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการร่วมกันกำหนดแนวทางการรับมือผลกระทบ ซึ่งประเด็นปัญหาในจุดนี้ของประเทศไทยควรได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของผลการประเมิน และความเป็นมาตรฐานสากล โดยอาจรับเอาแนวทางการดำเนินงาน บทเรียนตัวอย่างจากหลาย ๆ ประเทศที่ได้ทำแบบประเมินผลกระทบทางสังคมและประสบความสำเร็จเพื่อหาแนวทางที่สามารถปรับใช้กับบริบทสังคมไทยได้ ซึ่งจะกล่าวถึงในบทถัดไปนี้

บทที่ 3

พัฒนาการและหลักการในการจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในต่างประเทศ

3.1 พัฒนาการและหลักการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในต่างประเทศ

การตื่นตัวและความสนใจเรื่องการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในต่างประเทศเกิดขึ้นควบคู่กับความพยายามในการเพิ่มความสามารถของกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรและการขยายตัวของอุตสาหกรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าการประเมินผลกระทบทางสังคมนั้นเกิดขึ้นพร้อมกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ซึ่งได้รับการนำมาใช้และเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางตลอดระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา ภายหลังจากที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (The National Environmental Policy Act หรือ NEPA) ในปี ค.ศ. 1969 ในช่วงแรกของการบังคับใช้การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น ๆ การประเมินผลกระทบทางสังคมยังไม่ได้ถูกให้ความสำคัญมากเท่าที่ควร จนกระทั่งในช่วงทศวรรษที่ 1990 ประเทศพัฒนาแล้วและประเทศที่พัฒนาน้อยกว่าส่วนมาก รวมถึงสหภาพยุโรป องค์กรผู้บริจาคและองค์กรให้กู้ยืมเงินทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ (international and regional donor and lending organizations) เช่น ธนาคารโลก (World Bank) ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank) องค์กรสหประชาชาติ (The United Nations) เป็นต้น ต่างรับเอาแนวทางและพิจารณาการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) เข้าเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) ในกฎหมายแห่งชาติ (National legislation) หรือ นโยบายของหน่วยงาน (Agency policy) นักพัฒนาทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนต่างยอมรับในประโยชน์ของการประเมินผลกระทบทางสังคมและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แม้แต่หน่วยงานและกระทรวงที่มุ่งเน้นด้านการพัฒนา ต่างยอมรับเช่นเดียวกันว่าการประเมินผลกระทบทางสังคมนั้นมีส่วนช่วยในการปรับปรุงการดำเนินโครงการเป็นอย่างมาก (Rabel J Burdge and C. Nicholas Taylor, 2012)

3.1.1 พัฒนาการของการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในต่างประเทศ

1) ระดับสากล

สมาคมประเมินผลกระทบสากล (The International Association for Impact Assessment, IAIA) เป็นสมาคมที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลก ถือกำเนิดขึ้นภายหลังจากการประชุม American Association for the Advancement of Sciences (AAAS) ประจำปี ค.ศ. 1980 ที่ San Francisco หลังการหารือกันถึงการจัดตั้งองค์กรด้านการประเมินผลกระทบระหว่าง Charlie Wolf Fred Rossini และ Alan Porter ผลสรุปของการหารือครั้งนั้นนำไปสู่การเริ่มต้นจัดตั้งสมาคมประเมินผลกระทบสากล (International Association for Impact Assessment หรือ IAIA) ในเวลาต่อมา โดยมีเป้าหมายคือ การรวมบุคลากรผู้มีความเชี่ยวชาญและ

ศึกษาเพื่อหาวิธีการสำหรับการประเมินผลซึ่งตอบสนองต่อความต้องการในกฎหมายนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (The National Environmental Policy Act, NEPA) ในด้านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

สมาคมประเมินผลกระทบสากล (IAIA) เป็นองค์กรที่มีการรวมตัวของนักวิจัย ผู้ปฏิบัติงานจากหลากหลายสาขาวิชา ไม่ว่าจะเป็นนักวางแผนองค์กรและการจัดการ นักวางแผนจากภาครัฐและผู้บริหาร ที่ปรึกษาและนักวิเคราะห์นโยบายเอกชน อาจารย์มหาวิทยาลัยและนักศึกษา ตลอดจนผู้ใช้การประเมินผลกระทบหลากหลายประเภทจากทั่วทุกมุมโลก ดังนั้น IAIA จึงเป็นองค์กรที่มีความโดดเด่นในด้านโอกาสการแลกเปลี่ยน เพื่อความก้าวหน้าด้านความรู้ในเรื่องการประเมินผลกระทบ และเพื่อพัฒนาความสามารถในระดับท้องถิ่นและระดับสากล ในการคาดการณ์ การวางแผน และการจัดการผลกระทบของการพัฒนา เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคน

กิจกรรมหลักของสมาคมประเมินผลกระทบสากล (IAIA) ได้แก่ (1) พัฒนาแนวทางและวิธีปฏิบัติในการประเมินผลกระทบที่ครอบคลุมและครบวงจร (2) ปรับปรุงขั้นตอนการประเมินและวิธีการสำหรับการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ (3) ส่งเสริมการฝึกอบรมการประเมินผลกระทบและความเข้าใจของสาธารณชน (4) จัดเตรียมข้อมูลที่มีคุณภาพและความน่าเชื่อถือโดยวิธีการทบทวนและวิธีการอื่น ๆ และ (5) แบ่งปันข้อมูลเครือข่าย สิ่งพิมพ์ที่ทันสมัย และการประชุมระดับมืออาชีพ

ปัจจุบันสมาคมประเมินผลกระทบสากล (IAIA) มีตัวแทนอยู่มากกว่า 120 ประเทศ ทั่วโลก มีการดำเนินงานอย่างจริงจังในประเทศบราซิล ยุโรปกลาง และยุโรปตะวันออก เยอรมนี อิตาลี สเปน โปรตุเกส เกาหลี ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ ไนจีเรีย แคนเมอรูน แอฟริกาตะวันออก แชมเบีย โมซัมบิก กานา เซเนกัล แอฟริกาใต้ แคนาดา (ออนตาริโอและควิเบก) และในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีสาขาในเครือข่ายถึง 14 สาขา และนอกจากนี้ IAIA ยังได้ลงนามความร่วมมือเชิงกลยุทธ์กับองค์กรระดับประเทศและองค์กรระดับสากล อันได้แก่ สมาคมผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมประเทศเนเธอร์แลนด์ (The Netherlands Association of Environmental Professionals หรือ Vereniging van Milieuprofessionals, VVM) ธนาคารโลก (World Bank) องค์กรต่าง ๆ ของสหประชาชาติ (United Nations) หน่วยงานการพัฒนาระหว่างประเทศของแคนาดา (The Canadian International Development Agency - CIDA) สภาคุณภาพสิ่งแวดล้อมประเทศสหรัฐอเมริกา (The U.S. Council on Environmental Quality - CEQ) และหน่วยงานประเมินสิ่งแวดล้อมของ ประเทศ แคนาดา (The Canadian Environmental Assessment Agency - CEAA) (<http://www.iaia.org>, ม.ป.ป.)

2) สหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาก็ถือว่าเป็นประเทศแรกที่เป็นต้นกำเนิดของการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) การประเมินผลกระทบทางสังคมเกิดขึ้นควบคู่กับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment, EIA) ซึ่งเป็นความพยายามในการเพิ่มคุณภาพของข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรและการขยายตัวของอุตสาหกรรม โดยเริ่มจากความต้องการอย่างจริงจังในการที่จะลดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม

ซึ่งเกิดจากโครงการพัฒนาใหม่ ๆ ในปี ค.ศ. 1970 สหรัฐอเมริกาได้มีการออกกฎหมายนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (The Nation Environmental Policy Act, NEPA) เพื่อรองรับความต้องการข้างต้น ต่อมาในปี ค.ศ. 1975 มีการก่อตั้งและประกาศใช้กฎหมายรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และในปี ค.ศ. 1990 มีการก่อตั้งหน่วยงานป้องกันและรักษาสิ่งแวดล้อม (Environmental Protection Agency, EPA) กฎหมายนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับดังกล่าวได้มีการวางกรอบให้กับกระบวนการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้เกิดการบังคับให้ต้องมีการเสนอการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Statement, EIS) โดยความต้องการหลักของ NEPA คือ ก่อนที่หน่วยงานรัฐบาลกลางจะมีการลงมือทำโครงการใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์นั้น หน่วยงานรัฐบาลกลางทุกหน่วยงานจะต้องมีการจัดการประเมินการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Assessment, EA) หรือ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIS) ด้วยวิธีการบูรณาการทางสังคมศาสตร์

หลังจากนั้นได้มีการปรับปรุงแนวทางในการประเมินอย่างต่อเนื่อง การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) เป็นส่วนหนึ่งของการปรับปรุงแนวทางการประเมินข้างต้นนี้ เพื่อที่การประเมินผลกระทบจะได้มีประสิทธิภาพและสามารถให้ภาพรวมอย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น โดยการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) จะมุ่งเน้นในด้านประชากร สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์โดยตรง และวิธีแก้ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น การประเมินผลกระทบทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการช่วยตัดสินใจ นำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงวิธีการดำเนินการนำความรู้ของคนในพื้นที่มาใช้ในการประกอบการตัดสินใจ ทำให้รัฐสามารถใช้ผลการประเมินในการวางโครงข่ายแผนงานให้ได้ประโยชน์สูงสุด และยังใช้ผลการประเมินในการกำหนดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่กฎหมายนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมุ่งเน้น

ข้อกำหนดของ “การประเมินผลกระทบทางสังคม” เกิดขึ้นครั้งแรกในช่วงต้นทศวรรษ 1970 เมื่อกรมมหาดไทย (Department of the Interior) จัดเตรียมรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIS) ในโครงการติดตั้งท่อ Trans-Alaska จาก Prudhoe Bay ในทะเล Arctic ไปยังเมือง Valdez ในบริเวณอ่าว Prince William Sound รัฐ Alaska โดย “การประเมินผลกระทบ” ในครั้งเป็นการอ้างถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรมของชาวอินูอิต (Inuit) อันเนื่องมาจากโครงการการติดตั้งดังกล่าว (The Interorganizational Committee on Principles and Guidelines for Social Impact Assessment, 2003)

ในช่วงทศวรรษ 1970 เริ่มมีการใช้ประโยชน์จากการประเมินผลกระทบทางสังคมอย่างกว้างขวาง เนื่องมาจากข้อบังคับของหน่วยงานรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากที่ดินเกือบทุกประเภทจะต้องมีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIS) ภายใต้กฎหมายนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEPA) นอกจากนี้ยังมีการออกกฎหมายเพิ่มเติมว่าด้วย “ผู้บริหารจะต้องทำการวิเคราะห์ผลกระทบอย่างสมเหตุสมผลและสามารถคาดการณ์ได้ โดยเฉพาะในด้านสิ่งแวดล้อมแต่รวมถึงด้านสังคมและเศรษฐกิจด้วย” ประกอบกับช่วงของการคว่ำบาตรน้ำมันของสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ทศวรรษที่ 1970 เกิดการพัฒนาด้านพลังงานอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน แร่ยูเรเนียมทางภาคตะวันตก

รวมถึงการขยายเขื่อนผลิตไฟฟ้าพลังงานน้ำในหุบเขาเทนเนสซี (Tennessee) ทางภาคตะวันออก ซึ่งหลายโครงการก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ ดังนั้น ภายใต้ข้อบังคับของกฎหมายนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEPA) การประเมินผลกระทบทางสังคมจึงได้รับการดำเนินการในนามของรัฐบาลกลาง ขณะเดียวกันเอกสารเพิ่มเติมของการประเมินผลกระทบทางสังคมนั้นได้รับการสนับสนุนอย่างอิสระจากรัฐบาลของแต่ละมลรัฐและรัฐบาลท้องถิ่นในการจัดการกับผลกระทบต่าง ๆ ในช่วงเวลานี้มีหลายหน่วยงานที่ได้รับผลกระทบจากกฎหมายนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEPA) ในส่วนของบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการประเมินผลกระทบทางสังคม ตัวอย่างเช่น ภายในสำนักการจัดการที่ดินสหรัฐอเมริกา (The U.S Bureau of Land Management – BLM) มีการจ้างงานนักสังคมศาสตร์ถึง 45 คน และยังมีบางส่วนที่ประจำการในสำนักงานของรัฐและสำนักงานท้องถิ่น (Jeffrey B Jaquet, 2014)

จะเห็นได้ว่าตลอดช่วงปลายทศวรรษ 1970 จนถึงช่วงต้นทศวรรษ 1980 การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศสหรัฐอเมริกามีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยเป็นช่วงของการเติบโตทางเศรษฐกิจ โครงการพลังงานขนาดใหญ่จำนวนมากมีความต้องการศึกษาการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) จนกระทั่งบุคลากรในแวดวงเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) เริ่มตระหนักถึงความไม่พอเพียงในการควบคุมคุณภาพของโครงการการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) องค์กรและที่ปรึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ที่มีอยู่ไม่สามารถที่จะประเมินคุณภาพรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) และขาดการอบรมอย่างถูกต้อง ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1989 จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้น คณะกรรมการชุดนี้ถูกเรียกว่า Interorganizational Committee on Guidelines and Principles for Social Impact Assessment หรือเรียกทั่วไปว่าคณะกรรมการระหว่างองค์กร (Interorganizational Committee) ประกอบด้วยตัวแทนจากองค์กรทางสังคมศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีฐานอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ สมาคมการประเมินผลกระทบสากล (The International Association for Impact Assessment) สมาคมสังคมวิทยาในเขตชนบท (The Rural Sociological Society) ชาวอเมริกัน (The American Psychological Association) สมาคมสังคมวิทยาอเมริกัน (The American Sociological Association) สมาคมสังคมวิทยาอเมริกัน (The American Anthropological Association) ร่วมกับ สมาคมเพื่อการประยุกต์ทางมานุษยวิทยาอเมริกัน (The Society for Applied Anthropology) สมาคมเศรษฐศาสตร์การเกษตร (The Agricultural Economics Association) และสมาชิกอีก 4 ท่าน ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาแนวทางและหลักการ

คู่มือแนวทางและหลักการสำหรับประเมินผลกระทบทางสังคม (Guidelines and Principles for Social Impact Assessment) ฉบับแรกได้เสร็จสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1993 และได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในปีต่อมา เป็นจำนวนมากกว่า 3,000 ฉบับ ได้รับการเผยแพร่ไปทั่วโลกและยังได้รับการตีพิมพ์ในวารสารชั้นนำ รวมไปถึงในหนังสือเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบทางสังคม นอกจากนี้ หน่วยงานรัฐบาลกลางส่วนมากยังได้นำเอาแนวทางและหลักการสำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคมฉบับนี้ไปใช้ในระหว่างการกระบวนกรการวางแผนและการประเมินอีกด้วย แนวทางและหลักการสำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคมฉบับแรกนี้ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากกลุ่มการ

ประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ถึงแม้ว่าเอกสารฉบับนี้ จะได้รับการพัฒนาเพื่อใช้ในบริบทของ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยให้ความสำคัญและยึดหลักความเหมาะสมในขอบเขตของกฎหมายนโยบาย สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (NEPA) เป็นหลัก ดังนั้น การประชุมของสมาคมประเมินผลกระทบสากล (IAIA) ที่เมืองนิวออร์ลีอันส์ (New Orleans) ในปี ค.ศ. 1997 จึงได้มีการแต่งตั้งกรรมการ 2 ท่าน เพื่อทำการ แก้ไขและปรับปรุงแนวทางและหลักการสำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคม (Guidelines and Principles for Social Impact Assessment) ฉบับนี้ขึ้น โดยท่านแรกนayarเบล เบิร์จ (Rabel Burdge) สมาชิกแรกเริ่มของคณะกรรมการระหว่างองค์กร (Interorganizational Committee) ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการในสหรัฐอเมริกา โดยเป็นผู้รับผิดชอบปรับแก้ แนวทางและหลักการสำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคมสำหรับการประยุกต์ใช้ในบริบทของ สหรัฐอเมริกา ส่วนท่านที่สองนายแฟรงค์ แวนเคย์ (Frank Vancay) ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเป็น ประธานของคณะกรรมการสากล รับผิดชอบในส่วนของการพัฒนาแนวทางและหลักการสากลสำหรับการ ประเมินผลกระทบทางสังคม ซึ่งต่อมาในภายหลังหลักการสากล (The International Principles) สำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคมฉบับแรก และหลักการและแนวทางของ สหรัฐอเมริกา (The US Principles and Guidelines) ฉบับปรับปรุง ก็ได้รับการตีพิมพ์ออกมาในปี ค.ศ. 2003 (Rabel J Burdge and C. Nicholas Taylor, 2012)

ระบบการประเมินผลกระทบในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทหลักด้วยกัน ได้แก่ (1) การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment - EIA) (2) การประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) (3) การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment: HIA) และ (4) การประเมินผลกระทบระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Assessment: SA) โดยสำนักงานนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานในการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการ ประเมินผลกระทบระดับยุทธศาสตร์

กฎหมายสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยได้มีการกำหนดไว้ว่า “กิจกรรม หรือโครงการใด ๆ ที่จะดำเนินการและเข้าข่ายที่อาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนนั้น จะต้องมีการจัดทำรายงานเสนอต่อรัฐบาล” โดยรายละเอียดของรายงานมีดังต่อไปนี้ กรณีที่ 1 การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ และจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น เมื่อพิจารณาแล้วว่าโครงการนั้นไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญแล้ว จึงจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น กรณีที่ 2 เมื่อมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นแล้ว พบว่า ผล จากการดำเนินการโครงการส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ จะต้องจัดทำรายงานการ ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระยะเวลาต่าง ๆ ของโครงการ และทำการประเมินผลกระทบทางสังคมในส่วนของการพิจารณาการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะ เป็นส่วนหนึ่งของรายงานในการประกอบการพิจารณา กรณีที่ 3 เมื่อการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมเบื้องต้นและมีการจัดรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมแล้วนั้น ถ้าประเมินแล้ว พบว่าโครงการนั้นส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน จะต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพเสนอต่อคณะกรรมการด้วย และกรณีที่ 4 โครงการที่มีการประเมินผลกระทบเบื้องต้นและ เกี่ยวข้องกับนโยบาย และแผนงานนั้นหากส่งผลกระทบต่อระดับประเทศ หรือระดับโลก กรรมการ

พิจารณาและเห็นชอบให้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบระดับยุทธศาสตร์ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556)

หมวดหมู่ของโครงการที่ควรมีการทำการประเมินผลกระทบทางสังคมตามคู่มือแนวทางและหลักการสำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคม (Guidelines and Principles for Social Impact Assessment) ฉบับตีพิมพ์ปี ค.ศ. 1994 มี 14 หมวดหมู่ ได้แก่

ตารางที่ 3.1-1 หมวดหมู่ของโครงการที่ควรมีการทำการประเมินผลกระทบทางสังคมตาม Guidelines and Principles for Social Impact Assessment ฉบับตีพิมพ์ปี ค.ศ. 1994

ลำดับที่	หมวดหมู่	ประเภทของโครงการ/กิจกรรม
1	การสกัดแร่	การทำเหมืองเปิด (surface mining) การทำเหมืองใต้ดิน (underground mining) รวมถึงการขุดเจาะน้ำมันและก๊าซ
2	สถานที่กำจัดขยะอันตราย	การก่อสร้าง การดำเนินการของสถานที่กำจัดขยะอันตรายและ sanitary waste รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการเผาหรือทำลายขยะมูลฝอยเคมี (chemical waste) และขยะมีพิษ (toxic waste)
3	โรงไฟฟ้า	ทั้งแบบที่ใช้พลังงานนิวเคลียร์และพลังงานเชื้อเพลิง รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง
4	อ่างเก็บน้ำ	อ่างกักเก็บน้ำสำหรับป้องกันน้ำท่วม โรงไฟฟ้าพลังงานน้ำ (hydropower) การอนุรักษ์ แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ทะเลสาบ และการผันน้ำ
5	โรงงานอุตสาหกรรม	โรงงานอุตสาหกรรมที่สร้างและดำเนินการโดยภาคเอกชน เช่น โรงกลั่นน้ำมัน โรงงานเหล็ก และโรงงานสายประกอบต่าง ๆ
6	การใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่สำหรับอุตสาหกรรมไม้ และพื้นที่กร้างว่างเปล่า
7	การทหาร	การก่อสร้างทางทหารและภาครัฐ
8	สถานศึกษา	สถานศึกษาทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน ในระดับประถม มัธยม และมหาวิทยาลัย
9	สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการขนส่ง	สนามบิน ถนน และสถานีขนส่งต่าง ๆ
10	การพัฒนาเชิงเส้น	เส้นทางรถไฟ สายไฟฟ้า เส้นทางจักรยาน สะพาน ท่อน้ำ ท่อระบายน้ำ รั้ว เขตกันชน กำแพง และเส้นทางเดินเรือ
11	สิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า	ศูนย์กลางทางธุรกิจ และห้างสรรพสินค้า
12	การกำหนดพื้นที่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์	
13	สวนสาธารณะ	สวนสาธารณะ เขตสวน ที่หลบภัย สุสาน และพื้นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ
14	สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่อยู่อาศัย	อพาร์ทเมนท์ อาคารสำนักงาน และโรงพยาบาล

ต่อมาในปี ค.ศ. 2003 ภายหลังจากการปรับปรุงเนื้อหาในคู่มือแนวทางและหลักการสำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคม (Guidelines and Principles for Social Impact Assessment) เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและสถานการณ์ในปัจจุบัน ในส่วนหมวดหมู่ของโครงการที่ต้องได้รับการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ได้เพิ่มเติมรายละเอียดในส่วนของโครงการเดิมที่กำหนดไว้ และเพิ่มหมวดหมู่ของโครงการจาก 14 หมวดหมู่ เป็น 16 หมวดหมู่ ได้แก่

ตารางที่ 3.1-2 หมวดหมู่ของโครงการที่ควรมีการทำการประเมินผลกระทบทางสังคมตาม Guidelines and Principles for Social Impact Assessment ฉบับตีพิมพ์ปี ค.ศ. 2003

ลำดับที่	หมวดหมู่	ประเภทของโครงการ/กิจกรรม
1	การสกัดแร่	การทำเหมืองเปิด (Surface Mining) การทำเหมืองใต้ดิน (Underground Mining) การขุดเจาะน้ำมันและก๊าซ
2	นโยบายด้านการดูแลสุขภาพของรัฐบาลกลาง	รวมถึงประกันสังคม (Social Security) ประกันสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ (Medicare) และประกันสุขภาพสำหรับผู้มีรายได้น้อย (Medicaid)
3	สถานที่กำจัดขยะอันตราย	การก่อสร้าง การดำเนินการของสถานที่กำจัดขยะอันตรายและสุขาภิบาล (Sanitary Waste) รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการเผาหรือทำลายขยะมูลฝอยเคมี (Chemical Waste) และขยะมีพิษ (Toxic Waste)
4	โรงไฟฟ้า	ทั้งแบบที่ใช้พลังงานนิวเคลียร์และพลังงานเชื้อเพลิง รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง
5	อ่างเก็บน้ำ	อ่างกักเก็บน้ำสำหรับป้องกันน้ำท่วม โรงไฟฟ้าพลังงานน้ำ (Hydropower) การอนุรักษ์ แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ทะเลสาบ และการผันน้ำ
6	โรงงานอุตสาหกรรม	โรงงานอุตสาหกรรมที่สร้างและดำเนินการโดยภาคเอกชน เช่น โรงกลั่นน้ำมัน โรงงานเหล็ก และโรงงานสายประกอบต่าง ๆ
7	การกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน	การกำหนดเขตกิจกรรม แผนการจัดการการเติบโต และการจัดประเภทของการใช้ที่ดินใหม่ ตั้งแต่พื้นที่สำหรับอุตสาหกรรมไม้ ไปจนถึงพื้นที่รกร้างว่างเปล่า
8	แผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีชีวิต	การประมง สิ่งมีชีวิตที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ นก สัตว์ป่า เทือกเขา และป่าไม้
9	การทหาร	การก่อสร้างทางทหารและภาครัฐ
10	สถานศึกษา	สถานศึกษาทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน ในระดับประถม มัธยม และมหาวิทยาลัย
11	สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการขนส่ง	สนามบิน ถนน และสถานีขนส่งต่าง ๆ
12	การพัฒนาเชิงเส้น	เส้นทางรถไฟ สายไฟฟ้า เส้นทางจักรยาน สะพาน ท่อน้ำ ท่อระบายน้ำ รั้ว เขตกันชน กำแพง และเส้นทางเดินเรือ

ลำดับที่	หมวดหมู่	ประเภทของโครงการ/กิจกรรม
13	สิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า	ศูนย์กลางทางธุรกิจ และห้างสรรพสินค้า
14	การกำหนดพื้นที่สถานที่ศักดิ์สิทธิ์	
15	สวนสาธารณะ	สวนสาธารณะ เขตสงวน ที่หลบภัย สุสาน และพื้นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ
16	สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่อยู่อาศัย	อพาร์ทเมนท์ อาคารสำนักงาน และโรงพยาบาล

3) ประเทศแคนาดา

ปี ค.ศ. 1973 Canadian Federal Cabinet Directive ได้มีการจัดตั้งกระบวนการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของรัฐบาล โดยมีการปรับปรุงและแก้ไขในปี ค.ศ. 1977 ต่อมาในปี ค.ศ. 1984 ได้มีการออก the Environmental Assessment and Review Process (EARP) Guidelines Order และได้รับการรับรองจาก Federal Court ในปี ค.ศ. 1989 จากการตัดสินและรับรองของศาล ส่งผลให้รัฐสภาเริ่มพัฒนาพระราชบัญญัติการประเมินด้านสิ่งแวดล้อม จนในที่สุดได้ออกมาเป็น พระราชบัญญัติการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมประเทศแคนาดา (the Canadian Environmental Assessment Act - CEAA) ในปี ค.ศ. 1992 และหลังจากปี ค.ศ. 1995 เป็นต้นมา CEAA ได้เข้ามาแทนที่ EARP Guidelines Order และได้กลายเป็นพื้นฐานของการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลกลางแคนาดา

ภายใน CEAA ได้นิยามคำว่า “สิ่งแวดล้อม” ในแง่ของชีวกายภาพ (biophysical) โดยไม่มีการอ้างอิงในส่วนเชิงเศรษฐกิจและสังคม แต่ตามพระราชบัญญัติแล้วจะต้องพิจารณาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการ และรวมถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อสิ่งแวดล้อม (ตามที่กำหนดไว้ในแง่ของชีวกายภาพ) ในด้าน “สุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม”

The Canadian Environment Assessment Agency รับผิดชอบหน้าที่ตรวจสอบการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) โดยการกระจายให้หน่วยงานระดับท้องถิ่นพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และในส่วนของพิจารณาอนุมัติการก่อสร้างโครงการนั้นรัฐบาลกลางของแคนาดาจะเป็นผู้ดำเนินการ ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือ คณะกรรมการตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมหุบเขาแม็คเคนซี (the Mackenzie Valley Environmental Impact Review Board) มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการกฎหมายอย่างชัดเจนในส่วนของ คำนิยาม “ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” โดยครอบคลุมถึงผลกระทบทางสังคมด้วย ในส่วนของภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศแคนาดา CEAA ได้ถูกแทนที่โดยการออกกฎหมาย EIA ของรัฐบาลกลางที่เรียกว่า พระราชบัญญัติการจัดการทรัพยากรหุบเขาแม็คเคนซี (the Mackenzie Valley Resource Management Act - MVRMA) และในแต่ละรัฐและดินแดนของประเทศแคนาดาจะมีตัวกฎหมาย EIA ที่บังคับใช้ในดินแดนที่อยู่ภายใต้การควบคุมของพวกเขาต่างหาก ในบางกระบวนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับรัฐของประเทศแคนาดา จำเป็นต้องมีการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคมโดยตรง เพราะผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคมมีแนวโน้มที่จะมากขึ้นในส่วนของผู้รับผิดชอบระดับรัฐ

ในช่วงต้นทศวรรษที่ 70 ได้มีข้อเสนอที่จะสร้างแนวท่อลำเลียงเพื่อขนส่งน้ำมัน และก๊าซธรรมชาติจากทะเล Beauport ในดินแดน Yukon ไปยังเมือง Edmonton ในรัฐ Alberta ระหว่างปี ค.ศ. 1974-1978 หัวหน้าผู้พิพากษา Thomas R. Berger แห่งศาลฎีกาบริติชโคลัมเบีย (the British Columbia Supreme Court) ได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของข้อเสนอการสร้างท่อลำเลียง อ้างอิงจากกระบวนการปี ค.ศ. 1973 ที่จัดเตรียมโดยคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลกลางประเทศแคนาดา (the Canadian Federal Cabinet) เหตุการณ์ครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่ผลกระทบทางสังคมของการพัฒนาต่อประชาชนชาวพื้นเมืองได้รับการพิจารณาในเชิงลึก การให้คำปรึกษาสาธารณะได้รับการดำเนินการ ประชาชนชาวพื้นเมืองได้รับการสนับสนุนเงินทุนช่วยเหลือในการทำประชาพิจารณ์ (public hearing) และนำเสนอมุมมองของพวกเขาในภาษาถิ่น ผลของการตรวจสอบข้อเท็จจริงในครั้งนี้ ทำให้ในที่สุดแล้วใบอนุญาตการก่อสร้างถูกปฏิเสธ นับได้ว่าแนวท่อลำเลียงหุบเขาแม็คเคนซีเป็นกรณีแรกที่มีการตัดสินใจไม่ดำเนินการโครงการต่อเป็นผลมาจากพิจารณาผลกระทบทางสังคมที่อาจเกิดขึ้น

แม้ว่าในประเทศแคนาดาจะไม่มีแนวทางทั่วไปสำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคมเศรษฐกิจ (Social-Economic Impact Assessment – SEIA) แต่ในรัฐบริติชโคลัมเบียและรัฐ Alberta ได้มีการจัดทำข้อกำหนดสำหรับ SEIA ที่ใช้ในการอ้างอิงสำหรับโครงการพิเศษบางโครงการ โดยรัฐบริติชโคลัมเบียได้มีการพัฒนาวิธีการทั่วไป ซึ่งอธิบายรายละเอียดไว้ใน the Application Information Requirements (AIR) Template (Rabel J Burdge and C. Nicholas Taylor, 2012) การประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศแคนาดาจึงนับได้ว่ายังคงเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยมีการนำมาประยุกต์ใช้ในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น โครงการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและจะต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมเพิ่มเติม ได้แก่ โครงการโรงไฟฟ้า สายส่งไฟฟ้า ท่อส่งก๊าซ และโครงการที่เกี่ยวข้องกับพลังงาน โดยโครงการเหล่านั้นจะต้องเป็นโครงการที่พาดผ่านพื้นที่ชุมชน และคาดว่าอาจจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างพื้นฐานและการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชน

4) ประเทศออสเตรเลีย

ในประเทศออสเตรเลีย การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) โดยในแต่ละรัฐจะมีแนวทางในการดำเนินการประเมินผลกระทบทางสังคมที่แตกต่างกันเนื่องจากในแต่ละรัฐมีตัวกฎหมายท้องถิ่นเป็นของตนเอง ทำให้การประเมินผลกระทบทางสังคมจะต้องพิจารณาถึงตัวกฎหมายในแต่ละรัฐด้วย ในแต่ละรัฐได้ทำการพัฒนาในด้านของการประเมินผลกระทบทางสังคมโดยอิงจากนโยบายต่าง ๆ เป็นหลัก ตัวอย่างนโยบายเกี่ยวกับการจัดหาแหล่งทรัพยากรที่แต่ละรัฐนำเอาการประเมินผลกระทบทางสังคมไปปรับใช้ร่วม ได้แก่

(1) นโยบายทรัพยากรชุมชนยั่งยืนของรัฐควีนส์แลนด์

นโยบายนี้เริ่มเมื่อเดือนกันยายนปี ค.ศ. 2008 ถูกออกแบบมาเพื่อเพิ่มโอกาสในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ในภูมิภาคให้มากที่สุด และบรรเทาหรือหลีกเลี่ยงผลกระทบเชิงลบต่อโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน อันได้แก่ สุขภาพ ที่อยู่อาศัย เด็กและเยาวชน การดูแลผู้สูงอายุ การ

พักผ่อน สิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในชุมชน และความปลอดภัยบนท้องถนน นโยบายนี้มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการประเมินและจัดการผลกระทบทางสังคมอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีการประสานงานระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเจ้าหน้าที่รัฐผู้ดูแลโครงการ นโยบายการประเมินผลกระทบทางสังคมของรัฐบาลควีนส์แลนด์ เน้นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของการประเมินผลกระทบทางสังคม นโยบายในระดับชุมชน และนโยบายในระดับภูมิภาค โดยการประเมินนี้จะบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นต่อชุมชน กลยุทธ์ในการรับมือต่อผลกระทบที่ได้ตกลงกันไว้ และความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาทางสังคม

(1.1) เอกสารชี้แจงผลกระทบเพื่อขออนุมัติโครงการ

โดยทั่วไปจำเป็นต้องมีการประเมินผลกระทบทางสังคมเพื่อขออนุมัติโครงการพัฒนาใด ๆ ก็ตามในประเทศออสเตรเลีย ดังนั้นการประเมินผลกระทบทางสังคมจึงเน้นไปที่การคาดการณ์ผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อโครงการนั้น ๆ และนำไปรวมกับเอกสารชี้แจงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการอนุมัติโครงการที่แตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ ในการประเมินโครงการมักประกอบไปด้วยเอกสารและวิธีต่าง ๆ ดังนี้

- ก) ใบแจ้งคำแนะนำเริ่มต้น (รัฐควีนส์แลนด์) ใบคำร้องขออนุมัติ (รัฐนิวเซาท์เวลส์) เอกสารกำหนดขอบเขตสิ่งแวดล้อม (รัฐเวสต์เทิร์นออสเตรเลีย) จากเจ้าของโครงการ
- ข) การพัฒนาเอกสารกำหนดขอบเขตและรายละเอียด TOR (รัฐควีนส์แลนด์) รายงานที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับความต้องการการประเมินสิ่งแวดล้อม (รัฐนิวเซาท์เวลส์) ซึ่งที่รัฐควีนส์แลนด์ TOR รวมอยู่กับข้อกำหนดสำหรับความคิดเห็นประชาชน ส่วนที่รัฐนิวเซาท์เวลส์ความต้องการการประเมินต้องคำนึงถึงมุมมองของหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐด้วย
- ค) ใบชี้แจงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (รัฐควีนส์แลนด์และนิวเซาท์เวลส์) เอกสารการตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อมและแผนการจัดการ (รัฐเวสต์เทิร์นออสเตรเลีย) โดยนักพัฒนาทรัพยากร (ซึ่งรวมถึงการประเมินผลกระทบทางสังคมด้วย)
- ง) ระยะเวลาที่ให้ประชาชนตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นและรายงานเสริมเพื่อรายงานข้อเสนอแนะ
- จ) หน่วยงานหรือรัฐมนตรีตัดสินว่าจะอนุมัติข้อเสนอหรือไม่ และรายงานผลการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ให้ข้อมูลภาพรวมเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงาน และระบุว่าเอกสารชี้แจงผลกระทบสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับพระราชบัญญัติหรือไม่

(1.2) การมีส่วนร่วมและวิธีการวิเคราะห์

การมีส่วนร่วมและวิธีการวิเคราะห์ที่อยู่ในการประเมินผลกระทบทางสังคมขึ้นอยู่กับบริบทของข้อเสนอและผลกระทบ โดยทั่วไปเนื้อหาในการประเมินผลกระทบ

ประกอบด้วย แรงงาน สถานที่ตั้ง ระยะเวลา อุปสรรคด้านการขนส่ง และรายละเอียดเกี่ยวกับนโยบายและกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง

(1.3) การมีส่วนร่วมของชุมชน

อาจทำได้โดยการพูดคุยถึงปัญหาเพื่อหาหนทางพัฒนาและแก้ไข ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจ และการสร้างความไว้วางใจ รวมถึงบ่งบอกความกังวลของชุมชน ความคาดหวังในการจัดการผลกระทบ และอาจใช้ความรู้ความสามารถท้องถิ่นในการเจรจาผลประโยชน์ในสภาพภาคหน้าร่วมกันอย่างยั่งยืน ซึ่งหลักสำคัญในการร่วมมือกันมีดังนี้

- ก) การสื่อสารที่เปิดเผยและมีประสิทธิภาพ ต้องเป็นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง
- ข) ข้อมูลที่ตกลงกันต้องมีความโปร่งใสและมีการรายงานผลตอบรับ
- ค) การร่วมมือกันเพื่อหาผลลัพธ์ที่มีประโยชน์ร่วมกัน
- ง) การติดต่อชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไว้แต่เนิ่น ๆ และให้มีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ
- จ) การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในลักษณะที่ส่งเสริมความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกัน

(2) แผนการมีส่วนร่วมของชุมชนรัฐวิศตอเรีย

รัฐวิศตอเรียมีข้อบังคับให้ต้องมีใบอนุญาตในการทำเหมืองแร่เพื่อทำเอกสารสัญญาต่อชุมชนเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการสำรวจและการดำเนินการทำกิจกรรมเหมือง ผู้ที่จะขอใบอนุญาตต้องปรึกษากับชุมชนเพื่อสร้างความไว้วางใจ ความเคารพซึ่งกันและกัน ความโปร่งใส และความเข้าใจร่วมกัน ส่วนชุมชนก็ต้องการโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสำคัญต่าง ๆ

(3) แผนฟิลบารา รัฐเวสต์เทิร์นออสเตรเลีย

แผนฟิลบารา เป็นโครงการที่นำค่าสัมปทานเหมืองไปใช้ในการพัฒนาชุมชนที่ห่างไกลความเจริญในภูมิภาคฟิลบาราให้เข้มแข็งและทันสมัย ฟิลบารามีการพัฒนาแร่เหล็ก น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติที่สำคัญของออสเตรเลีย ประชากรในพื้นที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว การสร้างที่อยู่อาศัย บริการสังคม การศึกษา และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ยังมีไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ยังได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง มีเป้าหมายสำคัญของแผนฟิลบารา มีดังนี้

(3.1) ประสานความร่วมมือในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ น้ำประปา การบำบัดน้ำเสีย การซ่อมบำรุงถนน ท่าเรือ และสนามบิน การพัฒนาและขยายช่องทางโทรคมนาคม

(3.2) ลงทุนในโครงการเพื่อสุขภาพ สถานที่พักผ่อน สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และขยายโอกาสทางการศึกษา

(3.3) วางแผนการจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยของประชาชนทุกระดับ พื้นที่พุ่มใจกลางเมือง ปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมเพื่อพัฒนาเป็นที่พักอาศัย

(3.4) พัฒนาให้มีความหลากหลายทั้งด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม เพื่อเป็นแหล่งรายได้ในระยะยาวนอกเหนือจากการทำเหมือง

(4) แผนพัฒนาอนาคตเคลล์มอนท์ รัฐควีนส์แลนด์

เคลล์มอนท์เป็นเมืองชนบทเล็ก ๆ มีประชากรประมาณ 2,500 คน ตั้งอยู่ห่างจากเมกเคย์ 200 กิโลเมตร เป็นเมืองที่ก่อตั้งขึ้นก่อนที่จะมีการทำเหมืองถ่านหิน โดย บริษัทเหมือง ริโอ ทินโท ได้ทำงานร่วมกับรัฐบาลท้องถิ่นและชุมชนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจาก บริษัท เหมือง ริโอ ทินโท มีความต้องการในการเปิดเหมืองแห่งที่สองใกล้กับเหมืองแบลร์แอตไธร์ที่กำลังจะปิดตัวลงในปี 2015 เคลล์มอนท์จึงต้องพึ่งพากิจกรรมทางเศรษฐกิจจากเหมือง

(5) ข้อตกลงเรื่องผลกระทบและผลประโยชน์

ข้อตกลงเรื่องผลกระทบและผลประโยชน์เป็นข้อตกลงระหว่างเจ้าของโครงการและกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบ โดยส่วนใหญ่ในประเทศออสเตรเลียจะเป็นข้อตกลงการใช้ที่ดินของชนพื้นเมือง ซึ่งข้อตกลงจะระบุข้อกำหนดเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมและการดำเนินการของหน่วยงานรัฐที่จะจัดการความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่าย เช่น ข้อตกลงเรื่องข้อปฏิบัติและการชดเชยของรัฐควีนส์แลนด์

การพัฒนาการประเมินผลกระทบทางสังคมของประเทศออสเตรเลียมีต้นแบบและพัฒนาจากการประเมินผลกระทบทางสังคมในรัฐควีนส์แลนด์ (The State of Queensland) เนื่องจากในรัฐควีนส์แลนด์การเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรมได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและนำไปสู่การเคลื่อนย้ายแรงงานและการใช้ทรัพยากรมหาศาลทั้งในเขตเมืองและเขตภูมิภาค ความเจริญอันเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจตามนโยบายของรัฐมาพร้อมกับความท้าทายในการวางแผนรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เจ้าของโครงการจึงมีความจำเป็นในการจัดการประเมินผลกระทบทางสังคมโดยการร่วมปรึกษารื้อกับรัฐบาลและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินโครงการ

ในรัฐควีนแลนด์การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ถูกรวมเป็นส่วนหนึ่งของรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environment Impact Statement - EIS) และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกโครงการภายใต้ พระราชบัญญัติการพัฒนารัฐและองค์การโยธาธิการ ปี ค.ศ. 1971 (The State Development and Public Works Organization Act 1971) และโครงการที่ต้องจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIS) ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งแวดล้อมแห่งรัฐควีนส์แลนด์ ปี ค.ศ. 1994 (Environment Protection Act 1994)

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งแวดล้อมปี ค.ศ. 1994 มาตราที่ 8 ได้นิยาม “สภาพแวดล้อม” หมายถึง “ระบบนิเวศและส่วนที่เป็นส่วนประกอบของระบบนิเวศรวมถึงผู้คนและ

ชุมชน ทรัพยากรทางธรรมชาติและทางกายภาพ คุณภาพและลักษณะของสถานที่ตั้งและพื้นที่ ไม่ว่าจะ เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก ที่มีความหลากหลายทางที่มีคุณค่าและความน่าสนใจสำหรับการจัดบันทึกทางวิทยาศาสตร์ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ความสามัคคีและความรู้สึกของชุมชน สังคม เศรษฐกิจ ความสุนทรีย์ และวัฒนธรรมที่มีผลต่อสภาวะหรือได้รับผลกระทบจากสภาวะดังกล่าวข้างต้น”

หน่วยงานการประเมินผลกระทบทางสังคม (The Social Impact Assessment Unit) ในสำนักงานประสานงานทั่วไป (the Office of the Coordinator-General) มีส่วนร่วมในโครงการการพัฒนาทรัพยากรที่ต้องจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIS) ภายใต้พระราชบัญญัติข้างต้น โดยผู้นำเสนอจะต้องปรึกษากับผู้จัดการโครงการของกรมรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (The Department’s EIS Project Manager) เมื่อดำเนินการประเมินผล

การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) มีส่วนช่วยในการตัดสินใจในการขยายโครงสร้างพื้นฐาน หรือการพัฒนาทรัพยากร ผ่านการประเมินเหล่านี้ รัฐบาลและผู้นำเสนอจะสามารถเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่สำคัญทางสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงของประชากร ความสัมพันธ์ของชุมชนและสังคมที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้น ทั้งที่เป็นผลโดยตรงและโดยอ้อมของโครงการการพัฒนา การพัฒนากลยุทธ์สำหรับการบรรเทาผลกระทบ การจัดการ การตรวจสอบ และการทบทวน

สำหรับแนวทางสำหรับการจัดเตรียมแผนการจัดการผลกระทบทางสังคมของประเทศออสเตรเลียได้รับการพัฒนาโดยรัฐบาลรัฐควีนส์แลนด์ (The Queensland Government) สภาทรัพยากรรัฐควีนส์แลนด์ (The Queensland Resources Council) และสมาคมรัฐบาลท้องถิ่นรัฐควีนส์แลนด์ (The Local Government Association of Queensland) โดยในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการประเมินผลกระทบทางสังคม ผู้นำเสนอควรมีการเตรียมแผนการจัดการผลกระทบทางสังคมที่ได้รับการวิจัยอย่างถี่ถ้วนในทุกแง่มุม โดยแผนการจัดการผลกระทบทางสังคมประกอบด้วยบทบาทและความรับผิดชอบของเจ้าของโครงการ รัฐบาล ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนที่มีต่อการเยียวยาและการจัดการผลกระทบทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาการก่อสร้าง การเปิดดำเนินการ และหลังเปิดดำเนินการ โดยแผนการจัดการผลกระทบทางสังคม ครอบคลุมระยะเวลาตั้งแต่การขออนุมัติโครงการ (ภายหลังการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม) จนถึงระยะเวลาสิ้นสุดการดำเนินการ แผนการจัดการผลกระทบทางสังคมควรมีลักษณะและเนื้อหาดังต่อไปนี้

- เป็นเอกสารภาษาอังกฤษที่สมบูรณ์ในตัวเอง (Standalone document)
- สรุปสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด เรื่องผลกระทบด้านบวกและด้านลบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ
- เสนอการบรรเทาผลกระทบและกลยุทธ์การจัดการ และแผนการดำเนินงาน
- สะท้อนให้เห็นถึงผลการวิจัยและข้อเสนอแนะของการประเมินผลกระทบทางสังคมของโครงการ รวมทั้งผลของการมีส่วนร่วมของชุมชน
- นำเสนอข้อสรุปของผลการวิจัยของการประเมินผลกระทบทางสังคม

- ส่งเสริมการมีบทบาทของชุมชน เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น และรัฐบาลในทุก ระดับ (Queensland Government, 2012)

ในส่วนของความรับผิดชอบในการจัดเตรียมแผนการจัดการผลกระทบทางสังคมเจ้าของโครงการเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเตรียมโครงสร้างแผนการจัดการผลกระทบทางสังคม โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ รัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และประชาชน เพื่อส่งโครงสร้างให้แก่รัฐบาลพร้อมกับรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จากนั้น รัฐบาลจะให้ข้อเสนอแนะกลับคืนมายังเจ้าของโครงการ เพื่อนำไปพัฒนารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและรายงานแผนการจัดการผลกระทบทางสังคมฉบับสมบูรณ์

นอกจากนี้บทบาทของรัฐบาลควีนส์แลนด์ สำนักงานความร่วมมือทั่วไปจะคอยประสานงานให้ความช่วยเหลือในการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ระหว่างที่ดำเนินการพัฒนาแผนการจัดการผลกระทบทางสังคม นอกจากนี้ สำนักงานป้องกันธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะคอยให้คำแนะนำในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งแวดล้อมแห่งรัฐควีนส์แลนด์ ปี 1994

แม้ว่าการพัฒนาแผนการจัดการผลกระทบทางสังคมและการประเมินผลกระทบทางสังคมอาจไม่สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งและปัญหาสังคมได้ทั้งหมด แต่ตลอดทศวรรษที่ผ่านมา การประเมินและการบริหารจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนทั้งในด้านสุขภาพ ความปลอดภัย และคุณภาพชีวิต ได้เป็นประเด็นสำคัญที่ถูกพิจารณาเพิ่มขึ้น เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของเจ้าของโครงการ นอกจากนี้ ศาลออสเตรเลียได้มีการออกใบอนุญาตในการดำเนินการเพื่อสังคมตามระเบียบของรัฐบาล และส่งผลอย่างมากต่อกลุ่มอุตสาหกรรม เพราะใบอนุญาตในการดำเนินการเพื่อสังคมเป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชนว่าโครงการนี้ได้ดำเนินการโดยผ่านการตรวจสอบของรัฐบาล ทำให้การทำงานร่วมกับชุมชนเป็นไปโดยสะดวก ซึ่งความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกลาง รัฐสภาท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเยียวยาความเดือดร้อนในภาคหน้า และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนในกระบวนการประเมินผลกระทบทางสังคม (Queensland Government, 2012)

5) ประเทศแอฟริกาใต้

การประเมินผลกระทบทางสังคมได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ซึ่งในขณะนั้นการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังไม่เป็นข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติ ในช่วงสิบปีต่อมา คณะกรรมการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ถือกำเนิดขึ้น จึงมีการผลักดันให้เห็นถึงความสำคัญของการประเมินและกำกับดูแลสิ่งแวดล้อม ในช่วงปี ค.ศ. 1998 กฎหมายการจัดการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (South Africa National Environmental Management Act - NEMA) ได้ถูกประกาศใช้ จึงเริ่มมีการบังคับทางกฎหมายในการจัดทำกรประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะทำโครงการ แผนงาน หรือปรับเปลี่ยนนโยบายใด ๆ ข้อบังคับการประเมินได้รับการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จนมีความสมบูรณ์เมื่อปี ค.ศ. 2006

การประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศแอฟริกาได้ ถูกควบรวมไว้ใน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผลกระทบทางสังคมไม่ได้รับการระบุไว้อย่างชัดเจนในข้อบังคับ กฎหมาย หรือคู่มือใด ๆ เพราะทางรัฐบาลแอฟริกาได้ลงความเห็นว่าเป็นว่า “สิ่งแวดล้อม” ไม่ได้หมายถึง เพียงแต่ต้นไม้ ป่าเขา แม่น้ำ แต่หมายรวมถึง สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว การประเมินผลกระทบทางสังคมไม่ได้เป็นขั้นตอนที่ถูกแยกออกมา แต่เป็นขั้นตอนที่ควบรวมและทำไปพร้อมกันกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การประเมินผลกระทบจึงเป็นไปอย่างรวดเร็วและรวดเร็ว จนบางครั้งอาจไม่สามารถศึกษาได้ครบทุกตัวแปร หรือไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร อีกทั้งยังไม่มีกรอบแนวคิดที่ชัดเจน เนื่องจากคำว่า “สิ่งแวดล้อม” หรือ คำว่า “สังคม” มีคำจำกัดความที่กว้าง จึงทำให้ ผู้ศึกษาไม่รู้แน่ชัดว่าผลกระทบใดที่มีน้ำหนักหรือสำคัญมากพอที่จะทำการศึกษา

6) ประเทศจีน

ปัจจุบันประชากรในประเทศจีนคิดเป็น 1 ใน 4 ของประชากรโลก และประเทศจีนกำลังก้าวเข้าสู่การขยายตัวและการพัฒนาเมือง การพัฒนาเข้าสู่สังคมเมืองเช่นนี้สร้างโอกาสมากมาย แต่การเปลี่ยนพื้นที่ชนบทให้เป็นโรงงานอุตสาหกรรม บ้านเรือน ถนน ทางรถไฟ หรือ สนามบิน ส่งผลให้พื้นที่ทางการเกษตรของประเทศลดลง การพัฒนาเข้าสู่สังคมเมืองอย่างรวดเร็วและการใช้พื้นที่ในชนบทเพื่อการพัฒนาสังคมเมืองนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลและประชาชน ทั้งนี้ ภาครัฐคิดว่าการประเมินผลกระทบทางสังคมและความร่วมมือของประชาชนจะสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ การประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศจีนเป็นเรื่องที่ยังค่อนข้างใหม่ ยังไม่มีกฎหมายระบุอย่างชัดเจน และอยู่ภายใต้กรอบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIAs) ซึ่งเริ่มมีความคืบหน้าในช่วงปี ค.ศ. 1980 - 1990 และต่อมาได้ถูกระบุไว้ในข้อกฎหมายระเบียบและกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม

ที่ดินในพื้นที่ชนบทถูกนำมาพัฒนาความเจริญของเมืองมากยิ่งขึ้น การเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมและการลดลงของพื้นที่การเกษตรจำนวนมาก พบว่า มีการสูญเสียที่ดินทำกินจาก 130,100,000 เฮกตาร์ เหลือ 123,500,000 เฮกตาร์ ในช่วงปี ค.ศ. 2003 - 2006 นำไปสู่การวิตกกังวลเรื่องการลดลงของพื้นที่การเกษตร ซึ่งสาเหตุมาจากการทำลายสิ่งแวดล้อมของรัฐบาล ความมั่นคงทางอาหาร และความมั่นคงทางสังคม การเข้ามาของกลุ่มนายทุนรวมทั้งอิทธิพลของภาครัฐ นำไปสู่การทำลายที่ดินทำกิน การประกอบอาชีพ รวมทั้งวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของคนพื้นที่ นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างทั้งสองฝ่าย การประท้วง ซึ่งคุกคามรัฐบาลจีน การประเมินผลกระทบทางสังคมถูกหยิบเข้ามาเพื่อรับมือกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ และมนุษยธรรม และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Bo-sin Tang, Siu-wai Wong and Milton Chi-hong Lau, 2008)

7) ประเทศอินเดีย

ความเป็นมาและสถานการณ์การประเมินผลกระทบทางสังคมในปัจจุบัน พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ปี ค.ศ. 1986 (The Environment Protection Act of 1986) ได้นำความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในด้านการประเมินผลกระทบเข้ามาในประเทศอินเดีย การบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้รับการเร่งโดย ประกาศการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ปี ค.ศ. 1994

(the Environmental Impact Assessment Notification of 1994) ซึ่งนับได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ด้าน (1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (2) สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ และ (3) สภาพแวดล้อมทางสังคมกลายเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ต่อมาในปี ค.ศ. 2006 ประกาศการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยบังคับให้การประเมินดังกล่าวจะต้องครอบคลุมรัศมี 10 กิโลเมตรจากบริเวณพื้นที่โครงการ

ในปัจจุบันธนาคารโลก (The World Bank) ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank - ADB) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme - UNDP) และหน่วยงานเอกชน รวมถึงธนาคารพาณิชย์ในประเทศ ต่างเรียกร้องให้มีการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในโครงการที่องค์กรเหล่านี้เป็นผู้สนับสนุนด้านการเงิน ส่งผลให้หลายประเทศ รวมถึงประเทศอินเดีย กำหนดให้การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) เป็นข้อกำหนดที่บังคับใช้โดยกฎหมาย ซึ่งก่อนหน้านี้หลายทศวรรษ การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) เคยได้รับการดำเนินการเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) หากแต่ในปัจจุบันการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) จะดำเนินการเป็นอิสระจากการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) มากยิ่งขึ้น เพราะทั้งสองอย่างนี้เป็นการประเมินที่แตกต่างกัน โดยการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) เป็นการคาดการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงในสังคมและวัฒนธรรม

งานเขียนเกี่ยวกับการใช้งานและวิธีการการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) รวมถึงการเรียนการสอน ตลอดจนหลักสูตรการฝึกอบรมได้รับการแพร่แพร่ในวงกว้างในช่วงปีที่ผ่านมา รวมถึงบริษัทที่ปรึกษาจำนวนมากต่างออกมาพร้อมข้อเสนอในการจัดทำโครงการประเมินผลกระทบสำหรับโครงการ เริ่มตั้งแต่ การจัดทำโครงการ การดำเนินการโครงการ การตรวจสอบ และการประเมินผล การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ได้รับการดำเนินการในโครงการหลากหลายประเภท ได้แก่ โครงการเขื่อน โครงการด้านสุขอนามัยและสุขภาพ โครงการการทำเหมืองแร่ โครงการจัดทำระบบขนส่งในเมือง และโครงการการสนับสนุนการประกอบอาชีพ

การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) เป็นส่วนสำคัญในขั้นตอนการเตรียมโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมแผนปฏิบัติการการตั้งถิ่นฐานใหม่ (Resettlement Action Plans - RAPs) ในขั้นตอนนี้ การประเมินผลกระทบทางสังคมจะดำเนินการสำรวจเศรษฐกิจและสังคม โดยจะระบุผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนและชุมชนในพื้นที่ที่โครงการจะเกิดขึ้น นอกจากนี้ ข้อมูลที่สร้างขึ้นจะถูกนำมาใช้ในการออกแบบมาตรการการบรรเทาผลกระทบ เช่นเดียวกับการดำเนินการตรวจสอบและบรรเทาผลกระทบ

นโยบายการตั้งถิ่นฐานใหม่ (Resettlement policies) ได้ระบุให้การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) เป็นส่วนสำคัญในขั้นตอนการวางแผนการตั้งถิ่นฐานใหม่ โดยในปี ค.ศ. 2006 บทบัญญัติได้รวมการประเมินผลกระทบทางสังคมไว้ใน the Orissa R&R Policy 2006 และ The National R&R Policy 2007 ในส่วนของ The National R&R Policy 2007 บทบัญญัติสำหรับการดำเนินการการประเมินผลกระทบทางสังคมถูกจัดอยู่ในบทที่ 2 ภายใต้อำนาจ “การ

ประเมินผลกระทบทางสังคมในโครงการ” มีใจความสำคัญ คือ เมื่อใดก็ตามที่มีการจัดทำโครงการใหม่หรือขยายโครงการที่มีอยู่เดิม อันมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบังคับให้คนออกจากพื้นที่ โดยในส่วนของพื้นที่ราบ จำนวน 400 ครอบครัวหรือมากกว่า ในส่วนของพื้นที่ชนเผ่าหรือบริเวณที่เป็นภูเขา จำนวน 200 ครอบครัวหรือมากกว่า หรือพื้นที่อื่น ๆ ที่ระบุในตาราง V หรือ ตาราง VI ของรัฐธรรมนูญ จะต้องมีการศึกษาการประเมินผลกระทบทางสังคมในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบตามที่ได้กำหนดไว้ (Anthropological Survey of India, 2010)

8) ประเทศมาเลเซีย

การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ได้รับการกล่าวถึงในการวางแผนการพัฒนา โดยได้รับการระบุไว้อย่างชัดเจนในแผน “Pelan Tindakan Sosial – PINTAS” ซึ่งเป็นแผนพัฒนาสังคมในปี ค.ศ. 1998 โดยแผนได้ให้กรอบการทำงานสำหรับบูรณาการองค์ประกอบต่างๆ ของการพัฒนาสังคมภายในประเทศ โดยมุ่งเน้นในด้านแผนการส่งเสริม แผนการป้องกัน และแผนการฟื้นฟูในการแก้ไขปัญหาสังคม หนึ่งในข้อเสนอของแผน PINTAS คือ การบังคับใช้การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในกิจกรรมการพัฒนาที่มีการนำเสนอ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผลกระทบทางสังคมของกิจกรรมการพัฒนานั้น ๆ จะได้รับการพิจารณา คณะรัฐมนตรีกรรมการพิเศษในการแก้ไขปัญหาสังคม (The Cabinet Special Committee on Addressing Social Problem) เห็นด้วยกับการกลั่นกรองข้อเสนอการประเมินผลกระทบทางสังคมก่อนที่จะมีการนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี นอกจากนี้ทางกระทรวงพัฒนาสังคม ครอบครัว และสตรี (Ministry of Woman, Family and community Development: MWFC) ได้มีการพยายามในการนำเสนอเรื่องการประเมินผลกระทบทางสังคมเช่นกัน โดยการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการประเมินผลกระทบทางสังคม ในวันที่ 1 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 1997 ซึ่งมีผู้เข้าร่วมจากหลากหลายภาคส่วนด้วยกัน ได้แก่หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษาระดับสูง และองค์กรพัฒนาเอกชน มีเนื้อหาการประชุมว่าด้วยแนวคิดด้านการประเมินผลกระทบทางสังคมและเหตุผลของการนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศมาเลเซีย กลไกในการดำเนินการการประเมินผลกระทบทางสังคม และวิธีการและขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง ภายหลังการจัดประชุมครั้งแรก ได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการอีกครั้งในปีต่อมา ในวันที่ 28 - 30 มิถุนายน มีเนื้อหาการประชุมเกี่ยวกับการพิจารณาเพิ่มเติมในส่วนของแนวคิดและการประยุกต์การประเมินผลกระทบทางสังคม โดยมุ่งเน้นเป็นพิเศษในส่วนของแนวคิดและกลไกของการดำเนินงานการประเมินผลกระทบทางสังคม มหาวิทยาลัยและสมาคมการประเมินผลกระทบทางสังคมที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ด้านการประเมินผลกระทบทางสังคมเองก็ได้มีการดำเนินการจัดการประชุม การสัมมนา และการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการประเมินผลกระทบทางสังคมอีกหลายครั้ง รวมถึงสถาบันสังคมมาเลเซีย (Institut Sosial Malaysia) ซึ่งก่อตั้งขึ้นภายใต้ MWFS ได้ดำเนินการจัดหลักสูตรอบรมด้านการประเมินผลกระทบทางสังคมให้แก่เจ้าหน้าที่ภายในกระทรวง

นอกจากการประชุมต่าง ๆ เหตุการณ์สำคัญที่มีส่วนช่วยในการก่อร่างด้านการประเมินผลกระทบทางสังคมในมาเลเซียให้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ โครงการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบทางสังคม ภายใต้หน้าที่ของ MWFS ในปี ค.ศ. 2002 โดยได้รับทุนจากโครงการการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) การวิจัยในครั้งนี้เป็นการระบุทางเลือกสำหรับการดำเนินงานการ

ประเมินผลกระทบทางสังคม โดยทางเลือกที่หนึ่ง ได้แก่ การสร้างกลไกเฉพาะสำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคม และทางเลือกที่สอง ได้แก่ การใช้การประเมินผลกระทบทางสังคมภายใต้ขั้นตอนการวางแผนและการตัดสินใจที่มีอยู่แล้ว จากประสบการณ์ในด้านการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้เห็นว่าหากเลือกทางเลือกที่หนึ่ง จะไม่สามารถจัดตั้งหรือดำเนินการต่าง ๆ ได้ในทันทีเนื่องจากกระบวนการในการสร้างระบบกลไกเฉพาะนั้นต้องอาศัยเวลา นโยบายและกฎหมายที่มารองรับ กระบวนการและแนวทาง กลไกการบริหารจัดการ หน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมถึงทรัพยากรบุคคล ผู้เชี่ยวชาญและแหล่งเงินทุน ส่งผลให้ทางเลือกที่สองเป็นที่นิยมมากกว่า ภายในรายงานได้มีการระบุให้ การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม กลไกการวางแผนภายใต้ระบบการวางแผนเมืองและประเทศที่มีชื่อว่ารายงานข้อเสนอการพัฒนา (Development Proposal Report – DPR) และแผนการพัฒนาเป็นกลไกที่มีศักยภาพสำหรับการดำเนินงานการประเมินผลกระทบทางสังคม

The Federal Department of Town and Country Planning (FDTCP) ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในส่วนของการพัฒนาข้อเสนอการพัฒนา (DPR) และระบบแผนการพัฒนา ได้ยึดเอาหลายขั้นตอนในการรวมเอาการประเมินผลกระทบทางสังคมเข้าไว้ด้วยกัน ในปี ค.ศ. 2001 มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการผังเมืองฉบับปี ค.ศ. 1976 (The Town and Country Planning Act, 1976) เพื่อเตรียมพื้นฐานสำหรับ State Planning Authority ในการกำหนดการประเมินผลกระทบทางสังคมให้รวมอยู่ในรายงานข้อเสนอการพัฒนา (DPR) และ FDTCP เองยังได้รวมการประยุกต์ใช้การประเมินผลกระทบทางสังคมให้อยู่ในแผนพัฒนาอีกด้วย แต่หลังจากนั้นไม่นาน ในช่วงกลางของ Eight Malaysia Plan FDTCP ได้นำเอาการประเมินผลการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainability Assessment – SA) ในฐานะวิธีการสำหรับการประเมินผลกระทบเข้ามาแทนที่การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในแผนท้องถิ่น แต่ถึงแม้ว่าจะถูกแทนที่ด้วยการประเมินผลการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่การเตรียมแผนท้องถิ่นในช่วงของ Ninth Malaysia Plan (2005-2010) กลับผสมผสานกรอบการทำงานด้านการประเมินผลกระทบทางสังคม (Abdullah Mohamad Said, 2010) สำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศมาเลเซียจะจัดทำภายใต้บริบทต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบด้วยกัน คือ

- (1) การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ภายใต้บริบทการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

ในประเทศมาเลเซีย การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) ได้รับการดำเนินงานมาก่อนการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษ 1970 และได้รับการพัฒนาเรื่อยมา จนถึงในปัจจุบัน การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ภายใต้กฎหมาย 3 ฉบับและระบบการดำเนินงานที่ต่างกัน ได้แก่ (1) ระบบของรัฐบาลกลางซึ่งใช้กับรัฐทุกรัฐในประเทศมาเลเซีย (2) ระบบของรัฐซาบฮ์และซาราวัก ซึ่งมีระบบการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของตนเอง ดังนั้นสำหรับทุกรัฐในประเทศมาเลเซีย ยกเว้นรัฐซาบฮ์และซาราวักใช้เพียงแค่ระบบการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลกลางเท่านั้น ส่วนรัฐซาบฮ์และซาราวัก นอกเหนือจากระบบการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลกลางแล้ว ข้อกำหนดการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐก็ยังมีบังคับใช้ไปตามลำดับ

หมวดหมู่กิจกรรมที่ต้องทำการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) ภายใต้ระบบการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลกลางมี 14 หมวดหมู่ด้วยกัน ได้แก่

ตารางที่ 3.1-3 หมวดหมู่กิจกรรมที่ต้องทำการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) ภายใต้ระบบการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลกลาง

ลำดับที่	หมวดหมู่	ลำดับที่	หมวดหมู่
1	ภาคการเกษตร	11	การทำเหมืองแร่
2	สนามบิน	12	ปิโตรเลียม
3	การระบายน้ำและชลประทาน	13	การผลิตไฟฟ้าและการจ่ายกระแสไฟ
4	การฟื้นฟูที่ดิน	14	เหมือง
5	การประมง	15	รถไฟ
6	ป่าไม้	16	การขนส่ง
7	ที่อยู่อาศัย	17	รีสอร์ทและนันทนาการ
8	อุตสาหกรรม	18	การกำจัดของเสีย
9	โครงสร้างพื้นฐาน	19	การประปา
10	ท่าเรือ		

จากแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ได้นิยามของเขตการศึกษา การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมไว้ว่า ครอบคลุมเนื้อหาใน 3 องค์ประกอบหลักด้านสิ่งแวดล้อมด้วยกัน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมด้านกายภาพและเคมี ชีววิทยา และ มนุษย์ และภายใต้หลัก “มนุษย์” ยังแบ่งย่อยลงไปอีก 3 ส่วน ได้แก่ (1) สุขภาพและความปลอดภัย (2) สังคมและเศรษฐกิจ และ (3) สุนทรียะและวัฒนธรรม ดังนั้น การประเมินผลกระทบทางสังคมจึงเป็นเพียงเนื้อหาส่วนเล็กของการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเท่านั้น (Abdullah Mohamad Said, 2010)

(2) การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ภายใต้บริบทรายงานข้อเสนอการพัฒนา (DPR)

รายงานข้อเสนอการพัฒนา (DPR) เป็นเอกสารที่ผู้เสนอโครงการจะต้องนำมายื่นพร้อมกับเอกสารการขออนุญาตวางแผน ก่อนที่จะมีการพัฒนาโครงการใด ๆ ก็ตาม โดยการขออนุญาตวางแผนนั้นอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติผังเมืองปี ค.ศ. 1976 (Town and Country Planning Act, 1976) และประมวลกฎหมายที่ดินแห่งชาติปี ค.ศ. 1965 (National Land Code, 1965)

ในปี ค.ศ. 2001 เพื่อสร้างข้อกำหนดการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ภายในรายงานข้อเสนอการพัฒนา (DPR) จึงได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติผังเมืองปี ค.ศ. 1976 ในส่วนของมาตราที่ 21 (A) โดยเปิดโอกาสให้มีการดำเนินงานการประเมินผลกระทบทางสังคมสำหรับโครงการการพัฒนา และยังเพิ่มเติมในส่วน of โครงการที่ไม่ต้องจัดทำ การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ให้ต้องวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมของโครงการโดยใช้แนวทางการประเมินผล

กระทบทางสังคมอีกด้วย โดยการประเมินผลกระทบทางสังคมจะต้องประกอบไปด้วยกระบวนการหลัก ๆ 4 กระบวนการ ได้แก่ (1) การอธิบายข้อมูลพื้นฐาน (2) การระบุผลกระทบ (3) การระบุมาตรการบรรเทาผลกระทบ และ (4) แผนการจัดการทางสังคม

ผลการดำเนินงานระหว่างปี ค.ศ. 2002 – 2008 พบว่า รูปแบบของการประเมินผลกระทบทางสังคมยังไม่มีรูปแบบที่เป็นแบบแผนชัดเจน จากรายงานที่จัดทำขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว มีรายงานจำนวนไม่มากนักที่เนื้อหาารายงานกล่าวถึงประเด็นทางสังคมอย่างครอบคลุม ภายหลังจากวิเคราะห์ พบว่าประเด็นทางสังคมที่มีการกล่าวถึงนั้น ได้แก่ ประชากรและประชากรศาสตร์ ที่อยู่อาศัย แรงงานต่างชาติ เศรษฐกิจ โอกาสในการทำงาน การพัฒนาสังคม โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน วัฒนธรรมและสิ่งประดิษฐ์ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี คุณภาพอากาศ เสียงรบกวน และสุนทรียะ (Abdullah Mohamad Said, 2010)

(3) การประเมินผลกระทบด้านสังคม (SIA) ในบริบทของแผนการพัฒนา (Development Plan)

แผนการพัฒนาในประเทศมาเลเซียมี 4 ประเภท ได้แก่ (1) National Physical Plan (2) State Structure Plan (3) Local Plan และ (4) Special Area Plan การประเมินผลกระทบทางสังคมได้รับการนำมาประยุกต์ใช้อยู่ใน Structure Plan และ Local Plan

Structure Plan เป็นแผนงานในการกำหนดนโยบายของหน่วยงานรัฐใน ส่วนของการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากที่ดินในรัฐนั้น ๆ ส่วน Local Plan เป็นแผนที่ประกอบด้วยแผนที่และคำสั่งเกี่ยวกับข้อเสนอของการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นและการใช้ประโยชน์ จากที่ดินในรัฐ แผนทั้งสองจัดทำโดย the State Director of the Department of Town Planning ได้รับการอนุมัติจาก the State Planning Committee และรับรองโดย the State Authority (Abdullah Mohamad Said, 2010)

(4) การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในบริบทของแผนพัฒนามาเลเซีย (Malaysia Plan)

การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศมาเลเซียภายหลังจาก จัดตั้ง MSIA เป็นต้นมานับได้ว่าจะมีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก อันจะเห็นได้จาก การจัดการฝึกอบรม ความรู้ความเข้าใจ วิธีการสำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการ ตีพิมพ์เอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบทางสังคม และล่าสุดการประเมินผลกระทบ ทางสังคมได้ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ภายในแผนพัฒนามาเลเซีย ฉบับที่ 11 (Rancangan Malaysia ke-11 2016-2020 – RMK11 หรือ Eleventh Malaysia Plan 2016-2020) ในบทที่ 9 ว่าด้วยเรื่องของ Transforming Public Service for Productivity ระบุไว้ในส่วน ของยุทธศาสตร์ อี4 ร่วมกับการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) มีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ อี4 – การมีส่วนร่วมของประชาชนและการแบ่งปันข้อมูลโดย หน่วยงานท้องถิ่น

(4.1) การขยายความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs)

การมีส่วนร่วมกับชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชนทำให้ได้รับความ คิดเห็นเกี่ยวกับบริการที่ดำเนินงานอยู่และบริการที่นำเสนอโดยหน่วยงานท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น รูปแบบ

ธรรมดาและรูปแบบดิจิทัลจะได้รับการนำไปใช้ในหลากหลายช่องทาง ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานท้องถิ่นสามารถเข้าใจถึงความต้องการของประชาชนมากขึ้น และสามารถออกแบบรูปแบบของบริการให้เหมาะสมกับความต้องการนั้น ๆ ได้ โดยคณะกรรมการตัวแทนผู้อยู่อาศัย (The Residents Representative Committee) จะเป็นผู้คอยช่วยแนะนำหน่วยงานท้องถิ่นในประเด็นด้านความเป็นอยู่

(4.2) การเสริมสร้างการปฏิบัติตามการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) และการประเมินผลกระทบด้านสังคม (SIA)

หน่วยงานท้องถิ่นจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดว่าด้วยการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) และการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) อย่างเคร่งครัดสำหรับโครงการที่เกี่ยวข้อง การประเมินผลกระทบด้านสังคม (SIA) จะดำเนินงานผ่านการมีส่วนร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องและประชาชน นอกจากนี้ หน่วยงานท้องถิ่นจะต้องเผยแพร่ข้อมูลซึ่งเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขของการพัฒนา และการบังคับใช้กฎหมายจะดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าได้มีการปฏิบัติตามการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) และการประเมินผลกระทบด้านสังคม (SIA) ในระหว่างการดำเนินการโครงการ

(4.3) พัฒนาการเก็บรวบรวมข้อมูลและการแบ่งปันข้อมูลโดยหน่วยงานท้องถิ่น

The JKT (The Jabatan Kerajaan Tempatan – Department of local government) มีหน้าที่เป็นผู้แนะนำระบบให้แก่หน่วยงานท้องถิ่น เพื่อที่หน่วยงานท้องถิ่นจะสามารถเก็บข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการวางแผนและการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ข้อมูลเหล่านี้ ได้แก่ ข้อมูลถนน ท่อระบายน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการศึกษาและสุขภาพ ที่อยู่อาศัย และสถานประกอบการธุรกิจ นอกจากนี้ยังต้องมีการเก็บข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ท้องถิ่น รายละเอียดด้านสุขภาพ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้ตามอำนาจกฎหมายปัจจุบัน

3.1.2 หลักการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในต่างประเทศ

1) หลักการสากล

(1) ความหมายและวัตถุประสงค์ของการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ตามหลักการสากล

ผลกระทบทางสังคม หมายถึง ทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน เช่น แผน หรือโครงการ ที่มีผลต่อประชาชนหรือความกังวลของประชาชน ทั้งโดยตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบทางสังคมที่เป็นสิ่งที่รับรู้และรู้สึกได้ทั้งในแบบที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมในทุก ๆ ระดับ เช่น ระดับบุคคล ระดับหน่วยทางเศรษฐกิจ ระดับกลุ่มทางสังคม ระดับสถานที่ทำงาน หรือระดับของชุมชนและสังคมทั่วไป ระดับที่แตกต่างกันเหล่านี้จะได้รับผลกระทบในรูปแบบต่าง ๆ กัน ผลกระทบทางสังคมสามารถหมายถึงทุกอย่างที่เชื่อมโยงกับโครงการที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนหรือความกังวลที่กระทบต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกือบทุกอย่างที่เกิดขึ้นอาจเรียกว่าเป็นผลกระทบทางสังคมได้ถ้าสิ่งนั้นมีคุณค่าหรือมีความสำคัญกับประชาชนหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมสามารถจัดเป็นผลกระทบทางสังคมได้เช่นกัน เนื่องจากประชาชนดำรงชีวิตอยู่โดยการพึ่งพาสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน การสูญเสียมรดกทางวัฒนธรรม สถานที่สำคัญและความหลากหลายทางชีวภาพก็จัดเป็นผลกระทบทางสังคม เพราะประเด็นเหล่านี้ถูกให้คุณค่าโดยประชาชน เพราะฉะนั้นการประเมินผลกระทบทางสังคมจึงควรเป็นการระบุผลกระทบทางสังคมจากการรับรู้และความเข้าใจในโครงการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทั้งหมด (The International Association for Impact Assessment, 2015)

เอกสาร The International Principles for Social Impact Assessment ฉบับตีพิมพ์ปี ค.ศ. 2003 กล่าวว่า การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) เป็นมากกว่าส่วนหนึ่งของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เนื่องจากผลกระทบทางสังคมนั้นมีประเด็นที่กว้างกว่าที่พบในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาก หากแต่ขอบเขตที่จำกัดในการประเมินผลกระทบทางสังคมอาจทำให้เกิดปัญหาในการกำหนดความหมายอยู่บ้าง ผลกระทบทางสังคมนั้นครอบคลุมทุกประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังต่อไปนี้

- วิถีชีวิตของผู้คน ได้แก่ การอยู่อาศัย การทำงาน การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในชีวิตประจำวัน
- ชุมชน ได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน ลักษณะชุมชน การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก
- ระบบการเมือง ได้แก่ ขอบเขตที่ประชาชนสามารถร่วมตัดสินใจในสิ่งที่มีผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขา ระดับความเป็นประชาธิปไตยที่เกิดขึ้น และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับทรัพยากร
- สิ่งแวดล้อม ได้แก่ คุณภาพอากาศและน้ำที่ประชาชนใช้ คุณภาพและความอุดมสมบูรณ์ของอาหาร ระดับความเสี่ยงและอันตรายรอบตัว ฝุ่นละอองและมลภาวะทางเสียงที่ต้องเผชิญ สุขอนามัยความปลอดภัยในร่างกาย และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ
- สุขภาพและความเป็นอยู่ ได้แก่ สุขภาพองค์รวมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคมและความเป็นอยู่ ไม่ใช่เพียงการปราศจากโรค
- สิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในทรัพย์สิน ได้แก่ ประชาชนได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจหรือไม่ หรือประชาชนประสบปัญหาส่วนตัว รวมถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพหรือไม่
- ความกลัวและความปรารถนา ได้แก่ การรับรู้ด้านความปลอดภัย ความกังวลเรื่องอนาคตของชุมชน ความคาดหวังในอนาคตของตนเองและลูกหลาน

การประเมินผลกระทบทางสังคมมีวัตถุประสงค์หลักสำคัญ คือ การทำให้มั่นใจว่าการพัฒนานั้น ๆ จะก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด ต้นทุนที่ใช้และผลประโยชน์ที่จะได้รับ อาจจะไม่สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณ เพราะฉะนั้นการระบุผลกระทบล่วงหน้าจึงช่วยให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพในกรณีที่ต้องมีการดำเนินการการพัฒนา

บางอย่าง และสามารถดำเนินการมาตรการบรรเทาผลกระทบเพื่อลดอันตรายและเพิ่มผลประโยชน์ให้
เกิดสูงสุด

(2) หลักการในการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในหลักการสากล

(2.1) ค่านิยมการประเมินผลกระทบทางสังคม

- ก) สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่เท่าเทียมกันในทุกวัฒนธรรม ทุก
เพศ และทุกวัย
- ข) สิทธิในการได้รับการปกป้องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตาม
กฎหมายอย่างยุติธรรมและเท่าเทียมกัน
- ค) ประชาชนมีสิทธิในการอาศัยและทำงานในสภาพแวดล้อมที่ดี
ต่อสุขภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อการพัฒนาศักยภาพชีวิตและ
สังคม
- ง) มิติด้านสังคมและสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความ
สงบสุข คุณภาพความสัมพันธ์ทางสังคม ปราศจากความกลัว
และการมีส่วนร่วม
- จ) ประชาชนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมตัดสินใจในโครงการที่จะส่งผล
กระทบต่อชีวิตของตน
- ฉ) ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสบการณ์เป็นสิ่งมีค่า สามารถ
นำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการวางแผนโครงการอย่าง
เหมาะสม

(2.2) หลักการขั้นพื้นฐานเพื่อการพัฒนา

- ก) การเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานควรเป็นรากฐานทุกการ
ดำเนินงาน
- ข) ส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นประชาธิปไตย และ
คำนึงถึงสมาชิกในสังคมที่เสียผลประโยชน์เป็นหลักในทุกการ
ประเมิน
- ค) ยอมรับและเห็นคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม
- ง) การตัดสินใจควรมีความยุติธรรมและโปร่งใส ผู้ตัดสินใจ
สามารถอธิบายเหตุผลในการตัดสินใจได้
- จ) โครงการพัฒนาต่าง ๆ ควรได้รับการยอมรับจากสมาชิกใน
สังคมที่อาจจะได้รับผลกระทบจากโครงการ
- ฉ) ไม่ควรใช้ความคิดเห็นและมุมมองของผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณา
เพียงอย่างเดียว

- ข) เป้าหมายหลักของการพัฒนาควรมีผลลัพธ์ด้านบวก เช่น การเสริมสร้างศักยภาพ การส่งเสริมความสำเร็จ และการยอมรับในศักยภาพของมนุษย์และสังคม
- ข) คำว่า “สิ่งแวดล้อม” ควรมีความหมายกว้าง ๆ เพื่อรวบรวมมิติทางสังคมและมนุษย์ และการรวบรวมนี้ต้องได้รับการดูแลเพื่อให้มั่นใจว่ามีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมสำหรับขอบเขตสังคมนั้น ๆ

(2.3) หลักการเพื่อการประเมินผลกระทบทางสังคม

- ก) การประเมินด้วยความเที่ยงตรงควรเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการประเมินผลกระทบและการพัฒนาแผนงาน
- ข) ผลกระทบทางสังคมหลาย ๆ เรื่องที่เกิดจากแผนงานสามารถคาดการณ์ได้
- ค) แผนงานที่นำเสนอสามารถปรับเปลี่ยนได้เพื่อลดผลกระทบทางสังคมด้านลบ และส่งเสริมผลกระทบด้านบวก
- ง) การประเมินผลกระทบทางสังคมควรเป็นส่วนประกอบสำคัญของขั้นตอนการพัฒนา ตั้งแต่การก่อตั้งโครงการจนถึงการตรวจสอบ
- จ) การประเมินผลกระทบทางสังคมควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ค้นหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการพัฒนา การประเมินผลกระทบทางสังคมและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นมากกว่าสิ่งที่ใช้ตัดสินระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความเสียหายทางสังคม
- ฉ) การนำเสนอโครงการและการประเมินโครงการ ควรพัฒนาวิธีการเพื่อสร้างข้อได้เปรียบทางสังคมให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และเพื่อเสริมสร้างกระบวนการทางประชาธิปไตย
- ช) ในทุกโครงการที่นำเสนอ โดยเฉพาะโครงการที่ทำให้เกิดผลกระทบอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ควรแสวงหาวิธีการเพื่อปรับเปลี่ยนผู้ได้รับผลกระทบให้กลายเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์
- ซ) การประเมินผลกระทบทางสังคมควรพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมในการจัดทำโครงการ โดยเฉพาะโครงการที่ส่งผลกระทบอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้
- ฌ) ควรมีการพิจารณาถึงมาตรการบรรเทาผลกระทบทางสังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง แม้ว่าชุมชนที่ได้รับผลกระทบจะอนุมัติให้ดำเนินโครงการได้และเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์

- ญ) ควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ประสพการณ์ และการเรียนรู้คุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ มาใช้ในการประเมินด้วย
- ฎ) ไม่ควรมีการใช้ความรุนแรง การรบกวน การข่มขู่ หรือการบังคับที่ไม่เหมาะสมในการประเมินและการดำเนินโครงการ
- ฏ) กระบวนการพัฒนาที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไม่ควรได้รับการยอมรับ

(2.4) หลักการอื่น ๆ

- ก) หลักการป้องกัน: หลักการเพื่อการป้องกันมักใช้เพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม แนวทางในการดำเนินชีวิตของประชาชน และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน ในกรณีที่มีภัยคุกคามหรือโอกาสที่จะมีผลกระทบทางสังคมในแง่ลบอย่างรุนแรง โครงการที่ประชาชนไม่มีความเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาหรือการใช้มาตรการบรรเทาผลกระทบ และการตรวจสอบอย่างเข้มงวด ไม่ควรได้รับการอนุมัติ
- ข) หลักความไม่แน่นอน: ต้องยอมรับว่าความรู้ทางสังคมและขั้นตอนทางสังคมยังไม่มีคุณสมบัติ และจะไม่มีทางสมบูรณ์ได้เพราะสภาพแวดล้อมทางสังคมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และมีความแตกต่างกันในทุกสถานที่ ทุกช่วงเวลา
- ค) ความเสมอภาคของคนในรุ่นเดียวกัน: ผลประโยชน์จากโครงการที่นำเสนอควรตอบสนองความต้องการของทุกกลุ่มผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ควรตกอยู่ที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคม เช่น เด็กและผู้หญิง คนพิการ บุคคลชายขอบ คนในรุ่นใดรุ่นหนึ่ง หรือคนในเขตใดเขตหนึ่ง
- ง) ความเสมอภาคของคนระหว่างวัย: โครงการที่นำเสนอควรได้รับการจัดการเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อความสามารถของคนรุ่นหลังที่จะตอบสนองความต้องการของพวกเขาเอง
- จ) การยอมรับและการธำรงรักษาความหลากหลาย: ชุมชนและสังคมทั้งหลายไม่ได้มีลักษณะเหมือนกัน ในแต่ละสังคมต่างมีโครงสร้างทางประชากร (อายุและเพศ) และกลุ่มทางสังคมที่หลากหลาย ประกอบด้วยค่านิยมและทักษะที่แตกต่างกัน ผู้ประเมินจึงต้องใส่ใจเป็นพิเศษเพื่อให้เห็นคุณค่าของความหลากหลายทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน และเพื่อเข้าใจถึงข้อเรียกร้องที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มสังคม อีกทั้งยังต้อง

ดูแลไม่ให้โครงการใด ๆ มาทำให้ความหลากหลายทางสังคม หายไป

- ฉ) ค่าเสียหายที่มองไม่เห็น: ค่าเสียหายทางสังคมและระบบนิเวศน์จากโครงการที่จะเกิดขึ้นควรได้รับการศึกษาอย่างละเอียด เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบแฝงไปยังคนรุ่นหลัง
- ช) หลักการ “ผู้ก่อมลภาวะเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย”: ค่าเสียหายทั้งหมดในการหลีกเลี่ยงหรือชดเชยผลกระทบทางสังคมควรรับผิดชอบโดยเจ้าของโครงการ
- ซ) หลักการการป้องกันก่อนแก้ไข: ปกติแล้วการป้องกันผลกระทบทางสังคมด้านลบและความเสียหายในระบบนิเวศน์เป็นวิธีที่ดีกว่าและถูกกว่าในระยะยาว เมื่อเทียบกับการตามแก้ไขผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น
- ฌ) การให้ความสำคัญคุ้มครอง ส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัย: สุขภาพและความปลอดภัยเป็นเรื่องสำคัญสูงสุด ทุก ๆ โครงการที่นำเสนอควรได้รับการประเมินเรื่องผลกระทบทางสุขภาพและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินและการจัดการความเสี่ยงจากสสาร เทคโนโลยีหรือขั้นตอนที่อันตราย เพื่อลดผลกระทบที่ร้ายแรง เช่น การไม่นำสิ่งเหล่านั้นมาใช้งาน หรือนำมาใช้และเก็บให้เร็วที่สุด ผลกระทบทางสุขภาพหมายรวมถึงร่างกาย จิตใจ ความปลอดภัยทางสังคมและความปลอดภัยของทุกคน โดยเน้นไปที่กลุ่มคนที่มีความเสี่ยงสูงและเกิดอันตรายได้ง่าย เช่น ชนพื้นเมือง เด็ก และผู้หญิง เป็นต้น
- ญ) หลักการบูรณาการจากหลายกลุ่ม: การพิจารณาปัญหาทางสังคมควรมีการบูรณาการระหว่างทุกโครงการ แผนงาน นโยบาย โครงสร้างพื้นฐาน และการดำเนินงานอื่น ๆ
- ฎ) หลักการการเสริมอำนาจการปกครอง: อำนาจในการตัดสินใจควรเกิดจากการกระจายอำนาจจากศูนย์กลาง และประกอบไปด้วยการตัดสินใจที่มีเหตุผล ตามบริบทของการประเมินผลกระทบทางสังคม ก่อนมีการอนุมัติโครงการใด ๆ ควรมีการคำนึงถึงผู้คนที่ได้รับผลกระทบเป็นหลัก ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการอนุมัติและกำกับดูแลในขั้นตอนต่าง ๆ

(3) หลักการสำคัญอื่น ๆ เพิ่มเติมภายในเอกสารชื่อ Social Impact Assessment: Guidance for assessing and managing the social impacts of project ฉบับตีพิมพ์ปี ค.ศ. 2015

- (3.1) ในอนุญาตให้ประกอบกิจการจากสังคม (Social Licence to Operate) อ้างอิงถึงระดับของการยอมรับหรือการได้รับอนุมัติขององค์กรโดยผู้มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบ การดำเนินงานของบริษัทชั้นนำในปัจจุบัน นอกจากการตอบสนองต่อข้อกำหนดด้านกฎระเบียบแล้ว ยังต้องพิจารณาและตอบสนองความคาดหวังที่หลากหลายของผู้มีส่วนได้เสีย อันได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชนสากลและชุมชนท้องถิ่น หากบริษัทไม่ดำเนินการอาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ เช่น การเสื่อมเสียชื่อเสียง การประท้วง การนัดหยุดงาน การก่อวินาศกรรม การดำเนินการทางกฎหมาย และผลกระทบทางการเงินจากการกระทำเหล่านั้น
- (3.2) หลักการความยินยอมอย่างสมัครใจ ล่วงหน้า และได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอ (Free, Prior and Informed Consent – FPIC) เป็นกลไกในการดำเนินการพัฒนาที่ช่วยในเรื่องของสิทธิของชนพื้นเมืองในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง โดยแนวคิดนี้ได้รับการรับรองอยู่ในปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนพื้นเมืองปี ค.ศ. 2007 และอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ 169 โดยสถานะทางกฎหมายจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ ขึ้นอยู่กับการลงนามของประเทศนั้น ๆ และความสอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศ โดยรวมกลไกนี้กล่าวถึงสิทธิของชุมชนในการรับรู้ข้อมูลอย่างเต็มรูปแบบ รวมถึงผลกระทบทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นของโครงการก่อนที่จะมีการดำเนินการใด ๆ ในพื้นที่ชุมชน โดยข้อมูลเหล่านั้นจะต้องอยู่ในรูปแบบและภาษาที่เป็นที่ยอมรับและสามารถเข้าใจได้โดยคนในชุมชน การดำเนินการจะต้องปราศจากการข่มขู่คุกคามจากบริษัทหรือรัฐบาล ชุมชนควรมีทางเลือกในการที่จะ “ยอมรับ” ในกรณีที่โครงการจะก่อให้เกิดการไหลเวียนของผลประโยชน์และโอกาสในการพัฒนาของชุมชน และมีทางเลือกในการที่จะ “ปฏิเสธ” ในกรณีที่ไม่พึงพอใจในข้อตกลงดังกล่าว
- (3.3) สิทธิมนุษยชนตามแนวทางพื้นฐาน (A human right-based approach) อ้างอิงถึงกรอบแนวคิดและกรอบการทำงานหลักในการส่งเสริมและคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนในนโยบาย โปรแกรม แผนงานและโครงการ เป็นพื้นฐานของเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนและการกระทำที่เกี่ยวข้องที่ถูกลำนำไปใช้ในหลากหลายบริบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสุขภาพและความร่วมมือในการพัฒนา โดยการพยายามที่จะ (1) กำหนดให้สิทธิมนุษยชนและหลักการเป็นองค์ประกอบหลักของการปฏิบัติการ (2) เรียกร้อง

ความรับผิดชอบและความโปร่งใสโดยถือเป็นหน้าที่ของผู้มีสิทธิ (3) ส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มขีดความสามารถและการสร้างความสามารถของผู้มีสิทธิ (4) ทำให้มั่นใจว่าการมีส่วนร่วมของผู้มีสิทธิในกระบวนการการพัฒนาและการวางแผนได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นสิทธิที่แท้จริง และ (5) ทำให้มั่นใจว่าการมีส่วนร่วมของผู้มีสิทธิ และการจัดลำดับความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มหรือบุคคลด้อยโอกาส เช่น ผู้หญิง ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน ชนกลุ่มน้อย และชนพื้นเมือง ได้รับการดำเนินการอย่างไม่มีทางเลือกปฏิบัติ

- (3.4) หลักสิทธิมนุษยชน (Human rights due diligence) อ้างอิงถึงความคาดหวังในหลักการด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights) ที่บริษัทจะต้องดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินธุรกิจที่นำเสนอ การดำเนินการทางธุรกิจหรือการเข้าซื้อกิจการต่าง ๆ นั้นจะไม่มีความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนแอบแฝงอยู่ หรือพูดอีกทางหนึ่งได้ว่าไม่มีความเสี่ยงต่อผู้คนและชุมชน
- (3.5) ความเสี่ยงที่ไม่ใช่ทางเทคนิค (Non-technical risks) เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการบริหารจัดการ กฎหมาย สังคม และการเมือง ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับความเสี่ยงทางเทคนิค เช่น ความเสี่ยงทางด้านกายภาพ โครงสร้าง วิศวกรรม และสิ่งแวดล้อม
- (3.6) ความเสี่ยงทางสังคม (Social risk) ธนาคารโลกได้กำหนดความหมายของความเสี่ยงทางสังคมไว้ว่า ความเป็นไปได้ที่การแทรกแซงจะสร้างหรือเสริมสร้างความไม่เท่าเทียมหรือปัญหาทางสังคมในระดับที่ลึกมากขึ้น ทศนคติและการกระทำของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักที่อาจทำลายวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่สำคัญ หรือการขาดความเป็นเจ้าของร่วมกันในหมู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักสำหรับธนาคาร ความเสี่ยงทางสังคมเป็นได้ทั้งความเสี่ยงหรือภัยคุกคามต่อความสำเร็จของโครงการ และความเสี่ยงในประเด็นทางสังคมที่เกิดขึ้นจากโครงการ ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะกลายเป็นภัยคุกคามต่อโครงการ ในระดับองค์กร ความเสี่ยงทางสังคมสามารถถือได้ว่าเป็นความเสี่ยงทางธุรกิจต่อบริษัทที่เกิดขึ้นจากผลกระทบทางสังคมใด ๆ หรือปัญหาทางสังคมที่เกิดจากโครงการ เช่น ค่าใช้จ่ายสำหรับการบรรเทาผลกระทบ การจ่ายเงินสำหรับการดำเนินคดี หรือการจ่ายค่าทดแทน การนัดหยุดงานเพื่อประท้วง

ของคณงาน การก่อวินาศกรรม และอันตรายที่อาจส่งผลต่อชื่อเสียง
ของบริษัท

- (3.7) ข้อตกลงด้านผลประโยชน์และผลกระทบ (Impacts & Benefits Agreements) หรือ ข้อตกลงการพัฒนาชุมชน เป็นข้อตกลงการเจรจาต่อรองระหว่างนักพัฒนาโครงการและประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ข้อตกลงโดยทั่วไปเป็นแถลงการณ์เกี่ยวกับแนวโน้มของผลกระทบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผลประโยชน์ที่ได้รับ และกระบวนการการกำกับดูแลที่จะใช้ในการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่าย
- (3.8) วิธีชีวิตที่ยั่งยืน (Sustainable Livelihoods) หมายถึง วิธีคิดเกี่ยวกับชุมชนและผู้คนในแง่ของความสามารถ แหล่งทรัพยากรและกิจกรรมในการดำเนินชีวิต รวมถึงวิถีชีวิตของบุคคลและครัวเรือนในการรักษาสິงจำเป็นพื้นฐานของชีวิต ได้แก่ อาหาร แหล่งน้ำ ที่อยู่อาศัยและเครื่องนุ่งห่ม วิธีชีวิตจะมีความยั่งยืนได้เมื่อสามารถที่จะบำรุงรักษาหรือเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต โดยที่ไม่ทำลายฐานทรัพยากรธรรมชาติ
- (3.9) ค่านิยมร่วม (Shared value) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของบริษัทที่ตระหนักถึงความต้องการของสังคม ไม่เพียงแต่ความต้องการทางเศรษฐกิจหรือผลกำไรต่อผู้ถือหุ้น หากแต่ต้องตระหนักถึงผลประโยชน์ต่อสังคมด้วยเช่นกัน
- (3.10) หลักอีเควเตอร์ (The Equator Principle – EP) เป็นชุดมาตรฐานการปล่อยสินเชื่อสำหรับโครงการขนาดใหญ่ เป็นกรอบการทำงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับอุตสาหกรรมการเงินทั่วโลก โดยสถาบันทางการเงินนำไปใช้เป็นกรอบการทำงานด้านการบริหารความเสี่ยง ในการตรวจสอบประเมินผลและจัดการความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมในโครงการใด ๆ ก็ตามทุก ๆ แห่งบนโลกและโครงการในภาคส่วนอุตสาหกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการจัดทำให้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ ธนาคารที่รับเอากรอบการทำงาน EP ไปปฏิบัติ จะต้องดำเนินการตามหลักนโยบาย ขั้นตอนการดำเนินการ และมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมสำหรับโครงการจัดหาเงินทุน และต้องไม่ให้การสนับสนุนโครงการด้านการเงินหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อต่อโครงการใด ๆ ก็ตามที่ลูกค้าไม่ยอมรับหรือไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามหลัก

EP ปัจจุบันมีสถาบันการเงิน 79 แห่ง จาก 32 ประเทศทั่วโลกร่วม
ลงนาม

2) ประเทศสหรัฐอเมริกา

- (1) ความหมายและวัตถุประสงค์ของการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA)
ในประเทศสหรัฐอเมริกา

Interorganizational Committee on Principle and Guidelines for Social Impact Assessment ได้ให้นิยามผลกระทบทางสังคมไว้ว่า “ผลตามมาที่เกิดกับประชากรมนุษย์จากการกระทำของสาธารณะหรือการกระทำของปัจเจกบุคคลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต การทำงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น รวมถึงผลกระทบทางวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงค่านิยม บรรทัดฐานทางสังคม และความเชื่อที่นำไปสู่การรับรู้เชิงเหตุผลของปัจเจกบุคคลและสังคม” การประเมินผลกระทบทางสังคมมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยบุคคล หรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบหรืออาจได้รับผลกระทบจากแผนการที่นำเสนอ ให้ได้มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการออกแบบอนาคตของพวกเขาเอง

- (2) หลักการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศ
สหรัฐอเมริกา

หลักการประเมินผลกระทบทางสังคมมีพื้นฐานมาจากการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เช่น นักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยา นักจิตวิทยาทางสังคม นักภูมิศาสตร์ นักวางแผนการใช้พื้นที่ นักเศรษฐศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสถาปนิกผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิประเทศ เป็นต้น หลักการและแนวทางต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้มั่นใจว่าการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการทางสังคมศาสตร์และการประเมินที่จัดทำขึ้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมที่สุด หลักการและแนวทางต่าง ๆ เหล่านี้ ได้แก่

(2.1) หลักการพื้นฐานการประเมินผลกระทบทางสังคม

- ก) ทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นและภูมิภาคที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ
- (ก) ระบุผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ที่ได้รับผลกระทบ และบุคคลอื่น ๆ ให้ชัดเจน
- (ข) รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชนท้องถิ่นและชุมชนระดับภูมิภาค
- ข) มุ่งเน้นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์
- (ก) กำหนดประเด็นสำคัญทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือนโยบายจากชุมชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- (ข) เลือกตัวแปรทางสังคมและวัฒนธรรมสำหรับคาดการณ์และอธิบายประเด็นที่กำหนด
- ค) ออกแบบวิธีวิจัยและสมมติฐาน
 - (ก) ระเบียบวิธีวิจัยควรเป็นแบบองค์รวม เช่น ควรมีการบรรยายผลกระทบทางสังคมในทุกแง่มุมที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ
 - (ข) วิธีวิจัยต้องอธิบายถึงผลกระทบทางสังคมที่มีการสังมจากการดำเนินโครงการ
 - (ค) ต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าวิธีการและสมมติฐานถูกต้องโปร่งใส ตรวจสอบทำซ้ำได้
 - (ง)เลือกรูปแบบและระดับของการวิเคราะห์ การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมกับความสำคัญของโครงการ
- ง) แสดงข้อมูลที่มีคุณภาพเพื่อใช้ในการตัดสินใจ
 - (ก) รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทั้งทางด้านสังคม เศรษฐศาสตร์ และวัฒนธรรมให้เพียงพอเพื่อนำมาประกอบการอธิบายและการวิเคราะห์หาทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับโครงการ
 - (ข) ตรวจสอบให้แน่ใจว่าวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและรูปแบบของการวิเคราะห์มีประสิทธิภาพเชิงวิทยาศาสตร์
 - (ค) ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล
- จ) ตรวจสอบการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมทุกประเด็นและถูกต้อง
 - (ก) ตรวจสอบให้แน่ใจว่าวิธีวิจัย ข้อมูล และการวิเคราะห์นำผู้เสียผลประโยชน์มาพิจารณาเป็นหลัก
 - (ข) พิจารณาการแจกแจงผลกระทบในทุกด้าน (ไม่ว่าจะเป็นสังคม เศรษฐกิจ คุณภาพอากาศ เสียง และผลกระทบทางสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นได้) ให้ทุกกลุ่มสังคม (รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์/เชื้อชาติ และกลุ่มตามรายได้)
- ฉ) การประเมิน/ตรวจสอบและการบรรเทาผลกระทบ
 - (ก) สร้างกลไกการประเมินและตรวจสอบโครงการ
 - (ข) เมื่อจำเป็นต้องมีการบรรเทาผลกระทบ ต้องแสดงกลไกหรือแผนการดำเนินงานเพื่อให้มั่นใจว่าจะมีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
 - (ค) ระบุข้อมูลที่ขาดและแผนเพื่อการเติมเต็มข้อมูลในส่วนที่ขาด

3) ประเทศออสเตรเลีย

หลักของการประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศออสเตรเลีย เมื่อโครงการก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคม มักเกิดขึ้นในรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน 5 ประการด้วยกัน ดังนี้ คือ

(1) ประชากร – ขนาดและองค์ประกอบของประชากรที่อยู่อาศัย การไหลบ่าเข้ามาของแรงงานชั่วคราว ผู้ใช้บริการที่พัก นักท่องเที่ยว ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชนและโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมของชุมชน

(2) เศรษฐกิจ – การจ้างงานรูปแบบใหม่หรือการกระจายรายได้ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น การเก็งกำไรในด้านอสังหาริมทรัพย์ อาชญากรรมและความปลอดภัยของประชาชน ที่พักและที่อยู่อาศัย

(3) สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี – วัฒนธรรม ครอบครัว การพักผ่อนหย่อนใจ นันทนาการและสุขภาพของชุมชน ความต้องการกลุ่มทางสังคม มรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกทางสังคม

(4) สิ่งแวดล้อม – การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ที่อยู่อาศัยทางธรรมชาติ

(5) สถาบัน – โครงสร้างของรัฐบาลท้องถิ่นหรือผู้นำแบบดั้งเดิม การแบ่งเขตตามกฎหมาย หรือ การครอบครองที่ดิน การปฏิรูปทางกฎหมาย

4) ประเทศอินเดีย

(1) ความหมายและวัตถุประสงค์ของการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศอินเดีย

การประเมินผลกระทบทางสังคมกระตุ้นนักวางแผนและผู้ดำเนินโครงการด้วยผลประโยชน์และค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นจากผลลัพธ์ของโครงการ ซึ่งอาจเป็นด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม หรือด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น องค์ความรู้ในด้านนี้ ช่วยให้การตัดสินใจในการวางแผนขั้นตอนโครงการเป็นไปได้อย่างสะดวกมากขึ้น ผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดที่ได้รับการทำการประเมินผลกระทบทางสังคม คือ การพัฒนาแผนการบรรเทาความเดือดร้อนจากผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นกับบุคคล ชุมชน และสังคมในวงกว้าง โดยมีนิยามและความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบทางสังคม ดังนี้

(1.1) ผลกระทบทางสังคม

ผลกระทบทางสังคม คือ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบุคคลหรือชุมชนที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงภายนอก ระหว่างองค์การคณะกรรมการหลักการและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสังคม (IOCGPSIA, 2003: 231) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมว่าเป็น “การกระทำจากภาครัฐหรือหน่วยงานเอกชนที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชากรมนุษย์ การอยู่อาศัย การทำงาน การละเล่น ความสัมพันธ์ต่อบุคคลอื่น การจัดระเบียบความต้องการของพวกเขา และสมาชิกในสังคม โดยรวมถึงผลกระทบด้านวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐาน คุณค่า และผลประโยชน์ที่เขาควรได้รับจากสังคมของพวกเขา”

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจจะส่งผลต่อการจ้างงาน รายได้ การผลิต วิถีชีวิต ธรรมเนียมปฏิบัติ ความร่วมมือในชุมชน ระบบการปกครอง สิ่งแวดล้อม สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี สิทธิส่วนบุคคล ความกลัว แรงบันดาลใจ การเปลี่ยนแปลงในกลุ่มชาติพันธุ์ ผลกระทบนี้อาจจะเป็นได้ทั้งเชิงบวก เชิงลบ หรือทั้งสองอย่าง สำหรับตัวอย่างของโครงการที่มีนัยสำคัญต่อการเกิดผลกระทบทางสังคม ได้แก่ เชื้อนและอ่างกักเก็บน้ำ การทำเหมือง โรงงานพลังงานและโรงงานอุตสาหกรรม ถนนและโครงการเส้นทาง การกำจัดของเสียอันตรายและการฝังกลบ

(1.2) ชนิดของผลกระทบ

ในแต่ละโครงการก็มีผลกระทบที่แตกต่างกันออกไป เช่น ผลกระทบที่ประสบอยู่บ่อยครั้งในโครงการพัฒนาที่เกิดขึ้นในเขตชนบท อาทิ การพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำ พลังงานความร้อน การทำเหมือง โครงการอุตสาหกรรมแร่เหล็กและโลหะ ฯลฯ อาจประกอบด้วย

- ก) ปัญหาเรื่องน้ำในพื้นที่กว้าง โดยเฉพาะพื้นที่แถบเทือกเขา ประชากรที่อาศัยอยู่ในชนบทและเขตชุมชน
- ข) การต่อสู้ในการย้ายถิ่นฐาน
- ค) การขยายตัวของชุมชนเมือง (การขยายตัวของแรงงานที่ไม่สามารถควบคุมได้ ผลกระทบเชิงลบ อาชญากรรม และการติดเชื้อ HIV)
- ง) การเปลี่ยนแปลงของผลผลิตทางการเกษตร

ในทางกลับกัน โครงการพัฒนาในเขตชุมชนเมืองจะไม่มีปัญหาด้านการสูญเสียที่ดินทางการเกษตร แต่จะเป็นเรื่องของการสูญเสียที่อยู่อาศัย/โครงสร้างเชิงพาณิชย์ และงาน โดยผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นมี ดังนี้

- ก) การสูญเสียที่ดิน อาคารพาณิชย์และที่อยู่อาศัย
- ข) การสูญเสียที่ดินและอาคารพาณิชย์แต่ไม่รวมบ้าน
- ค) การสูญเสียบ้าน แต่ไม่สูญเสียที่ดินและอาคารพาณิชย์
- ง) สูญเสียการเข้าถึงการจ้างงานและรายได้

(1.3) การประเมินผลกระทบทางสังคม

การประเมินผลกระทบทางสังคมเป็นการประเมินผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นล่วงหน้า โดยมักจะใช้ประเมินในโครงการพัฒนาทรัพยากร เช่น เชื้อน เหมืองแร่ แหล่งอุตสาหกรรม ถนนหลวง ท่าเรือ ท่าอากาศยาน การพัฒนาชุมชนเมือง และโครงการพลังงาน การประเมินผลกระทบทางสังคมเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการตัดสินใจดำเนินโครงการ โดยการนำเสนอปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงาน ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น และรวมถึงการเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ดำเนินโครงการ

Interorganizational Committee on Principles and Guidelines for Social Impact Assessment (IOCPGISA, 2003) กล่าวว่า การสรุปความคิดรวบยอดของผลกระทบทางสังคมครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

- ก) วิถีชีวิตของคน ความเป็นอยู่ การทำงาน การละเล่น และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
- ข) วัฒนธรรม การมีความเชื่อร่วมกัน ธรรมเนียม คุณค่า และภาษา
- ค) ชุมชน การติดต่อสื่อสาร ความยั่งยืน บทบาท บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก
- ง) ระบบการปกครอง ความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจในเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตน
- จ) สิ่งแวดล้อม คุณภาพน้ำ อากาศ อาหาร ระดับความอันตรายและความเสี่ยง ฝุ่นละออง เสียงรบกวน การกำจัดของเสีย และสิ่งปฏิกูล ความปลอดภัยทางกายภาพ และการเข้าถึงแหล่งทรัพยากร
- ฉ) สุขอนามัยและความเป็นอยู่ที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ
- ช) สิทธิส่วนบุคคลและกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน รวมไปถึงอาชญากรรมและความรุนแรงในพื้นที่
- ซ) ความห่วงกังวลและแรงบันดาลใจ การรับรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยของประชาชน ความห่วงกังวลเกี่ยวกับอนาคตของชุมชน แรงบันดาลใจเกี่ยวกับอนาคตของตนและของบุตรหลาน

(1.4) กิจกรรมการประเมินผลกระทบทางสังคม การประเมินผลกระทบทางสังคมประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

- ก) การมีส่วนร่วมในการออกแบบแผนสิ่งแวดล้อม
- ข) การระดมกลุ่มคนที่น่าสนใจและอาจได้รับผลกระทบ
- ค) การจัดทำเอกสารและการวิเคราะห์แผนประวัติศาสตร์การก่อตั้งท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและการประเมินผลกระทบ
- ง) การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน (การจัดทำประวัติสังคม) เพื่อช่วยในการประเมินผลและการตรวจสอบผลกระทบ ขั้นตอนการประเมิน และการวางแผนโครงการ
- จ) การสร้างภาพลักษณ์ที่ดึงดูดใจให้แก่วัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างความเข้าใจในคุณค่าของชุมชนท้องถิ่น และวิธีการให้ความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน
- ฉ) การกำหนดและอธิบายกิจกรรมที่อาจจะส่งผลต่อการเกิดผลกระทบ

- ข) การคาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและการตอบสนองที่แตกต่างของผู้มีส่วนได้เสีย
- ข) การขอความช่วยเหลือจากชุมชนในการประเมินและค้นหาทางเลือกอื่น (รวมไปถึงงานด้านการพัฒนา) และการคัดเลือกทางเลือก
- ฅ) การเสนอแนะมาตรการการบรรเทาความเดือดร้อน
- ญ) การขอความช่วยเหลือจากชุมชนในขั้นตอนการประเมินผล และเสนอแนะแนวทางการเยียวยา (ทั้งการเยียวยาด้วยค่าตอบแทนที่เป็นเงินและที่ไม่ใช่เงิน)
- ฎ) การอธิบายถึงความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย และแนวทางการแก้ไขรายละเอียดในขั้นตอนต่าง ๆ
- ฏ) การพัฒนากลวิธีในการเผชิญปัญหาหรือผลกระทบที่ไม่สามารถบรรเทาความเดือดร้อนได้
- ฐ) การพัฒนาทักษะและเสริมสร้างศักยภาพในชุมชน
- ฑ) การรับฟังคำแนะนำจากสถาบันต่าง ๆ และการประสานงานร่วมกับทุกกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการ
- ฒ) การดำเนินงานการตรวจสอบและบริหารจัดการโครงการ

(2) หลักการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศอินเดีย

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมอาจเกิดขึ้นจากธรรมชาติบ้าง เกิดจากปัจจัยภายนอกที่เข้ามาส่งผลกระทบบ้าง หรืออาจเกิดจากปัจจัยทั้งสองอย่าง การประเมินผลกระทบทางสังคมเป็นแนวทางในการประเมินผลของการพัฒนาที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรม ผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบที่เกิดขึ้นต่อบุคคล และสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

- ระบุกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์
- สร้างความเชื่อมั่นในการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการพัฒนา
- ประเมินความต้องการและสร้างแรงใจให้แก่ผู้ที่รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการให้เข้ามามีส่วนร่วม
- สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ทบบัญญัติตามรัฐธรรมนูญของอินเดียว่าประชาชนจะได้รับความเคารพในสิทธิ และการปฏิบัติอย่างให้เกียรติและเท่าเทียม

โดยอาศัยหลักการและแนวทางสำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคมที่สำคัญ ดังนี้

(2.1) การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยประชาชนในที่นี้จะต้องรวมเอา กลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมักจะได้รับการยกเว้นจากกระบวนการตัดสินใจอันเนื่องมาจาก ภาษา วัฒนธรรม และอุปสรรคทางเศรษฐกิจ (กลุ่มคนในวรรณคดีที่ต่ำกว่า ชนเผ่าต่าง ๆ ชนกลุ่มน้อย และคนยากจน) ผ่าน

การสื่อสารที่เน้นการโต้ตอบจากทั้งสองฝ่ายระหว่างหน่วยงานที่ดำเนินการและกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าใจภาพรวมเกี่ยวกับโครงการ รวมถึงผลกระทบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ

(2.2) การพิจารณาผลกระทบอย่างเสมอภาค โดยปราศจากอคติในเรื่องของเพศ ชาติพันธุ์ อาชีพ อายุ และอื่น ๆ

(2.3) การให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบเชิงลบ

(2.4) การให้ความสำคัญกับการประเมินผลกระทบโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง จุดมุ่งเน้นของการประเมินผลกระทบทางสังคมควรอยู่ที่สังคมและวัฒนธรรม โดยให้ความสำคัญสูงสุดในเรื่องการระบุผลกระทบและการรับรู้ของประชาชน จาก Pentagonal Structural Model ที่พัฒนาโดย Faculty of the Anthropological Survey of India ได้แสดงให้เห็นว่า ในโครงสร้างสังคมเช่นประเทศอินเดีย กลุ่มบางกลุ่มนั้น มีอำนาจและสถานะทางสังคมที่ต่ำกว่า และมักไม่ได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนของการเตรียมโครงการ

(2.5) การใช้วิธีการและสมมติฐานที่โปร่งใส

(2.6) การพัฒนากลไกการรับฟังความคิดเห็นในเรื่องผลกระทบทางสังคม ผลของการวิจัยการประเมินผลกระทบทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นสำหรับการออกแบบโครงการเพื่อบรรเทาผลกระทบเชิงลบที่เป็นไปได้ของโครงการ และการเพิ่มผลกระทบเชิงบวก ในขั้นตอนการออกแบบโครงการจะต้องทำให้มั่นใจได้ว่าทุกคนที่ได้รับผลกระทบจะได้รับโอกาสในการร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรายงานก่อนที่จะนำไปสู่ขั้นตอนสุดท้าย

(2.7) การมีส่วนร่วมของผู้มีประสบการณ์การฝึกฝนด้านการประเมินผลกระทบทางสังคม ในส่วนของทีมงานนั้น ควรมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีประสบการณ์และเคยผ่านการฝึกอบรมด้านการประเมินผลกระทบทางสังคม เช่น นักมานุษยวิทยา นักภูมิศาสตร์มนุษย์ นักวางแผนประเทศและเมือง และนักจิตวิทยา

(2.8) การเตรียมแผนสำหรับผู้ที่ต้องย้ายถิ่นฐานและแผนปฏิบัติการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

(2.9) กำหนดขอบเขตของ “Land for Land” และลดจำนวนการไล่ที่ให้มากที่สุด ตามที่ระบุไว้ในบทที่ 7 ของ Policy on Resettlement and Rehabilitation for Project Affected Families ปี ค.ศ. 2007 ภายใต้หัวข้อ Rehabilitation and Resettlement Benefits for the Affected Families ในวรรคที่ 7.21 กล่าวไว้ว่า การจัดหาที่ดินสำหรับประชาชนที่ต้องย้ายถิ่นฐาน ที่ดินนั้นอาจเป็นที่ดินของรัฐซึ่งสามารถใช้ในการทำการเกษตรได้ เช่น ที่ดินนอกเขตป่าสงวนหรือที่ดินอื่น ๆ ซึ่งอยู่ภายในการกำกับดูแลของรัฐ

(2.10) การจัดตั้งการตรวจสอบและบรรเทาสาธารณภัยเคลื่อนที่ (Monitoring and Mitigation Cell)

(2.11) การแยกประเภทแหล่งข้อมูล อันได้แก่ (1) ข้อมูลปฐมภูมิ จากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม (2) ข้อมูลทุติยภูมิ จากการทบทวนวรรณกรรม รายงาน และสถิติที่ถูกรวบรวมอย่างเป็นระบบ และ (3) ข้อมูลสำคัญสำหรับประชาชนในท้องถิ่น การบรรเทาผลกระทบทางด้านจิตใจ (ความบอบช้ำทางจิตใจ) ที่อาจเกิดขึ้น เช่น

ความผิดปกติทางจิต ความเครียด การฆ่าตัวตาย ฯลฯ โดยการระบุตัวชี้วัดของความเครียดหรือการเจ็บป่วยลงไปในส่วนของขั้นตอนการตรวจสอบ

สำหรับประโยชน์ที่ได้หรือข้อดีของการจัดทำประเมินผลกระทบทางสังคมนั้นมี ดังนี้ คือ

- การประเมินผลกระทบทางสังคมสามารถช่วยระบุประชากรที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ
- การแบ่งปันข้อมูลอย่างอิสระทั่วถึงและยุติธรรม
- การหลีกเลี่ยงผลกระทบด้านตรงข้าม โดยการประเมินผลกระทบทางสังคมได้วางรากฐานสำหรับการเตรียมการบรรเทาความเดือดร้อน การลด และการบริหารจัดการกับผลกระทบ
- การเพิ่มผลประโยชน์ให้แก่ชุมชน
- การทำการประเมินผลกระทบทางสังคมล่วงหน้าช่วยในการลดค่าใช้จ่ายในข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้
- การเตรียมการการประเมินผลกระทบที่ดีจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้รวดเร็วมากขึ้น และทำให้ได้รับการอนุมัติเร็วขึ้น

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นถือเป็นพื้นฐานและแนวทางที่สำคัญของการนำไปศึกษาและใช้ในการประเมินผลกระทบทางสังคมต่อไป

5) ประเทศมาเลเซีย

(1) ความหมายและวัตถุประสงค์ของการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศมาเลเซีย

กระทรวงพัฒนาสังคม ครอบครัว และสตรี (Ministry of Woman, Family and community Development หรือ MWFC) ของประเทศมาเลเซีย ได้จัดทำคู่มือแนะนำการประเมินผลกระทบทางสังคม (Pengenalan Ringkas SIA – A Brief introduction of SIA) และให้นิยามความหมายและวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

(1.1) นิยามของการประเมินผลกระทบทางสังคม

การประเมินผลกระทบทางสังคม คือ กระบวนการในการระบุ คาดการณ์ ประเมิน และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมอันเป็นผลมาจากนโยบาย แผน โปรแกรม และโครงการสำหรับชุมชน รวมถึงเสนอแนะมาตรการเพื่อลดผลกระทบเชิงลบก่อนที่จะมีการดำเนินการ การประเมินผลกระทบทางสังคมนับเป็นกระบวนการหนึ่งในการประเมินผล ซึ่งรวมถึง

- ก) การตรวจสอบและคาดการณ์ผลกระทบทางสังคมต่อบุคคล และชุมชนที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานการพัฒนา
- ข) การเสนอมาตรการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพผลกระทบเชิงบวกของการพัฒนาเพื่อคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

- ค) การเสนอแนะมาตรการในการจัดการผลกระทบเชิงลบของการพัฒนาเพื่อคุณภาพชีวิตและความสงบสุขของชุมชน
- ง) การตรวจสอบประสิทธิภาพของมาตรการภายหลังจากดำเนินการ
- จ) การใช้ผลการประเมินเป็นพื้นฐานสำหรับการพิจารณาเพื่อขออนุมัติโครงการพัฒนา

(1.2) วัตถุประสงค์ของการประเมินผลกระทบทางสังคม

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินผลกระทบทางสังคม คือ การทำให้มั่นใจว่าการพัฒนาต่าง ๆ จะก่อให้เกิดประโยชน์และไม่เป็นอันตรายต่อประชาชนที่เกี่ยวข้อง และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์นี้ได้ โดย

- ก) เปิดเผยข้อมูลผลกระทบทางกายภาพและผลกระทบทางสังคมทั้งเชิงบวกและเชิงลบอันเป็นผลมาจากนโยบาย แผนโปรแกรม และโครงการต่อผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจและประชาชนทั่วไป
- ข) ระบุวิธีการในการหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบทางสังคมเชิงลบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหากมีการดำเนินโครงการการพัฒนา
- ค) อธิบายถึงความจำเป็นและเหตุผลสำหรับการดำเนินการการพัฒนาที่คาดว่าจะเกิดประโยชน์ต่อชุมชน
- ง) เพิ่มความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่มีส่วนในการวางแผน ดำเนินงาน และควบคุมการพัฒนา
- จ) กระบวนการรับฟังความคิดเห็นและข้อมูลจากประชาชนทุกกลุ่ม

(2) หลักการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศมาเลเซีย

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศมาเลเซีย สามารถสรุปได้ว่า ขณะนี้มีการนำเอาการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ไปประยุกต์ใช้ในบริบทต่าง ๆ 4 แนวทางหลักด้วยกัน ได้แก่

- การประเมินผลกระทบทางสังคมแบบเดี่ยว (stand-alone SIA) ที่ประยุกต์ใช้ในรายงานข้อเสนอการพัฒนา (Development Proposal Report – DPR)
- การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)
- การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainability Assessment - SA) ภายในแผนท้องถิ่น (Local Plan)

- การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์ภายใน The Eleventh Malaysia Plan, 2016-2020 ซึ่งได้รับการแนะนำจาก Malaysian National Development Strategy – MyNDS

การดำเนินการการประเมินผลกระทบทางสังคมในกระบวนการการวางแผน และการดำเนินงานตามนโยบาย แผน โปรแกรม และโครงการล้วนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มต่าง ๆ ทั้งสิ้น โดยตัวอย่างประโยชน์ของการประเมินผลกระทบทางสังคมต่อกลุ่มต่าง ๆ มีดังนี้คือ

- กลุ่มประชาชน การดำเนินการการประเมินผลกระทบทางสังคมจะช่วยให้กลุ่มประชาชนมีโอกาสในการเสนอความต้องการของชุมชนในการพัฒนา และได้รับข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่จะเกิดขึ้น
- กลุ่มนักวางแผน ผู้กำหนดนโยบาย และผู้ดูแลหรือผู้จัดการโครงการ การดำเนินการการประเมินผลกระทบทางสังคมจะช่วยให้ฝ่ายนักวางแผนสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไข ช่วยให้นักออกแบบและผู้ดูแลโครงการสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อมีการวางแผนการพัฒนา
- กลุ่มนักพัฒนาและนักลงทุน การดำเนินการการประเมินผลกระทบทางสังคมจะช่วยให้กลุ่มนักพัฒนาและนักลงทุนเข้าใจความต้องการและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น และผลกระทบเชิงบวกที่ได้จากการประเมินผลกระทบทางสังคมจะช่วยให้การดึงดูดกลุ่มลูกค้า
- กลุ่มผู้นำชุมชนและนักการเมือง การดำเนินการการประเมินผลกระทบทางสังคมจะช่วยให้กลุ่มผู้นำชุมชนและนักการเมืองทราบถึงโอกาสที่จะสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้ เช่น โอกาสในการจ้างงาน และยังสามารถปกป้องทรัพยากรทางวัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนไม่ให้ถูกกลืนหายไปกับกระแสของการพัฒนา

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในบริบทของกฎหมายประเทศมาเลเซีย การประเมินผลกระทบทางสังคมได้รับการแนะนำและบังคับใช้ในบทบัญญัติทางกฎหมายต่าง ๆ ดังนี้

- พระราชบัญญัติคุณภาพสิ่งแวดล้อมปี ค.ศ. 1974 มาตรา 34A
- พระราชบัญญัติผังเมืองปี ค.ศ. 1976
- พระราชกฤษฎีกาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปี ค.ศ. 1993 มาตรา 11A (ใช้ในรัฐซาราวักเท่านั้น)

- กฎหมายการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมปี ค.ศ. 2002 มาตรา 12 (2) (ใช้ในรัฐชวาบาร์ทเท่านั้น)

นอกจากนี้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการบริหารและดำเนินการการประเมินผลกระทบทางสังคมนั้น ประกอบด้วย กรมการผังเมือง คาบสมุทรมมาเลเซีย กรมสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐชาราวัก และกรมการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมรัฐชวาบาร์ท และประเทศมาเลเซียเองยังมีการก่อตั้งสมาคมที่มีการทำงานร่วมกับการประเมินผลกระทบทางสังคมโดยเฉพาะ นั่นก็คือ สมาคมการประเมินผลกระทบทางสังคมมาเลเซีย (Malaysian Association of Social Impact Assessment) หรือ MSIA ซึ่งเป็นสมาคมผู้เชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) มีคณะกรรมการทำงานในสมาคมอย่างเป็นทางการและมีการจัดประชุมใหญ่เป็นประจำทุก 2 ปี MSIA จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 2005 และได้รับการจดทะเบียนรับรองอย่างเป็นทางการในปีเดียวกัน คุณลักษณะเฉพาะของ MSIA คือ การเป็นศูนย์รวมของสหวิทยาการด้านการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) และหน้าที่อื่น ๆ เช่น การส่งเสริมการปฏิบัติการด้านการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในระดับชาติและสากล เพื่อความก้าวหน้าของรัฐในการปฏิบัติการและร่วมผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับโครงการ โปรแกรม และนโยบาย

3.2 รูปแบบและวิธีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (SIA) ในต่างประเทศ

3.2.1 รูปแบบและวิธีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในระดับสากล

ในการประเมินผลกระทบทางสังคมในระดับสากลหรือโดยทั่วไปจะประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) วางแผนการประเมินโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วม
- 2) ระบุกลุ่มประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือได้รับผลกระทบ
- 3) อำนวยความสะดวกและประสานงานให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมิน
- 4) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา สำหรับนำมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นหลังจากได้รับผลกระทบ
- 5) รวบรวมข้อมูลพื้นฐานทางสังคม เพื่อใช้ในการประเมินและการตรวจสอบขั้นตอนการประเมิน
- 6) นำเสนอบริบททางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและสร้างความเข้าใจในคุณค่าของชุมชนท้องถิ่น
- 7) ระบุกิจกรรมที่อาจทำให้เกิดผลกระทบ (กำหนดขอบเขต)
- 8) คาดการณ์ (หรือวิเคราะห์) ผลกระทบและวิธีการรับมือ
- 9) ประเมินทางเลือกอื่น ๆ ในการดำเนินโครงการ (รวมถึงการไม่ดำเนินโครงการ)
- 10) แนะนำมาตรการบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
- 11) ประเมินและให้คำแนะนำมาตรการการชดเชย (ทั้งทางด้านการเงินและอื่น ๆ)

- 12) อธิบายความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างผู้ได้รับผลกระทบและนำเสนอขั้นตอนในการแก้ไขปัญหา
- 13) พัฒนากลยุทธ์ในการรับมือกับผลกระทบที่ตกค้างหรือที่ไม่สามารถบรรเทาได้
- 14) มีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะและเสริมสร้างศักยภาพในชุมชน
- 15) ให้คำแนะนำในการเตรียมการและการดำเนินงานที่เหมาะสมกับทุกฝ่าย
- 16) ส่งเสริมให้เกิดการตรวจสอบและการควบคุมดูแลจากทุกฝ่าย

3.2.2 รูปแบบและวิธีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในสหรัฐอเมริกา

1) รูปแบบในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม

โดยทั่วไปการศึกษาผลกระทบทางสังคมที่เป็นที่แพร่หลายในประเทศสหรัฐอเมริกามีด้วยกัน 10 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- (1) พัฒนาการมีส่วนร่วมจากสาธารณชน
- (2) นำเสนอวัตถุประสงค์โครงการ ขั้นตอนการดำเนินงาน และทางเลือกในการดำเนินงาน
- (3) นำเสนอประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ
- (4) กำหนดขอบเขต โดยการระบุผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
- (5) ตรวจสอบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
- (6) คาดการณ์การตอบสนองต่อผลกระทบที่ได้รับระบุไว้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- (7) ประเมินการผลกระทบระดับทุติยภูมิและผลกระทบที่อาจสะสม
- (8) แนะนำข้อปรับปรุงในการดำเนินการและทางเลือกในการดำเนินการ
- (9) พัฒนาแผนการบรรเทาผลกระทบ
- (10) พัฒนาโปรแกรมการตรวจสอบ

2) วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในสหรัฐอเมริกา

(1) ตัวแปรในการประเมินผลกระทบทางสังคม

การประเมินผลกระทบทางสังคมจะพิจารณาจากการกระจายตัวของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่โครงการหรือใกล้เคียง ในการทำการประเมินผลกระทบทางสังคมจะสามารถจำแนกตัวแปรและปัจจัยที่ส่งผลกระทบได้ดังต่อไปนี้ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556)

ตารางที่ 3.2-1 ตัวแปรและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลกระทบในการทำการประเมินผลกระทบทางสังคมในสหรัฐอเมริกา

ตัวแปร	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ
1. พฤติกรรมของประชาชน	1.1 การเปลี่ยนแปลงของประชากร
	1.2 การกระจายของเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์
	1.3 การย้ายถิ่นฐานของประชากร
	1.4 การจ้างงานชั่วคราวหรือถาวร
	1.5 ที่อยู่อาศัยถาวร
2. ชุมชนและโครงสร้าง	2.1 สมาคมอาสาสมัคร
	2.2 กิจกรรมกลุ่มที่พึงพอใจ
	2.3 ขนาดและโครงสร้างของท้องถิ่น
	2.4 การเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์
	2.5 พฤติกรรมการจ้างงานและรายได้
	2.6 การจ้างงานของคนกลุ่มน้อย
	2.7 ความเชื่อมโยงของท้องถิ่น/ภูมิภาค
	2.8 ความหลากหลายของอุตสาหกรรม/การค้า
	2.9 กิจกรรมการวางแผนและการจัดพื้นที่กันชน
3. ทรัพยากรทางการเมืองและสังคม	3.1 การกระจายอำนาจและผู้มีอำนาจ
	3.2 การจำแนกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
	3.3 ความสนใจและผลกระทบต่อสาธารณะ
	3.4 ลักษณะความเป็นผู้นำ
4. การเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคลและครอบครัว	4.1 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงต่อสุขภาพและอาชีวอนามัย
	4.2 การแทนที่ของประชากร
	4.3 ความเชื่อมั่นในสถาบันการเมืองและสังคม
	4.4 ความมั่นคงของที่อยู่อาศัย
	4.5 ความเชื่อมั่นในชุมชน
	4.6 ทศนคติต่อนโยบาย/โครงการ
	4.7 เครือข่ายครอบครัวและเพื่อน
	4.8 ความกังวลเกี่ยวกับความมั่นคง
5. ทรัพยากรชุมชน	5.1 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานชุมชน
	5.2 ชนเผ่าพื้นเมืองอเมริกัน
	5.4 รูปแบบของการใช้ที่ดิน
	5.3 ผลกระทบต่อวัฒนธรรม แหล่งประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

(2) เทคนิค วิธีการ และแหล่งข้อมูลในการประเมินผลกระทบทางสังคม

วิธีการในการประเมินผลกระทบทางสังคมมีหลากหลายวิธีด้วยกัน ขึ้นอยู่กับการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับโครงการพัฒนานั้น ๆ ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการการประเมินผลกระทบทางสังคมมีการใช้วิธีการ เทคนิค รวมถึงแหล่งของข้อมูลแตกต่างกันออกไป ดังนี้

ตารางที่ 3.2-2 เทคนิค วิธีการ และแหล่งข้อมูลที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของการศึกษาผลกระทบทางสังคม

ขั้นตอนในการศึกษาผลกระทบทางสังคม	เทคนิค/วิธีการ/แหล่งข้อมูล
1. พัฒนาการมีส่วนร่วมจากสาธารณชน	<ul style="list-style-type: none"> - สํารวจและระบุกลุ่มประชากรที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการ เช่น ผู้ที่อยู่ในเขตพื้นที่ของโครงการ ผู้ที่อาจจะได้ยินหรือมองเห็นการพัฒนา ผู้ที่ถูกบังคับให้ย้ายที่อยู่อาศัย เป็นต้น - เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนต่อโครงการ
2. นำเสนอวัตถุประสงค์โครงการ ขั้นตอนการดำเนินงาน และทางเลือกในการดำเนินงาน	<ul style="list-style-type: none"> - อธิบายรายละเอียดข้อเสนอของโครงการ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมหัวข้อต่อไปนี้ 1. สถานที่ตั้ง 2. ขนาดของที่ดินที่ต้องการ 3. สิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม (ถนน เส้นทาง การขนส่ง ทางระบายน้ำ และเส้นทางน้ำ) 4. ตารางการก่อสร้าง 5. ขนาดของแรงงาน 6. ขนาดและลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก 7. ความต้องการแรงงานท้องถิ่น 8. แหล่งทรัพยากร
3. นำเสนอประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ	<ul style="list-style-type: none"> - อธิบายรายละเอียดในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้ 1. ความสัมพันธ์ของประชากรและสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ 2. ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของชุมชน 3. ทรัพยากรทางสังคมและการเมือง รวมถึงอำนาจและการกระจายอำนาจ 4. วัฒนธรรม ทศนคติของผู้คนในชุมชน 5. ลักษณะของประชากรรวม รวมถึงประชากรกลุ่มที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญ
4. กำหนดขอบเขตและระบุผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดขอบเขตและระบุผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยใช้หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องในการเลือก ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนในการศึกษาผลกระทบทางสังคม	เทคนิค/วิธีการ/แหล่งข้อมูล
	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น 2. จำนวนของประชาชนรวมทั้งประชากรชนพื้นเมืองที่จะได้รับผลกระทบ 3. ระยะเวลาของผลกระทบ (ระยะยาว / ระยะสั้น) 4. ขอบเขตของผลกระทบหรือความสามารถในการบรรเทา 5. ภาวะที่จะก่อให้เกิดผลกระทบตามมา 6. ความสัมพันธ์กับการตัดสินใจนโยบายในปัจจุบันและในอนาคต 7. ความไม่แน่นอนของผลกระทบที่เป็นไปได้ 8. มีการโต้เถียงในประเด็นเหล่านี้หรือไม่
5. ตรวจสอบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	<p>- วิธีการที่สามารถใช้ในการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น สามารถแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการเปรียบเทียบ 2. วิธีการวิเคราะห์แนวโน้มโครงการแบบเส้นตรง (Straight-line Trend Projects) 3. วิธีการคำนวณการเพิ่มขึ้นของประชากร (Population Multiplier Methods) 4. การจำลองสถานการณ์ (Scenarios) 5. ข้อพิจารณาและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Expert Testimony) 6. การสร้างแบบจำลองคอมพิวเตอร์ 7. การคาดการณ์ล่วงหน้า (Calculation of Future Foregone)
6. คาดการณ์การตอบสนองต่อผลกระทบที่ได้รับไว้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	- ขั้นตอนนี้สามารถใช้เทคนิคการเปรียบเทียบจากกรณีที่เกี่ยวข้องหรือการสัมภาษณ์ผู้ที่ได้รับผลกระทบในแง่ของทัศนคติ
7. ประมาณการผลกระทบระดับทุติยภูมิและผลกระทบที่อาจสะสม	
8. แนะนำข้อปรับปรุงในการดำเนินการและทางเลือกในการดำเนินการ	- สามารถนำวิธีการในขั้นตอนที่ 5 มาใช้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการจำลองสถานการณ์และการตัดสินใจโดยผู้เชี่ยวชาญ (Scenarios and Expert Judgment)
9. พัฒนาแผนการบรรเทาผลกระทบ	- การบรรเทาผลกระทบในที่นี้หมายถึงรวมถึง การหลีกเลี่ยงผลกระทบต่าง ๆ โดยการแก้ไขผ่าน

ขั้นตอนในการศึกษาผลกระทบทางสังคม	เทคนิค/วิธีการ/แหล่งข้อมูล
	กระบวนการออกแบบหรือการดำเนินงานของโครงการ หรือนโยบาย การชดเชยโดยการให้สิ่งอำนวยความสะดวก ทรัพยากร หรือโอกาส
10. พัฒนาโปรแกรมการตรวจสอบ	<ul style="list-style-type: none"> - โปรแกรมการตรวจสอบควรได้รับการพัฒนาเพื่อการติดตามและเปรียบเทียบผลกระทบจริงที่เกิดขึ้นกับผลกระทบที่ได้มีการคาดการณ์ไว้ - โปรแกรมการตรวจสอบควรเป็นขั้นตอนเสริมที่จะต้องนำมาใช้ในกรณีที่เกิดผลกระทบที่ไม่คาดคิดหรือผลกระทบที่มีขนาดใหญ่กว่าที่ได้มีการคาดการณ์ไว้ - โปรแกรมการตรวจสอบมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโครงการที่ขาดรายละเอียดของโครงการ หรือโครงการที่มีความไม่แน่นอนสูง
<p>ในแต่ละขั้นตอนของการศึกษาผลกระทบทางสังคมสามารถใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ข้อมูลจากผู้เสนอโครงการ 2. บันทึกข้อมูลก่อนหน้าที่มีความใกล้เคียงที่ปรากฏในงานอ้างอิงอื่น ๆ 3. การสำรวจสำมะโนประชากร และสถิติที่สำคัญต่าง ๆ 4. เอกสารและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ 5. การวิจัยภาคสนาม รวมถึง การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และการสำรวจความคิดเห็นทั่วไปของประชากร 	

3) ตัวอย่างการประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศสหรัฐอเมริกา

(1) โครงการ Riverside Transmission Reliability เมืองริเวอร์ไซด์ รัฐแคลิฟอร์เนีย ปี ค.ศ. 2007

ประเภทของโครงการ: โครงการพัฒนาระบบไฟฟ้า

สถานะของโครงการ: รายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ที่มีต่อชนพื้นเมืองอเมริกันอินเดีย โดยเป็นส่วนหนึ่งของรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ผู้จัดทำรายงาน: สำนักงานวิจัยประยุกต์สาขามานุษยวิทยา (BARA) มหาวิทยาลัยอริโซนา เมืองทูซอน รัฐอริโซนา โดยรับจ้างจากบริษัท POWER Engineers เมืองไฮลี รัฐโอดาโฮ เพื่อทำการวิจัยผลกระทบทางสังคมที่มีต่อชุมชนพื้นเมืองอเมริกันอินเดีย จากโครงการ Riverside Transmission Reliability (RTRP)

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: รายงานฉบับนี้มุ่งเน้นไปที่ 3 กลุ่มเครือข่ายของวัฒนธรรมชนพื้นเมืองอเมริกัน ซึ่งยินดีเข้าร่วมการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประกอบไปด้วย

- the Morongo Band of Mission Indians
- the Pechanga Band of Luiseño Mission Indians
- the Soboba Band of Luiseño Indians

ทั้ง 3 กลุ่มเป็นตัวแทนของ 3 กลุ่มชาติพันธุ์ คือ กลุ่มชาติพันธุ์ Cahuilla กลุ่มชาติพันธุ์ Serrano และกลุ่มชาติพันธุ์ Luiseño โดยเส้นทางของโครงการที่นำเสนออยู่นั้นอยู่ในพื้นที่ของทั้ง 3 กลุ่ม และอีกกลุ่ม คือ กลุ่มชาติพันธุ์ Gabrieleño

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: รายงานฉบับนี้มีประเด็นหลักในการศึกษา คือ ผลกระทบทางสังคมต่อชนพื้นเมืองอเมริกันอินเดียนที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาระบบไฟฟ้าที่จะพาดผ่านในพื้นที่ของชนพื้นเมืองกลุ่มดังกล่าว โดยพิจารณามุ่งเน้นไปที่ผลกระทบทางสังคมที่มีความยืดหยุ่นกับการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ เช่น การเพาะปลูก การล่าสัตว์ การปศุสัตว์ การประกอบพิธีกรรม และความสำคัญของพื้นที่ในเชิงประวัติศาสตร์ เช่น พื้นที่ประติมากรรมหิน พื้นที่สุสานบรรพบุรุษของชนพื้นเมือง เป็นต้น

โดยขั้นตอนต่าง ๆ ในการประเมินผลกระทบทางสังคมครั้งนี้ เริ่มตั้งแต่การกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการประเมิน การประเมินความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม การวิเคราะห์ผลข้อมูล และการรายงาน จะได้รับการควบคุมดูแลจากสมาชิกเผ่าเพื่อความเหมาะสม

ทีมวิจัยมหาวิทยาลัยอริโซนา เข้าพบผู้เชี่ยวชาญอาวุโสของทั้งสามเผ่าระหว่างวันที่ 6-10 เมษายน ปี ค.ศ. 2007 การประชุมจัดขึ้นที่สำนักงานเผ่าในเมือง San Jacinto เมือง Cabazon และเมือง Temecula รัฐแคลิฟอร์เนีย มีการนำเสนอรายละเอียดโครงการ RTRP อย่างย่อโดยตัวแทนบริษัท POWER Engineers และรายละเอียดการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียดโดยทีมวิจัยของมหาลัย มีการกำหนดนัดหมายการเข้าเยี่ยมพื้นที่โครงการคร่าว ๆ ของแต่ละเผ่าอีกด้วย

คณะวิจัยเริ่มกำหนดขอบเขตการดำเนินงานในวันที่ 8-9 เมษายน ปี ค.ศ. 2007 มีการตรวจสอบ และระบุตำแหน่งเส้นทางวางสายไฟ 230 kV ทั้งหมด เส้นทางวางสายไฟ 69 kV ทางตอนกลางและฝั่งตะวันออกในวันแรก และเส้นทางวางสายไฟ 69 kV ฝั่งตะวันตกในวันที่สอง เมื่อกำหนดขอบเขตเรียบร้อยแล้วจึงจัดทำรายงานพร้อมภาพถ่ายประกอบ รวมถึงการบรรยายสภาพแวดล้อมของเส้นทางและพื้นที่โครงการอย่างละเอียด เพื่อจัดส่งให้แต่ละเผ่า แต่ละเผ่าจะต้องตอบคำถาม เสนอแนะข้อมูลและระบุเส้นทางที่ไม่ต้องการเยี่ยมชม เพื่อสรุปตารางการเยี่ยมชม

การเยี่ยมชมเพื่อประเมินความละเอียดอ่อนด้านวัฒนธรรม มีขึ้นในวันที่ 25-26 เมษายน และคณะวิจัยจะนำเสนอผลที่ได้ให้แก่ทั้งสามเผ่าเพื่อขอคำแนะนำและติชมสำหรับการแก้ไข (ถ้ามี) ในวันแรกตัวแทนจากเผ่า Soboba เข้าร่วมสำรวจ โดยเริ่มจากสุดฝั่งตะวันตกของเส้นทางวางสายไฟ 230 kV โดยตอนกลางของเส้นทางสาย 230 kV จะอยู่ใกล้และขนานไปกับตอนกลางของสาย 69 kV ทีมต้องประเมินพื้นที่ของทั้งสองสาย และเพราะข้อจำกัดทางเวลาตัวแทนเผ่าจึงจัดลำดับความสำคัญและเลือกจุดที่คาดว่าจะมีความละเอียดอ่อนสูงก่อน ทีมสำรวจจึงไปทางฝั่งตะวันออกของเส้นทางสาย 69 kV ก่อนเพราะมีส่วนที่ยื่นเข้าไปในภูเขา หลังจากนั้นค่อยย้อนกลับไปสำรวจฝั่งตะวันออกของเส้นทางสาย 230 kV เส้นทางที่ไม่ได้สำรวจมีเพียงฝั่งตะวันตกของสาย 69 kV เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว และมีการใช้ภาพถ่ายทางอากาศในการประเมินโดยตัวแทนจาก Saboba ล่วงหน้าแล้ว

วันที่สองของการสำรวจมีตัวแทนจากเผ่า Morongo และ Pechanga เริ่มสำรวจจากฝั่งตะวันออกสุดของสาย 230 kV และเมื่อถึงตอนกลางที่ขนานกันของทั้งสองสาย ทีมจะทำการประเมินพื้นที่ตอนกลางอีกครั้ง จากนั้นจึงออกสำรวจฝั่งตะวันออกของเส้นทางสาย 69 kV ซึ่ง

ทำให้การสำรวจครั้งนี้ครบถ้วนสมบูรณ์ เส้นทางที่ไม่ได้สำรวจมีเพียงฝั่งตะวันตกของสาย 69 kV เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว และมีการใช้ภาพถ่ายทางอากาศในการประเมินโดยตัวแทนจากทั้งสองเผ่าล่วงหน้าแล้ว

ผลจากการประเมินความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรมในทุกเส้นทางของระบบไฟฟ้าที่นำเสนอ สามารถสรุปได้ว่า ทุกเส้นทางที่นำเสนอ นั้นส่งผลต่อความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองอเมริกันอินเดียอย่างน้อยในระดับปานกลาง (การประเมินความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรมแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง)

เดิมทีเป็นการเจรจาโดยเวลาหลายสิบปีระหว่างกลุ่มชนพื้นเมืองอเมริกันอินเดีย รัฐบาลกลาง องค์กรจัดการที่ดินส่วนกลาง บริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และนักวิชาการหลายท่าน เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านเวลาสำหรับโครงการนี้ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนวิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งแต่ละชนเผ่ากำหนดให้แจ้งล่วงหน้า 30-60 วัน สำหรับการยื่นเรื่องต่อสภาเผ่าอย่างเป็นทางการ ดังนั้น ทางคณะวิจัยจึงเสี่ยงโดยการจัดประชุมผู้เชี่ยวชาญอาวุโสด้านทรัพยากรและวัฒนธรรมของแต่ละเผ่าแทน นอกจากการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลภาคสนามแล้ว ยังมีการศึกษาโดยใช้ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ทางด้านภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และลักษณะประชากรของพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจบริบททางพื้นที่และทางสังคมเพื่อนำมาสู่การประเมินผลกระทบทางสังคมที่มีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น

3.2.3 รูปแบบและวิธีการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในประเทศออสเตรเลีย

1) รูปแบบในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม

รูปแบบการประเมินผลกระทบทางสังคม สำหรับโครงการที่ต้องจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIS) มีดังนี้

(1) ทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมท้องถิ่นและภูมิภาคที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการ ต้องมีการระบุและวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานของชุมชนระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค โดยการจัดทำแผนที่และวิเคราะห์ข้อมูล

(2) การพัฒนาแผนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แผนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรสนับสนุนการเจรจาอย่างเปิดเผยและโปร่งใสกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต้องมีการระบุและการทำงานร่วมกับบุคคลและกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากขั้นตอนการวางแผนและการออกแบบในเบื้องต้น ซึ่งรวมถึงผลกระทบต่อหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานท้องถิ่น และชุมชน

(3) การกำหนดขอบเขตองค์ประกอบสำคัญของสภาพแวดล้อมทางสังคม องค์ประกอบที่สำคัญ คือ ผู้มีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบจากข้อเสนอของโครงการ การกำหนดขอบเขตรวมถึงการระบุประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญ การให้ข้อเสนอแนะต่ออันกว้างแผนโครงการ และการเลือกตัวแปรทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญสำหรับการชี้วัดและอธิบายประเด็นต่าง ๆ ที่ได้ระบุไว้

(4) การพัฒนาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่ากลยุทธ์และสมมติฐานมีความชัดเจน การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปอย่างเหมาะสม และการพิจารณาความเท่าเทียมทางสังคมได้รับการระบุและอธิบายอย่างถูกต้อง เชิง

ปริมาณจะต้องได้รับการรวบรวมจากแหล่งที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลในด้านของความถูกต้องและความสอดคล้อง ตัวอย่างเช่น สำนักงานวิจัยเศรษฐกิจและสถิติ (the Office of Economic and Statistical Research) หรือ สำนักงานสถิติออสเตรเลีย (the Australian Bureau of Statistics) โดยที่แหล่งที่มาทั้งหมดควรได้รับการอ้างอิง

(5) การคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่อาจเป็นผลมาจากโครงการคาดการณ์รวมถึงการเปรียบเทียบกรณีศึกษา การวิจัย การคาดการณ์แนวโน้ม วิธีการคำนวณการเพิ่มขึ้นของประชากรแบบทวีคูณ (Population Multiplier Methods) การวิเคราะห์ทางสถิติ และการสร้างภาพจำลองสถานการณ์โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Scenario Building with Expert Panels) ผลกระทบอาจเกิดขึ้นเฉพาะเจาะจงในขั้นตอนของโครงการ ยกตัวอย่างเช่น การวางแผนและการพัฒนาโครงการ การดำเนินงานและการก่อสร้าง การบำรุงรักษา หรือการรื้อถอน

(6) การประเมินและการประมาณการความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงที่คาดการณ์ไว้ ในการประเมินและการประมาณการความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงที่คาดการณ์ไว้ ควรพิจารณาถึงบุคคลหรือชุมชนที่อาจได้รับผลกระทบ โดยใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การสัมภาษณ์ การตัดสินใจจากผู้เชี่ยวชาญ และการสำรวจภาคสนาม

(7) การระบุและการจัดการผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น การจัดการผลกระทบที่ระบุไว้อาจทำได้โดยการหลีกเลี่ยง การลดผลกระทบ หรือโดยการชดเชยผลกระทบโดยการให้สิ่งอำนวยความสะดวก โอกาส และทรัพยากร

(8) การพัฒนาแผนการตรวจสอบเพื่อติดตามการดำเนินงาน ทำงานร่วมกับชุมชนและรัฐบาลเพื่อพัฒนาแผนการตรวจสอบเพื่อติดตามการดำเนินงาน การตรวจสอบจะช่วยให้ระบุการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นจากแผนบรรเทาผลกระทบหรือผลกระทบทางสังคมที่อยู่นอกเหนือการคาดการณ์ได้ ดังนั้น ขั้นตอนต่อไปจะนำไปใช้ได้หากเกิดผลกระทบที่ใหญ่กว่าการคาดการณ์ไว้

2) วิธีการในการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม

ในระหว่างการประเมินผลกระทบทางสังคม ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจะได้รับการรวบรวมและทำการวิเคราะห์ โดยข้อมูลเหล่านี้จะช่วยสร้างรายละเอียดทางสังคมของพื้นที่ที่อาจมีการดำเนินโครงการ ข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้เฝ้าระวังทางสังคมที่มีอยู่ หรือเฝ้าระวังพื้นฐานถูกชี้วัด และใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดผลกระทบในอนาคตได้

(1) ประเภทของข้อมูล

- (1.1) ลักษณะทางประชากร
- (1.2) โครงสร้างชุมชนและสถาบัน
- (1.3) ทรัพยากรทางการเมืองและสังคม
- (1.4) การเปลี่ยนแปลงของชุมชนและครอบครัว
- (1.5) ทรัพยากรของชุมชน

(2) การวัดผลกระทบ

- (2.1) ผลกระทบด้านบวก (ที่พึงประสงค์)
- (2.2) ผลกระทบด้านลบ (ที่ไม่พึงประสงค์)

- (2.3) ขนาด ยกตัวอย่างเช่น 50 หรือ 100 งาน
- (2.4) ระยะเวลา ยกตัวอย่างเช่น ระยะสั้น หรือระยะยาว
- (2.5) ความรุนแรงของผลกระทบ
- (2.6) ผลกระทบสะสม
- (2.7) ทิศทางสังคมหรือการกระจายตัวของผลกระทบในกลุ่มต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มเสี่ยง เช่น กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มคนสูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มคนว่างงาน และกลุ่มสตรี ชนกลุ่มน้อย เช่น กลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น กลุ่มการประกอบอาชีพ กลุ่มทางวัฒนธรรม กลุ่มการเมือง
- (2.8) ความหมาย การรับรู้ หรือ ความสำคัญทางสังคมของการเปลี่ยนแปลง

(3) เกณฑ์การพิจารณา

เกณฑ์การพิจารณาว่าผลกระทบนั้นมีความสำคัญหรือไม่สามารถมีได้แตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับการประเมินว่า ผลกระทบมีแนวโน้มเป็นเช่นไรหากเกิดขึ้น และการคำนวณถึงความรุนแรงของผลกระทบนั้น โดยมีการพิจารณาดังต่อไปนี้

- (3.1) จำนวนคนที่ได้รับผลกระทบ
- (3.2) ระยะเวลา – ระยะสั้นหรือระยะยาว
- (3.3) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผลประโยชน์ และค่าใช้จ่ายสำหรับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ (ความรุนแรงของผลกระทบ)
- (3.4) ขอบเขตสำหรับผลกระทบที่ไม่สามารถจัดการได้ และที่สามารถจัดการได้
- (3.5) ขอบเขตของผลกระทบที่หลากหลาย
- (3.6) ความสัมพันธ์ของผลกระทบต่อการตัดสินใจนโยบายของโครงการในปัจจุบันและอนาคต
- (3.7) ระดับความเชื่อมั่นในผลกระทบที่อาจเป็นไปได้
- (3.8) การโต้เถียงเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้การประเมินผลกระทบทางสังคมจะต้องรวมถึงการอธิบายในประเด็นผลกระทบทางสังคมและแนวสำเนาของข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถนำเสนอประเด็นต่อประเด็นที่รวมถึงความสำคัญของประเด็นนั้น ๆ และความต้องการของผู้ที่ได้รับผลกระทบที่เชื่อมโยงกับผลกระทบจะต้องมีความชัดเจน

(4) การจัดการผลกระทบทางสังคม (Managing social Impacts)

- (4.1) สำหรับผลกระทบด้านลบ
- (4.2) ดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบด้านลบสำหรับโครงการ ชุมชนที่เป็นเจ้าของ หรือ ภูมิภาคที่ได้รับผลกระทบ
- (4.3) ชดเชยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบโดยพิจารณาตามประเภท ความรุนแรง และสถานที่

(4.4) สำหรับผลกระทบด้านบวก

ระบุศักยภาพที่จะลงทุนหรือเพิ่มผลกระทบด้านบวกเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับชุมชน

3) ตัวอย่างการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศออสเตรเลีย

(1) โครงการส่งน้ำใต้ดินจากทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของแหล่งน้ำบาดาลยารากาตีไปยังโครงการจัดหาแหล่งน้ำประปา ปี ค.ศ. 2005

ประเภทของโครงการ: โครงการพัฒนาระบบการใช้น้ำประปาอย่างยั่งยืน โดยการจัดทำข้อเสนอที่จะสูบน้ำจากทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของแหล่งน้ำบาดาลยารากาตี เพื่อนำไปใช้ในโครงการจัดหาแหล่งน้ำประปา (The Integrated Water Supply Scheme; IWSS) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อโครงการจัดหาแหล่งน้ำประปา และต่อโครงการอื่น ๆ ในภูมิภาคตะวันตกเฉียงใต้

สถานะของโครงการ: รายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับข้อเสนอ (The Sustainability Evaluation for the proposal)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท Synnott Mulholland Management Services Pty Ltd

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: 6 ชุมชน ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ ได้แก่ (1) ชุมชนบันเบอร์รี (2) ชุมชนบัสเซลตัน (3) ชุมชนออกัสตา (4) ชุมชนมาร์กาเร็ทริเวอร์ (5) ชุมชนแนนนัพ และ (6) ชุมชนเกษตรที่ราบชายฝั่งสก๊อตต์

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: รูปแบบในการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ชั้น

- ชั้นตอนแรก เน้นวิธีการศึกษาประเด็นทางสังคมที่สำคัญของพื้นที่ จาก (1) งานวิจัยที่มีมาก่อนหน้า (2) ข้อมูลจากฐานข้อมูลประชากร (3) สัมภาษณ์ แบบตัวต่อตัว (One-on-One Interviews) (4) การสนทนาแบบ 1 ต่อ 1 (One-on-One Discussions)
- ชั้นตอนที่สอง เน้นการศึกษางานวิจัยทางวิชาการในอดีตเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว งานวิจัยเกี่ยวกับป่าในภูมิภาค ศึกษาแผนที่และแผนการบริหารจัดการ รวมถึงนโยบายทางการเมือง
- ชั้นตอนที่สาม เน้นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากชั้นตอนที่หนึ่ง และชั้นตอนที่สอง

สำหรับประเด็นในการศึกษา โดยในรายงานฉบับนี้มุ่งเน้นการศึกษาใน 6 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่

- ปัจจัยด้านวิถีชีวิต การเข้าถึงและการใช้สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก
- ปัจจัยด้านความผูกพันต่อพื้นที่

- ปัจจัยด้านชุมชนพื้นเมือง องค์กรจัดหาแหล่งน้ำดำเนินการเพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงการรบกวนชุมชนพื้นเมืองชาวอะบอริจิน โดยการร่วมมือกับชุมชนพื้นเมืองในการหาวิธีการดำเนินโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
 - ปัจจัยด้านความต้องการในปัจจุบันและอนาคต โครงการจะพยายามตอบสนองความต้องการใช้น้ำในปัจจุบันและพยากรณ์แนวโน้มความต้องการในอนาคต
 - ปัจจัยด้านการเข้าถึงการใช้น้ำอย่างเท่าเทียม องค์กรจัดหาแหล่งน้ำรับรองได้ว่าหากโครงการนี้เกิดขึ้นจริง จะมีการแบ่งปันการใช้น้ำอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงในภูมิภาคตะวันตกเฉียงใต้และในโครงการจัดหาแหล่งน้ำประปา
 - แนวทางการพัฒนา ในกระบวนการก่อสร้างและซ่อมบำรุงของโครงการ จะต้องก่อให้เกิดผลเสียต่อชุมชนให้น้อยที่สุด
- สำหรับรูปแบบในการประเมินผลกระทบทางสังคม สามารถแบ่งออกได้

เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพแวดล้อมปัจจุบันในแต่ละชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการจัดหาแหล่งน้ำประปา
ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ ได้แก่ เมืองบันเบอร์รี่ บัสเซลตัน ออกัสตา มาร์กาเร็ทริเวอร์ แนนนัพ และชุมชนเกษตรที่ราบชายฝั่งสก็อตต์ โดยศึกษาภาพรวมเกี่ยวกับประชากรและเศรษฐกิจ อันได้แก่ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การจ้างงาน จากสำนักงานข้อมูลสถิติแห่งออสเตรเลีย และศึกษาผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับโครงการ รวบรวมข้อมูลปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมเพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์กลุ่มนักธุรกิจประชาชนในท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ 85 ราย เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมในประเด็นต่าง ๆ เช่น ความผูกพันต่อพื้นที่ ประเด็นที่ก่อให้เกิดความกังวล ผลประโยชน์และความเท่าเทียมในการเข้าถึงการใช้น้ำ
- ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ
ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาโดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบต่อสังคมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น ศึกษางานวิจัยทางวิชาการในอดีตเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในภูมิภาคตะวันตกเฉียงใต้ งานวิจัยเกี่ยวกับป่าในภูมิภาค ศึกษาแผนที่และแผนการบริหารจัดการ รวมถึงนโยบายทางการเมือง นอกจากนี้ ยังศึกษาตัวอย่าง เช่น เมืองแนนนัพ ออกัสตา ที่กำลังประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรงเนื่องจากอยู่นอกเขตชั้นน้ำบาดาล
- ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบวิธีการบรรเทาผลกระทบทางสังคมและหาทางเลือกเกี่ยวกับการจัดการน้ำที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

ขั้นตอนนี้เป็นกรนำเอาความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้มาจากการ สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนแรกมาวิเคราะห์และออกแบบวิธีการบรรเทาผลกระทบทางสังคม รวมถึงการหาทางเลือกให้กับโครงการ การจัดการกับผลกระทบนั้นต้องอาศัยการสร้างเชื่อมั่น รวมไปถึงการสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการแบ่งปันการใช้น้ำให้เท่าเทียม หากเกิดปัญหาต้องมีการ ตรวจสอบอย่างโปร่งใส โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบได้

(2) โครงการก่อสร้างเขตก๊าซธรรมชาติเหลวชายฝั่งคิมเบอร์ลี (K LNG) ปี ค.ศ. 2009

ประเภทของโครงการ: โครงการก่อสร้างเขตก๊าซธรรมชาติเหลว ในบริเวณ ใกล้เคียง James Price Point บนคาบสมุทรแดมไพร์ (Dampire) ซึ่งอยู่ห่างไปทางตอนเหนือของ เมืองบรูม (Broome) 60 กิโลเมตร

สถานะของโครงการ: รายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) เป็น ส่วนหนึ่งของข้อเสนอการประเมินเชิงกลยุทธ์ (Strategic Assessment) ซึ่งดำเนินงานภายใต้ ข้อกำหนดในข้อตกลงกันของการประเมินยุทธศาสตร์แห่งเครือรัฐออสเตรเลีย (Terms of Reference of The Commonwealth / State Strategic Assessment Agreement) การ ประเมินผลกระทบทางสังคมในบริเวณพื้นที่ K LNG รวมถึงกระบวนการการประเมินกรณีศึกษาพิเศษ และแผนการจัดการ จะถูกรวมอยู่ในรายงานการประเมินเชิงกลยุทธ์ฉบับสมบูรณ์ (The Final Strategic Assessment Report) เพื่อรับการพิจารณาความเห็นชอบตามกฎหมายพระราชบัญญัติ คุ่มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งเครือจักรภพอังกฤษ ปี ค.ศ. 1999 (The Commonwealth Environmental Protection and Biodiversity Conservation Act 1999 - EPBC Act) และพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งแวดล้อมแห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ปี ค.ศ. 1986 (the Western Australian Environmental Protection Act 1986 - EP Act)

ผู้จัดทำรายงาน: กรมพัฒนาภาครัฐ (Department of State Development) แห่งรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย (Western Australia)

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: กระบวนการการประเมินผลกระทบทางสังคม ของโครงการ K LNG มีการศึกษาโดยให้ความสำคัญต่อวิธีการศึกษาผลกระทบทางสังคม ซึ่งนำไปสู่การทำ ความเข้าใจกับ “พื้นที่ได้รับผลกระทบ” (Impact Area) โดยกำหนดพื้นที่ 2 ส่วน คือ

- พื้นที่ได้รับผลกระทบปฐมภูมิ (Primary Impact Area): บริเวณใน รัศมี 10 กิโลเมตร ทั้งบริเวณภาคพื้นดินและอากาศ โดยให้ ความสำคัญในเขตชุมชนเมือง ซึ่งได้รับผลกระทบทางสังคม ผลกระทบทางสังคมเศรษฐกิจ รวมทั้งผลกระทบทางด้านประชากร ที่มีอยู่ ทั้งด้านประเพณี วัฒนธรรม สถานที่ที่มีความสำคัญ รวมทั้ง พื้นที่ที่เป็นสถานที่ทำงานและที่พักของแรงงาน เช่นเดียวกับพื้นที่ ให้บริการสนับสนุนในการทำอุตสาหกรรม
- พื้นที่ได้รับผลกระทบทุติยภูมิ (Secondary Impact Area): พื้นที่ บริเวณโดยรอบพื้นที่ปฐมภูมิ เป็นพื้นที่ ๆ ได้รับผลกระทบทั้ง

ทางตรงและทางอ้อมจากโครงการ ซึ่งอาจได้รับผลกระทบน้อยกว่า
ซึ่งในโครงการนี้คือในพื้นที่ชุมชน Dampier Peninsula
เช่นเดียวกับชุมชน Derby และ Bidadanga

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การประเมินผลกระทบทางสังคมของ
โครงการ KLNG มีการศึกษาวิจัย การวางแผน และการบริหารจัดการ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ครอบคลุม
บนความเข้าใจของแผนงานและประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับแผนงานการพัฒนาที่ตั้งอยู่บน
พื้นฐานความเป็นไปได้ การเข้าถึงการพัฒนาในสถานการณ์ที่แตกต่างกันโดยใช้การพิจารณา
ตรวจสอบ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อนำแผนงานไปสู่อนาคต รวมทั้งการมี
ส่วนร่วมกับชุมชนในการประเมินผลกระทบทางสังคม เพื่อให้มีการประเมินผลกระทบถึงที่สุด มีการ
เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ การจัดการกับปัญหา และการตรวจสอบผลเพื่อระบุผลกระทบทางสังคมที่
เกิดขึ้น

การประเมินผลกระทบทางสังคมในโครงการนี้ยังมีการศึกษาตัวแปรการ
ประเมินผลกระทบ (Impact Assessment Variables) โดยการประยุกต์นำเอาชุดตัวแปรการ
ประเมินผลกระทบ เป็นตัวแปรที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าในงานพัฒนาด้านอุตสาหกรรม สร้างโดย Bebel
Burgde ผู้เชี่ยวชาญคนสำคัญในงานประเมินผลกระทบทางสังคม นำมาใช้ในการพิจารณาโครงการ
KLNG เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม ดังต่อไปนี้

- ผลกระทบทางประชากร (Population Impact) เป็นผลกระทบทางสังคมที่ได้รับจากโครงการการพัฒนา KLNG มากที่สุด เพราะมีการเจริญเติบโตของเมือง การเจริญเติบโตของประชากรในพื้นที่มากขึ้นยิ่งเฉพาะในเมือง Broome ซึ่งมีการเจริญเติบโตทางประชากรเพิ่มขึ้นตามทางธรรมชาติ และการเจริญเติบโตทางอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การดำเนินการของกระบวนการ KLNG นำมาสู่ผลกระทบต่อประชากรในเขตพื้นที่ได้รับผลกระทบที่ทั้งระยะสั้นและระยะยาว
- การเปลี่ยนแปลงประชากรถาวร (Permanent Population Change) ตัวแปรการเปลี่ยนแปลงประชากรถาวรคือการกำหนดการดำเนินการระยะยาวของประชากรที่เข้า-ออกเมือง Broome ที่เป็นพื้นที่ปฐมภูมิได้รับผลกระทบจากโครงการ รวมทั้งเมือง Dampier Peninsula เมือง Derby และเมือง Bidadanga ที่เป็นพื้นที่ทุติยภูมิได้รับผลกระทบจากโครงการ และอาจรวมถึงที่พักคนงานที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของโครงการ รวมทั้งคนงาน ผู้รับเหมาก่อสร้างและส่วนของการบริการจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้นของประชากร
การเพิ่มขึ้นของประชากรที่อาศัยอยู่ถาวรในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบส่งผลกระทบต่อการรับบริการในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา (ก่อนวัยเรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา

และการฝึกอบรม) ด้านการดูแลเด็ก (การดูแลเด็กแบบครึ่งคราว การดูแลเด็กแบบประจำ การดูแลเด็กช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์) ด้านสุขภาพ (โรงพยาบาล คลินิก การแพทย์ การแพทย์เฉพาะทาง การรักษาพยาบาล ทันตกรรม การบริการสาธารณสุข) ด้านการให้บริการ บริการฉุกเฉิน ด้านตำรวจ การกักกันของออสเตรเลีย ด้านการบริการตรวจสอบ (AQIS) การบริการด้านนันทนาการ (รวมถึงการตกปลา) และด้านอื่น ๆ

ความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐานมีมากขึ้นเนื่องจากจำนวนประชากรในเขตพื้นที่ได้รับผลกระทบเพิ่มมากขึ้น ซึ่งบริการเหล่านี้รวมถึงที่ดิน ที่อยู่อาศัย ถนน การกำจัดสิ่งปฏิกูล ไฟฟ้า น้ำ ก๊าซ การสื่อสารทางโทรคมนาคม และการบริการด้านอื่น ๆ

การเพิ่มขึ้นของประชากรนำไปสู่ผลกระทบต่อภาคการขนส่ง รวมถึงการขนส่งทางอากาศ รถประจำทาง รถยนต์โดยสาร และส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง เช่น ปัญหาที่จอดรถ เป็นต้น ทั้งยังส่งผลกระทบต่อธุรกิจในพื้นที่ได้รับผลกระทบ รวมถึงธุรกิจด้านการท่องเที่ยว (ผู้ประกอบการที่พัก ผู้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว) การประมง การเพาะหอยมุก การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมทั้งการค้าปลีก-ส่ง การขาดการจัดการเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่ได้รับผลกระทบ อาจก่อให้เกิดความยากลำบากในการดึงดูดและรักษาแรงงานท้องถิ่นเอาไว้เนื่องจากการจ่ายค่าแรงที่ต่ำกว่ามาตรฐาน

- อาชีพพนักงานชั่วคราว (Temporary Worker - Fly in-Fly out) ตัวแปรอาชีพพนักงานชั่วคราว คือ การกำหนดแรงงานเข้า-ออกในพื้นที่ในเมือง Broome (พื้นที่ได้รับผลกระทบปฐมภูมิ) และพื้นที่ตะวันตกของคิมเบอร์ลี (พื้นที่ได้รับผลกระทบทุติยภูมิ)

การดำเนินโครงการนำมาสู่การเพิ่มขึ้นของแรงงานชั่วคราวในพื้นที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งมีการดำเนินการลักษณะ fly-in / fly out (FIFO) ซึ่งแรงงานพื้นถิ่นจำนวนมากใช้วิธีนี้เช่นเดียวกัน ส่วนแรงงานชั่วคราวที่เข้ามาจะมีการสร้างที่พักอาศัยบริเวณนอกเมือง Broome ทั้งนี้แรงงานชั่วคราวอาจได้รับผลกระทบจากการบริการในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขนส่ง (จากการขนส่งทางอากาศ มารถประจำทาง- จารถประจำทางไปสู่การขนส่งทางอากาศ) การค้าขาย การท่องเที่ยว การรักษาพยาบาล และการปรับตัวในช่วงระยะแรกของการทำงานและการปรับตัวที่อยู่อาศัยในระยะแรก

- ความแตกต่างของประชากรท้องถิ่น (Dissimilarity to local people) ตัวแปรความแตกต่างของประชากรท้องถิ่นเป็นตัวแสดงถึงความสำคัญของคุณลักษณะทางประชากรในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ ความแตกต่างกันของประชากรที่อยู่อาศัย อายุ เพศ เชื้อชาติโครงสร้างทางครอบครัว โครงสร้างด้านแรงงานมีแนวโน้มที่จะได้รับการฝึกอบรมจนเป็นมืออาชีพ และไม่คอยวิตกกังวลกับอิทธิพลของแรงงานแบบชั่วคราว
- ผลกระทบต่อชุมชน (Community Impacts)
 - ความรู้สึกต่อสถานที่: ตัวแปรผลกระทบทางสังคมที่กำหนดจาก “สถานที่ตั้ง” ซึ่งมักเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญ มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วย ที่ตั้ง สภาพอากาศ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และบรรยากาศของสถานที่ ซึ่งอาจรวมถึงผลกระทบที่ทำให้มรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ต้องถูกจำแนกจากกันในการศึกษา
 - ทักษะของชุมชนที่มีต่อโครงการ: ตัวแปรนี้มีการระบุทัศนคติของชุมชนที่มีต่อโครงการ ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ทักษะที่อาจมีผลต่อการวางแผน การก่อสร้าง และขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินการทั้งทางการและไม่เป็นทางการ ประกอบด้วย กลุ่มอาสาสมัครผู้ที่มีความสนใจในโครงการ กลุ่มผลประโยชน์ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของโครงการ
 - ผลกระทบการจ้างแรงงานท้องถิ่น: ตัวแปรผลกระทบการจ้างแรงงานท้องถิ่นแสดงถึงระดับความสามารถของแรงงานที่ต้องใช้ทักษะในโครงการสอดคล้องกับการดำเนินโครงการ นำไปสู่การสร้างศักยภาพนำไปสู่การแข่งขันระหว่างแรงงานในพื้นที่ รวมทั้งการจ้างแรงงานในท้องถิ่นจะต้องมีการศึกษาที่เฉพาะเจาะจงและกลยุทธ์การฝึกอบรมเพื่อให้มีการทำงานที่เหมาะสม
 - ผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน: ตัวแปรที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงชีวิตประจำวันและกิจกรรมที่เกิดขึ้น เป็นผลกระทบจากโครงการ ผลกระทบเหล่านี้รวมถึงการเปลี่ยนแปลงการจราจร การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม น้ำเน่าเสีย พื้นที่ปิดชั่วคราว เสียงดัง และกลิ่นเหม็น

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: เนื่องจากการศึกษาการประเมินผลกระทบของโครงการ KLNG มีการแบ่งเนื้อหารายงานออกเป็น 3 ฉบับ ในแต่ละฉบับมีประเด็นในการศึกษา ดังนี้

- รายงานขอบเขตและรายละเอียดการประเมินผลกระทบทางสังคม: ระบุถึงขอบเขตและวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนา และข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม รวมทั้งข้อมูลทางด้านประชากรและความเครียดทางสังคมในด้านสุขภาพและครอบครัว ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดจากโครงการก๊าซธรรมชาติที่คิมเบอร์รี่ ซึ่งเป็นการหาแนวทางลดผลกระทบที่เกิดขึ้น มีการจัดการให้อยู่ในระดับที่ทุกฝ่ายยอมรับได้
 - การประเมินผลกระทบและกรณีศึกษาพิเศษของโครงการ K LNG: กระบวนการประเมินผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น มีการประเมินทั้งในระยะสั้นและระยะยาวในกลุ่มประชากร โดยมีการเชื่อมโยงการรับบริการและการตอบสนองความต้องการพื้นฐานด้านโครงสร้าง รวมทั้งด้านสุขภาพและครอบครัวอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งให้ความสนใจต่อการศึกษาผลกระทบทางสังคม 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การศึกษาผลกระทบทางสังคมของชนเผ่าอะบอริจิน (2) การศึกษาผลกระทบทางการท่องเที่ยว (3) การศึกษาผลกระทบการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การเพาะเลี้ยงหอยมุก และ (4) การศึกษาผลกระทบทางสังคมระดับโครงสร้าง
 - แผนการจัดการการประเมินผลกระทบทางสังคมของโครงการ K LNG: เน้นการพัฒนาแผนบรรเทาผลกระทบ การบริหารจัดการ การตรวจสอบ และการประเมินผล
- สำหรับรูปแบบในการศึกษาผลกระทบ มีดังนี้
- กำหนดขอบเขตของโครงการโดยร่างบรรทัดฐาน “ก่อนการเปลี่ยนแปลง” ข้อมูลพื้นที่ศึกษา ทั้งพื้นที่หลักและพื้นที่รอง ระบุปัจจัยที่มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อภูมิภาค
 - ประเมินผลกระทบทางสังคมที่อาจเกิดขึ้น การประเมินผลกระทบจะดำเนินการควบคู่กับการดำเนินการตามแผนหลัก โดยกำหนดเขตจากผู้ดำเนินโครงการ มีการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาผลกระทบของการดำเนินโครงการเริ่มต้นของปฏิบัติการครั้งแรก
 - ผู้เชี่ยวชาญลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล เพื่อประเมินผลกระทบทางสังคมที่มีต่อชนพื้นเมือง การท่องเที่ยว การตกปลา ไข่มุก สิ่งแวดล้อมทางทะเล และระบบการขนส่ง
 - การประเมินผลกระทบทางสังคมที่มีต่อพวกชนพื้นเมือง มุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดต่อประชากรกลุ่มนี้ และพยายามลด

ผลกระทบเชิงลบที่เกิดจากโครงการให้ได้มากที่สุด ให้
ความสำคัญกับวิถีชีวิต ค่านิยม และวัฒนธรรม

- การประเมินผลกระทบต่อการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการสร้าง
ประโยชน์ให้แก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการจ้าง
งาน การสร้างโรงแรม การเพิ่มเที่ยวบิน และกลุ่ม
นักท่องเที่ยวที่จะเข้ามา รวมถึงการพัฒนากิจกรรมใน
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเมืองบรูมและภูมิภาคทางฝั่ง
ตะวันตกของชายฝั่งคิมเบอร์ลี
 - การประเมินผลกระทบต่อการตกปลา ไข่มุก และการ
สิ่งแวดล้อมทางทะเล มุ่งเน้นในเรื่องการประมงพาณิชย์
อุตสาหกรรมไข่มุก และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทาง
ทะเล
 - การประเมินผลกระทบต่อระบบการขนส่ง โดยการประเมิน
ระบบพื้นฐานการขนส่งที่มีความจำเป็นต่อโครงการเพื่อ
อำนวยความสะดวกในการพัฒนากลุ่มแหล่งก๊าซธรรมชาติใน
อนาคต
- พัฒนาแผนบรรเทาผลกระทบ การบริหารจัดการการตรวจสอบ
และการประเมินผล โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ผ่านมา
ในระหว่างการทำงานในแต่ละขั้นตอน หน่วยงานราชการหรือ
องค์กรในระดับภูมิภาคจะมีส่วนร่วมในการประสานงาน ให้ข้อมูล
และคอยให้คำปรึกษาในการประเมินผลกระทบ การให้คำปรึกษา
ชุมชนถือเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่ง เนื่องจากเป็นการสร้างความ
มั่นใจให้แก่ชุมชนว่าชุมชนจะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับ
โครงการอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมิน
โครงการ และเพื่อหาวิธีการจัดการและบรรเทาผลกระทบที่เกิด
จากโครงการ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อภาครัฐกิจและ
ชุมชนในด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - สาธารณูปโภค: น้ำ ไฟฟ้า ก๊าซ น้ำเสีย และความสามารถใน
การกำจัดของเสีย
 - ที่อยู่อาศัย: การใช้งานที่ดิน การสร้างบ้านและที่อยู่อาศัย
 - บริการ: โรงเรียน โรงพยาบาล คลินิก สถานีตำรวจ และสถาน
เลี้ยงเด็ก
 - สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน: สถานที่พักผ่อนสาธารณะ
ห้องสมุด ศาลาประชาคม
 - การเดินทาง: ท่าเรือ ถนน สนามบิน ความต้องการระบบ
ขนส่งพื้นฐานใหม่

- บริการจากรัฐบาลกลาง: เจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญดูแลเรื่องสุขภาพ การศึกษา การฝึกอบรม สวัสดิการ และบริการอื่น ๆ
- บริการจากรัฐบาลท้องถิ่น: พัฒนาความสามารถในการสนับสนุนภาครัฐส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชนในเขตปกครองของตน
- อุตสาหกรรมท้องถิ่น: ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ปศุสัตว์ ไข่มุก การตกปลา และอุตสาหกรรมเหมืองแร่

3.2.4 รูปแบบและวิธีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในประเทศแอฟริกาใต้

1) รูปแบบและวิธีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในประเทศแอฟริกาใต้

ในประเทศแอฟริกาใต้ คู่มือขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้รับการอธิบายอย่างละเอียดชัดเจน โดยเน้นไปที่เครื่องมือวิจัยทางทฤษฎี ขั้นตอนการประเมินสิ่งแวดล้อมและสังคมเบื้องต้น ประกอบด้วย การกำหนดขอบเขต การเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดทางเลือก การวางแผนและคาดการณ์ผลกระทบ การตรวจสอบ การบรรเทาผลกระทบ การควบคุมดูแล และการประเมิน หากแต่การประเมินผลกระทบทางสังคมนั้น ขั้นตอนและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินยังไม่มีมาตรฐานชัดเจน สิ่งที่สำคัญสำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคม คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมวิทยา เพื่อให้คุณภาพของการประเมินออกมาดีที่สุด และเครื่องมือวิจัยที่เพียงพอ เพราะเครื่องมือที่สำคัญและขาดไม่ได้ คือ การเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งเพื่อเรียนรู้สังคม ซึ่งต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง ทำให้ในหลายครั้งผู้เชี่ยวชาญจึงมักแสดงให้เห็นว่าควรมีการจัดทำการประเมินผลกระทบทางสังคมแยกออกมาจากการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2) ตัวอย่างการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศแอฟริกาใต้

(1) การประเมินผลกระทบทางสังคม โครงการ Eskom Kudu Transmission Power Line ปี ค.ศ. 2006

ประเภทของโครงการ: โครงการสร้างระบบส่งจ่ายพลังงานไฟฟ้า ซึ่ง Eskom (คณะกรรมการการไฟฟ้าแอฟริกาใต้) มีโครงการที่จะสร้างระบบส่งจ่ายพลังงานไฟฟ้าจากสถานี Kudu CCGT เข้าไปตามสายไฟในประเทศแอฟริกาใต้ด้วยสายส่ง 400 kV จากชายแดนประเทศนามิเบีย ซึ่งมีการนำเสนอวิธีการส่งจ่ายและเส้นทางหลากหลายรูปแบบเพื่อจะส่งกระแสไฟไปทางตะวันตกของประเทศ โดยโครงการนี้จะใช้เวลาประมาณ 15 เดือน รายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกรูปแบบและจัดทำโครงการ

สถานะของโครงการ: รายงานการประเมินผลกระทบต่อสังคม (SIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท Strategic Environmental Focus จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: โครงการที่นำเสนอจะส่งผลกระทบต่อ 2 จังหวัด คือ Western Cape และ Northern Cape โดยมีเมืองทางผ่านที่สำคัญ ดังนี้

- จังหวัด Northern Cape เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุด ครอบคลุมพื้นที่ถึง 361,830 ตารางกิโลเมตร ติดกับมหาสมุทรแอตแลนติกทางตะวันตกของประเทศนามิเบียและบอสวาน่า แม้จังหวัดนี้จะมีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในประเทศแอฟริกาใต้ Northern Cape มีประชากรเพียง 822,727 คน และยังมีแนวโน้มที่ประชากรจะลดลงเรื่อย ๆ ประชากรส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 30 ปี เริ่มทำงานตั้งแต่อายุยังน้อย เน้นการเกษตรกรรมและการทำเหมือง
- เทศบาลเมือง Namakw ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศ ติดกับมหาสมุทรแอตแลนติกและประเทศนามิเบีย มีพื้นที่ 126,747 ตารางกิโลเมตร ประชากรของเมืองนี้มีราว 108,111 คน และมีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อย ๆ เช่นกัน ตัวเมืองยังขาดสาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญ
- เทศบาลเมือง Richtersveld ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศ ขนาดพื้นที่ประมาณ 9,670 ตารางกิโลเมตร มีประชากรราว 17,000 คน ประชากรส่วนใหญ่ทำอุตสาหกรรมเหมืองเพชรตามพื้นที่ชายทะเล เมืองนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม และยังมีกิจกรรมอื่นอีกด้วย
- เทศบาลเมือง Nama Khoi ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศ มีประชากรราว 42,000 คน ระบบสาธารณูปโภคของเมืองอยู่ในระดับมาตรฐาน ประชาชนมีรายได้จากการทำการเกษตร เหมืองแร่ และการท่องเที่ยว
- เทศบาลเมือง Kamiesberg เป็นเมืองเล็กที่มีประชากรราว 3,225 คน ประชาชนมีการศึกษาและมีรายได้จากการทำเหมือง และมีอุทยานแห่งชาติในเขตพื้นที่
- จังหวัด Western Cape เป็นจังหวัดที่รวยเป็นอันดับสองของประเทศ แต่ก็มีอัตราการว่างงานที่สูง ประชาชนประสบปัญหาความยากจน ประชากรราว 3.99 ล้านคน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเมือง และทำเกษตรกรรม แต่เนื่องจากผลผลิตที่ได้ยังไม่เพียงพอจึงประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ
- เทศบาลเมือง Matzikama มีประชากรเมืองราว 14,464 คน ประชาชนส่วนใหญ่ทำการเกษตรเพื่อยังชีพ ประชากรที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจยังมีน้อย และเป็นปัญหาของเมือง

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การศึกษาในการจัดทำรายงานฉบับนี้ มุ่งเน้นไปที่การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อความเข้าใจสภาพสังคมและสิ่งที่มีความหมายต่อประชาชนในพื้นที่ โดยใช้วิธีการอยู่ร่วมกับสังคมนั้นเป็นระยะเวลาหนึ่ง จากนั้นผู้วิจัยจะนำความรู้และประสบการณ์ของ

แต่ละบุคคลมาวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ และนำเสนอในรายงาน สำหรับข้อมูลพื้นฐานภายในรายงานฉบับนี้ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ รายงานที่ได้รับการตีพิมพ์ เช่น แผนบูรณาการการพัฒนา ข้อมูลทางสถิติจาก Demarcation Board และ Statistics South Africa และเอกสารเรื่องการประเมินผลกระทบทางสังคม ข้อมูลสำมะโนประชากรช่วงปี ค.ศ. 1996 ถึงปี ค.ศ. 2001 เพื่อให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมทั่วไป โดยมีประเด็นในการศึกษาดังนี้

- สุขภาพและความเป็นอยู่ทางสังคม
- คุณภาพสิ่งแวดล้อมสำหรับการอยู่อาศัย
- ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสภาพของทรัพยากร
- ผลกระทบทางวัฒนธรรม
- ผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชน
- ผลกระทบต่อองค์กร กฎหมาย การเมือง และความเสมอภาค
- ผลกระทบเกี่ยวกับเพศ

ส่วนหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกผลกระทบทางสังคม มีดังต่อไปนี้

- ความเป็นไปได้ที่ผลกระทบจะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ
- จำนวนประชากรที่ได้รับผลกระทบ
- ระยะเวลาของผลกระทบ
- มูลค่าของผลประโยชน์หรือค่าใช้จ่ายสำหรับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ
- ขอบเขตที่ระบุว่าผลกระทบทางสังคมนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงหรือลดลงได้
- ความเป็นไปได้ที่ผลกระทบที่ระบุจะนำไปสู่ผลกระทบอื่น ๆ และผลกระทบสะสม
- ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายในปัจจุบันและในอนาคต
- ความไม่แน่นอนของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
- ข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

สำหรับรูปแบบในการศึกษาผลกระทบ มีการดำเนินการดังนี้ คือ

- ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบทางสังคมในบริบทสากลและนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้กับบริบทของประเทศแอฟริกาใต้
- ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ สถานการณ์ในปัจจุบัน และจัดทำข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ รวมถึงข้อมูลด้านสังคม-เศรษฐกิจของชุมชนในพื้นที่
- กำหนดเกณฑ์ที่จะใช้สำหรับการคัดเลือกผลกระทบทางสังคม
- เลือกและกำหนดตัวแปรผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการนำมาใช้ประเมินผลกระทบทางสังคมของโครงการ

- วิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบโดยใช้ตัวแปรผลกระทบที่ได้คัดเลือกไว้ และจัดทำตารางกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านประชากรศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านภูมิศาสตร์ ด้านสถาบันและกฎหมาย ด้านการเพิ่มขีดความสามารถ และด้านสังคม วัฒนธรรม ว่ามีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินโครงการ ในชั้นต่างตอนต่าง ๆ ได้แก่ (1) ก่อนเริ่มการก่อสร้าง (2) ระหว่างการก่อสร้าง (3) การดำเนินการ และ (4) การเลิกดำเนินการ อย่างไร
- จัดทำตารางผลกระทบทางสังคมในหมวดหมู่ต่าง ๆ ได้แก่ (1) สุขภาพและความเป็นอยู่ทางสังคม (2) คุณภาพสิ่งแวดล้อมสำหรับการอยู่อาศัย (3) ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสภาพของทรัพยากร (4) ผลกระทบทางวัฒนธรรม (5) ผลกระทบต่อครอบครัวและชุมชน (6) ผลกระทบต่อองค์กร กฎหมาย การเมือง และความเสมอภาค และ (6) ผลกระทบเกี่ยวกับเพศด้านประชากรศาสตร์ ว่ามีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินโครงการในชั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ (1) ก่อนเริ่มการก่อสร้าง (2) ระหว่างการก่อสร้าง (3) การดำเนินการ และ (4) การเลิกดำเนินการ อย่างไร
- ขั้นตอนสุดท้าย คือการอภิปรายเกี่ยวกับทางเลือกที่นำเสนอจากมุมมองทางสังคม พร้อมทั้งให้รายละเอียดเกี่ยวกับทางเลือกต่าง ๆ

(2) โครงการเหมืองสังกะสี Gamsberg เมือง Aggeneys จังหวัด Northern Cape

ประเภทของโครงการ: โครงการขุดเหมืองแร่สังกะสีแห่งใหม่ และก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องภายในระยะทาง 10 กิโลเมตร ทางตะวันออกของเมือง Aggeneys จังหวัด Northern Cape โดยบริษัท Black Mountain Mining (BMM) จำกัด ภายใต้กลุ่ม Vedanta Mining group โครงการนี้จะได้รับการอนุมัติโดยกรมสิ่งแวดล้อม Northern Cape และ Nature Conservation DENC โดยใช้รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสังคม ตามกฎหมาย National Environmental Management (NEMA) ข้อบังคับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ค.ศ. 2010 และกฎหมายแห่งชาติและข้อบังคับอื่น ๆ ประกอบการตัดสินใจ

สถานะของโครงการ: รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสังคม (ESIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท Environment Resources Management Southern Africa จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: มีการกำหนดพื้นที่ศึกษาและคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

- พื้นที่ศึกษา โครงการนี้ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัด Northern Cape และเทศบาลเมือง Namakwa โดยโครงการนี้จะกินพื้นที่เทศบาลเมือง Khai Ma ทั้งหมด ส่วนของโครงการและโครงสร้างพื้นฐานทั้งหมดจะอยู่บนพื้นที่ที่แยกตัวออกมาซึ่งเป็นของบริษัทเจ้าของโครงการ และรอบพื้นที่ของโครงการจะเป็นพื้นที่เพื่อการเกษตรของภาคเอกชน พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบทั้งหมดแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่
 - พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบในทันที ได้แก่ พื้นที่ตามพิมพ์เขียวของโครงการ และ 2 กิโลเมตร รอบโครงการ
 - พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ได้แก่ พื้นที่รอบโครงการในระยะ 50 กิโลเมตร ตลอดจนเมืองและที่พักอาศัยรอบโครงการ เช่น เมือง Aggeneys, Pella และ Pofadder
 - พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยอ้อม ได้แก่ ท่าเรือ Saldanha ที่ซึ่งแร่สังกะสีจะถูกขนส่งไปตามที่ต่าง ๆ ในเมือง Witbank Onseepkans และ Springbok ซึ่งเป็นแหล่งแรงงานที่อาจถูกดึงไปใช้ในโครงการ เป็นต้น
- ประชากรเป้าหมายในพื้นที่ศึกษา จังหวัด Northern Cape ครอบคลุมพื้นที่ 372,889 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 1,145,861 คน เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุด แต่จำนวนประชากรมีเพียง 2.2% ของประชากรในประเทศ ผู้คนส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานไปที่จังหวัด Western Cape, Gauteng และ Limpopo เพื่อโอกาสในการหางาน เทศบาลอำเภอ Namakwa มีพื้นที่ 126,747 ตารางกิโลเมตร มีประชากรเพียง 115,842 คน ซึ่งถือว่ามีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ต่ำ ส่วนเทศบาลท้องถิ่นมีอัตราการเติบโตประชากรปานกลาง

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: การศึกษาผลกระทบจากโครงการเหมืองมีการดำเนินไปอย่างรอบคอบและดำเนินการตามแผนอย่างรัดกุม ใช้การศึกษาวិธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการพิจารณาหาทางเลือกเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบ การหาแนวทางลดผลกระทบและการเยียวยาผลผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการที่เกิดขึ้น

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ อ้างอิงจากข้อมูลในรายงานเรื่องสังคมเศรษฐกิจ ปี ค.ศ. 2009/2010 และมีการอัปเดตข้อมูลทางสถิติ และบริบททางสังคมและเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลง แต่สถิติเบื้องต้นจากการสำรวจจำนวนประชากรในปี ค.ศ. 2011 ยังครอบคลุมแค่ระดับจังหวัด อำเภอ และเทศบาลท้องถิ่น ข้อมูลของเมืองเล็ก ๆ ได้รับการรวบรวมไว้ล่าสุดเมื่อปี ค.ศ. 2007 เท่านั้น นอกจากนี้ข้อมูลจากรายงานเก่าแล้ว ยังมีการจัดการประชุมกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบ เช่น

ประชาชนเมือง Aggeneys เกษตรกร และผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญ เช่น ผู้จัดการเหมืองข้างเคียง เทศมนตรีเมือง และยังมีภาษณ์ทั้งสองกลุ่มเพื่อตรวจสอบข้อมูล

สำหรับประเด็นการศึกษามีการให้ความสำคัญทั้งประเด็นทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการศึกษาผลกระทบจากโครงการนำไปสู่การสร้างกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจเชิงบูรณาการกับพื้นที่โดยมุ่งเน้นการยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น รวมทั้งให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อดำเนินโครงการให้มีความสอดคล้องกับธรรมชาติและมนุษย์ การศึกษาผลกระทบของโครงการมีการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจบริบทของพื้นที่ทั้งด้านภูมิศาสตร์ ชีวภาพ และประชากรศาสตร์ จากนั้นมีการศึกษาโดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อศึกษาผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้แก่

- การศึกษาผลกระทบความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่
 - ผลกระทบต่อคุณภาพอากาศ ได้แก่ คุณภาพอากาศ
 - ผลกระทบต่อน้ำใต้ดิน ได้แก่ ผลกระทบของการขาดทรัพยากรน้ำบาดาล ผลกระทบของผู้ใช้น้ำบาดาล ผลกระทบต่อคุณภาพน้ำบาดาล ผลกระทบของคุณภาพน้ำต่อผู้ใช้น้ำบาดาล
 - ผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ การสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยจากการทำเหมืองและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบที่ของที่อยู่อาศัยจากฝุ่นละอองสะสม ผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยที่เกิดจากการขาดน้ำใต้ดิน ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระจายตัวที่อยู่อาศัย ผลกระทบต่อความหลากหลายของชนิดเป็นผลมาจากการทำเหมืองแร่และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบจากการบุกรุกของแรงงานต่างถิ่น ผลกระทบของการไหลเข้าของแรงงาน
 - ผลกระทบต่อพื้นผิว อุทกวิทยา ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของน้ำตามธรรมชาติ ผลกระทบของปริมาณน้ำ ผลกระทบของการลดลงของน้ำบริเวณพื้นผิว ผลกระทบของการเพิ่มของตะกอนในน้ำผิวดิน ผลกระทบของการเพิ่มขึ้นของมลพิษในน้ำผิวดิน
 - ผลกระทบทางเสียง และผลกระทบการสั่นสะเทือน ได้แก่ ปัญหามลพิษทางเสียงและการสั่นสะเทือน
 - ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ได้แก่ ผลกระทบของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของแอฟริกาใต้
- การศึกษาผลกระทบที่มีต่อภูมิทัศน์ ได้แก่
 - ผลกระทบต่อค่าความงามของภูมิทัศน์ต่อบริเวณโดยรอบ

- การศึกษาผลกระทบต่อ การจรรยาบรรณและการขนส่ง ได้แก่
 - ส่งผลกระทบต่อ การจรรยาบรรณและการขนส่งเครือข่าย
- การศึกษาผลกระทบต่อ มรดก บรรพชีวินวิทยา และโบราณคดี ได้แก่
 - ผลกระทบต่อโบราณคดี
 - ผลกระทบต่อมรดกทางวัฒนธรรมและความรู้สึกของสถานที่
 - ผลกระทบต่อการศึกษามรดกบรรพชีวินวิทยา
- การศึกษาผลกระทบทางสังคมเศรษฐกิจ ได้แก่
 - ผลกระทบที่เชื่อมโยงกับค่าใช้จ่าย
 - ผลกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาค
 - ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ผลกระทบต่อการใช้ที่ดิน
 - ผลกระทบต่อการให้บริการของเทศบาล
- การศึกษาผลกระทบทางสังคม ได้แก่
 - โอกาสการจ้างงาน
 - การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ
 - จัดซื้อจัดจ้างและการบริการ
 - การกระจายความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ
 - ความคาดหวังและการกระทำที่นำไปสู่ความไม่สงบทางสังคม
 - โครงสร้างพื้นฐานถนนและการขนส่ง (มีผลกระทบโดยตรง)
 - ผลกระทบสุขภาพ: โรคติดต่อ การเกิดอุบัติเหตุการจราจรบนถนน
 - ผลกระทบในความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านและผู้อพยพย้ายถิ่นเข้ามา
 - พยาธิสภาพทางสังคม
 - ความรู้สึกที่มีต่อสถานที่
 - ค่านิยมทางวัฒนธรรมและสังคมท้องถิ่น
 - การเพิ่มขึ้นของโครงสร้างพื้นฐานและบริการ (ผลกระทบทางอ้อมจากปัจจัยการไหลเข้า)
 - โรคติดต่อ (ผลกระทบทางอ้อมที่เกิดจากปัจจัยการไหลเข้า)

ต่อไปเป็นรูปแบบในการศึกษาผลกระทบสังคม จะมีลักษณะการประเมินควบคู่ไปกับการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม โดยมีขั้นตอนการศึกษา ดังต่อไปนี้

- ทบทวนเอกสาร
 - กรอบการทำงานด้านการบริการ ได้แก่ กฎหมายและข้อกำหนดต่าง ๆ บริบทของนโยบายและการวางแผน

- ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ ได้แก่ ข้อเสนอโครงการ ทำเลที่ตั้ง การวางแผนและการออกแบบโครงการ ลักษณะของโครงการ โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
 - ข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อม
 - ข้อมูลทางด้านสังคม-เศรษฐกิจ ได้แก่ กรอบนโยบายและการบริหารจัดการ สถิติประชากร อายุ เพศ เชื้อชาติและภาษา การศึกษา สุขภาพ โรคติดต่อ ปัญหาทางสังคมและความเสี่ยง กิจกรรมหลักทางเศรษฐกิจและแหล่งของการจ้างงาน การจ้างงานในระดับภูมิภาค รายได้ของครัวเรือน โครงสร้างพื้นฐานและการบริการ ระบบการประปา สุขาภิบาล ระบบพลังงาน การขนส่ง ถนน และทางรถไฟ การถือครองที่ดิน และการปฏิรูป
 - วิธีการสำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคมที่เหมาะสมกับโครงการ
- วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนเอกสารและสรุปปัญหาสำคัญ
 - กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เริ่มจากการระดมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
 - วางแผนสำหรับการศึกษาในภาพรวม
 - ดำเนินการประเมินผลกระทบในด้านต่าง ๆ ในส่วนของการประเมินผลกระทบทางสังคมสามารถดำเนินตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้
 - กำหนดพื้นที่อิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม
 - ใช้วิธีการการประเมินผลในการประเมินความสำคัญของผลกระทบทางตรง ผลกระทบทางอ้อม ผลกระทบที่ไม่สามารถกลับคืนได้ และผลกระทบสะสม
 - อธิบายความสอดคล้องของสภาพแวดล้อมกับบริบทกฎหมาย นโยบายและกลยุทธ์ของประเทศแอฟริกาใต้
 - อธิบายความสอดคล้องของกิจกรรมของโครงการกับมาตรฐานสำหรับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคม
 - แนะนำมาตรการการบรรเทาผลกระทบและการตรวจสอบตามหลักการของการบรรเทาผลกระทบนั้น ๆ
 - การประเมินผลกระทบที่เหลือและการบรรเทาผลกระทบในภายหลัง
 - พัฒนาแผนการจัดการก่อสร้าง การดำเนินงาน และการเลิกดำเนินการ

(3) โครงการจัดตั้งสถานีพลังงานถ่านหินใหม่ บริเวณ Lephalale จังหวัด Limpopo ปี ค.ศ. 2005

ประเภทของโครงการ: โครงการจัดตั้งสถานีพลังงานถ่านหิน

สถานะของโครงการ: รายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA)

ผู้จัดทำรายงาน: บริษัท Bohlweki Environment จำกัด

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในบริเวณ Lephalale ประกอบด้วย 3 เขตพื้นที่ที่เลือกตั้ง คือ เขต 2 เขต 3 และเขต 4

- เขต 2 มีขนาด 77 ตารางกิโลเมตร มีเหมือง Grootegeluk และเมือง Marapong มีจำนวนประชากรประมาณ 6,000 คน ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรค่อนข้างสูงกว่าเขตอื่น
- เขต 3 มีขนาด 2,047 ตารางกิโลเมตร มีเขตที่อยู่อาศัย Onverwacht ทางตะวันตกของเมือง Lephalale รวมประชากรประมาณ 10,000 คน
- เขต 4 มีขนาด 16 ตารางกิโลเมตร มีเมือง Lephalale จำนวนประชากรประมาณ 3,000 คน ถือว่าความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: ผลการศึกษาในรายงานฉบับนี้ได้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิทางอินเทอร์เน็ต และจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder engagement process) โดยประเด็นในการศึกษา จะเน้นศึกษาในส่วนของตัวแปรผลกระทบทางสังคมและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ดังนี้

- ลักษณะประชากร
 - การเปลี่ยนแปลงของประชากร
 - การกระจายของเชื้อชาติและชาติพันธุ์
 - การย้ายที่อยู่ของประชากร
 - การไหลเข้า-ออก ของลูกจ้างชั่วคราว
 - ที่อยู่อาศัยตามฤดูกาล
- โครงสร้างชุมชนและระบบองค์กร
 - กิจกรรมกลุ่มตามความสนใจ
 - ขนาดและโครงสร้างของรัฐบาลท้องถิ่น
 - ประสบการณ์ในอดีตกับการเปลี่ยนแปลง
 - การจ้างงาน/ลักษณะรายได้
 - ความเท่าเทียมของการจ้างงานชนกลุ่มน้อย
 - ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจที่ขยายขึ้น
 - ความเชื่อมโยงระดับท้องถิ่น/ภูมิภาค/ประเทศ

- ความหลากหลายเชิงอุตสาหกรรมและเชิงพาณิชย์
- การเกิดขึ้นของกิจกรรมการวางแผนและแบ่งเขต
- ข้อพิพาทระหว่างผู้อยู่อาศัยเดิมและผู้มาใหม่
 - การปรากฏตัวของหน่วยงานภายนอก
 - การเริ่มต้นของชนชั้นทางสังคมใหม่
- ทรัพยากรทางสังคมและการเมือง
 - การกระจายตัวของอำนาจ
 - การแสดงตัวของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
 - ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบ
 - ความสามารถและลักษณะของผู้นำ
- การเปลี่ยนแปลงของปัจเจกบุคคลและครอบครัว
 - แนวคิดเรื่องความเสี่ยง สุขภาพ และความปลอดภัย
 - ความกังวลเรื่องการย้ายออก/การย้ายถิ่นฐาน
 - ความวางใจในองค์กรทางการเมืองและทางสังคม
 - ความมั่นคงของที่อยู่อาศัย
 - ความหนาแน่นของเพื่อนร่วมงาน
 - ทักษะคติที่มีต่อโครงการและนโยบาย
 - เครือข่ายครอบครัวและมิตรภาพ
 - การขาดความต่อเนื่องของรูปแบบชีวิตประจำวัน
 - ความกังวลเรื่องสวัสดิภาพทางสังคม
 - การเปลี่ยนแปลงของโอกาสการพักผ่อน
- ทรัพยากรชุมชน
 - การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างพื้นฐานชุมชน
 - รูปแบบการใช้พื้นที่
 - การเข้าถึงครองพื้นที่ และการละทิ้ง
 - ผลกระทบของทรัพยากรทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

สำหรับรูปแบบในการศึกษาและการประเมินผลกระทบทางสังคมในโครงการนี้ได้ใช้รูปแบบในการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าดีที่สุด ประกาศใช้โดยสมาคมเพื่อการมีส่วนร่วมทางสังคมนานาชาติ หรือ International Association for Public Participation (IAP2) โดยการศึกษาแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน หรือ ช่วงเวลา ได้แก่

- ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมตัวแปรผลกระทบทางสังคมให้ครอบคลุมตามแนวทางของคณะกรรมการระหว่างประเทศ “คู่มือและหลักการการประเมินผลกระทบทางสังคม” ตัวแปรเหล่านี้จะถูก

แบ่งตามประเภท เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบประเด็น ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นเมื่อทำการศึกษา

- ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็น ความกังวล และความสำคัญ ของผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย อื่น ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยวิธีการสัมภาษณ์
- ขั้นตอนที่ 3 รวบรวมข้อมูลโครงการที่น่าเสนอ ซึ่งรวมไปถึง ตัวเลือกที่ตั้งของสถานีสถาปัตยกรรมทั้งหมด เช่น สถานที่ตั้ง พื้นที่ที่ใช้ โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในโครงการ เช่น ถนน ท่อขนส่ง สายส่ง ทางน้ำ ตารางเวลาการจัดสร้าง จำนวนแรงงานในการก่อสร้างและ ดำเนินงาน รูปร่าง ขนาดและลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ ฯลฯ
- ขั้นตอนที่ 4 รายละเอียดเบื้องต้นของสภาพพื้นฐานทางสังคม เป็น ข้อมูลลักษณะทางสังคมและประวัติศาสตร์ของพื้นที่ศึกษา ข้อมูลนี้ เป็นจุดเริ่มต้นของการประเมินศักยภาพทั้งผลกระทบด้านบวกและ ลบของโครงการ รายละเอียดเบื้องต้น ได้แก่ ลักษณะประชากร รูปแบบการใช้พื้นที่ และเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นและภูมิภาค โดย สืบค้นข้อมูลเหล่านี้ได้จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เช่น เว็บไซต์ของ Municipal Demarcation Board และ Statistics South Africa
- ขั้นตอนที่ 5 ระบุผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น หลังจากที่ได้เข้าใจทั้งข้อมูล ทางเทคนิคของโครงการและเงื่อนไขพื้นฐานทั้งหมด ทีมประเมินผล กระทบจะรวบรวมผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น อิงตามรายการตัวแปรที่ รวบรวมข้างต้น อาจมีการเพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสม กับรูปแบบโครงการ รายการผลกระทบนี้จะถูกปรับเปลี่ยนโดยใช้ การตัดสินจากมืออาชีพและประสบการณ์ของสมาชิกในทีมเพื่อ คัดเลือกตัวแปรผลกระทบที่สำคัญ
- ขั้นตอนที่ 6 หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผลกระทบทั้งหมด เพราะในหลาย ๆ กรณี มักเกิด domino effect หรือผลกระทบต่อเนื่อง ผลกระทบเริ่มต้นอาจส่งผลทางอ้อมในระยะยาว เช่น รูปแบบประชากร การจ้างงาน หรือลักษณะรายได้ การหา ความสัมพันธ์ และวาดแผนภาพระบุความสัมพันธ์เพื่อให้ภาพได้ ชัดเจนขึ้น

3.2.5 รูปแบบและวิธีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีน

1) ตัวอย่างการประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

(1) โครงการเวนคืนที่ดินเมืองกวางโจวเพื่อการพัฒนาโครงการ Guangzhou Science City (GSC) ปี ค.ศ. 2007

สถานะของโครงการ: การศึกษาการประเมินผลกระทบทางสังคมและความร่วมมือของประชาชน กรณีศึกษาโครงการเวนคืนที่ดินเพื่อการพัฒนา

ประเภทของโครงการ: โครงการเวนคืนที่ดินเพื่อการพัฒนา

ผู้จัดทำรายงาน: Bo-sin Tang, Siu-wai Wong และ Milton Chi-hong Lau

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: พื้นที่เขตพัฒนา กวางโจว (The Guangzhou Development District - GDD) ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเมืองกวางโจว มีพื้นที่รวมมากกว่า 215 ตารางกิโลเมตร

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: ทบทวนเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบทางสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาในบริบทสากลและบริบทของประเทศจีน และเอกสารเกี่ยวกับการเวนคืนที่ดินเพื่อการพัฒนาในเมืองกวางโจว โดยเน้นศึกษาในเรื่องพัฒนาการของการประเมินผลกระทบทางสังคมและความร่วมมือของประชาชนในประเทศจีน ซึ่งมีรูปแบบในการศึกษาผลกระทบ ดังต่อไปนี้

- วิเคราะห์สมมติฐานของการประเมินผลกระทบทางสังคมที่แท้จริง และรวบรวมผลการนำไปใช้ในบริบทนานาชาติ ในประเทศที่พัฒนาแล้วได้นำการประเมินผลกระทบทางสังคมมาใช้ในขั้นตอนการวางแผนเพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ได้มาจะสามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อจัดตั้งนโยบายหรือการกำหนดแผนพัฒนาต่าง ๆ นอกจากนี้การประเมินผลกระทบทางสังคมยังเน้นในเรื่องของความเท่าเทียมกันทางสังคม กล่าวคือ ไม่มีใครควรเสียผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมในการดำเนินงานพัฒนา ส่วนประเทศที่กำลังพัฒนานั้น ก็หวังจะใช้การประเมินนี้ทำให้สังคมเมืองหลวงพัฒนาและทำให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามในระดับโครงสร้างทางสังคมของประเทศเหล่านี้ที่ผู้มีอำนาจเป็นคนกลุ่มน้อยที่กุมฐานอำนาจทางการเมืองทั้งประเทศมักต่อต้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและขัดขวางการนำการประเมินผลดังกล่าวไปปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีเรื่องของเงินทุนสนับสนุนโครงการอันจำกัด ความสามารถทางเทคนิคและความสามารถในการรวบรวมข้อมูลที่ไม่มีประสิทธิภาพ การขาดแคลนบุคลากรท้องถิ่น และการขาดการประสานงานภายในองค์กรอีกด้วย
- ทบทวนการดำเนินการประเมินผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในประเทศจีน รวมถึงประเมินบทบาทความร่วมมือของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในประเทศ ซึ่งการประเมินผล

ดังกล่าวยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศจีน และในปัจจุบันก็รวมอยู่ในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งอยู่ภายใต้ความช่วยเหลือของกองทุนต่างชาติ ส่วนเรื่องความร่วมมือของประชาชนนั้น ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศซึ่งไม่กี่ปีที่ผ่านมาได้เข้าไปถึงสังคมระดับรากหญ้า และวิธีการมีส่วนร่วมเช่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสามัคคีในสังคม อย่างไรก็ตาม โครงการต่าง ๆ มักต้องการความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพียงไม่กี่คนมากกว่าความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปในขั้นตอนการประเมิน ซึ่งต่างจากสมมติฐานของสังคมประเทศตะวันตกที่ประชาชนแต่ละคนจะเข้าใจความต้องการของตัวเอง การมีส่วนร่วมของพวกเขาจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการวางแผนพัฒนาประเทศ

- นำเสนอกรณีศึกษาเมืองกวางโจว เมืองทางตอนใต้ของประเทศจีนที่มีการพัฒนาเข้าสู่ความเป็นสังคมเมืองอย่างรวดเร็ว โดยให้ความสำคัญในเรื่องการเวนคืนที่ดินซึ่งใช้เวลาดำเนินการไม่ถึง 1 ปี รัฐบาลชุดนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นรัฐบาลที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก เพราะไม่มีความรุนแรงเกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบเลย ชาวบ้านส่วนใหญ่ยอมอพยพย้ายไปที่อื่นโดยดี ซึ่งการเวนคืนที่ดินนั้น รัฐบาลเปิดให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนและสนับสนุนการส่งออก
- การเวนคืนที่ดินเพื่อการพัฒนา ซึ่งแบ่งขั้นตอนในการศึกษาออกเป็น 6 ส่วน คือ
 - รัฐสร้างนโยบายเพื่อจัดการชดเชยการตั้งถิ่นฐานใหม่
 - ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่โครงการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่โครงการพนักงานท้องถิ่น และหัวหน้าหมู่บ้าน เพื่อเป็นผู้ประสานงานกับคนในชุมชน
 - เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อคลายความกังวลของผู้ที่ต้องอพยพย้ายที่อยู่อาศัย
 - ทำแบบสอบถามความเป็นอยู่ของบ้านพักเพื่อประเมินค่าชดเชยและเพื่อให้ความมั่นใจในสิทธิการครอบครองบ้านเรือน
 - เช่นสัญญาการย้ายที่อยู่อาศัย

สำหรับปัจจัยของความสำเร็จของการเวนคืนที่ดินในครั้งนี้ ได้แก่ การรณรงค์และการเผยแพร่โฆษณาที่มีประสิทธิภาพ ความโปร่งใสและความต่อเนื่องในการย้ายที่อยู่และการตั้งถิ่นฐานใหม่ การกำจัด

อิทธิพลของสื่อและทนาย ความทุ่มเทและความผูกพันของผู้นำ
ท้องถิ่น

- ตรวจสอบการใช้การประเมินผลกระทบทางสังคมและความร่วมมือ
ของประชาชนในโครงการพัฒนาต่าง ๆ โดยคำนึงถึงโอกาสและ
ข้อจำกัดในการใช้การประเมิน ซึ่งในกรณีของการเวนคืนที่ดินเมือง
กว้างใจว่าได้สร้างโอกาสในการพัฒนาประเทศจีน แต่การ
ประเมินผลกระทบทางสังคมยังขาดการสนับสนุนทางอำนาจที่
ถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือ ขาดความร่วมมือในการดำเนินงาน
ระดับท้องถิ่น เพื่อจัดตั้งนโยบายรักษาสิ่งแวดล้อมและกฎหมาย
เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และยังได้รับอิทธิพลของอุดมการณ์
ทางการเมืองและกลยุทธ์การพัฒนา เห็นได้จากการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนหรือชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบยังมีอยู่อย่างจำกัด ผู้ที่
ได้รับผลกระทบสามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับค่าชดเชยและการย้ายถิ่น
ฐานของตนได้ แต่จุดประสงค์ของความร่วมมือเช่นนี้คือการยอมทำ
ตาม ไม่ใช่การปรึกษาหารือ นอกจากนี้ ยังมีอิทธิพลของวัฒนธรรม
จีนดั้งเดิม คือ การที่คนในชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่ำเป็นอุปสรรค
ต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อพัฒนาบ้านเมือง ซึ่งใน
โรงเรียนมักสอนให้เราจงรักภักดีต่อผู้นำ รักใคร่ปรองดอง เพื่อให้
เกิดความสามัคคีในสังคม มากกว่าที่จะเน้นในเรื่องของสิทธิส่วน
บุคคล
- เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประเทศจีนกับประเทศตะวันตก
ในเรื่องการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการ
ประเมินผลกระทบทางสังคม ซึ่งแนวคิดของชาติตะวันตกในเรื่อง
ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การประเมินผลกระทบต่าง ๆ และ
ความร่วมมือของประชาชนในประเทศเป็นตัวอย่งแนวความคิดที่มี
อิทธิพลต่อรัฐบาลจีนในการพัฒนาสังคมเมือง อย่างไรก็ตามใน
ประเทศจีน การประเมินผลกระทบทางสังคมยังคงอยู่ภายใต้การ
ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(2) โครงการทอส่งก๊าซด้านตะวันตกสู่ตะวันออกในประเทศจีน ปี ค.ศ. 2002

ประเภทของโครงการ: โครงการทอส่งก๊าซภาคตะวันตก-ตะวันออก

สถานะของโครงการ: การสำรวจการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA)

ผู้จัดทำรายงาน: โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) สำนักงาน
ประจำประเทศจีน ศูนย์นานาชาติเพื่อการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี (CICETE)
ประเทศจีน และบริษัท เชลล์ ไชน่า (Shell China Exploration and Production) จำกัด

พื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการศึกษา: ครอบครัวและชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณเส้นทางของท่อส่งก๊าซใน 7 มณฑล ได้แก่ จีนเจียง กานซู หนิงเซีย ซานซี ซานซี เหอหนาน และอานฮุย ซึ่งคิดเป็นพื้นที่กว่า 3,583 กิโลเมตร

รูปแบบและวิธีการในการศึกษา: เน้นการสัมภาษณ์ประชาชนชาวจีนที่อาศัยอยู่ในเส้นทางท่อส่งก๊าซกว่า 10,750 คน ว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ยังทำการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่พบ รวบรวมผลกระทบต่อครอบครัวและคนในชุมชนที่พบบ่อยมากที่สุด แนะนำมาตรการบรรเทาปัญหา และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ ซึ่งได้ทำการสำรวจทั้ง 7 มณฑล ตั้งแต่ตะวันตกไปยังตะวันออก เริ่มจากมณฑลจีนเจียง ตั้งแต่วันที่ 16 เมษายน ถึงวันที่ 30 กรกฎาคม ค.ศ. 2002 มีระยะเวลาในการศึกษา 3 เดือนครึ่ง โดยประเด็นในการศึกษานั้นจะเน้นศึกษาในส่วนของผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีต่อครอบครัวและชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณเส้นทางของท่อส่งก๊าซ โดยมีรูปแบบในการศึกษาผลกระทบดังต่อไปนี้

- วางจุดประสงค์เกี่ยวกับกรอบความคิดว่าเราต้องการเรียนรู้อะไร และเพราะอะไร สำหรับกรณีท่อส่งก๊าซ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของครัวเรือนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการมากกว่าการคำนวณและผลวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากโครงการนี้จะเพิ่มรายได้ภาษีท้องถิ่นและอาจนำไปสู่การจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนา
- จัดทำแบบสอบถามและการทดสอบเบื้องต้น โดยจัดทำแบบสอบถาม 4 ฉบับ คือ สำหรับครัวเรือนในชนบท ครัวเรือนในเมือง ผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยแบบสอบถามนี้ดัดแปลงมาจากตัวอย่างการสำรวจเพื่อวัดผลมาตรฐานการใช้ชีวิต (Living Standards Measurement Survey; LSMS)
 - แบบสอบถามสำหรับครัวเรือนประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) เส้นทางวางท่อส่งก๊าซ (2) ลักษณะครอบครัว และ (3) มาตรฐานในการดำรงชีพและความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาที่สำคัญในอนาคต ข้อแตกต่างระหว่างแบบสอบถามสำหรับครอบครัวในชนบทและในเมืองจะอยู่ในข้อคำถามประเด็นลักษณะครอบครัว การถือครองอสังหาริมทรัพย์ และรายได้
 - แบบสอบถามผู้นำชุมชนประกอบด้วย 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) ข้อมูลพื้นฐานประชากร (2) เศรษฐกิจ (3) การศึกษา วัฒนธรรม และการเมืองท้องถิ่น (4) สุขภาพและบริการด้านสุขภาพ และ (5) สิ่งแวดล้อม
 - แบบสอบถามสำหรับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งหมายความถึงข้าราชการท้องถิ่น หัวหน้าหมู่บ้าน ครู และผู้อาศัยที่ได้รับ

ผลกระทบโดยตรง ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม (2) คำถามเกี่ยวกับท่อส่งก๊าซ และ (3) มุมมองการพัฒนาของชุมชน นอกจากนี้ยังได้ทำการทดสอบแบบสอบถามเบื้องต้นเพื่อนำไปพัฒนาแบบสอบถามให้ดีขึ้น

- แบบสอบถามถูกออกแบบมาเพื่อสอดรับการอภิปรายและการพูดคุยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล หลายคำถามจึงเป็นคำถามปลายเปิด
- ออกแบบตัวอย่างแบบสอบถามและปรับแก้ไขโดยเจ้าหน้าที่ของ UNDP และถูกตรวจสอบย้อนไปมาอีกหลายครั้ง จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดสอบล่วงหน้าใน 4 จังหวัด ได้แก่ ชินเจียง กั้นสูชานซี และอันหุย มีกลุ่มตัวอย่างในซินเจียงตามเส้นทางวางท่อส่งก๊าซ 200 กิโลเมตรแรก ได้รับอนุญาตให้มีการวิเคราะห์ผลกระทบเบื้องต้น เพื่อพิสูจน์คำถามในแบบสอบถาม ข้อค้นพบที่สำคัญของการทดสอบล่วงหน้า คือ แบบสอบถามของครัวเรือนและผู้มีส่วนได้เสียนั้นยาวเกินไป แบบสอบถามของครัวเรือนนั้นต้องใช้เวลาอันเป็นชั่วโมงกว่าจะสำเร็จ และหากเป็นกลุ่มสัมภาษณ์ก็ต้องใช้เวลาอันยาวนานเข้าไปอีก ผู้ทดสอบแบบสอบถามล่วงหน้าแนะนำเกี่ยวกับเรื่องเวลาว่าควรใช้เวลาเพียง 30 นาที ในการสัมภาษณ์ครัวเรือนเท่านั้น ถ้าหากแบบสอบถามนั้นยาวเกินไป อาจจะมีความเสี่ยงในการไม่ได้รับความร่วมมือหรือขาดความน่าเชื่อถือของการตอบสนอง
- ฝึกอบรมผู้สัมภาษณ์ โดยโครงการนี้ได้ทำการว่าจ้างสถาบันอีก 6 แห่ง ได้แก่
 - Central Statistical Information Consulting Center (CSICC) of the SSB
 - College of Rural Development, China Agricultural University
 - School of Public Policy and Management, Tsinghua University
 - Institute of Environment and Development and LEAD
 - Academy of Macroeconomics Research
 - SDPC and Rural Development Institute, CASSเพื่อทำการสำรวจแบบครบวงจร ซึ่งทีมสำรวจจะได้รับข้อมูลแผนที่ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางวางท่อส่งก๊าซในแต่ละมณฑล

โดยแบ่งให้สี่ในหกสถาบันเป็นผู้ทำการทดสอบ Pretest แต่ทุกสถาบันจะมีส่วนช่วยแก้ไขตรวจทานแบบสอบถาม และในการวางแผนการดำเนินงานโดยรวมทั้งการสำรวจและการฝึกหัดผู้สัมภาษณ์ซึ่งจัดขึ้นที่ปักกิ่งและมณฑลแต่ละแห่ง ทั้งนี้ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสถิติท้องถิ่นและนักศึกษามหาวิทยาลัยที่สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้และมีประสบการณ์ในการสำรวจและการสอบถามข้อมูลมาก่อนหน้านี้

- บันทึกข้อมูล โดยทีมสำรวจจะทำการสำรวจภาคสนาม มีทีมงานเพื่อตรวจสอบแบบสอบถามที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว และหัวหน้าและผู้เชี่ยวชาญควบคุมดูแลงานทั้งหมด นอกจากนี้เพื่อให้การสำรวจมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทีมงานสำรวจจะต้องพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอีกด้วย หัวหน้าทีมย่อยก็จะตรวจสอบแบบสอบถามทุกวัน ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นก็จะทำงานร่วมกันเพื่อหาทางแก้ไข ซึ่งในการสำรวจครอบครัวในชนบท ผู้สัมภาษณ์จะได้เห็นสภาพบ้านเรือนและวิถีชีวิตของชาวบ้านด้วย
- รวบรวมข้อมูล โดยการนับจำนวนแบบสอบถาม ตรวจสอบว่าข้อมูลครบถ้วนและถูกต้องหรือไม่ คัดแยกแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นที่คล้ายกัน จากนั้นใส่หมายเลข ID ให้แก่ประเภทคำตอบเหล่านั้น พร้อมกับคำอธิบายเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มนั้น ๆ โดยส่งเขปทีมสำรวจได้ส่งข้อมูลทั้งหมดเข้า CSICC/SSB เพื่อนำเข้าข้อมูลและประมวลผล หลังจากการตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามและข้อมูลแล้ว ร้อยละ 5 ของผู้ถูกสัมภาษณ์จะถูกตรวจสอบย้อนหลังอีกครั้งทางโทรศัพท์จากสำนักสถิติแห่งชาติของจีน ซึ่งส่วนมากผลที่ได้รับกลับมาจะสอดคล้องกับข้อมูลที่พบ โดยการเข้าข้อมูลทั้งหมดใช้เวลาหกวันโดยเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 15 คน ข้อมูลของแบบสอบถามทั้งหมดจะถูกนำเข้าข้อมูลอีกครั้งเป็นครั้งที่สองโดยคนเข้าข้อมูลอีกคน ถ้าการจับคู่เปรียบเทียบการเข้าข้อมูลของทั้งสองครั้งไม่เหมือนกันข้อมูลจะถูกนำกลับมาตรวจสอบอีกครั้งให้ถูกต้อง กล่าวคือ ข้อมูลต่าง ๆ จะถูกตรวจสอบสองครั้งโดยคน 2 คน แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน จากนั้นจึงตรวจสอบฐานข้อมูลเพื่อความถูกต้องเป็นครั้งสุดท้าย
- วิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงาน รายละเอียดรายงานสรุปจะถูกแก้ไขโดยผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จากสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ และศูนย์นานาชาติเพื่อการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค โดยครอบคลุมตารางข้อมูล การ

วิเคราะห์ทางสถิติ การวิเคราะห์ครอบครัวและชุมชนที่อยู่ใกล้กับ
เส้นทางท่อส่งก๊าซ

3.2.6 รูปแบบและวิธีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในประเทศ อินเดีย

1) รูปแบบและวิธีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในประเทศ อินเดีย

การศึกษาผลกระทบทางสังคมในประเทศอินเดียนั้นจะใช้คู่มือสำหรับการ
ประเมินผลกระทบทางสังคม โดย Anthropological Survey of India ซึ่งแบ่งการประเมินผล
กระทบทางสังคมออกเป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ คือ (1) การประเมินผลกระทบทางสังคมขั้นต้น (Initial
Social Impact Assessment) และ (2) การประเมินผลกระทบอย่างครอบคลุม (Comprehensive
Impact Assessment) การประเมินผลกระทบทางสังคมขั้นต้นซึ่งการบริหารจัดการข้อมูลจาก
แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ขั้นตอนนี้ควรดำเนินการภายในระยะเวลา 90 วัน นับตั้งแต่วันที่เริ่มต้นสัญญา
ส่วนการประเมินผลกระทบอย่างครอบคลุมต้องรวมการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง
ด้วยโดยใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ระยะเวลาในการดำเนินงานขั้นนี้ไม่มีระยะเวลากำหนด
ตายตัวเป็นการกำหนดเวลาแบบเปิด สำหรับรูปแบบโดยทั่วไปของการดำเนินการประเมินผลกระทบ
ทางสังคม มีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1: การนิยามปัญหา: ผลกระทบในมิติต่าง ๆ

อย่างน้อยต้องมรการพิจารณาใน 2 มิติ ได้แก่ มิติทางด้านพื้นที่ ทั้งพื้นที่ตั้ง
โครงการ และพื้นที่นอกเหนือจากพื้นที่ตั้งโครงการแต่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ
และมิติทางด้านประชากร ที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการทั้งทางตรงและทางอ้อม

ขั้นตอนที่ 2: การกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ขั้นตอนนี้ประกอบด้วย การลงสำรวจพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนิน
โครงการ และการพูดคุยกับประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการทั้งทางตรงและ
ทางอ้อม เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่ อันได้แก่

- แหล่งทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและที่สร้างโดยมนุษย์ที่อาจได้รับ
ผลกระทบ
- โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในพื้นที่
- ความหลากหลายของประชาชนในพื้นที่ในมิติต่าง ๆ เช่น กลุ่มสังคมและ
วัฒนธรรม ประชาชนดั้งเดิม/ประชาชนที่ย้ายถิ่นเข้ามา อาชีพ ฯลฯ
- ผู้ชายและผู้หญิงจากกลุ่มสังคมและช่วงอายุที่แตกต่างกัน อาจมีมุมมองต่อ
การเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน
- กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีส่วนเสียที่มีอำนาจในการ
ต่อรองต่ำ

ขั้นตอนที่ 3: การกำหนดข้อมูลที่ต้องการและแหล่งของข้อมูลนั้น ๆ

ในส่วนนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่เสนอ ที่ตั้งของโครงการ ข้อมูลเกี่ยวกับประชาชนในพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบ และพื้นที่ใกล้เคียงที่อาจได้รับผลกระทบทางอ้อม ในส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับประชาชนนั้นจะต้องกล่าวถึง ประวัติศาสตร์สังคมของพื้นที่ ประชากรศาสตร์ในปัจจุบัน สถานะทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจของประชาชน สถานะทางสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงข้อมูลด้านโภชนาการและสุขภาพ

ขั้นตอนที่ 4: การกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อาจได้รับผลกระทบทั้งหมด

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในที่นี้ คือ บุคคล กลุ่มคน หรือสถาบันที่มีแนวโน้มจะได้รับผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบจากการเสนอโครงการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอาจมีมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของโครงการหรือสถาบันที่ตั้งอยู่โดยรอบ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะต้องถูกแบ่งปันไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และควรมีกลไกในการติดตามผลตอบรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการจัดกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นนั้นดำเนินไปด้วยความโปร่งใสและได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด

ในการกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรพิจารณาถึงผู้ที่มีความรู้สึกกว่าตนเองจะได้รับผลกระทบจากโครงการทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม และสมาชิกในส่วนที่อ่อนแอของสังคม ในช่วงของการวางแผนกระบวนการให้คำปรึกษาและการมีส่วนร่วม จะต้องรวมเอาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกส่วน ได้แก่

- กลุ่มที่มีความเปราะบางมากที่สุดในกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบด้วยกัน เช่น ผู้ที่มีความด้อยกว่าทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ผู้ป่วย ผู้สูงอายุ และผู้หญิง
- ผู้ซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ
- ผู้ซึ่งให้ความร่วมมือ เป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือมีอิทธิพลอันมีประโยชน์ต่อความสำเร็จของโครงการ
- บุคคลผู้มีความรู้แบบดั้งเดิมในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่โครงการ
- ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม เช่น ช่างฝีมือ นักร้อง และนักดนตรี ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ

ขั้นตอนที่ 5: การดำเนินการตรวจคัดกรองเพื่อหาผลกระทบที่ไม่สำคัญและไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

ขั้นตอนที่ 6: การเตรียมข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

การประเมินสภาพทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองในปัจจุบันเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อทราบขอบเขตที่ชัดเจนของผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นไปได้ในส่วนต่างๆ โดยรายละเอียดทางสังคมและวัฒนธรรมจะต้องรวมเอาข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ ด้านสุขภาพ ด้านสุขภาพ และด้านโภชนาการของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งสามารถรวบรวมได้โดยวิธีการใช้แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended questionnaire)

ขั้นตอนที่ 7: การสำรวจประชากรในพื้นที่ศึกษา

ในกรณีผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งหมดหรือบางส่วนจะต้องถูกย้ายไปยังพื้นที่อื่น จะต้องมีการสำรวจพื้นที่และทรัพยากรในพื้นที่ใหม่ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ได้รับผลกระทบที่จะต้องถูกย้าย

จะมีทรัพยากรอย่างเพียงพอและไม่กระทบต่อประชาชนในพื้นที่เดิม นอกจากนี้แล้วยังต้องคำนึงถึงเรื่องฐานะทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจของผู้ได้รับผลกระทบที่จะต้องถูกย้ายไปยังพื้นที่อื่นกับประชาชนในพื้นที่เดิมที่ควรอยู่ในระดับเดียวกันอีกด้วย และหากประชาชนในพื้นที่เดิมจะต้องสูญเสียทรัพยากรบางส่วนหรือรู้สึกว่พื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรมของพวกเขาถูกรุกรานโดยบุคคลอื่น การสูญเสียเช่นนี้จะต้องได้รับการชดเชยที่เหมาะสมและเพียงพอ ในกรณีที่ผู้ได้รับผลกระทบ

ขั้นตอนที่ 8: การระบุและประเมินผลกระทบในมิติต่าง ๆ

ในกระบวนการของการระบุและประเมินผลกระทบนี้ควรเป็นการดำเนินการอย่างใกล้ชิดกับประชาชน โดยประชาชนในที่นี้ คือ คนจากทุกภาคส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มุมมองของประชาชนต่อการระบุและการประเมินผลกระทบอาจมีความแตกต่างกันไปตามพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของแต่ละคน หากแต่ทุกมุมมองจะต้องได้รับการรายงานอย่างชัดเจน พร้อมทั้งระบุถึงเหตุผลของความแตกต่างเหล่านั้น

ขั้นตอนที่ 9: การทำประชาพิจารณ์

ในการทำประชาพิจารณ์ตัวแทนจากกลุ่มศึกษาการประเมินผลกระทบทางสังคมจะต้องมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะและนำข้อเสนอแนะเหล่านั้นมาปรับปรุงในส่วนของรายงานภายหลัง

ขั้นตอนที่ 10: การพัฒนาแผนการบรรเทาผลกระทบ

สิ่งสำคัญอันดับแรกของแผนการบรรเทาผลกระทบ ได้แก่ การหาวิธีเพื่อหลีกเลี่ยงการย้ายที่ อันดับที่สอง การลดขอบเขตของการย้ายที่ และอันดับที่สาม คือการชดเชยสำหรับผลกระทบที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ สำหรับการชดเชยนั้น ไม่ได้หมายถึง การชดเชยเงินสดสำหรับที่ดิน หรือทรัพย์สินอื่น ๆ หากแต่หมายถึง ทรัพยากร ทรัพย์สิน โครงสร้างพื้นฐาน สถานศึกษา และวิถีชีวิตที่มีความใกล้เคียงกัน

ขั้นตอนที่ 11: การจัดทำงบประมาณ การตรวจสอบ และการประเมินผล

การประเมินค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องไม่เพียงแต่ค่าใช้จ่ายในด้านของการตั้งถิ่นฐานใหม่เท่านั้น หากยังต้องครอบคลุมถึงค่าใช้จ่ายในด้านการสำรวจ ที่ปรึกษา และการจัดตั้งหน่วยการตั้งถิ่นฐานใหม่และการฟื้นฟู นอกจากนี้ยังต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการรับเรื่องร้องทุกข์ (Grievance Handling Committees) การตรวจสอบการดำเนินการของโครงการการตั้งถิ่นฐานใหม่และการฟื้นฟู (Rehabilitation and Resettlement Project – RAP) การประเมินผลงบประมาณโดยหน่วยงานดำเนินงานโครงการ (Project Implementing Agency – PIA) และหน่วยงานประเมินอิสระ (Independent Evaluating Agency)

ในส่วนองวิธีการและแนวทางการศึกษาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการประเมินผลกระทบทางสังคม ได้มีการจัดทำการศึกษาการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) โดยสามารถแบ่งการประเมินออกได้เป็น 2 ส่วน ตามที่ได้กล่าวมาในข้างต้น คือ การประเมินผลกระทบทางสังคมเบื้องต้น (Initial Social Impact Assessment; ISIA) และการประเมินผลกระทบทางสังคมอย่างครอบคลุม (Comprehensive Social Impact Assessment; CSIA) โดยวัตถุประสงค์ของ ISIA จะมุ่งเน้นไปที่การทำความเข้าใจในความเป็นไปได้ของสังคมต่อการดำเนินโครงการ เมื่อมีการยืนยัน

ความเป็นไปได้ของโครงการ ระยะต่อไปของการดำเนินงาน คือ CSIA ในทางปฏิบัติ ISIA จะเป็นเอกสารที่นำมาไว้ใช้อ้างอิงใน CSIA โดยมีรายละเอียดในการศึกษา ดังนี้

(1) การประเมินผลกระทบทางสังคมเบื้องต้น (Initial Social Impact Assessment; ISIA)

การประเมินผลกระทบทางสังคมเบื้องต้นควรเริ่มดำเนินงานตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนโครงการ โดยการประเมินผลกระทบเบื้องต้นมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- การเตรียมระเบียบประวัติของผู้ที่อาจจะได้รับอิทธิพลจากการดำเนินโครงการ
- การจัดเตรียมระเบียบประวัติด้านสังคมและวัฒนธรรมของบุคคลหรือสถานที่ การรวบรวมข้อมูลจากสำมะโนครัว สำนักงานสถิติอำเภอ สำนักงานที่ดิน ศูนย์อนามัย
- การกำหนดกฎเกณฑ์ด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ และแหล่งข้อมูลในภูมิภาค
- คัดแยกรายชื่อ แหล่งทรัพยากรส่วนกลาง (Common Property Resources; CPR) ที่อยู่ภายในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ
- สร้างความเข้าใจในการจัดลำดับความต้องการของประชาชน และความคาดหวังของโครงการ
- เสนอแนะมาตรการการบรรเทาความเดือดร้อนสำหรับการเรียกคืนหรือส่งเสริมแหล่งทรัพยากร
- ระบุกลุ่มประชาชนที่มีความเสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบและเสนอแนะวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มนั้นในการเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูและการย้ายถิ่นฐาน (Rehabilitation and Resettlement; R&R)
- เสนอแนะกลไกการจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการฟื้นฟูและการย้ายถิ่น (Term of Reference for Resettlement) ตามแผนปฏิบัติการ

และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินผลกระทบทางสังคมเบื้องต้น จำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

- ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประชากร สังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ การเมือง และเศรษฐกิจ ที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการในอนาคต เช่น
 - สถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของโครงการ
 - ภูมิทัศน์และลักษณะของการใช้ประโยชน์จากที่ดินในพื้นที่ดังกล่าว
 - ศูนย์กลางการบริหารและหน่วยงานอุตสาหกรรมใกล้เคียง

- รายละเอียดทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ อัตราส่วนระหว่างเพศ อัตราการรู้หนังสือ อัตราการเสียชีวิต และการอพยพย้ายถิ่นฐาน
 - โภชนาการ สุขภาพ สุขอนามัย รายละเอียดของการเจ็บป่วย และสถานะของโรค ทั้งทางกายและจิตใจ
 - องค์ประกอบของสังคม ได้แก่ ชนเผ่า สถานะทางสังคม กลุ่มศาสนา กลุ่มภาษา ตระกูล เชื้อสาย
 - สถานการณ์และระดับของการมีปฏิสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและความแตกต่าง
 - การกำหนดลักษณะทางวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ดั้งเดิม
 - รายละเอียดความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน เครือข่ายทางวัฒนธรรมและศาสนา
 - การกระจายของอำนาจในทางการเมืองและสถาบัน และผู้มีอำนาจในระดับท้องถิ่น เช่น สภาหมู่บ้าน สภาตำบล
 - บทบาทของตระกูล (clan) กลุ่มขององค์กร และชุมชน ในการทำงานร่วมกันเพื่อความอยู่รอด
 - กิจกรรมทางเศรษฐกิจ
 - ระดับของเศรษฐกิจแบบพึ่งพาอาศัยกัน
 - รูปแบบของการแลกเปลี่ยนบริการและสินค้า
 - แหล่งทรัพยากร
 - งานกิจกรรมและเทศกาล
 - การธนาคารและแหล่งการเงินอื่น ๆ
- การระบุประเด็นที่อาจจะได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ เช่น
 - ศักยภาพที่มีอยู่และข้อจำกัดของแหล่งทางเลือกในการดำรงชีพ
 - โอกาสทางเศรษฐกิจและความเสมอภาค
 - การศึกษาและระดับทักษะ
 - เครือข่ายสถาบันทางสังคม
 - ผลประโยชน์ทางทรัพยากรทางวัฒนธรรม
 - สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ การบูชา และจิตวิญญาณ
 - อัตลักษณ์พื้นฐานของชุมชน
 - โครงสร้างพื้นฐานในชุมชน ได้แก่ บริเวณส่วนรวมของหมู่บ้าน น้ำประปา ถนน พื้นที่สำหรับการปศุสัตว์ พื้นที่สำหรับการค้าปลีก

- ความเครียดและอาการทางจิต
- แนวโน้มการย้ายถิ่นฐาน ทั้งการย้ายเข้าและการย้ายออก
- ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลง
ความเป็นเจ้าของและความสามารถในการใช้ประโยชน์
- การมีส่วนร่วมของภาครัฐและหน่วยงานเอกชน
- การระบุความเสี่ยงต่อการเสื่อมโทรม เช่น
 - การสูญเสียที่ดินทำกิน
 - การสูญเสียงาน
 - การสูญเสียที่อยู่อาศัย
 - การสูญเสียความปลอดภัยทางอาหาร
 - การเพิ่มขึ้นของโรคและการเสียชีวิต
 - การขาดการเข้าถึงสาธารณูปโภค
 - การสูญเสียแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรม
 - การสูญเสียความมั่นใจ
 - การถูกลดคุณค่า
 - การสูญเสียองค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรม
 - การสูญเสียความสัมพันธ์ในชุมชน
 - การขาดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ
- การระบุผู้ที่ได้รับผลกระทบทางอ้อม เช่น ช่างฝีมือ ผู้ใช้แรงงานตามฤดูกาล ผู้ใช้แรงงานรายวัน พ่อค้า เป็นต้น
- การสร้างฐานข้อมูลประวัติภูมิภาค
- ข้อเสนอแนะมาตรการบรรเทาผลกระทบ
- การระบุภาคีอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้อง เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มอาสาสมัคร นักกิจกรรมสังคม ฯลฯ
- ข้อเสนอแนะ “แนวทางการมีส่วนร่วม” สำหรับการฟื้นฟูและย้ายถิ่นฐาน (R & R Programme)
- ข้อเสนอแนะกลไกการรับมือต่อการฟื้นฟูและย้ายถิ่นฐาน (R & R Programme)
- แหล่งข้อมูล/สารสนเทศ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่
 - แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม และการประชุมกับผู้ที่ได้รับผลกระทบและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
 - แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลการสำรวจสำมะโนประชากร ข้อมูลจากสำนักงานสถิติประจำเขต (District Statistical Office - DSO) ประวัติที่ดิน รวมถึงบันทึกการทำธุรกรรมที่ดิน งานเขียนเชิงวัฒนธรรม การวิจัยที่ได้รับการ

ตีพิมพ์ บันทึกด้านการบริหาร บันทึกส่วนตัว สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลไร้ที่ดิน

- วิธีการที่ใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่
 - การประเมินสถานะชนบทอย่างเร่งด่วน (Application of Rapid Rural Appraisal - RRA)
 - การสนทนากลุ่ม (Focussed Group Discussion)
 - การสำรวจความคิดเห็น (Opinion Survey)

การดำเนินการข้างต้นจะอยู่ภายใต้ชื่อของการประเมินผลกระทบทางสังคมเบื้องต้น (ISIA) เพื่อประเมินผลกระทบในภาพรวมของพื้นที่โครงการและประชาชน รวมถึงประชากรในพื้นที่ และให้คำแนะนำสำหรับการดำเนินการในอนาคต โดยอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาการประเมินผลกระทบทางสังคมเบื้องต้น (ISIA) คำแนะนำดังกล่าวอาจนำไปสู่การเพิกถอนโครงการหากพบว่า ผลกระทบทางลบมีมากกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับ

(2) การประเมินผลกระทบทางสังคมอย่างครอบคลุม (Comprehensive Social Impact Assessment; CSIA)

หากพิจารณาจากมุมมองและเงื่อนไขที่ได้ระบุและนำเสนอไว้ในการประเมินผลกระทบทางสังคมเบื้องต้น (ISIA) แล้วพบว่าโครงการมีความเป็นไปได้ ก็จะต้องดำเนินการจัดทำ การประเมินผลกระทบทางสังคมอย่างครอบคลุม (CSIA) ในขั้นตอนต่อไป ในกรณีนี้การประเมินผลกระทบทางสังคมเบื้องต้นจะทำหน้าที่เป็นร่างขอบเขตของงาน (Term of Reference - TOR) สำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคมอย่างครอบคลุม (CSIA) ในขณะที่ดำเนินการจัดทำ การประเมินผลกระทบทางสังคมอย่างครบถ้วน (CSIA) การสำรวจครัวเรือน เศรษฐกิจและสังคม การสำรวจสุขภาพและที่ดิน จะต้องดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านที่ได้กล่าวในการประเมินผลกระทบทางสังคมเบื้องต้น (ISIA)

ในการจัดทำ การประเมินผลกระทบทางสังคมอย่างครอบคลุม (CSIA) จำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลที่สำคัญในข้อ 1-6 เช่นเดียวกับการจัดทำ การประเมินผลกระทบทางสังคมเบื้องต้น (ISIA) และเพิ่มเติมข้อมูลในส่วน ต่อไปนี้

- แผนการบรรเทาผลกระทบ รายละเอียดแผนปฏิบัติการเพื่อบรรเทาผลกระทบ ครอบคลุมถึง การย้ายถิ่นฐาน รายได้ และแผนฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ แผนปฏิบัติการฟื้นฟูการตั้งถิ่นฐานใหม่ (Resettlement & Rehabilitation Action Plan - RAP) จะต้องมี การตรวจสอบโดยองค์กรอิสระ และในส่วนของรายงานจะต้องมีการเสนอชื่อองค์กรอิสระสำหรับการดำเนินการตรวจสอบแผนปฏิบัติการบรรเทาความเดือดร้อน ส่วนสำคัญสำหรับ RAP ได้แก่
 - การเตรียมแผนปฏิบัติการ RAP

- ค่าใช้จ่าย งบประมาณ และการเงิน
- การติดตามและการประเมินผล
- การเตรียมความพร้อมและการตั้งถิ่นฐานใหม่ ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของนโยบาย R&R ที่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - การจัดเตรียมโครงสร้างและเป้าหมาย โดยพิจารณาในประเด็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้
 - การตั้งถิ่นฐานใหม่ รวมถึง
 - ✓ การย้ายถิ่นฐาน
 - ✓ การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน
 - ✓ ที่อยู่อาศัย
 - ✓ พื้นที่เปิดสำหรับชุมชน
 - ✓ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
 - ✓ การทำงานร่วมกับชุมชน
 - การฟื้นฟูด้านเศรษฐกิจ รวมถึง
 - ✓ การฝึกอบรมเพื่อยกระดับทักษะ
 - ✓ การฝึกอบรมทักษะของผู้ประกอบการ
 - ✓ โปรแกรมสินเชื่อสำหรับการทำธุรกิจส่วนตัว
 - ✓ การเสริมสร้างศักยภาพของ PAPs
 - ✓ อาชีพ
 - ✓ การบูรณาการโครงการหรือแผนเข้ารับรูปแบบของรัฐบาล
 - ✓ กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน
 - ✓ การให้คำปรึกษาในการพัฒนาธุรกิจขนาดเล็ก รวมถึงการบริการและการตลาด
 - การพัฒนาฝีมือแรงงานและการฝึกอบรม
 - ✓ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการฝึกอบรม ฐานข้อมูล การให้คำปรึกษา
 - ✓ ค่าใช้จ่ายสำหรับสร้างความตระหนักในเยาวชนตามแบบของรัฐบาล และการฝึกอบรมภายในบ้าน
 - ✓ การสนับสนุนจาก PAPs ในการฝึกอบรมเพื่อยกระดับทักษะและการทำธุรกิจส่วนตัว
 - ✓ การประเมินทักษะดั้งเดิม
 - ✓ การฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับองค์กร สถาบัน (ดำเนินการโดย องค์กรพัฒนาเอกชน รัฐบาล และภาคเอกชน
 - ✓ ค่าใช้จ่ายฝึกอบรมพิเศษ การประชุมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้หญิง

- ✓ การฝึกอบรมในการรักษาสิ่งอำนวยความสะดวก
โครงสร้างพื้นฐาน (สุขภาพ สุภาพ และนันทนาการ)
ของชุมชน
- การจ้างงานในโครงการ
 - ✓ โควต้าของงานประจำในโครงการ
 - ✓ ความโปร่งใสในการคัดเลือก
 - ✓ การฝึกอบรม
- โปรแกรมการสร้างรายได้และผู้ประกอบการทางสังคม
 - ✓ การให้สินเชื่อเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจส่วนตัว
 - ✓ เงินทุน / เงินอุดหนุน สำหรับผู้ประกอบการอย่างน้อย
หนึ่งคนจากหนึ่งครอบครัว
 - ✓ โครงการเริ่มต้นสำหรับผู้ประกอบการทางสังคม
(ผู้ประกอบการขนาดเล็ก)
 - ✓ การฝึกอบรมด้านการให้บริการ และการตลาดสำหรับ
การผลิต
 - ✓ ศูนย์การพัฒนาอเนกประสงค์
 - ✓ ข้อมูลสารสนเทศ คลังข้อมูลสำหรับผู้ประกอบธุรกิจ
ส่วนตัว
- กรอบการทำงานสำหรับ R & R เพื่อการดำเนินงานที่
เหมาะสม ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการ โดยคณะกรรมการ
ดังกล่าวต้องเป็นตัวแทนจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ
องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรอาสาสมัคร หรือกลุ่มที่น่าสนใจ
อื่น ๆ เช่น หน่วยงานเอกชน หรือหน่วยงานราชการ
- การเผยแพร่รายละเอียดแผนปฏิบัติการการตั้งถิ่นฐานใหม่
และการฟื้นฟู (Resettlement and Rehabilitation Action
Plan) ไปยังผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ
- ความโปร่งใส
- การมีส่วนร่วมของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ ในการ
ดำเนินการแผนปฏิบัติการการตั้งถิ่นฐานใหม่และการฟื้นฟู
(Resettlement and Rehabilitation Action Plan)
- ค่าใช้จ่าย งบประมาณ และการเงิน โดยการให้ข้อมูลรายละเอียด
ในส่วนของค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ
แผนปฏิบัติการ การตั้งถิ่นฐานใหม่และการฟื้นฟู (Resettlement
and Rehabilitation Action Plan) โดยแยกเป็นหัวข้อ ดังต่อไปนี้
 - ค่าชดเชยตามกฎหมาย โดยอนุญาตให้ชดเชยสำหรับ ที่ดิน
บ้าน คอกสัตว์ และร้านค้า

- ค่าใช้จ่ายในส่วนโครงสร้างพื้นฐานและการบริการของชุมชน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายสำหรับการแทนที่สิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชนที่มีอยู่ การเพิ่มโครงสร้างพื้นฐานตามนโยบาย R&R และการกู้คืนแหล่งทรัพยากรทั่วไป เช่น สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ถนน และพื้นที่สำหรับการทำเกษตรกรรม เป็นต้น
 - ใช้จ่ายในส่วนของการย้ายถิ่นฐาน ได้แก่ การพัฒนาที่ดินสำหรับการเกษตร การพัฒนาที่ดินสำหรับการตั้งถิ่นฐานใหม่ การสร้างโครงสร้างที่อยู่อาศัย ขดเขยในส่วนของการใช้จ่ายสำหรับการขนย้ายเต็มจำนวนหรือมากกว่า และการจัดที่พักชั่วคราวในกรณีฉุกเฉินถ้าจำเป็น
 - ค่าใช้จ่ายในส่วนของการฟื้นฟูและปรับปรุง ได้แก่ การปรับปรุงระดับของการกระจายรายได้ ค่าใช้จ่ายในการจัดอบรม ฝึกทักษะอาชีพ การจัดหาเงินทุนขนาดเล็ก และการพัฒนาวิสาหกิจขนาดเล็ก
 - ค่าใช้จ่ายในส่วนของการบริหาร ได้แก่ ค่าใช้จ่ายสำหรับพนักงาน การบริหารหน่วยงาน R & R การเตรียมการและการวางแผนโครงการ การดำเนินงานโครงการ เงินสำหรับสินเชื่อ และการประมาณการค่าใช้จ่าย โดยที่ ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ควรอยู่ที่ 3 ถึง 10 เปอร์เซ็นต์ ของค่าใช้จ่ายโครงการ
- การตรวจสอบและการประเมินผลการเยียวยาผลกระทบ
 - แหล่งข้อมูลสารสนเทศ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่
- แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วย
- การสำรวจด้านครัวเรือนและประชากรศาสตร์ (การบ่งชี้กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ และโครงการที่ส่งผลกระทบ (project affected persons – PAPs) – ชุดข้อมูลประชากร ได้แก่ องค์ประกอบของอายุและเพศ รายละเอียดของการเกิดและการตาย รายละเอียดของการย้ายเข้าและการย้ายออก การเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องของระดับและแหล่งที่มาของรายได้และรายจ่าย การบ่งชี้ในเรื่องของการจัดระเบียบสังคมแบบลำดับขั้นและการเข้าถึงแหล่งสร้างรายได้
 - การสำรวจด้านสังคมวัฒนธรรม ตรวจสอบและประเมินบทบาทในประเด็นต่าง ๆ เช่น เครือญาติ เพื่อนบ้าน วัฒนธรรมในการร่วมกันรักษาโครงสร้างของชุมชน และการประมาณการผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเพราะโครงการ รวมถึง

ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ และการสูญเสียความสำคัญอันเนื่องมาจากการเกิดขึ้นของโครงการ

- การสำรวจด้านสุขภาพและโภชนาการในครัวเรือน (เก็บรวบรวมข้อมูลด้านสุขภาพ ได้แก่ รายละเอียดด้านสุขอนามัย โภชนาการ และสุขภาพิบาลของครอบครัวในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ)
- กรณีศึกษา
- การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key information) ได้แก่ ผู้มีความรู้และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- การสนทนากลุ่ม เพื่อออกแบบโครงการสำหรับการประเมินตามมุมมองของ PAPs

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย

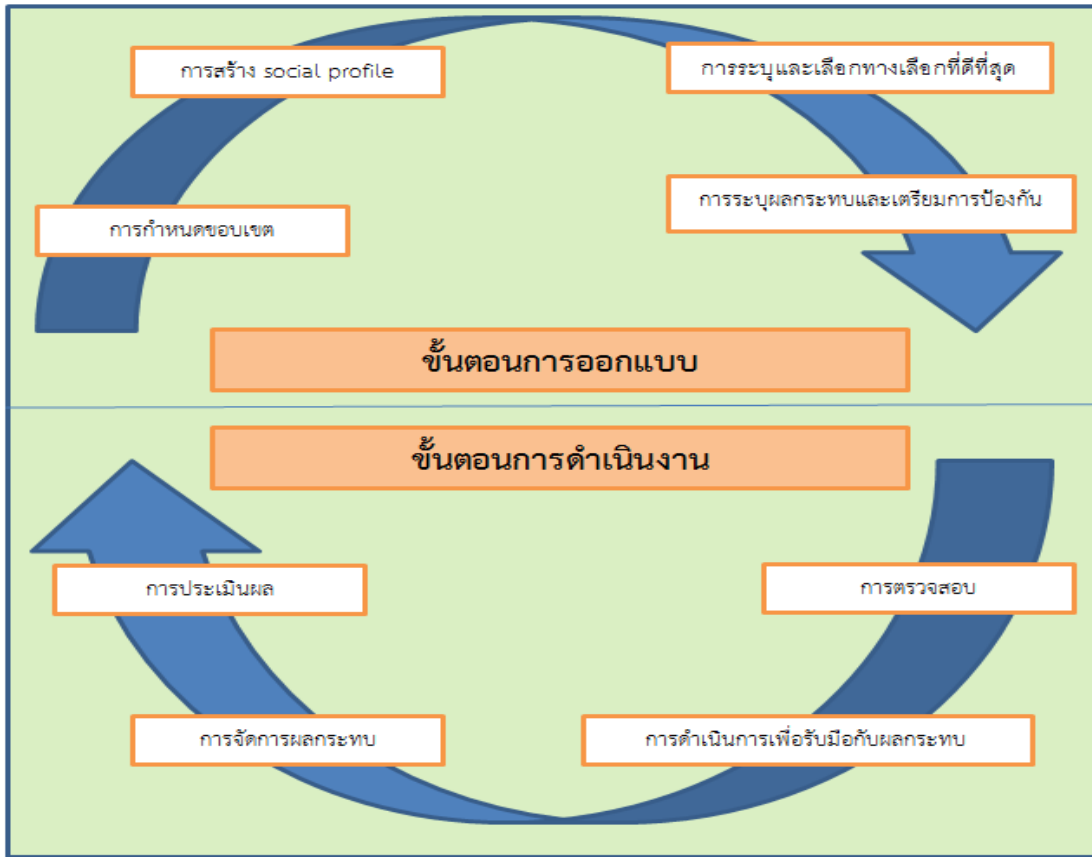
- ข้อมูลการสำรวจสำมะโนประชากร
- ข้อมูลจากสำนักงานสถิติประจำเขต (DSO)
- ประวัติที่ดิน รวมถึงบันทึกการทำธุรกรรมที่ดิน
- งานเขียนเชิงวัฒนธรรม การวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์
- บันทึกด้านการบริหาร บันทึกส่วนตัว
- สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลไร่ที่ดิน

3.2.7 รูปแบบและวิธีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในประเทศมาเลเซีย

- 1) รูปแบบและวิธีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในประเทศมาเลเซีย

รูปแบบและวิธีการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมาจากคู่มือแนะนำการประเมินผลกระทบทางสังคม โดยกระทรวงการพัฒนาชุมชน ครอบครัว และสตรี (Ministry of Woman, Family and Community Development) และสามารถแบ่งกระบวนการประเมินผลกระทบทางสังคมออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

- (1) ขั้นตอนการออกแบบ ประกอบด้วย การกำหนดขอบเขต การสร้าง social profile การระบุและเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด และการระบุผลกระทบและเตรียมการป้องกัน
- (2) ขั้นตอนการดำเนินงาน ประกอบด้วย การตรวจสอบ การดำเนินการเพื่อรับมือกับผลกระทบ การจัดการผลกระทบ และการประเมินผล

แผนภาพที่ 3.2-1 แสดงกระบวนการการประเมินผลกระทบในประเทศมาเลเซีย

2) ตัวอย่างการประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศมาเลเซีย

(1) โครงการการจัดการป่าไม้คาบสมุทรมมาเลเซีย ปี ค.ศ. 2012

ประเภทของโครงการ: การจัดการป่าไม้

สถานะของโครงการ: รายงานแนวทางและวิธีการประเมินผลกระทบทางสังคมและระบบตรวจสอบ

ผู้จัดทำรายงาน: สถาบันป่าไม้เขตร้อนและผลิตภัณฑ์จากป่า (Institute of Tropical Forestry and Forest Products) มหาวิทยาลัยปุตรามาเลเซีย (Putra Malaysia)

การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย: ชุมชนคนพื้นเมือง (Orang Asli) ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตป่าสงวน Gerik และเขตป่าสงวนกัวลากังซาร์ (Kuala Kangsar) ในรัฐเปรัก (Perak) และเขตป่าสงวนกวนตัน (Kuantan) เขตป่าสงวนเจรันทัต (Jerantut) เขตป่าสงวนกัวลาลิปัส (Kuala Lipis) ในรัฐปะหัง (Pahang) คาบสมุทรมมาเลเซีย

วิธีการในการศึกษา: ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ การใช้แบบสอบถาม ร่วมกับวิธีการวิจัยคุณภาพ ได้แก่ การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยการประเมินผลกระทบทางสังคมในโครงการนี้ให้ความสำคัญใน 2 ประเด็น คือ ผลกระทบจากการดำเนินการจัดการป่าไม้ การเก็บเกี่ยว และการแปลงพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคนพื้นเมือง

(Orang Asli) ในพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมป่าไม้ซึ่งอาจสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลกระทบทางสังคมต่อชุมชนคนพื้นเมือง และชุมชนท้องถิ่นอื่น ๆ ในด้านการตั้งถิ่นฐาน การดำรงชีวิต กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประเพณี วัฒนธรรม พื้นที่การหาของป่าล่าสัตว์ พื้นที่ฝังศพ พื้นที่ทางการเกษตร รวมทั้งผลกระทบต่อการเก็บของป่าและการเกษตร

ขั้นตอน ดังนี้

สำหรับกระบวนการประเมินผลกระทบทางสังคมของโครงการมี 7

- ทบทวนเอกสารเกี่ยวกับชุมชนในด้าน จำนวนประชากร ที่ตั้งของชุมชน ประวัติความเป็นมา ข้อมูลทางวัฒนธรรม สังคม-เศรษฐกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน
- คัดเลือกพื้นที่ชุมชนสำหรับการสำรวจ โดยพิจารณาจากหัวหน้าหรือผู้นำชุมชน โอกาสในการได้รับผลกระทบจากการจัดการป่าไม้ ร่วมกับการใช้สูตร $y = \sqrt{x}$ (y แทน จำนวนของชุมชนที่ต้องทำการสำรวจ และ x แทน จำนวนของชุมชนทั้งหมด)
- ดำเนินการสำรวจ โดยใช้การสัมภาษณ์และประชุมร่วมกับชุมชน
- วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อระบุผลกระทบทางสังคมที่สำคัญ จากการศึกษาพบประเด็นผลกระทบทางสังคมจากการดำเนินโครงการที่สำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่
 - คุณภาพน้ำประปา ปัญหาเกิดขึ้นจากการที่น้ำประปาชุมชนมีตะกอนมากขึ้นจากการทำการเกษตร กิจกรรมทางครัวเรือน ส่งผลนำไปสู่ปัญหาสุขภาพและโรคผิวหนัง และมลพิษทางน้ำที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังพบปัญหาคุณภาพน้ำแม่ น้ำที่มีปัญหาจากการมีมลพิษในแม่น้ำเพิ่มมากขึ้นส่งผลต่อสัตว์น้ำและมนุษย์
 - เศรษฐกิจของท้องถิ่น การลดลงของแหล่งทรัพยากรป่าไม้ กัดค้นให้ชุมชนคนพื้นเมืองต้องเข้าไปยังป่าที่ลึกมากกว่าเดิม เพื่อหาของป่าสำหรับการดำรงชีพ การเพิ่มขึ้นของถนนยังเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้คนเข้าไปเก็บเกี่ยวทรัพยากรในป่ามากยิ่งขึ้น ถือเป็นภาระแย่งชิงทรัพยากรของชุมชนคนพื้นเมือง และส่งผลต่อการลดลงของรายได้ของครอบครัวชนพื้นเมืองอีกด้วย
 - สังคมและวัฒนธรรม การลดลงของทรัพยากรป่าไม้ ส่งผลต่อสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนคนพื้นเมือง เช่น การลดลงของงานฝีมืออันเนื่องมาจากการลดลงของวัสดุที่ใช้ พื้นที่ทางประวัติศาสตร์และพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ถูกทำลาย เป็นต้น
- ระบุมาตรการการบรรเทาผลกระทบ

- ปฏิบัติและตรวจสอบตามมาตรการการบรรเทาผลกระทบ ในขั้นตอนนี้สามารถใช้เทคนิคที่หลากหลายในการดำเนินการ เช่น ภาพถ่าย การตรวจสอบข้อมูลในพื้นที่ รายงานจากชนพื้นเมืองหรือชุมชนท้องถิ่น และภาพถ่ายดาวเทียม
- จัดการผลกระทบที่ไม่คาดคิด

3.3 บทวิเคราะห์ สรุป และปัญหาในต่างประเทศ

พัฒนาการและหลักการการจัดทำรายงานผลกระทบทางสังคม (SIA) ในระดับสากล เกิดขึ้นเนื่องด้วยการตระหนักถึงความสำคัญในแง่ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทั้งนี้เกิดการนิยามความหมายของคำว่าสิ่งแวดล้อมที่มีรายละเอียดและบริบทที่ลึกซึ้งมากกว่าเดิม และยังมีองค์กรที่เป็นตัวแทนในระดับสากลอย่างสมาคมการประเมินผลกระทบสากล (International Association for Impact Assessment, IAIA) ขึ้นมาเพื่อเป็นองค์กรในการพัฒนาการประเมินผลกระทบในด้านต่าง ๆ อย่างไม่รู้ดีจากการทบทวนเอกสาร พบว่าการประเมินผลกระทบทางสังคม สามารถสรุปเป็นประเด็นพิจารณาและปัญหาได้ดังต่อไปนี้

3.3.1 การนิยามความหมายของผลกระทบทางสังคมในต่างประเทศ

ตามที่สมาคมการประเมินผลกระทบสากล (International Association for Impact Assessment, IAIA) ได้นิยามความหมายผลกระทบทางสังคมไว้ว่า หมายถึง ทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน เช่น แผนหรือโครงการที่มีผลต่อประชาชนหรือความกังวลของประชาชน ทั้งโดยตรงและทางอ้อมที่เกิดขึ้นในทุกระดับ ทั้งยังรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เชื่อมโยงกับโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนหรือความกังวลที่กระทบต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมไปถึงการสูญเสียมรดกทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งจากการนิยามดังกล่าวข้างต้นเป็นการนิยามเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของมิติทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่มีรายละเอียดลึกซึ้ง และซับซ้อน นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงความพยายามที่จะแสดงให้เห็นว่า ผลกระทบทางสังคมมีรายละเอียดที่เป็นมากกว่าผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม โดยการนิยามของสมาคมการประเมินผลกระทบสากล (IAIA) ช่วยให้ประเทศต่าง ๆ รับไปเป็นหลักการเพื่อปรับใช้

ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และอินเดีย คือตัวอย่างของประเทศที่ได้นิยามความหมายสอดคล้องกับสมาคมการประเมินผลกระทบสากล (IAIA) โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา คือประเทศแรกๆ ที่เห็นความสำคัญของผลกระทบทางสังคมที่จะเกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งยังมีส่วนสนับสนุนให้เกิดสมาคมการประเมินผลกระทบสากล (IAIA) ขึ้น ความหมายและหลักการตามที่ปรากฏในคู่มือแนวทางและหลักการสำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคม (Guidelines and Principles for Social Impact Assessment) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะเห็นได้ว่าความหมายของผลกระทบทางสังคม หลักการ รวมไปถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศสหรัฐอเมริกา มีความสอดคล้องตามที่สมาคมการประเมินผลกระทบสากล (IAIA) เป็นผู้กำหนดขึ้น

ขณะที่การนิยามความหมายของการประเมินผลกระทบทางสังคมในบางประเทศยังมีความไม่ชัดเจน หรือไม่สอดคล้องตามที่สมาคมการประเมินผลกระทบสากล (IAIA) ได้นิยามไว้ ดังเช่นประเทศแอฟริกาใต้ ที่การนิยามคำว่า “ผลกระทบทางสังคม” ไม่ได้มีความหมายที่ชัดเจน และเป็นเพียงแค่ประเด็นหนึ่งในความหมายของ “สิ่งแวดล้อม” ซึ่งไม่ได้ลงรายละเอียดของคำว่า “สังคม” ว่ามีรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นใดบ้าง มีขอบเขตกว้างเท่าใด นอกจากนี้การประเมินผลกระทบทางสังคมในแอฟริกาใต้เป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งที่อยู่ร่วมกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเท่านั้น เช่นเดียวกับประเทศแคนาดาที่ไม่ได้มีการนิยามความหมายของผลกระทบทางสังคมที่แน่ชัด เนื่องจากได้กำหนดคำว่า “สิ่งแวดล้อม” เป็นในแง่ของชีววิทยา ที่ไม่ได้มีการอิงกับสังคมและเศรษฐกิจแต่อย่างใด

ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่า การนิยามความหมายของผลกระทบทางสังคมที่ชัดเจน แสดงถึงการให้ความสำคัญกับประเด็นผลกระทบทางสังคมที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ เนื่องจากการแยกประเด็นทางสังคมออกจากประเด็นผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมนั้น สอดคล้องกับที่สมาคมการประเมินผลกระทบสากล (IAIA) ได้กล่าวว่า การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) เป็นมากกว่าส่วนหนึ่งของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เนื่องจากผลกระทบทางสังคมนั้นมีประเด็นที่กว้างกว่าที่พบในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ซึ่งปรากฏอยู่ในเอกสารชื่อว่า “The International Principles for Social Impact Assessment” ฉบับตีพิมพ์ปี ค.ศ. 2003

3.3.2 สถานะรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมในต่างประเทศ

จากการทบทวนเอกสารพบว่า การประเมินผลกระทบทางสังคมในหลายประเทศยังคงเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการนิยามความหมายของคำว่า ผลกระทบทางสังคมนั้นมีความไม่ชัดเจน และยังคงเป็นเพียงประเด็นหนึ่งในความหมายของผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ซึ่งทำให้สถานะของรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมไม่ได้เป็นอิสระจากรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือรายงานการประเมินผลกระทบอื่น ๆ นอกจากนี้ในบางกรณีการทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมยังเป็นแค่เพียงรายงานที่ใช้เพื่อประกอบการพิจารณาอนุมัติโครงการเท่านั้น ขณะที่วัตถุประสงค์ของรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมตามที่สมาคมการประเมินผลกระทบสากล (IAIA) ได้กำหนดขึ้นนั้นถือได้ว่าให้ความสำคัญกับผลกระทบทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา และใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพว่าโครงการพัฒนานั้น ๆ จะก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด และสามารถดำเนินการมาตรการบรรเทาผลกระทบเพื่อลดอันตรายและเพิ่มผลประโยชน์ให้เกิดสูงสุด

ข้อสังเกตประการหนึ่งสำหรับประเทศที่มีการบริหารที่อยู่ในรูปแบบของสหพันธรัฐ ดังเช่นประเทศแคนาดา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีรูปแบบการปกครองที่แต่ละรัฐมีการบังคับใช้กฎหมายเป็นของตนเอง จากการบริหารงานในรูปแบบนี้มีส่วนที่จะผลักดันให้เกิดการประเมินผลกระทบทางสังคมให้มีประสิทธิภาพและมีระเบียบแบบแผนมากที่สุดตามบริบทของแต่ละรัฐ แต่ละท้องถิ่น ดังเช่นบทบาทของรัฐควีนแลนด์ในประเทศออสเตรเลีย ที่มีการวางหลักการกระบวนการ และขั้นตอนของการประเมินผลกระทบทางสังคม ทั้งยังมีผลบังคับทางกฎหมายประจำรัฐ

ดังตัวอย่างการพิจารณาสถานะรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมของประเทศมาเลเซียที่พบว่า มีทางเลือกการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) สรุปได้ 2 ลักษณะ คือ (1) การประเมินผลกระทบทางสังคมที่เป็นส่วนหนึ่งของรายงานผลกระทบอื่น ๆ และ (2) รายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมที่เป็นอิสระจากรายงานอื่น ๆ เพื่อนำไปประกอบการรายงานประเภทอื่น ซึ่งลักษณะของรายงานจะถูกนำไปประยุกต์ในบริบทที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ทางเลือกการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ยังต้องพิจารณารูปแบบตามที่แต่ละรัฐกำหนด โดยเฉพาะระบบของรัฐบาลบาห์และซาราวัก ซึ่งมีระบบการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเป็นของตนเอง ดังนั้น การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศมาเลเซีย อาจมีสถานะเป็นอิสระจากรายงานการประเมินอื่น หรือเป็นส่วนหนึ่งของรายงานผลกระทบอื่น ๆ ก็ได้

เพราะฉะนั้นสถานะรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) จะมีสถานะอยู่ในรูปแบบใดนั้น ย่อมมีผลมาจากการนิยามความหมายของคำและหลักการ ซึ่งหากการนิยามผลกระทบทางสังคมมีความละเอียดลึกซึ้งซึ่งเป็นมากกว่าการนิยามแค่เพียงผลกระทบที่เกิดต่อสังคมและเศรษฐกิจ และลงรายละเอียดไปยังประเด็นของสิทธิมนุษยชน บริบททางวัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คน ย่อมสะท้อนถึงความสำคัญของการประเมินผลกระทบทางสังคมและช่วยให้สถานะรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจดำเนินโครงการพัฒนาใด ๆ ที่เป็นมากกว่าประเด็นหรือเพียงบทหนึ่งในรายงานผลกระทบอื่น ๆ นอกจากนี้ลักษณะบริหารงานของประเทศ มีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการประเมินผลกระทบทางสังคมอย่างกว้างขวาง และมีระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนและเหมาะสมตามบริบทของแต่ละท้องถิ่นหรือภูมิภาค ทั้งยังเพิ่มประสิทธิภาพและความสำคัญของการประเมินผลในแง่ของข้อบังคับในกฎหมายตามที่ได้กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีกฎหมายของรัฐเป็นตัวกำหนด

3.3.3 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประเด็นสำคัญของการประเมินผลกระทบทางสังคม และถือว่าเป็นค่านิยมของการประเมินผลกระทบทางสังคมในหลักสากล คือ สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่เน้นความเท่าเทียมกันในทุกวัฒนธรรม ทุกเพศ และทุกวัย นอกจากนี้ยังรวมไปถึงสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน แม้ว่าจะมีตัวอย่างของการประเมินผลกระทบทางสังคมที่แสดงให้เห็นถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ดังตัวอย่างของโครงการ Riverside Transmission Reliability เมื่อริเวอร์ไซด์ รัฐแคลิฟอร์เนีย (2007) ที่ได้ให้ความสำคัญต่อกลุ่มวัฒนธรรมดั้งเดิมได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ หรือตัวอย่างข้อเสนอโครงการสร้างแนวท่อลำเลียงเพื่อขนส่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากทะเล Beauport ในดินแดน Yukon ไปยังเมือง Edmonton ในรัฐ Alberta (1974-1978) ซึ่งการประเมินผลกระทบทางสังคมที่ประชาชนชาวพื้นเมืองมีส่วนร่วมได้รับการพิจารณาในเชิงลึก ทั้งยังมีการให้คำปรึกษาสาธารณะได้รับการดำเนินการ ประชาชนชาวพื้นเมืองได้รับการสนับสนุนเงินทุนช่วยเหลือในการทำประชาพิจารณ์ (Public Hearing) และนำเสนอมุมมองของพวกเขาในภาษาถิ่น ท้ายที่สุดภายหลังตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว โบอนูญาติการก่อสร้างถูกปฏิเสธ จึงนับเป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงพลังการมีส่วนร่วมของประชาชนได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามปัญหาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในบางประเทศยังมีปัญหาอยู่บ้าง ดังเช่นในโครงสร้างสังคม เช่น ประเทศอินเดีย กลุ่มบางกลุ่มนั้น มีอำนาจและสถานะทางสังคมที่ต่ำกว่า และมักไม่ได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนของการเตรียมโครงการ ตามที่ Pentagonal Structural Model ที่ถูกพัฒนาโดย Faculty of the Anthropological Survey of India ได้เสนอไว้ เนื่องจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมของประเทศอินเดียมีการแบ่งชนชั้นวรรณะเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน จึงทำให้เกิดช่องว่างของสถานะทางสังคม และกลายเป็นความเหลื่อมล้ำทางสังคมในอินเดียที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อประเด็นสาธารณะใด ๆ ยังคงมีข้อจำกัด ซึ่งปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนอินเดียในช่วงต้น สะท้อนให้เห็นถึงบริบทของสังคมที่ไม่เอื้อให้การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยไม่สามารถเป็นไปตามที่สมาคมการประเมินผลกระทบสากล (IAIA) ได้วางหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง

ขณะที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศจีน จากตัวอย่างรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมในโครงการเวนคืนที่ดินเมืองกวางโจวเพื่อการพัฒนาโครงการ Guangzhou Science City (GSC) (2007) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนได้เข้าถึงในระดับรากหญ้า ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศ และวิธีการมีส่วนร่วมเช่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสามัคคีในสังคม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนได้เข้าถึงกลุ่มประชาชนระดับรากหญ้าแล้วก็ตาม แต่กลับพบว่าในบางโครงการมักต้องการความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพียงไม่กี่คนมากกว่าความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปในขั้นตอนการประเมิน ซึ่งในกรณีดังกล่าวควรพิจารณาและตระหนักอยู่เสมอว่า ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ประเมินผลนั้นมีความรู้ ความเข้าใจในบริบทของสังคม ชุมชนมากน้อยเพียงใด และจะต้องไม่ละเลยทุกประเด็นปัญหาที่ประชาชนเป็นผู้เสนอซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะของประชาชนในประเทศตะวันออก มีความแตกต่างจากลักษณะของประชาชนในประเทศตะวันตก ตามที่มีการสมมติฐานของสังคมประเทศตะวันตกว่า ประชาชนในประเทศตะวันตกแต่ละคนจะเข้าใจความต้องการของตนเอง และมักชอบเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเด็นต่าง ๆ ซึ่งลักษณะเหล่านี้มีความสำคัญอย่างมากต่อการวางแผนพัฒนาประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นประเด็นเรื่องวัฒนธรรมดั้งเดิมของประเทศจีนที่หล่อหลอมให้คนในชุมชนผู้มีการศึกษาดำ ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อพัฒนาบ้านเมือง เนื่องจากค่านิยมและความคิดเรื่องความจงรักภักดีต่อผู้นำ รักใคร่ปรองดองเพื่อให้เกิดความสามัคคีในสังคมนั้นมีมากกว่าที่จะเน้นในเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล ทำให้มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง หากนำตัวอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศจีนมาเปรียบเทียบกับกรณีมีส่วนร่วมของประชาชนประเทศไทยจะพบว่ามีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ขาดการตระหนักถึงประเด็นส่วนรวมและประเด็นส่วนบุคคล ทั้งยังไม่สามารถแยกประเด็นทั้ง 2 ประเด็นข้างต้นออกจากกันได้อย่างชัดเจน

จากตัวอย่างปัญหาที่พบในการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศจีนแสดงให้เห็นว่า นอกเหนือจากการพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อโครงการในระดับที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากสภาพสังคมที่ไม่เอื้อให้ประชาชนในแต่ละระดับเกิดความเท่าเทียม ยังพบว่าลักษณะของประชาชนในประเทศมีผลต่อการมีส่วนร่วมเช่นเดียวกัน ซึ่งลักษณะของประชาชนเป็นเรื่องที่จะต้องทำความเข้าใจที่มากที่สุดของลักษณะดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของวัฒนธรรมและค่านิยม

ดังนั้น ผู้ประเมินผลกระทบทางสังคมควรมีความรู้ความเข้าใจในมิติทางวัฒนธรรมเป็นอย่างดี เพื่อให้เข้าใจตลอดกระบวนการประเมินตั้งแต่กระบวนการแรกจนกระบวนการสุดท้ายอย่างนุ่มลึกและลึกซึ้ง อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์และประเมินผลกระทบทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 วิเคราะห์สรุป/พัฒนาการและหลักการจัดทำ SIA

พัฒนาการของการประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศไทยและในต่างประเทศต่างมีจุดเริ่มต้นที่เหมือนกัน นั่นคือ เกิดจากการรับเอาแนวทางปฏิบัติมาจากข้อตกลงสากลว่าด้วยเรื่องการประเมินผลกระทบทางสังคมที่ตระหนักถึงความสำคัญของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยยึดเกณฑ์การประเมินตามสมาคมการประเมินผลกระทบสากล (International Association for Impact Assessment, IAIA) มาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทในประเทศไทยของตน แต่สำหรับในประเทศไทยยังคงให้ความสำคัญกับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมมากกว่าผลกระทบทางสังคม ซึ่งอาจมองว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม ถ้าสิ่งแวดล้อมดีแล้วก็จะช่วยให้มนุษย์นั้นสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติ โดยแตกต่างจากมุมมองในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้ความสำคัญระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน ถึงแม้ว่าการประเมินผลกระทบทางสังคมยังคงเป็นเพียงส่วนหนึ่งในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเหมือนกันก็ตาม แต่ในรายละเอียดของการศึกษามีประเด็นที่ครบถ้วนมากกว่า มีกฎหมายและหน่วยงานรองรับ และเป็นส่วนหนึ่งของการที่จะอนุมัติหรือไม่อนุมัติโครงการพัฒนาต่าง ๆ ดังนั้น หลักการ รูปแบบ และวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมจึงมีความหลากหลายและแม่นยำมากกว่าในประเทศไทย

อย่างไรก็ดีการประเมินผลกระทบทางสังคมในไทย ถือว่ามีพัฒนาการและสัญญาณที่เป็นบวกมากขึ้นในเรื่องการประเมินผลกระทบของสังคม เนื่องจากในปัจจุบันไม่ได้มีแค่การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (EIA) แต่เพียงอย่างเดียว โดยหลังจากที่ได้มีการกำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 67 วรรคสอง ไว้ว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านสภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน” ทำให้ในบางประเภทของโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน จึงมีการกำหนดให้ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA) ด้วย ซึ่งเป็นรายงานที่คำนึงถึงสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์มากขึ้น และมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับการประเมินผลกระทบทางสังคม โดยเฉพาะการเพิ่มเติมและเน้นในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมมากขึ้น

การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมในประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นเพียงส่วนหนึ่งในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA) โดยไม่ได้มีข้อบังคับหรือข้อกำหนดใด ๆ ที่ชัดเจนในการปฏิบัติ ถึงแม้ว่าจะมีโครงการศึกษาอยู่บ้าง แต่การให้ความสำคัญกับการประเมินผลกระทบทางสังคมยังคงมีน้อย โดยหลักการที่นำมาใช้ในการศึกษาผลกระทบในประเทศไทยเป็นหลักการที่นำมาจากสมาคมการประเมินผลกระทบสากล (International Association for Impact

Assessment, IAIA) และกฎหมายนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (The National Environmental Policy Act, NEPA) ของสหรัฐอเมริกาประยุกต์ใช้ ซึ่งประกอบไปด้วยหลักการพื้นฐานสำคัญ 10 ข้อ คือ 1) การเคารพต่อความหลากหลายของสาธารณชน 2) การให้ความสำคัญต่อกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ 3) การมุ่งวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องจริง 4) การระบุวิธีการศึกษาที่เหมาะสมและสมมติฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและผลกระทบที่สำคัญ 5) การชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของตัวแปรทางสังคมและความสำคัญของผลกระทบ 6) การประสานงานอย่างแข็งขัน และรวดเร็วกับผู้วางแผนโครงการและทุกฝ่าย 7) การเลือกใช้บุคลากรที่มีความสามารถ และประสบการณ์ในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม 8) การจัดทำมาตรการและแผนติดตามตรวจสอบ ในการแก้ไขผลกระทบทางสังคม 9) การอ้างอิงแหล่งข้อมูล และ 10) การจัดทำแผนรองรับกรณีเกิดช่องว่างระหว่างข้อมูล นอกจากหลักการพื้นฐานที่ต้องนำมาพิจารณาในการจัดทำรายการการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมแล้ว ในกรณีของการโยกย้ายถิ่นฐาน การเวนคืนที่ดิน และการจ่ายค่าชดเชย โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชนดั้งเดิม ชนเผ่า กลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนยากจน และผู้พิการ ยังเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญมาก และพิจารณาดูแลเป็นพิเศษอีกด้วย ส่วนระดับความสำคัญของผลกระทบด้านอื่น ๆ นั้นขึ้นอยู่กับข้อมูลทางเทคนิคและข้อพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญและความคิดเห็นของชุมชน

ประเด็นการศึกษาการประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศไทยดำเนินการอยู่ภายใต้หัวข้อ “คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์” และ “คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต” ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA) โดยการศึกษาในปัจจุบันไม่ได้มีการนำหลักการทั้ง 10 ข้อ มาใช้ในการพิจารณาเพื่อศึกษาทั้งหมด เนื่องจากไม่ได้เป็นเงื่อนไขของการอนุมัติโครงการ ดังนั้น เนื้อหาของการประเมินผลกระทบทางสังคมนี้ จึงอาจไม่ครอบคลุมครบทุกด้าน ตามแบบฉบับของต่างประเทศหรือในระดับสากล นอกจากนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการอนุมัติโครงการยังเป็นเพียงหน่วยงานเดียว นั่นคือ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทางสิ่งแวดล้อมมากกว่าทางด้านสังคม รวมถึงนโยบายและกฎหมายที่อาจยังไม่ครอบคลุมถึงการควบคุมดูแลผลกระทบจากโครงการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับชุมชนและสังคม ดังนั้น ถ้าหากยังต้องการให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศที่มีการประเมินผลกระทบทางสังคมได้ทัดเทียมกับประเทศชั้นนำอื่น ๆ จำเป็นต้องนำประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้มาพิจารณาและปรับปรุงในอนาคต โดยเฉพาะการนำเอาการประเมินผลกระทบทางสังคมไปเป็นส่วนหนึ่งของการอนุมัติโครงการพัฒนาต่าง ๆ

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบในการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม ซึ่งมีด้วยกัน 6 ขั้นตอนหลัก ๆ คือ 1) กำหนดพื้นที่ศึกษาและระบุผลกระทบทางสังคม 2) บรรยายสภาพแวดล้อมทางสังคม 3) ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคม 4) คาดการณ์ผลกระทบทางสังคมเบื้องต้น 5) ปรึกษาชุมชน และ 6) ทำนายผลกระทบทางสังคมของทางเลือกต่าง ๆ ทั้งนี้ รวมถึงทางเลือกที่จะไม่ดำเนินการพัฒนาโครงการใด ๆ นั้น จะเห็นได้ว่าประเด็นด้านการมีส่วนร่วม (ซึ่งถือว่าเป็นค่านิยมหรือขั้นตอนที่สำคัญของการประเมินผลกระทบทางสังคมในหลักสากล โดยเฉพาะเรื่องสิทธิมนุษยชน) ขึ้นพื้นฐานที่เน้นความเท่าเทียมกันในทุกวัฒนธรรม ทุกเพศ และทุกวัย) ยังคงมีการให้ความสำคัญ

ค่อนข้างน้อย ถึงแม้ว่าในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA) จะเริ่มให้เห็นประเด็นด้านการมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นแล้วก็ตาม แต่เมื่อถึงขั้นตอนของการปฏิบัติหรือการนำไปใช้ยังพบว่าไม่มีรูปแบบที่เป็นหลักการร่วมกัน มีเพียงแนวทางการดำเนินการโดยภาพรวมเท่านั้น ทั้งที่ในความเป็นจริงประเด็นปัญหาทางสังคมนั้นมีความลึกซึ้งและครอบคลุมหลากหลายประเด็นมากกว่าแค่เพียงขอบเขตของสิ่งแวดล้อม ฉะนั้นจึงไม่สามารถสร้างให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ โดยจะพบเห็นปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำเมื่อมีโครงการพัฒนาที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA) เกิดขึ้น ขณะนี้ในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นต้นแบบของการประเมินผลกระทบทางสังคม แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ยกตัวอย่างเช่น โครงการ Riverside Transmission Reliability เมืองริเวอร์ไซด์ รัฐแคลิฟอร์เนีย ในปี ค.ศ. 2007 ที่ได้ให้ความสำคัญต่อกลุ่มวัฒนธรรมดั้งเดิมได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ หรือตัวอย่างข้อเสนอโครงการสร้างแนวท่อลำเลียงเพื่อขนส่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากทะเล Beauport ในดินแดน Yukon ไปยังเมือง Edmonton ในรัฐ Alberta (1974-1978) ซึ่งการประเมินผลกระทบทางสังคมที่ประชาชนชาวพื้นเมืองมีส่วนร่วมได้รับการพิจารณาในเชิงลึก ทั้งยังมีการให้คำปรึกษาสาธารณะได้รับการดำเนินการ ประชาชนชาวพื้นเมืองได้รับการสนับสนุนเงินทุนช่วยเหลือในการทำประชาพิจารณ์ (Public Hearing) และนำเสนอมุมมองของพวกเขาในภาษาถิ่นท้ายที่สุดภายหลังตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว ใบอนุญาตโครงการก่อสร้างถูกปฏิเสธ และสามารถสะท้อนให้เห็นถึงพลังการมีส่วนร่วมของประชาชนได้เป็นอย่างดี

สำหรับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการประเมินผลกระทบในประเทศไทยและในต่างประเทศที่เป็นต้นแบบของการประเมินผลกระทบทางสังคม จะมีวิธีการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ถ้ามองในภาพรวม นั่นก็คือ จะประกอบด้วยวิธีการหลัก ๆ อยู่ 3 รูปแบบ คือ การใช้วิธีเชิงปริมาณ การใช้วิธีเชิงคุณภาพ และการใช้แบบจำลองหรือการใช้เทคนิคพิเศษ แต่ถ้าหากมองเข้าไปในรายละเอียดของวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ให้ได้มาซึ่งข้อมูลจะพบว่า วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการประเมินผลกระทบในต่างประเทศมีระดับของความเชี่ยวชาญและให้ข้อมูลที่แม่นยำกว่าสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ วางแผน และประเมินได้อย่างถูกต้องและใกล้เคียงกับปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่า มีการเข้าถึงตัวผู้ที่ได้รับผลกระทบได้ชัดเจนกว่า ยกตัวอย่างเช่น ในขั้นตอนของการตรวจสอบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา จะใช้วิธีการนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการรวบรวมและสำรวจในพื้นที่จริงมาสร้างโปรแกรมหรือแบบของการจำลองจากสถานการณ์จริง (Scenarios) มาใช้ในการเปรียบเทียบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยมาจากการพิจารณาของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความแม่นยำและมีประสิทธิภาพค่อนข้างสูง เมื่อมีการนำแผนหรือมาตรการลงไปใช้ในพื้นที่ จึงเกิดการยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องได้ง่ายขึ้น โดยรูปแบบของการดำเนินการในขั้นตอนนี้ของประเทศไทยยังเป็นไปในลักษณะของการอธิบายในเชิงการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาในส่วนของวิธีการและเครื่องมือการประเมินผลกระทบทางสังคมของประเทศไทยนั้น ยังมีความล้าหลังกว่าประเทศที่มีการพัฒนาแล้วในเรื่องของการประเมินผลกระทบทางสังคมอยู่มาก อย่างไรก็ตามก็ยัง

บางประเทศ เช่น ประเทศมาเลเซีย ที่ยังมีการใช้วิธีการและเครื่องมือต่าง ๆ ในการวิเคราะห์และประเมินผลกระทบทางสังคมในรูปแบบเดียวกับประเทศไทย คือ ใช้วิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเป็นหลัก และพบการใช้แบบจำลองหรือการใช้เทคนิคพิเศษที่ค่อนข้างน้อย

กล่าวโดยสรุปการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) ในประเทศไทยยังไม่มีรูปแบบของการดำเนินงานที่ชัดเจน ถึงแม้ว่าแนวทางและหลักการที่นำมาใช้จะเป็นหลักการเดียวกับหลักการสากล (International Association for Impact Assessment, IAIA) ก็ตาม อาจเป็นเพราะว่าการประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศไทยยังเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA) โดยหากเป็นรูปแบบอื่น ยังคงเป็นเพียงโครงการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่ได้มีผลต่อการอนุมัติหรือไม่อนุมัติโครงการใด ๆ จึงทำให้ขาดการพัฒนาต่อยอดและความเชี่ยวชาญในด้านการประเมินผลกระทบทางสังคมที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ข้อมูลหรือผลการศึกษาจากการประเมินผลกระทบทางสังคม จึงไม่เกิดการยอมรับจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ และมักเห็นความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของโครงการ อย่างไรก็ตามการกำหนดให้ในบางโครงการหรือกิจกรรม ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA) ซึ่งเป็นรายงานที่คำนึงถึงสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์มากขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นด้านการมีส่วนร่วม นั้นแสดงให้เห็นว่าแนวโน้มของการพัฒนาการประเมินผลกระทบทางสังคมในประเทศไทยมีทิศทางที่ดีขึ้น และรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐรัฐวิสาหกิจ และเอกชนต่าง ๆ เริ่มตระหนักและเข้าใจความสำคัญของศึกษาผลกระทบต่อมนุษย์และสังคมมากขึ้น โดยถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการประเมินผลกระทบทางสังคมได้ในอนาคต

4.2 ข้อเสนอแนะ วิธีการจัดทำรายงาน SIA สำหรับประเทศไทย

จากการศึกษาพัฒนาการ หลักการ รูปแบบ วิธีการต่าง ๆ และตัวอย่างของการประเมินผลกระทบทางสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ทราบถึงข้อบกพร่อง และปัญหาของการประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) สำหรับประเทศไทย โดยสามารถจัดทำเป็นแนวทางการพัฒนา และวิธีการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบทางสังคม สำหรับประเทศไทย ได้ดังนี้

4.2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ สำหรับควบคุม กำกับ และดูแล ในส่วนของการประเมินผลกระทบทางสังคมโดยเฉพาะ พร้อมทั้งจัดตั้งหน่วยงานรองรับคณะกรรมการชุดนี้ เพื่อให้การทำงานมีเอกภาพและเป็นไปในลักษณะเฉพาะทางมากขึ้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานและเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานมากยิ่งขึ้น

4.2.2 ออกกฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ สำหรับเปิดโอกาสให้กับบุคลากรผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคมศาสตร์ สาขาต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม เนื่องจากในปัจจุบันบุคลากรผู้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม ส่วนใหญ่มาจากสาขาทางสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมวิทยา

โดยตรง จึงอาจทำให้ขาดความเข้าใจที่เพียงพอในมิติของการศึกษาทางสังคม และอาจทำให้ผลการศึกษาและการประเมินผลกระทบทางสังคมขาดความถูกต้อง แม่นยำ และมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจรวมไปถึงเจ้าหน้าที่ในการกำกับดูแลรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม ต้องมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคมวิทยารวมอยู่ด้วย

4.2.3 กำหนดเงื่อนไข ข้อบังคับ หรือกฎระเบียบ ให้รายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการที่อะอนุมัติหรือไม่อนุมัติโครงการพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะโครงการที่ส่งผลกระทบต่อแรงงานกับมนุษย์และสังคม เพื่อให้เจ้าของโครงการเกิดความตระหนักและใส่ใจกับมนุษย์และสังคมมากขึ้น

4.2.4 การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม ควรเน้นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เนื่องจากเป็นหัวใจหลักของการประเมินผลกระทบทางสังคม เพื่อลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการอนุมัติโครงการ

4.2.5 พัฒนาและจัดทำคู่มือแนวทางและหลักการสำหรับการประเมินผลกระทบทางสังคมในบริบทของสังคมไทยขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งป้องกันความสับสนของการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคม และทำให้ง่ายต่อการพัฒนาหลักการ รูปแบบ และขั้นตอนในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสังคมในอนาคต

4.2.6 พัฒนารูปแบบการนำเสนอผลการประเมินผลกระทบต่อสังคมให้ง่ายต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชน โดยแสดงให้เห็นภาพที่ชัดเจนว่าถ้ามีโครงการพัฒนานี้เกิดขึ้นผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตจะเป็นอย่างไรบ้าง เนื่องจากถ้าทำให้ประชาชนหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการเข้าใจได้ง่าย จะทำให้เกิดการยอมรับ และลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ในการวิเคราะห์ วางแผน ติดตาม และตรวจสอบผลการดำเนินการของโครงการที่ต้องมีการประเมินผลกระทบทางสังคมได้ง่ายเช่นกันด้วย

4.2.7 สร้างเกณฑ์และค่ามาตรฐานที่ใช้กับการประเมินผลกระทบทางสังคมโดยเฉพาะขึ้น เนื่องจากเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินและวัดค่ามาตรฐานต่าง ๆ จากผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในบางกรณีอัตราการปล่อยมลพิษ เมื่อประเมินตามมาตรฐานการควบคุมมลพิษ อาจไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่อาจส่งผลกระทบต่อมนุษย์ สังคม และวิถีชีวิตของชุมชนได้

4.2.8 จัดตั้งคณะกรรมการรับเรื่องร้องทุกข์ (Grievance Handling Committees) ขึ้นมาดูแลและตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบทางสังคม เพื่อเพิ่มช่องทางการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่และสร้างความเป็นธรรมให้กับทุกฝ่ายมากขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กนกวรรณ มะโนรัมย์ และคณะ, การศึกษาผลกระทบทางสังคม โครงการฝายห้วยนา อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. อุบลราชธานี : ศูนย์วิจัยสังคมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง, 2552.
- เครือข่ายธรรมมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ประเทศไทย. คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม. [ออนไลน์] มีนาคม 2557. สืบค้นจาก <http://http://www.tei.or.th/tai/2014-Book-EIA.pdf>. [21 เมษายน 2559]
- เจมส์ แอล. เครย์ตัน. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม. ผู้แปล วันชัย วัฒนศัพท์, ถวิลวดี บุรีกุล และเมธิตา พงษ์ศักดิ์ศรี. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท, 2551.
- ฉัตรไชย รัตน์ไชย. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- เดช วัฒนชัยยิ่งเจริญ. การประเมินผลกระทบทางสังคม (Social impact assessment : SIA). พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก : หน่วยวิจัยและพัฒนาบูรณาการเกษตรและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.
- เดช วัฒนชัยยิ่งเจริญ. การประเมินผลกระทบทางสังคมอย่างเร่งรัด เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่เราต้องการ (Rapid Social impact assessment : The Changes We Need). พิมพ์ครั้งที่ 1. พิษณุโลก : โรงพิมพ์พิษณุโลกเปเปอร์แอนด์ซัพพลาย, 2553.
- ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. เอกสารประกอบการสอนวิชาการวางแผนและการประเมินโครงการ (Project Planning and Project Appraisal). เชียงใหม่ : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2554 (อัดสำเนา).
- บริษัท แกรนด์ ยูนิตี้ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด. รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมฉบับสมบูรณ์ โครงการ U DELIGHT @ ONNUT STATION (อาคาร A). กรุงเทพฯ : บริษัท ไทย-ไท วิศวกร จำกัด, 2554 (อัดสำเนา).
- บริษัท คิง เพาเวอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด. รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการ คิง เพาเวอร์ คอมเพล็กซ์ ณ ถนนรางน้ำ เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร (ฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ : บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด, 2548 (อัดสำเนา).
- บริษัท เค. พี. พี. สตีล จำกัด. รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมฉบับสมบูรณ์ (ฉบับหลัก) โครงการโรงงานผลิตเหล็กแท่ง พื้นที่หมู่ที่ 6 ตำบลหาดนางแก้ว อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี. กรุงเทพฯ : บริษัท แอร์เซฟ จำกัด, 2552 (อัดสำเนา).

- บริษัท เซฟรอนประเทศไทยสำรวจและผลิต จำกัด. รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สังคม และสุขภาพ (ฉบับหลัก) โครงการก่อสร้างศูนย์สนับสนุนการปฏิบัติงานสำรวจและผลิตปิโตรเลียม ในอ่าวไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท อีอาร์เอ็ม-สยาม จำกัด และบริษัท ยูไนเต็ด แอนนาลิสต์ แอนด์ เอ็นจิเนียริง คอนซัลแตนท์ จำกัด, 2553 (อัดสำเนา).
- บริษัท ที เอส บี เหล็กกล้า จำกัด. รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการโรงงานหลอมเหล็กบริษัท ที เอส บี เหล็กกล้า จำกัด. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็นริช คอนซัลแตนท์ จำกัด และบริษัท ยูไนเต็ด แอนนาลิสต์ แอนด์ เอ็นจิเนียริง คอนซัลแตนท์ จำกัด, 2551 (อัดสำเนา).
- บริษัท ไทยกลูโคส จำกัด. รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการขยายกำลังการผลิต โรงงานผลิตกลูโคส (ฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ : บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด, 2552 (อัดสำเนา).
- บริษัท โรงพยาบาลบางนา จำกัด. รายงานฉบับสมบูรณ์การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการโรงพยาบาลบางนา 5 (เทพารักษ์). กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็น เอส คอนซัลแทนท์ จำกัด, 2551 (อัดสำเนา).
- บริษัท โรงพยาบาลราชธานี จำกัด. รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โรงพยาบาลราชธานี (ส่วนขยาย) ฉบับสมบูรณ์. พิษณุโลก : หน่วยวิจัยและพัฒนาบูรณาการเกษตรและสิ่งแวดล้อม คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2554 (อัดสำเนา).
- บริษัท แลนด์ แอนด์ เฮาส์ จำกัด (มหาชน). รายงานฉบับสมบูรณ์การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการจัดสรรที่ดิน ชลลดา-เชียงใหม่ (ส่วนขยายของโครงการแลนด์ แอนด์ เฮาส์ พาร์ค). กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอสเอ็ม เอ็นจิเนียริง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด, 2547 (อัดสำเนา).
- บริษัท สยามกัลป์ปิโตรเคมีคัล จำกัด. รายงานฉบับสมบูรณ์การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการโรงแปรรูปคอนเดนเสทและน้ำมันดิบ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพฯ : บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด, 2547 (อัดสำเนา).
- บริษัท อุตสาหกรรมน้ำตาลแม่วัง จำกัด. รายงานฉบับสมบูรณ์ (รายงานหลัก) การศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการอุตสาหกรรมน้ำตาล จังหวัดกำแพงเพชร. กรุงเทพฯ : บริษัท ทีม คอนซัลติ้ง เอ็นจิเนียริง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด, 2553 (อัดสำเนา).
- บริษัท เอส ไอ แอล ที่ดินอุตสาหกรรมจำกัด. รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมฉบับสมบูรณ์ (ฉบับหลัก) โครงการเขตประกอบการอุตสาหกรรม เอส ไอ แอล (สระบุรี) ส่วนขยาย. กรุงเทพฯ : บริษัท แอร์เซฟ จำกัด, 2550 (อัดสำเนา).
- บริษัท แอ็ดวานซ์ อะโกร จำกัด (มหาชน) (โรงเยื่อ 2). รายงานฉบับสมบูรณ์รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการเพิ่มกำลังการผลิตโรงงานผลิตเยื่อกระดาษ ตำบลท่าตม อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี. กรุงเทพฯ : บริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด, 2552 (อัดสำเนา).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติสำหรับ
โครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม
ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จะต้องจัดทำรายงาน
การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 (31 สิงหาคม 2553)
ตอนพิเศษ 104 ง : 34-35.

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติสำหรับ
โครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม
ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จะต้องจัดทำรายงาน
การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 (29
พฤศจิกายน 2553) ตอนพิเศษ 137 ง : 8-9.

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติสำหรับ
โครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม
ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จะต้องจัดทำรายงาน
การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม
132 (29 พฤศจิกายน 2558) ตอนพิเศษ 300 ง : 5.

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติสำหรับ
โครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม
ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จะต้องจัดทำรายงาน
การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2559. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม
133 (24 เมษายน 2559) ตอนพิเศษ 93 ง : 4.

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือ
กิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบ
ปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม
129 (20 มิถุนายน 2555) ตอนพิเศษ 97 ง : 1-8.

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือ
กิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบ
ปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2557).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 132 (15 มกราคม 2558) ตอนพิเศษ 11 ง : 13.

วัลย์วิภา บุรุษรัตนพันธ์. แนวทางการจัดทำ SIA ยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองสายนครปฐม-ชะอำ.
กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551 (อัดสำเนา).

- สมนิตมิตร พุกงาม. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) [ออนไลน์]. ม.ป.ป.. แหล่งที่มา: <http://www.docfoc.com/download/documents/e-mail-fforsmp-ku-ac-th> [21 เมษายน 2559]
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการเพื่อกำหนดเป็นโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ เล่มที่ 1 ใน 2. [ออนไลน์] มีนาคม 2556. สืบค้นจาก <http://www.onep.go.th/eia/images/6interest/Project/SPS.pdf> [21 เมษายน 2559].
- สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. จำนวน 2500 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บี.วี. ออฟเซ็ท, 2554.
- สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. จำนวน 1,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ยูโรกราฟิมพ์ จำกัด, 2549.
- ห้างหุ้นส่วนจำกัด เลอวิสุทธิ. รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ฉบับสมบูรณ์) โครงการทำเหมืองแร่ชนิดแร่แบไรต์ ตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.พี.เอส. คอนซัลติ้ง เซอร์วิส จำกัด, 2545 (อัดสำเนา).

ภาษาต่างประเทศ

- Abdullah Mohamad Said. Professorial Lecture: Social Impact Assessment in Malaysia. Shah Alam, Universiti Teknologi Mara: University Publication Center (UPENA), 2010.
- Anthropological Survey of India, Council for Social Development. Social Impact Assessment: Report of a Research Project on Social Impact Assessment of R&R Policies and Packages in India. New Delhi, August 2010.
- Bohlweki Environmental (Pty) Ltd. Report for the proposed establishment of a New Coal-Fired Power Station in the Lephalale Area, Limpopo Province. Vorna Valley, 22 May 2006.
- Bo-sin Tang, Siu-wai Wong and Milton Chi-hong Lau. Social impact assessment and public participation in China: A case study of land requisition in Guangzhou. Environmental Impact Assessment Review 28 (2008): 57 – 72.
- Burdge, R.J. and Taylor C. Nicholas. When and Where is Social Impact Assessment Required?. [online]. (n.d.). Available: http://www.tba.co.nz/pdf_papers/When_and_Where_is_SIA_Required_19-5-12.pdf. [21 April 2016].

- Department of State Development, Government of Western Australia. Kimberly LNG Social Impact Assessment. July, 2009.
- Environmental Resources Management Southern Africa (Pty) Ltd. Environmental and Social Impact Assessment Report for the Gamsberg Zinc Mine and Associated Infrastructure in the Northern Cape. [online]. (April, 2013). Available: <http://www.erm.com/gamsberg-esia>. [19 April 2016].
- Federal Government Administrative Center. Eleventh Malaysia Plan 2016-2020. Kuala Lumpur: Percetakan Nasional Malaysia Berhad, 2015.
- Institute of Tropical Forestry and Forest Products, Universiti Putra Malaysia. Guidelines and Procedures for Social Impact Assessment and Monitoring of Forest Management Operations (Peninsular Malaysia). Kuala Lumpur: Jaybees Print Industries Sdn.Bhd, 2012.
- International Association for Impact Assessment. About IAIA. [online]. (n.d.). Available: <http://www.iaia.org/more-about-iaia.php>. [21 April 2016].
- International Association for Impact Assessment. Social Impact Assessment: Guidance for assessing and managing the social impacts of projects. [online]. (April, 2015). Available: http://www.iaia.org/uploads/pdf/SIA_Guidance_Document_IAIA.pdf. [21 April 2016].
- Jacobus A. du Pisani and Luke A. Sandham. Assessing the performance of SIA in the EIA context: A case study of South Africa. Environmental Impact Assessment Review 26 (2006): 707 – 724.
- Jacquet, Jeffery B. A Short History of Social Impact Assessment. [online]. (November, 2014). Available: http://headwaterseconomics.org/wphw/wp-content/uploads/Energy_Monitoring_SocialImpacts_History.pdf [21 April 2016].
- Nur Syafawaty Binti Abd Rahman. Social Impact Assessment in Urban Development in Malaysia. Bachelor's Report, Faculty of Civil Engineering and Earth Resources, Malaysia Pahang University, 2009.
- Queensland Government. Social impact assessment. State of Queensland: The Department of State Development, Infrastructure and Planning, July 2012.
- Queensland Government. Social impact assessment guideline. State of Queensland: The Department of State Development, Infrastructure and Planning, July 2013.
- Rabel J. Burdge. The Social Impact Assessment Model and The Planning Process. Environ Impact Assess REV 7 (1987): 141 – 150.

- Rebecca S. Toupal, Kathleen Van Vlack and Richard W. Stoffle. American Indian Social Impact Assessment Riverside Transmission Reliability Project Riverside, California (Final Report). Tucson: The University of Arizona, 2007.
- Roy E. Rickson, John S. Western and Rabel J. Burdge. Social impact assessment: Knowledge and Development. Environ Impact Assess REV 10 (1990): 1 - 10.
- State of Queensland. Environmental Protection Act 1994, 2 October 2015.
- Strategic Environmental Focus (Pty) Ltd. Social Impact Assessment for the proposed Eskom Kudu Transmission Power Line. Lynnwood Ridge. May, 2006.
- Synnott Mulholland Management Services Pty Ltd. Social Impact Assessment Report for The Water Corporation Proposal to Source Water from The South West Yarragadee Aquifer. 29 September, 2005.
- The Interorganizational Committee on Principles and Guidelines for Social Impacts Assessment. Guidelines and Principles for social impact assessment. [online]. (May, 1994). Available: <http://www.st.nmfs.noaa.gov/tm/spo/spo16.pdf>. [19 April 2016].
- The Interorganizational Committee on Principles and Guidelines for Social Impacts Assessment. Principles and guidelines for social impact assessment in the USA. [online]. (September, 2003). Available: http://www.nmfs.noaa.gov/sfa/reg_svcs/social%20guid&pri.pdf. [19 April 2016]
- United Nations Development Programme in China. Social Impact Assessment Survey of the China West-East Gas Pipeline Project. July, 2002.
- Vanclay, F. International Principles For Social Impact Assessment. [online]. (March, 2003). Available: <http://www.iaia.org/uploads/pdf/IAIA-SIA-International-Principles.pdf> [19 April 2016].

